

Бр. 1.

Београдъ 2. Јануара.

1848.

НОВОЙ ГОДИНИ.

Добродешла годинице нова,
У чисту радости небесне!
Погледъ твой е дивотворне Весне,
На кон' трепте будућности слова.

Сто срца, и стотин' гласова,
Посредъ гора Шумадијске,
Теб' радости ег' изводе пјесне,
Желех' твога срѣтна благосова.

Да немало са свѣта угине:
А све, што е Вишњимъ Богу драго,
Да свакога обите буде благо;

Да у свѣту нова радостъ сійне:
Жельна слога браћи Славенина,
Вѣчна љубави храбрости Србина.

І. Н.

МАТИ.

(Одломци изъ новеле „Вѣгунци.“)

Драга Србіо, мила земљо, јуначко глѣзало
Србски соколов! Благо теби, садъ цвати у те-
би миръ и слобода! Слободне су твоје горе и
долине, слободна су твоја брда и планине! Како
е чистъ и добротворанъ зракъ, кои сынове твоје
оживљава, како е тихъ вѣтрићъ, кои цвѣће твоје
люби, и титра се са надонима твоихъ поточића,
како е благо поднебѣ твоје!

Боже мой! Колика е то разлика за кратко
доба! Шта е било одъ тебе пре мало времена?
Ты си была бѣдна робиница, а дѣца твоја съ
тобомъ у суканству, небо е било бурно надъ
тобомъ, твой зракъ е отрованъ био, твоје су
горе тужне биле, поточићи твои су одъкъ бы-

ли многогъ плача и уздисана, у теби е било ста-
ниште бѣде и невољъ, донѣ се нисе появио — Пе-
тровићъ Ђорђе... десна му се посветила рука,
којомъ е раскинуо твоје люте окове... Богу му
дао душници у раю населѣ!

Много, врао е много патила земља ова и ю-
начки Србски народъ... Срце ми плаче, надъ
помыслимъ, како е било у Србији пре Петроваћа,
— Црнога-Ђорђа!

Љпа домородко, опрости ми што ти напо-
минѣмъ то тужно доба! — Нисе мени до тога, да
ти цвѣлимъ твоје добро срце са опоменомъ ове
бѣдне прошлости, само ми е наѣбра, предъ очи
ти ставишъ дѣла примѣръ светогъ домолюбја,
које е и у то доба, као увѣкъ, надъ Србиомъ тре-
пало као сайна звѣзда; да би већма увидѣла гра-
ду разлику између родолюбивца, кое су у то до-
ба у Србији проводили светлы свој животъ, и
многои данашњи високи господа, кое може бити
на жалостъ и сама познати.

Прекрасно е било вече, мѣсецъ е просуо
своје бледе зраке по планоме лицу валовите Са-
ве, као да се осмѣва на њо, која е тако изгледа-
ла као залобљена дѣва, навићена бѣлымъ бисе-
ромъ и ђурђевскимъ цвѣћемъ, — у природи дѣ-
лой тишина е владала за неко време, после се
тихий вѣтрићъ подигне, као да му е наѣбра бы-
ла титрати се са мѣсечевомъ љубови, усколеба
гладко огледало рѣке, а свѣтлы мѣсецъ, као да
му се разманило сбогъ тога, заиђе за еданъ
облачакъ.

У то доба на пустой обали Саве жена е се
една укаже са двоє дѣце, младе и неке.

Кадъ е већ на обали была, на кољна пад-
не и прегрди своју дѣцу

„Куда ћу садъ,“ проговори, понито е дуго

време грядла дѣцу свою — „куда ѣу садѣ миліи мои сынци? Далѣ се иѣи не може, путѣ намѣ е пресѣла ова проклета рѣка.“

После краткого бѣгання продужил ядикованіи: „Боже мой милый и драгий! Шта не быти са мною и са моима чедима? Куда да бѣжымъ? Та одѣ несреће се не може утећи! — Гдѣ да се сакрѣмъ? Та бѣда не маѣи и за снѣжымъ моремъ! — О сынци мои, куда ѣу я съ вама?“

— „Ходи са мною добра жено, безопасна нешѣ быти одѣ сваке бѣде и напасти у моме бѣлому дѣору.“ —

Жена се прече на ове рѣчи, и устрешено подигне свое сузе очи на человека, кои е за нѣмъ стало.

— „Не бой ми се моя драга Србичице — проговори їей овај сасимъ любовно — я самъ Србичъ са оне стране Саве, мене е вальда самъ Богъ послао амо, да те спасемъ, я самъ чуо изъ твога ядикованія, да ты помоћи требашъ, и я ѣу ти быти у помоћи — шайка е моя оудѣ на рѣчи, ходи са мною, безопасна нешѣ быти одѣ сваке бѣде и напасти у моме бѣлому дѣору.“ —

На ове рѣчи жена не одговори ништа, но свѣтае се сузе просну їей по бѣлому лицу.

— „Ходи, ходи брзо, добра душо — понови позывъ свой странецъ овај — шайка те моя чедна, само ову да пребродимо рѣку, на ты си у мирнои стану у дѣшній отачици мојей, коудѣ дома мога: — видишь, я самъ самацъ, кон на свѣту никогда свога немамъ до єдиє младеца берке, буди ты иѣна майка, сладна майка мојей милой Анѣи, а дѣца твоѣ непа їей буду мила браћа иѣна.“ —

„Разумѣмъ те странче, ты бы хтѣо, да я буду те твоѣ вѣрна любѣ?... Никада... никада... никада... то не може быти, имамъ я супруга жива, Богъ бы свѣтлый знао колико онъ пати у овоме тренутку, иѣга садѣ люта гризе бола, и брѣша га мори збогъ мене и мое дѣце... О драгий мой Стояне! Шта ми сада ты радишь? Богъ те сачувао одѣ душманске залке! — Видишь странче, несрећно самъ ти я єдиє створєніє, имамъ друга, кога люблюмъ вѣчна него свою душу, на удаљена одѣ иѣга морамъ да се крѣмъ по свѣту, и да се потугамъ одѣ немила до недрага... по да е то само, шѣ пользѣ яда мени, вѣшь и дѣцу мою могу свако ока тренуєи загубити. — Боже, Боже сачувай ме само одѣ овога удара!“

„Данасъ е прошла недѣля дана, рано, врано е отишло на посао Стоянь мой, кадѣ се

сумрачакъ хватати почео, нестриѣливо самъ га изчєкивала, ерѣ ми е срце мое неко зло предсказивало — испунила се слезица мога сиротога срца! Нѣмъ се вѣшь спустила была на зємлицу, а онѣ їошѣ не дошао, я самъ плакала и Богу се молила, да му буде у помоћи, да га сачува одѣ опасности и да га цѣла и здрава доведє у наручїє мое и дѣце свое;... но Богъ не услухао мою молбу! — Време е пролазило, кадѣ вѣшь у дубокой ноѣи тихо куцаѣи зачѣмъ на прозору моме, радостно истрѣмъ да врата отворимъ, у томъ мечтано, да ѣу заграити мога драгога Стояна... не онѣ быо — но мой вѣнчанный кумъ, кои ми жалостанъ гласъ довєсе о моме Стояну.“

„Бѣлий одавдє дѣте мое — говораше ми онѣ — оудѣ не за тебе живити, твой Стоянь е Турчина убио у завади и одєшнуо се у гору ме ѣу айдуке, на теби не искажити свое срце враговѣ, ако те оудѣ ваѣу, на теби и на твојей дѣци... бѣжи дѣте мое, докѣ не зора заплавила.“

„Писамъ му могла ништа одговорити на ове рѣчи, срце ми се стєнчало у прєсма одѣ жалости и страха, само самъ се старала, да дѣцу мою спасемъ одѣ бѣснїла душманского, на самъ олма оставила домъ мой — милый и драгий мой домъ, обѣщаванїє мое одѣ только година, домъ, у коме самъ изродила дѣчне мое сынове... иѣма за любовь самъ се потугала одѣ немила до недрага, трѣла глады и жєшь, само да ми они не паду у душманске руке... О Боже мой милый, шта ће быти одѣ мене и одѣ невинне мое дѣце!?“ —

Посае ова рѣчий руке свое побояно єъ небу подигне и са вѣромъ се Богу помоли, а низъ образъ су їей потокомъ сузе текєе.

На странцу се примѣтити могло, да му се срца коснуло ово позорїє. Подруго е време недвижимъ стало, и мотрїо жену, коя е тако изгледала са грднымъ своимъ боломъ у срцу, и са утѣхомъ, кою свєта вѣра у срце улива, као Майна Божїи кадѣ е глєдала расчєне свога облюбљеногъ сына; примѣтити се могло на иѣму, да е више пута хтѣо проговорити, аѣи рѣчи су му се у прєсма загущивалє, или збогъ сажалїи права несрећной оной майци, или што се боло нарушити оку свєту тишицу... на тебѣ после другого бѣгання са мєкима рѣчма проговорити:

— „Добра жено, я ѣу тебе примити подѣ зашитицу мою, ходи са мною и раши дѣцу твою, а Стояну твоємоєи остави вѣрна до грѣба — видишь“ — — —

„Не страиче, живнотъ ми Бога, я съ тобомъ нешу нши — прешне му патрено рѣчи — заръ да оставимъ ову землю, у којой самъ приу руину зору угледала, у којой самъ провела даме мога дѣтства... Овдѣ, овдѣ самъ имала и отца и майку, овдѣ самъ осѣхала чувство патрене мое любви, овдѣ самъ постааа супруга и мати... овдѣ леже кости и отца ми и майке, овдѣ не лежати и мое кости, овдѣ ми е спинуо овдѣ нека и заже мое сунце, земля е ова была моя колыба, нека буде и гробница моя у овай земљи.“ —

После краткога ђутаня проговори опеть: „Видишь странче, Стоањъ се мой до горичи крие као и дивје звѣрче са својомъ дружиномъ, онъ нема никогда свога до себе, нема ко бы му разнедро тузине ѣгловѣ мысли и ко бы му разлажаю тугу... ерѣ онъ тужи за мноми и за својомъ дѣломъ: — бы ли имала я и едного мирнога часа, кадъ бы къ теби отинила са овымъ знаньмъ о моме мужу, не бы ли ме савѣсть гризла, што самъ оставила друга мога у незнанству збогъ насть, Стола мога, кои мене тако жарно, тако неискано любя — не, я не бы была срећна коды тебе, я бы жалость и несрећу нанела теби, ерѣ мене бы и Богъ морао казнити збогъ невѣрности мое, а ударъ, кои бы Богъ послао на мене, могао бы и тебе стиги, кои си ме поматало у грѣшной мојой невѣрности — не, нешу нши съ тобомъ, већъ идѣмъ тражити мужа мога. — Не бжемоъ ме тако сажалыво, имамъ я доста одважности, да то учинимъ, не боимъ се я ничега на путу, одъ свакогъ насиља не ме ово спасти.“ —

При овима рѣчма дѣвѣ Турскій вождъ извади възъ иѣдара, кои се затрети при свѣтлости одъ мѣсеца у ѣнѣма рукама, кадъ га са осмѣхомъ погледа, дѣво га метне гдѣ е и было, на проговори опеть:

„Странче, Богъ ти дао толико веселы и срећны часова, колико самъ я горки имала у животу моме; ты менѣ хохнешъ да поможеши, а намрштень поглядъ твой и твое сузѣо око, у коме видимъ сажалывѣ, яме ми за твоѣ поштепѣ! — Странче, теби љу повѣрити найдрагоцѣнѣе мое благо на овое свѣту. Богъ ти дао срећу и здравѣ, узми къ себи дѣву мою и воспитай ѣй.“

Као кадъ муња пролети по наоблаченомъ небу и просѣче ярку ноћъ свѣтлосту својомъ, тако се разнедри овога образъ, кадъ е зачуо рѣчи ове, и очи му се засвѣтѣе одъ радости.

— „Хвала ти на повѣреню твоѣмъ, добра душо! я љу примити овай свѣтый аманетъ: дѣву твою, любѣшу ѣй као мол два чарна ока и дѣво љу ѣй воспитанати са миломъ мојомъ беркомъ.“ —

„Тако, тако мой Србине, учини то, да ти Богъ да души у раю населѣ, учини то, ето ти два моя сына, два сокола сива, у нѣма ти предаемъ нѣше него живнотъ мой, рани ѣй и одъ зла брани, докъ не дорасту до нона и до бритке саблѣ... а! онда ѣй немой коды себе задржати, они су юначко колыно, нѣма треба за отачину мрети!“ —

Кадъ е ове рѣчи говорила, чинило се да е заборавила за свою неволю; ерѣ блѣдо ѣой се лице зарумени као небо кадъ се сунце рафа, а очи ѣой задобѣю нона свѣтлостъ, на цѣломъ створу нѣвомъ благородна охолостъ се примѣтити могла, тако, да е странацъ изваѣ себе было одъ мѣлине, кою е садъ чувствовао, тако му се учинило као да види предъ собою анѣла изъ войске Божѣе, кои е дошао съ неба, да раскине окове сужанства и да Србѣи задобѣи миръ и слободу; а усхищенѣ ѣгловѣ на нѣвећемъ е степену было, кадъ е ове говорила рѣчи:

„Много, врло е много патѣла отачбина моя подъ горичѣмъ ярмомъ, али тога ада никада не было — мѣсло бы човека, да е Богъ свое лице одъ насъ одиратио и да насъ е оставио самѣмъ — а! не тако, Богъ е коды насъ и наша патѣла неѣе дуго трайти... Видишь, нема едного Србскогъ срца, кое огорчено небы было, нема едне деснице, коя не бы хтѣла саблю дѣзати, и догдѣ не метати у корце, докъ душманска крѣв потокомъ не потече, нема Србскогъ ока, кое не бы хтѣло тако винаняти, гдѣ душманско срце бѣе, и гдѣ се нѣгово чело диже... скоро ће куцнути и нашъ часъ, знатанъ часъ Србске слободе! Зло су поступали са окованымъ лавомъ, и много су се титрали съ нѣма, а лави су већъ ослабили, чини ми се, да ће ѣй лако быти раскинути, а кадъ лавъ поврати свою слободу, неѣе лако пасти опеть у сужанство, но быѣе крѣв а смртъ не славу славити! — Скоро ће куцнути нашъ часъ, знатанъ часъ Србске слободе — а онда, Србине, Србѣи нужде не быти юначке мишице...“

— „Разумѣмъ те — тако ми едного Бога и самртнога мога часа, испунишу твою желю — проговори хитро странацъ — прѣва путика, коя избачена буде за Србску слободу, опомеише ме на мое обѣщанѣ... на прѣвы помыслъ я љу се одзвати, подъ барѣкомъ, кои подигну Србски о-

свободителя, а њу међу првима бити са твојим синовима! —

„Добро Србине, а ти вђруем, а и тако те Богъ помогао, као што ћеш твоју рѣчь испунити.“

После ови рѣчи привуче къ себи дѣцу своју, полюби их, па после њимъ проговори:

„Дѣцо, ово ће бити ваш отац!..“

Али да си е убио, рѣчи едне не бы могла више проговорити, тако јој се стесчале при збогъ велике жалости, као да е садъ само познала управо стањ своје и великій губитакъ. Одъ дѣце се свое растати на њима и њи у стране руке предати: велика е то туга за едну матеръ, туга, коју само мати зна поняти и уважити! — Па кадъ е јоштъ видила сузе у очима свои синова, и примѣтила погледъ, коимъ јо е премѣрио стариѣ њихъ сыновъ, онда е заборавила и за отачину и за Столпа, па се одважи њи са дѣцомъ својомъ.

Но ориѣчка е морала бити свага у жени о-вой, кадъ е тако могла владати са собомъ и спо-има чувствованияма, еръ текъ што су различита ова чувства у њиномъ срцу махъ прееотела, одма њ е она утишала у себи и после неколико матиовена већ е говорити могла, во рѣчи су јој биле прекидане, и тихе, а одатле се може закључити, шта е она јоштъ патила.

„Марко — говорила е своје стариѣмъ сыну — на ти ову бурму познаћешу, коју самъ добила одъ твога бабајка, кадъ самъ постала његова вђрна люба, она бурма нека те опомене на твоју милу майку, кој те е любила већна него свој животъ, тебе и твога брата... алъ дѣцо отачбина е мени дражѣи него и ња.“

Марко е био дѣте одъ 10 година, и разумѣо е, шта му говори майка, онъ е знао зашто е дрѣтао гласъ његове майке, и зашто су се послед-нѣ њне рѣчи већ у ецаѣ претвориле, алъ Бош-ко, онъ е био много мањѣи, него да бы знао разабрати смисла материни рѣчи, њму е само као било, што му мати плаче, па зато е и онъ плакао.

Но и матерно е срце већ врло много па-тило, бољ е било већ на највишемъ степену, и свага јо е већ сасвимъ оставила, то се засвѣ-дочило и тимъ, што е само јоштъ „Съ Богомъ“ викинула, па нагло као вјоръ полети, да не види више дѣцу своју и да учини край већ тако ду-гомъ и тако жалостномъ позорию.

Но текъ што се мало отиснула одъ свое дѣце, колѣна јој заклепаю, а она колика е дуга была на земљу се стропошта.

„Мати, мати!“ диковаху дѣца њна и њ-ной притре.

„Поси ѡй, носи!“ — проговори крозъ плачъ стропоше, кој е за дѣцомъ дошао, и образъ са-крие у мекану траву.

Дуго е тако сјала, а кадъ се подигла, сама е была, никога око њ, до съ едне стране тиха Сава и врбово граиѣ, а њине ѡй плаво небо, па комъ се равало слично сунце.

На меканој трави само се зриѣвалъ одъ би-сера.

Нѣ то было зриѣвалъ одъ бисера, но ѡне горке сузе, коима е оросила зелену траву.

Богобой Атанаркивиѣ.

ОБЗОРЪ КНИЖЕВНЫЙ.

„Примѣте при читаню Србски књиже.“

1. Пишесе *исмено* *Звѣѣ*, а народъ говори *писма* (и *књиже*); послао ми е *две* — *три* *писме*, всел простакъ; а у књижама се *пише писма* (два — *три*); о-петъ у ми. бр. род. на *петъ писма* обадвое извѣо; — ово друго дакле бољ бы было, едно што народъ тако говори, друго што се управниѣ склани, а треће што бы тако было нека разлика између писне *Звѣѣѣѣ* и писма *Звѣѣ*.

2. Корене рѣчи *варати* и *варити* свое особито значенѣ имано, а са *пре* сложене само ову другу и у оне *пре* значеню говоримо и *пишемо*, ако и *имано изварити* и *наваратисе*; не бы лъ бољ было писати: *преваро* ме *уиѣсто преварио* ме?

3. Бровѣна основна цифра на безъ точке, а редовна съ точкою. обычно означуюсе; дакле бровѣи на стр. 66, 33, на стр. 100, 155,000, на стр. 156, 177, на стр. 193, 3200, и 30000, на стр. 247, 40, и мн. д. у св. 1. Глазѣнка Др. С. С. пису уредно написани; — а бровѣи 155,000 до 180,000, на 99-ой; 20,442, на 138-ой; 1,090, и 37,000, на 147-ой исте књиже стра-ни и мн. др. противъ §. 11, рачунице, за *учебнсе младежъ* у народнѣмъ училиштана Кн. С. написане, раз-дѣлѣни су.

4. *Януара, Януарѣ, Фебруара, Февруарѣ* и т. д. Оно бы се могло издначити; па наѣ писати: *Януарѣ, Февруарѣ, Октоварѣ* (а не *Октомерѣ*), као што у некимъ вавилиѣмъ сиванѣма имано; одѣудъ оно ностъ *парѣѣѣ* *мѣ*?; наѣ *окварѣ* *ја* са а *завѣнѣти* (освѣтѣ *Мая, Юнѣ* и *Юлѣ*), а са е *завѣнѣтиѣѣ* б дати мѣсто, па писати *Януара, Фебруара* и т. д.

5. *Писаѣ*, *писи*, *писѣ*; а на стр. 64, и 65. Глазѣ-ника доказано е, да изъ Славенскога „*писме*“ ѣ *мѣна* се у Србскомъ на *и*“; па заръ бы изгубило што *писме* е, кадъ бы *застѣна* *ни* (Славенски *ниѣ*; *нѣсти*, *нѣси*, *нѣте*) у сва три лица задржана была? Много ли се патеже збогъ того, што се *и* у гласна залюбило! (Даѣ *сѣѣѣѣ*.)

Уредивѣи Милошъ Поповѣѣ.

Издано и печатано у Правительственной Књигопечатни у Београду

НЬГОВОЙ СВѢТЛОСТИ,
КНИЗУ СРБСКОМЕ
АЛЕКСАНДРУ КАРАЂОРЂЕВИЋУ,
НА НОВО ЛѢТО.

О свевышній саздатель свѣта,
Призри съ неба, те м' милость укажи,
Или погледъ на ме своей обрати,
Или жарку испуни ми саде,
Или молитву смѣриу пресуажи!
Или ладо оцу цѣлого рода Србска,
Или вретноме Карађорђа сину,
Или свакоме буд' у помошь мѣсту,
Или м' милость да Му саѣди твоа,
Или погостити да у среѣи влада.
Или сложено мало и велико
Или своихъ Князу свиѣтъ умилннхъ гласѣмъ:
Или животъ дугій даруй Князу Боже!
Или же намъ све предивно быти,
Или како ли не утрептити срца,
Или сие стране свакоѣмъ чувствуемъ,
Или како ли на деку служити
Или нашнско таково желаніѣ
Или ма, роде, и вѣрни Му буд'мо,
Или на свакомъ се мѣсту наложино,
Или и Нѣга грудна заступнико,
Или што би страхъ Му негрозѣи нигда;
Или сви онда и животоу жертвуио,
Или невіе намъ тако запошѣда.
Или да м' ти се дигнутъ Карађорђе,
Или любвій отче вретногъ Сына твогъ;
Или устанн юшѣ Княжева майко,
Или тихо тако почивате,
Или сохранѣни у Тополе пркни;
Или да намъ се горе подигнути
Или на тренуѣи едно тебе ока:

Или видите сына Александра,
Или вдетногъ Србма господара;
Или како в садѣ у слави дичанѣ,
Или како б' се ны тад' радовали,
Или и свою волю панирили! —
Или затрубите дсно Србски гласъ,
Или овако с' свегда изражайте:
Или многолѣтно да намъ Князъ поживи,
Или на свеобшту радость и неседѣ!
Или овака в текъ заслуга сына
Или Господара славного Карађорђа:
Или онъ бывше юнакъ безъ сравиѣна,
Или трозне врате, царства одметниче,
Или отечества нашегъ угнѣтче,
Или ранопожио трудоу с' сатрети,
Или за Србство жертвоу с'е своейси,
Или не боев' се што не погинути,
Или убо буде то за среѣу рода.
Или Кнзу, отче и неба и земли,
Или ой спудъ што си присутствуюѣи сему,
Или вѣчно жиѣе у раю подѣлан;
Или онъ се за насъ отачаски старѣ,
Или Кнзу народу одъ ада тражиѣ.
Или едодушѣ, Боже, ты подари
Или оу сына храбрима Србима,
Или о да сложено сви гласомъ ускленичю:
Или жуто живи Кнже Александрѣ,
Или одъ Србіи нмалы Господаре,
Или бедо драго дивна Карађорђа,
Или жрь одавно есть Ти пристовлю,
Или нѣземъ нашимъ быти и знати се
Или с'е свемъ Србству ето намъ напредѣ,
Или едодушно надъ сви нмалы 'вако!!

У Београду 1. Января 1848.

Стеванъ Лукнѣи,
Слушатель мудрословнн наука
у другой годни.

ПУТОВАЊЕ

изъ Београда у Италију (Аустријску) прои-
злогъ 1847. лѣта.

Желећи видѣти велико едно у еусѣдној др-
жави трговачко мѣсто, особито оно, кое са ис-
точинимъ странама знамениту трговину води, пред-
узео самъ я на измакъ мѣсеца Юниа пр. г. путь
у Треть, на после одаде преѣмъ у Италију Ау-
стријску, у Ломбардiйско-Малтачку краљвину;
да и тамо промотримъ, шта е предно по струци
трговине, фабрика и земљодѣлiя видѣти и поу-
чити се.

До Сиена путовао самъ са паролловомъ
Савскимъ. Дошавши у речено мѣсто истомъ
четвртый днь после подне, продужимъ путь
преко Загребѣ, у којой вароши само се неколи-
ко сатiй позабавимъ, преко Новогѣ Мѣста къ Лю-
бляни у краљвини Илири. Како се проѣе Хр-
ватска и наступи на Крайинску землю, одна се
путьюдемъ и на поля мотредемъ промѣне ука-
жу; поля су у Крайинско болѣ ураћена, путови
згоднѣ поправлѣни, по селма се виде куће
тврѣе и темельнѣе пограћене; а особито: што
Крайнѣ селма не носе опашке и срудме; него
си су обувени као што се и варошани съ раз-
ликомъ носе; а землѣ, кою обраћуи, много е не-
плодовитѣя него водъ насъ, у Славонии и Хрват-
ски; ерѣ е Крайнѣска бродвита землѣ, на и нѣто
долина има, све е нѣлонакъ, поврхъ когъ землѣ
мало и танко навучене има; безъ гноеня тамо
слабо бы шта уродило.

У Любляну дошавши, хтѣо самъ одна да
прямъ бразовозомъ къ Трсту одитумъ, алъ ми
пасошъ на полиціи задрже; и тако приморанъ
будемъ чекати бразовозъ другіи, кои у 11. сатіи
ноћи долази. Оставши дакле у поменутой глав-
ной вароши саданнѣ краљвинѣ Илири одъ 9.
сатіи у ютру на до 11. ноћи, управимъ се и по-
тражимъ мѣсто, гдѣ се учредуи новине Краин-
ске за земљодѣлце, кое подъ именомъ: „*Klein-
sche und ruckische Anzeiger*“ у Любляни издазе. До-
шавши у писарницю новина листъ, надемъ ту г.
Дра. Блайвайза, главногъ учредника тогѣ Краин-
скогъ листа, кои чувши да самъ изъ Београда, пр-
ло ме учтиво прими, покаже ми одна собѣ, гдѣ
Крайинско економично друштво своя засѣданія
држи, и гдѣ се чуваи урнеци и сирае различі-
те за земљодѣлѣе потребне. Оно е было до по-
дне; а после подне, имѣо е хвалный господишъ
доброту, одвести ме у библиотечу Лицеума Люб-

лянскогъ, у којой самъ се неколико сатіи поза-
бавио, а предъ ноћъ одведе ме г. Блайвайзъ у
баншту, економичномъ друштву принадлежѣу,
гдѣ самъ видіо више или одабраны Крайца и
слушателя богослова; ови су се последни у
баншти реченой читаннѣ понавнше забавляи.

Изъ Любляне око поноћи пошавши, додемъ
сутраданъ око 11. сатіи у Треть, гдѣ самъ се са-
мо 2½ часа задржао, желећи часть пре у Млѣтѣ
прећи, обиви Ломбардию и Малтачку краљвину,
на истомъ у повратку у Трсту подуже време
пробавити; и тако съ паролловомъ изъ Трста у
Млѣтѣ преѣмъ; прелазакъ е траио 9. сатіи; ерѣ
е противанъ вѣтаръ дувао; обично прелазакъ
овай трае 7. сатіи, кадѣ вѣтаръ не смета. Кадѣ
самъ одъ путуюћи са многъ дознао, да ниско
одъ Млѣта далеко, изидемъ на кровъ лаѣе и
управимъ погледъ мой единако на ону страну, гдѣ
бу Млѣтѣ видѣти; варошъ, кою самъ измежу
свои, као у води саградеиу тако чудновату и и-
маиу славну прошлостъ, одавна видѣти жемо.
Позадалека већъ, моремъ путуюћи, одъ Трста
покаже се ону ова чудновата варошъ. Мноштво
црквй, кућа и палата поля се найоре као у не-
кой магли, па приближуи се къ нима, све
магла тани постае и варошъ се болѣ и разго-
ветнѣе покаже; докъ лаѣа, ушавши межу два о-
строва, (овай съ лѣве стране зове се *Lido*, — по
свои прилици одъ латинского *littus*; ерѣ у нѣга
право море бѣе —), приближи се началу св. Мар-
ка и ту лентеръ баци. Путникъ пакъ на крову
лаѣе стоиши видѣ варошъ: съ црквама, звонара-
ма и толикимъ огромнимъ палатама у води сѣзи-
дану; у кои съ лаѣе опетѣ не на колима или пѣш-
ке, него на чачу уби и у гостилицу се сѣсти-
ти морашъ. (Далѣ слѣдуе.)

Погледъ на Албанию

одъ

Александра Васильевича.

Многѣ, немногѣи достаточни о Албаниі по-
нятіе, поводомъ догађаиуи се чести немира, сва-
коко о нѣой суде и заключаиано. И познаваиуи
одѣ части добро овай слободолюбѣи и храбрый
народъ, а такоѣе и предѣле Албаниі, одъ кои и-
мамъ точне и правилне карте, латіо самъ се што-
годѣ о народу овомъ, у колико ми е основно и
точно познато, написати.

Пре него што бу се упустити, да о Албаниі
говоримъ, потребно е упознати се са нѣкимъ

географическимъ мѣстоположеніемъ и раздѣленіемъ. Албанія граничитъ одъ востока Румелиомъ т. е. Румелискимъ пашалукѣмъ или Македоніомъ, одъ юга Гръкомъ, одъ юго-запада и запада омыва обаленіе Идарско море, а одъ сѣвера граничитъ она са Брѣдскимъ независимымъ племенемъ и единымъ краемъ Босне. Албанія се дѣлитъ на три края: долинъ, средній и горній Албанію. Долина Албанія, или Епиръ, починаетъ одъ Превезе, морскогъ залива Артскогъ, т. е. одъ Гръке границе, на се простиретъ къ сѣверу дужъ Идарскогъ мора до рѣке Ваусе, коя покрай варонии Премете и Клисуре протичетъ и одъ Айлоне къ сѣверу на 7. сатій растояніи у Идарско море утичетъ; одажде далѣ къ сѣверу простиретъ се средія Албанія до рѣке Мата, варонии Кроя, некадашнѣга Скендербегова престолногъ града, и Коре, а одажде починаетъ горнія Албанія, иначе Маллессія или воююша племена, коя су прави Албанези, подѣляни на племена, као што су и Брѣда (Холмлія).

Долина и некій дѣлъ среднѣ Албаніе иначе се именуютъ Тоскарія или Тосва. Жители ове дѣлѣ стране Албаніе говоре своимъ народнымъ языкомъ Албанескимъ, но у многимъ мѣстима знаю и употребляютъ языкъ Гръчій, а особито у приморскимъ окружѣнїа, гдѣ су се всенасъ немири догађали, као: у Маргарити, прама Корфу, Кимари и Липури (*). Вѣшій дѣлъ Албанеза долинъ и среднѣ Албаніе есть вѣрозаконъ Мухамеданскогъ, али у некимъ предѣлѣма приморья и унутрашности има Албанеза истинногъ вѣроисповѣданїа, и они како у пошнѣ халѣва и оружїа, тако нешто и у нарѣчію говора одъ горнѣ Албанеза или Маллессора разликую се.

Долина Албанія или Тоскарія стѣя подъ управомъ Янинскогъ Паше, ко по главнимъ варонїама има свое подѣлѣмствене мусулме или полацаїне начелвике; но колико се њїова власть простире, свидѣоче чести немири, ербо су мусулме само у варонїама, гдѣ су постављени, заповѣдати кадри, а у народу влада анархїа или самовластность. Некій пакъ дѣлъ среднѣ Албаніе стѣя подъ управомъ Румелискогъ Паше, па и овай надъ њїиме влада као што е горечечено. Но опетъ долина Албанія или Тоскарія има некій вѣдъ управлїа прама горнѣ Албанїа, коя савршено у своимъ неприступнимъ мѣстима не заборава некадашню свою свободу бранити и

живо осѣла свою народность. На зато и не наводимъ узрѣке, коя причинавао немире и колебани у народу доли и среднѣ Албаніе, по томе што су то ови исти, о коима љу ниже говори ти у описиванїи горнѣ Албанїе, о којой е и цѣль моя бесѣдити и коя на себе већу позорность привлачитъ.

Горня Албанія, или Маллессія, починаетъ, као што самъ више навео, одъ рѣке Мата, и простиретъ се далѣ къ сѣверу до границе Брѣдске и Босанске, и дѣлитъ се на слѣдующа племена: Матъ, Дибри, Кори, Мирдѣти, Дукагїни, Шоша, Шапе, Скрилла, Пулати, Кастрати, (одъ когъ племена Скендербегова породица произходи, па зато се и онъ звао Кастрїотъ), Хотти, Киментїи, Кресничїи, и јошъ ова мала племена, едно у приморию, кое се зове Задри, а друго граничитъ са Брѣдскимъ племеномъ и зове се Кучима Груда.

Неупунтаюћи се у испитиванїи о пореклу народа Албанскогъ, ербо къ томе за сада ни способности нити пакъ времена имамъ, и остављамъ овай важанъ задатакъ искусїемъ одъ мене; само љу одѣ напоменути, да нека племена горнѣ Албанїе произходе одъ Готски Славена, као: Кресничїи и Хотти, коя су сродни са Брѣдскимъ племенемъ Васевїїїма и Пилерима. —

Жители горнѣ Албанїе већимъ дѣломъ су Христїани вѣроисповѣданїа западногъ, ако у некимъ племенима и има Турака, но неки одъ њїи нису пре, збогъ обстоятелства времена, вѣроисповѣданїѣ Мухамеданско примали, него одъ 30—50 година назадъ, те су тако бегови, аге и друга Турска господа поставили, и по варонїама Скадру, Лешу и другимъ мѣстима населили се, а неки у своимъ племенима заостали. Међу овима последнѣма има такова вѣроисповѣданїа Мухамеданскогъ, кои нити су прави Турци нити Католици (Латїни), као што по некїи и два имена носе, п. пр. Гасъ Нина т. е. Гасинъ Никола, Усейнъ Мартинъ и т. д. И кадъ како обстоятелства изискују, они садъ Туреко, садъ пакъ Латїнско име носе. А то одуда произлази, што њїово свештенство, као Фратри и т. д., мало се стара народъ разумїиѣмъ поучена и проповѣданїемъ слова Божїа побуживати, да бољ у благочестїю успѣва, и што народъ овогъ краја богослуженїа на Латїнскомъ языку, како га свештенство њїово тамо одирава, не разумѣ; па збогъ тога народъ овай и прѣдъ е слабо побо-

*) Видѣ карту Европске Турске на Францускомъ языкѣ одъ Буе.

жант. — По оставимо све то на страну, и вратимо се къ нашему предмету.

(Край сѣду.)

ОБЗОРЪ КНИЖЕВНЫЙ.

„Примѣбе при читану Србски књига.“

(Наставља.)

6. Рѣчи женскогъ рода на *а* и *и* окривчејесе у говору не што е таиѣ оно *а* и *и*; али по силѣ писмена *в*, съ конѣ се овакове рѣчи пишу, да се зна да су женскогъ рода, мораю се у читану утанѣти, па читати *сјелѣ* и т. д.

7. Повратни глагола *ес* у Букивару Србскомъ и Читаоници састављено е са *онина*, а у Историји, Катихизису и Гласника предметима оддносно *е*. За кимъ да се поше? Славенски е *ненадѣлѣся*.

8. Простомъ Србину непозната рѣчь *премда*, или као што гдѣди стон *премъ да*, са Србскимъ *ако* и замѣнитесе може, и то тако, да цѣло слогу чисте поервее; и. пр. „премда се збогъ ударенія на *и* тако отеже гласъ надъ *и*нимъ, и т. д. (стр. 61. Гласн.) *ако* се збогъ ударенія на *и* и отеже гласъ надъ *и*нимъ тако,“ и т. д. — „Премда е дакле“ и т. д. (стр. 218. Гласн.) *ако* е дакле предпоменуту засѣданіе, — —, и увидѣло, и т. д.

9. Рѣчи женскогъ рода, или у *ми*, брою оваѣ припиоше, ма и мужко вмаже значењѣ, са прилагателнимъ глаголомъ женскогъ лица мораю се слагати у писану, као што се и у говору слажу. Дакле прве три врсте на 150-ој стр. Гласника, и неке одъ 10 — 17. на 75. стр. Пространигъ Катихизиса нису добре; ерѣ старешина, *судѣа*, и *ми*. др. у *ми*. брою женскогъ су рода; како годъ што: „видѣши да су *сви* скуна *весели* и *задовольни*“ на 17. стр. Читаонице, и „Ако будете *сали* на себе *пазли*“ на 20. стр. Читаонице, па и 4 горѣ врсте на 43. стр. Букивара Србскогъ нису добре; ербо *деца* примаю у множ. женскѣй единственимъ. (Край сѣду.)

ОШТРОУМНА ИЗРЕЧЕНИЯ.

* И я морамъ, ако и есамъ јошъ маленъ, немуморимо предати быти.

* Бодѣ чинити, бодѣй быти, нека буде не-престана твоя вода на земљи; надгодъ ће предъ Божиимъ престоломъ вредности и добродѣтели до-бити свою награду.

* Христѣианѣ быти бодѣ е, него Христѣианомъ се показувати.

* Христѣианѣ ѿбери, Христѣианѣ сынови, бра-во пролази наше време! Немојте горделиви быти на нашу ѣпноту, ерѣ како брао она може прецѣтити! Изъ ваши уста надѣхай пролети, нашегъ живота источникъ усане; немојте сила-ма вашимъ приносити; и силногъ мишица у спа-ва се!

* Кадъ на обади рѣке стоишь, дуго гледашь *и*ниѣ течай; шта мислишь на то? — често ни-шта. — Ништа? и опетъ *и*машѣ доволно при-лике къ томе. *И*ниѣ течай подобанъ е данима човеческогъ живота, *и*ниѣ таласи прохуе и не-задржано изчезну, никадъ се више неповраћа-јути. А. В.

ПРИ УКОПУ С. МИЛУТИНОВИЧА ЧОЙКОВИЧА.

(одъ Г. Н.)

Мракъ наступи — крива нуна сѣну:

Алаѣ стрѣло, зарѣ у срце наше?

Ах! докле ће злобне коби наше

Будъ надъ нама освѣщаватъ гниву?

Да ни дана, кимъ се самъ свѣтъ тѣши,

Мирно нама пробавити не!

Наиѣкъ горке Србъ да сузе лѣ

То е, то е, чимъ намъ судба сѣши. —

Сиртний! баца тавимъ погледъ долѣ,

Познаѣ горку судбу твою болѣ,

И суету трошнѣгъ твога тѣла.

Санъ и нагла предъ нама се пружа,

Самртности све обима стужа:

„Добра дѣла текъ остою цѣла!“

Чимъ се гордишь ты Србѣ тужна?

Паде *и*знаѣ дичне славе твоѣ;

Чойковиѣ у окрилъ свое

Сиртъ однесе, нано роба сужна!

Оногъ — конъ небо съ землемъ спон,

Кой се деже *и*ръ заѣздана свода,

А на дѣху свегъ Србскогъ рода:

Прахъ и непео садъ предъ нама стон!

Ах, а! доце гласъ нашѣ стѣжу;

Тужни еци некъ е' до неба дѣжу,

Бра нейна, нейна више *и*ѣга.

Чойковиѣ загубисно славногъ,

Коне земаљ не пороѣ равногъ

Доѣ е свѣта, и суца божѣга!! —

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

1848.

Бр. 3.

Београдъ 16. Јануара.

О ПРЕВОДУ НОВОГА ЗАВѢТА.

Ми срби много чудитисе имамо, нада по-смотримо, какіе прителѣе надицадъ добивамо у людма, кои се нашоѣмъ браћомъ именују. Прошле године у чис. 98 „Луне“ явля еданъ ученъ сла-вянинъ изъ Беча, да е Вукъ Стефановићъ Караѣићъ пренео нови Завѣтъ изъ Светога Писма на србски языкъ. Ово являюћи, лютисе страшно, што срби, и нарочито свештенство србско, не прима тога превода. У лютости својој хвали преводителя, а хули све друге србе, нарочито учену классу, и свештенство србско. А да би се јоште већма устарили срби одъ своего безза-кошја, што не примаю светога писма, Вукомъ преведенога, уѣхрава Учрединъ Луне, да е савъ овай членъ написанъ у Бечу одъ муза, кои е сама важность у литератури славенской, и коему у свакомъ призрачно подобава судъ о такой ствари.

Наводисе ондѣ 1., да е преводитель био у преводѣи заиста елисиу евраѣи, не само рѣчма. На то би се могло оно примѣтити: Кадѣ е та књига преведена за србе, то срби имаю прво право о њој и судити, примѣти ю, ако е добра, одбацити ю, ако не добра, или потребна, или полезна съ когдѣ стране. За судъ о преводу овомъ имаю и срби довольно способнихъ люди, свѣдѣч кои знаю языкѣ, грчки, римски, нѣмачки, славенски, србски, и кои су искусни у наукама богословскимъ, а особито ексегетичнимъ, и ер-минеутичнимъ. А што дописатель то не при-знае, тѣмъ показуе, да не познае срба, и говори о народу пресудно, воѣга не познае. А то нѣ разумнога человека. Па ако би се одабрана одъ народа, и свештенства србскога лица, и хотѣла посаѣтовати јоште съ номъ и иновѣрнимъ у-ченичъ мужемъ о преводу светихъ, и преваж-

нихъ своихъ књига; опетъ много сумњамъ, би ли на тай договоръ и савѣтъ позванъ био дописа-тель овай, поне зато, што никакаѣ яви доса-да листъ нѣе свѣту явио, да су када и посѣдо-ватели римокатоличке приѣе, којој дописатель принадлежи, искали савѣта одъ неѣа у смотрѣю књига, тичућихсе благочестія и приѣе свое.

Истина, сваки литераторъ има право, судъ свой изрѣчи о свакомъ дѣлу литерарномъ; но нейма права, хвалѣти како дѣло литерарно, на-метати га цѣлому народу, и хулити цѣо народъ, што га не прима. Кои то чини, тай преѣа право човечества. А право човечества свагда стои надъ правомъ литераторства. Кои е истинито изо-браженъ, тай то зна, тай тако и поступа.

2. Говори се ондѣ, да се нико одъ Срба не може сравнити съ Вукомъ у силѣ язики. То е миѣ-нѣ дописателя. Онъ е имао право, миѣнѣ своѣ рѣчи. А сви срби имаю право, судити о миѣнѣи неговомъ. Кои жели пресудити, ко у цѣломъ каквомъ народу најболь зна языкъ оного народа, тому треба и самому пре свега языкъ овай до-бро знати. Дописатель е, ако не потрѣшавамъ, славенски филологъ, на може бити поменито и србски. Онъ по свой приципи мисли, ко зна фи-лологно еднѣа языка, да зна и языкъ овай, и то тако, каковоѣ и овай, кои е исти языкъ јоште изъ груди матери своѣе писасо, и после цѣо живѣтъ свой домаѣи, цивили, и морали съ языкомъ своимъ провео. А я самъ са свимъ против-ного миѣнѣи, и противного искуства, и зато не-дѣлимъ, да често дубѣтъ филологъ моѣе са свимъ непознать бити съ духомъ языка, вѣткѣш, важ-ношчу, любкѣш, богатствомъ, сласчу, слоѣмъ. Я узъ то мислимъ, да највећи писательи, нај-сильнѣи оратори и најважнѣи поете на свѣту, мало су се занимали филологѣмъ языка, на ко-сѣи су писали, и бесѣдили. Я се самъ надицадъ

забавилимъ понешто истраживањимъ корена рѣчма; и управу у самомъ овомъ дѣлану уѣдравамъ се, да е филологија прва наука међу онима, безъ коихъ може бити савршенство човѣка. Изъ свѣта заключити е: да дописатель не зна езика србскога, како га рођени, и учени срби знају, и по тому да не може судити о ствари, коју е на свој судъ довуко. По ако би онъ съ премономъ доказао, да е научно србски езикъ, онда би га могли, но опетъ ако би хтѣли, узети за судно, за кога се сада намеће, и то опетъ не за јединога судно, и све друге надивљујућега, но само за сосудно, или у число судија међу се. Далъ треба овому, кои жели судъ изречи у овомъ предмету, познавати такође све оне србе изъ народа, кои су јавно што гдигодъ бесѣдили, и писали, средствомъ печатни, или безъ нѣ. Тако треба му познавати нашега Раиѣа, Обрадоуѣа, Стратимировиѣа, Мушицкога, и све друге мртве, и живе писатељ, проповѣднике, и научене наше. Но како ни засада познае, видимо, када последиомъ, како ихъ уважава. Тако и по тому не признамо суда његова о србима у смотреномъ езика. А може ли бити човѣкѣ благообразанъ, кои се намеће за судно, гдѣ га парци не траже, остављамо спамуко на слободно размисляње, когадъ волю има.

3. Излажесе ондѣ, да е народъ нашъ преубогъ у књигама србскимъ, и начине религиознима. У књигама србскимъ другога рода ондѣ говориш, мислишъ, безъиѣсно е, но само о вѣроисповѣдницама. А што се овихъ дотиче, ми се надамо, да ни мало нећеи нечести навести народу нашему, и цркви, ако се упустимо у испитивање, ели истина, да смо ми тако осудили у књигама религиознима. Народъ нашъ има у школама, у цркви, и изванъ овихъ, молитве, катихисисѣ, историю библијску, зборникъ молитавъ, цѣлу библију, толковања, исписанја свѣтихъ отаца, Василия Великога, Иоанна Златоустага, Барема Сирина, Августина и т. д. све потребне књиге къ наукама богословскимъ, служебникъ, требникъ, уставъ привени, осмогласникъ, манеа дванаестъ, трюдо, пентикостаръ, ирмологию, послани апостолска, евангелие, жития свѣтихъ, срблякъ, и т. д. И те све књиге чита нашъ народъ, пое, и слуша; чита, и пое црква наша. Сада нека суди самъ дописатель, кои свою цркву по свој прилици познае, ако су му и друге цркве християнске познате, а и сваки, кои буде ово читао, ели народъ нашъ, а и црква наша, тако убога у књигама религиознима, или може бити гдиною цркву надобилази числомъ овихъ књига, кое су пожайнише грци у дивной поесии, и Европци много јоште непознатој, вѣшто написали, а предѣи наши вѣрно на славенски превели. По безъ сумњѣ дописатель мисли, да срби не разумѣю књига славенскихъ. Онъ се у томъ много вѣра. Многи учени, кои нису срби, а суде о србима у овомъ призрачно исто тако буре, и погрѣшаваю. Они бо мисле, да е езикъ србски та-

ко одступно одъ славенскога, то есть старога србскога, како италински, французски, и шпаньолски одъ латинскога; а не знаю, да езикъ стари србски ние данастъ ни толико неразумителанъ србину, колико неучену нѣмцу нѣмьожени езикъ нѣмачни. Истина, да ће србци, кои ние учю езика славенскога у школи, наићи на гдиною речъ и израшење у езикѣ славенскомъ, кое неће разумѣти; но то по свима народима бива, кадъ узме књигу у руке човѣкѣ неучень; и то опетъ ни толико не задае србину нужде, библию славенску преводити на простонародни србски езикъ, колику би дужностъ нѣмци имали у Анстрији, преводити библию съ кнѣжественга общѣга нѣмачкога езика на онај простонародни анстрийско-нѣмачки езикъ, коимъ се *Fräulei Zora!* пише у Бечу. А најпосле ако буду срби и хотѣли цѣло свѣто писмо на свој простонародни езикъ преводити, или готовъ переводъ кое части приимати, у то се опетъ ништа нейма ставляти дописатель, и мѣшати, као што се и срби ништа не утиму у књиге његове цркве.

4. Бесѣди се ондѣ, да срби заслужуно подѣлѣ, што не одобравано то, што е Вукъ у преводу *генцалогии* изралои племеномъ, Египетъ Мисиромъ, блудницу курвомъ, и што е турски рѣчи задржао. А срби опетъ мисле, да се праведно могу смѣтати дописателью, едно што незна, да срби имаю и за *уегъ* родъ, и за *леуъ* слово, и за *уегалогия* родословие, и смислу сходну рѣчь, и уху србскому приятну; друго што весма разумно поступаю срби, кадъ не хоте промѣнѣти Египетъ, познати и по свој Европи, и по свима књигама србскими старина, и новина, и по картѣама земали, са турскимъ Мисиромъ, мислѣни доста основано, да ние сѣдство, ако су књиге наше одъ много столѣтѣ узеле Содунъ за Тесалоникъ, да намъ надѣеи немноходна дужность, свиятъ старимъ землямъ и градовомъ предавати данастъ имена; и кадъ срби жеде у књигама свѣтима, и наравоучительнима, држатисе рѣчи, кое хране чувство стида и благообразја, а анатоміи, и лексикону Вукову, оставляти рѣчи, коима се строго означавано повѣсти, повѣрљива често невинность уха, и срца, и по тому воле рећи у евангелию блудница, него курва; и када гонѣ изъ своего езика рѣчи турске, кое су се на силу, и у досретно време, увукле у езикъ нашъ, и више отеле себи и уграблеи мѣсто, него получили право некакога грађанства, а кое све до едне опетъ могу се силомъ оружѣ умноги изгнати, и прогнати, и рѣчма чисто србскимъ замѣнати, измѣнѣама по праву рођена законну власть живити, и владати у своемъ дому, езикѣу нашимъ. Истина, шта би намъ ондѣ реко дописатель, кадъ би га запитали, можели по овому уступленю, кое даруе турскимъ рѣчма; у србскомъ езикѣ, повягои и старославенска речъ, или руска, или чешка, или словачка, добити право грађанства? Но ове би, а именю старо-

славенске рѣчи, ружике свјетл сребрѣи — а дописатель то не жели!!! Тешко е отсюкомъ рѣши, шта е на ономъ мѣсту хуђе, или материя, кою е узео дописатель у заштиту своју, или сама му заштита. Свакојко е ово велика слабостъ душевна.

5. Чита се овдѣ, да е народъ нашъ религиозно запустѣи. А би ли се смѣло пре свега мало прогледати, како е онај религиозно изображенъ, кой то говори о народу нашемъ. Законъ божій уочи: Да любимо ближнѣхъ, као саме себе. Да не творимо другому, што себи не желимо. Да чѣстно другъ друга болша творимо. Довољно е дакле ясно, да се поступаѣ дописательнѣхъ, што руки цѣло нашъ народъ, кои му ни кривѣ, ни дуканѣ нѣе, ни мало не слаже се наукомъ нѣре христинске, и изображеніемъ религиознымъ. Како се не слаже се религиозно, тако и съ моралитетомъ. А не слаже се ни са самимъ интересомъ дописателя. Нѣму би, по природи мислитъ, миде било, када би га кои народъ славно, него када би му се ругаю, и обнакавао пороне, и недостатке нѣгове. Но нѣе ту ни човекоуважаніа, зашто кои човѣкъ психично познае, тай знаа, да се човѣкъ све наше одзирае, што га нѣше претискуе. Политике нѣе ту ни еднѣ искре, зашто човѣкъ мало политичнѣхъ пре не умѣрено похваляиши оного, надѣ коимъ нѣма власти, а жели нѣмѣхъ што произвеши, него поругомъ, и терроризмомъ на нѣга ударати. Конверзаціе нѣе ту ни за лекъ, зашто основъ својо правила дружественго живота есть, славити другъ благодаримѣхъ названомъ животъ, а не огорчавати, и жучити. Само то едно не знамъ, ели дописатель у време овога брзоплетего дописиванья доколео обазрѣтисе, како би проишао заедно съ писательнѣхъ, цензоромъ, и типографича Фрагима, да е кои римокатолікъ издао на свѣтъ овако преведено евангеліе безъ знанья и допуштена свѣщенства, на после дав устао дописатель грдѣти свѣщенство, што забранѣо ту каяну. Сада да видимо истиннолюбѣ дописательнѣхъ, и да промотримо, ели истина, да смо ми запустѣи народъ у призражѣю на благочестіе, кое би превелика несреба наша била, или е сва ова кажа само необуздана езичность, происхождения одъ пакостнога срдца. Срби, поглавно оны, о коима е рѣчь, то естъ кои хладноприво примано, и забранѣю новопреведено евангеліе, изаю свое школы, цркве, свѣщенство, и потребе каянѣ, слѣдовательно уживаю и нѣропсповѣдно, и свѣстрѣно воспитаніе, како годъ и други европейци; съ томъ не последнѣомъ примѣбѣомъ, да слушаю како проповѣдаю слова бога, тако и цѣло богослуженіе на своѣмъ мидомъ езикѣ, и да се плодови те среће сребрѣи и у томъ виде, што многи одъ простаго народа сребрѣко, кои се само ходомъ у цркву, или читаніемъ каянѣхъ привенѣхъ мало откинуто, изобилуо текстовима свѣтого писма, и обичай е само дружествену разговору своему почесто тексты

кои свѣтого писма, као зрно злата, или бисера, побожно придѣти. и. п. Со избраними, избранѣхъ буденѣи. Человѣкъ яко трава. Любите враги вашихъ. Не надѣйтеся на князи. Опрости имъ Господи, не вѣдѣтъ, что творять. Господъ умудрѣиетъ слѣдѣи. Богъ даде, Богъ узав. Погибель твоа отъ тебе Израиль. Правда твоя, правда во вѣки, и слово твое истина. Не вѣруете некому духу. Божье мѣроу мѣрите, возмѣрите намъ. Имаѣи уши слышати, да слышите. Бже себѣ нехочѣи чини, нѣому не твори. Дадите кесарева кесаремъ, и божіи богамъ. Бжѣе честь, честь. и т. д. А шта би у зач часть онда реко алорекѣ дописатель о сребрѣи, народу, и свѣщенствѣ сребрѣкомъ, и каянѣма би и онда именѣма почѣстно, кадѣ би народу сребрѣкому забранѣю бѣло читанѣе свѣтого писма? И мислимъ, да е доста доказано, да е све оно, што е дописатель говорио у оной точкѣ о народу сребрѣкомъ, сама самѣта клеветѣ, противѣи истинѣ, и свакой правдѣ.

6. Казуе се далѣ, да су едикѣи срби, када в Вукъ почео пре неколико година водити у букѣице сребрѣе необходимо ј, нахѣдили у томъ куманѣхъ, сребрѣе источнѣе цркве са западнѣомъ сведѣиати, и мислѣи, да е на то Вукъ наредѣи одъ римске пропагандѣ, а би е така мислѣа бѣло пакости и борнирѣства у очима свѣакога, кои начела римокатолікѣи цркве у овозѣхъ смотрѣио само у позу познае. Што е право, и Богу е драго. Да е свѣда дописатель овако истинно говорио, као овдѣ о цркви својој, те неби толике измеѣу насъ распре бѣло. Ништа болѣ нѣе, него свагда чѣсту истину говорѣи безъ свакого двоучія, лисичѣи, и ловѣиѣе. Своимъ сребрѣимъ, а яично и другимъ народомъ, исто тако су познѣта намѣренѣа, и начела пропагандѣ римске, и цркве римокатолікѣи, како и дописатель, и доволно осведѣчена сребрѣимъ, по разнѣма земљѣма живѣимъ, судѣиномъ школы, цркве, и езика своѣго. Само овѣтъ не би е оне, кои су се, ако е тако, досуужали нешто, и позабринули, за свою цркву, мого пакѣстѣиѣма назвати, но, ако нѣеи найвише рѣши, неосновано болѣзливѣма, по тому, што е народъ нашъ, као и мало не сѣи народѣи на земљѣи, доста кокека страдао, на кога су змѣе клѣли, и гунѣтера се бои. А исто тако не би е мого ни о Г. Вукѣи писали, да би се оны дао употребѣи за орудіе прозелитизма противѣи своѣи цркве. А писамъ найпоестѣи и о цѣломъ моемъ народѣ тако низкога мѣиѣиѣа, да би се оны дао едѣиной букѣи превести одъ свое мидѣи цркве на туѣу. Ко бы мого букѣи ј толику саду политичнѣи приписати? Но шта нѣше, нуво самъ увѣренъ, да мои сребрѣи, тардо, и непоколебѣаю стое одъ вѣкова обѣма поганѣи у вѣри својој. А што срби не хѣте туђе ј, него се слыше одъ столѣтѣи своимъ л, е, ѣ, ю, како годъ и Русси, а гди имъ доѣе инаѣе потребѣиѣи гласъ иисуса ј, оны узѣи само свое старо писмо юта і, и пишу: юште, мойей, и т. д. то е инаѣи свободѣи воля, како годъ и нѣмѣцѣмъ, и французомъ у својој орто-

графин. Напоследак да чувство благочестія стои са познањемъ, као што дописатељ неди, у прегнутогъ отношењу, и да преводъ свѣтенихъ писанія чисти свѣтенимъ изишцима, о томъ нису срби досади ни мислими. И ова њина простота служи имъ више на честь, него дописатељно његова ученоста, оидъ лии љеуству.

На свршетку бесѣде, пуно любви къ славенству, и слоге славенски, говори дописатељ, да све, што е до сада родолюбиво наше, као слоугригелъ србскихъ свѣтихъ изишци, (то естъ изъ Бечка, гди срби не живе) нис прави основъ, што е преводъ овай новогъ заветъ одъ срба у Австрији хладнокрено примљивъ, а у Београду сасвимъ позрстуса срба почива на незнато србскога езика у назвиизображенихъ србала, а наплоче свѣтениства, а съ друге стране на душевногъ дучиство, које долази одъ двугреленнога варварства, и које лри на све, што е ново. За Бога надъ мисли дописатељ, да е тако, зашто е дакле просицао онолике рѣчи, себи на срамъ, а народу србскому на вредъ. Бли то здрави разумъ? А што се тиче онога израженія, да назвиучени срби не знаю србскога езика, и о томъ се може нешто прословити. Кады то Г. Вукъ говори срблѣмъ и устивно, и писмено, ми нѣму не забрамо, као нашемъ човѣку. Но дописатељу, кои е ишъ туђа, а узима себи областъ, насъ срамотити, не можемо то крозъ прете погледати. Господишъ е дописатељ, колико га а понимамъ, те мисли, да е србски языкъ оно, што народъ србски говори. Добро. Но не састоиксе народъ изъ люди; на можели бити, да народъ зна языкъ, а люди, членови народа, да не знаю? Не састоили се народъ србски изъ люди неученихъ, и ученихъ; на можели бити, да неучени знаю свой языкъ, а неучени не знаю? Нисули и учени люди били негда неучени; на можели бити, да су учени свой языкъ знали, пре негошто су се учили, а после да не знаю? Можели се најпосле комутогъ разумно рећи, да материга языка своего не зна, кои е цѣло живото свой провео међу браћомъ своимъ? Оно е, Господине дописатељу, дебепо противословіе. И ово е речъ о нашѣмъ народномъ езикъ; а што се тиче языка србскога книжечного, о томъ велика часть ученихъ нашихъ мужена мисли, да намъ треба писати, и ми го љаипре писати о предметима свою науку, и изображаватисе душевно, па да ће намъ се са изображенимъ разумъ, парави, и чувства, изобразити, и утврдити и языкъ нашъ книжечни, а много љонте дагне азбука, и правопись, сама љоска языка, како е то и у другихъ народа бивало. Ми знамо, а признаемо, да неимамо толико ученихъ люди, колико љѣнци, и французи; но знамо и то, да се не пресичао учени люди ни у другихъ племена славенскихъ, и да се у томъ на едно колѣно сла-

венско не може много нарутати срблѣмъ; а край свега уѣврамамо достовѣрно све оне, кои нису срби, а о србима се што интересираю, да ми имамо ученихъ люди љонте одавна мало не по свакој струци наука и звани, кое се по епропи слушаю.

А што се тиче нашега Г. Вука, ми њега добро познаемо; ми знамо, и никакогъ иноплеменика не питамо, шта онъ зна, шта е писано, и колико се трудно. Ми знамо, каква е његова граматика, каканъ му е лексиконъ, какве су народне наше љѣске, кое онъ највише сабира, и какве су друге његове књиге. Ми знамо, како народъ нашъ уважава оне књиге. Ми знамо, да е народъ нашъ и пређе овихъ књига имао свой языкъ, имао свое љѣске, имао ученихъ люди, и добрихъ писатељ. Ми знамо, да Г. Вукъ чита, пише, и говори србски, а да се труди, колико може, о литератури србској. Ми знамо, говорили онъ и славенски, и значни, латински, грчки, и бугарски. Ми знамо, анали онъ и когдогъ науку одъ онихъ, кое се данаст по свуда уче. Ми знамо, коимъ путемъ иду преводи свѣтихъ књига по свима црквама христѣанскими, и ели онъ имао овимъ утреникомъ, или каквомъ странницомъ. Ми знамо, ели онъ за преводѣне библіе, и храмљли му у чѣмъ овай преводъ новогъ заветъ. Ми знамо, добивали онъ, или губи, одъ дана на данъ повѣренъ, и уважаванъ коды свога народа, и туђина. Ми знамо, да народъ нашъ има право цѣнити писатеље свое, намѣру љинову, и дѣла љинова, и да у томъ ниче нисе дужанъ примати мѣлне. Ми то све тако знамо о нашимъ вѣштма, као и други народи о своимъ.

Закључавајући ову бесѣду, даемо дописатељу на знанье, ако онъ буде имао волю и унапредѣти цѣли нашъ народъ единому човѣку за любовь, или себи за волю, или по какомъ му драго плану, као Бечка пиларца злословити, да ће срби тай часъ пресути одъ свога уваванъ, у коемъ насъ онъ съ писне свое преучености смѣнѣши се гледи, њега мало на ниже свути у кругъ практике, и добро, ако не варварски, а оно по заслуги прошивати. За сады му само љадамо, да му цѣли недостойна членъ презиремо, и као злобно оклеветаніе народа нашега смотрамо; да и самога њега, кады о нама тако презрительно пише, сасвимъ презиремо; да тако Срби мисли е о свакомъ ономъ, бмо славянши, не био, кои имъ народъ, люди учене, и свѣштенство срамотъ; а да свакога оного, кои имъ о народу добро мисли, и говори, као душу свою любе, и свагда готови егу, о благо народа свога, и о благо обштемъ, протодушно съ њимъ посавѣтоватисе.

В. Лашћѣ.

Уредникъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правителственой Княжонпечатни у Београду.

Бр. 4.

Београдъ 23. Януара.

1848.

Извѣстїе

Дружтва Србске Словесности,

прочитано у главномъ засѣданіи, 28. Децембра
1847. године.

У времени, кое е одъ послѣднѣхъ, пре осамъ и по месецѣхъ држаногъ главногъ засѣданія протекло, Дружество е ово по могућеству свои сила потрудило се одъ части положеный у истоиъ засѣданіи задатакъ прикупаяна податана за новію Србску исторію у дѣло приводити, одъ части и по другима струкама дѣйствующи своіой високой цѣли приближавати се. Истина да Исторійскій Одобрь, по рѣшенію предположенуогъ (послѣднѣхъ) главногъ засѣданія саставлять, збогъ оскудости места, у коме бы се уредно скупляти могао, свога опредѣленія досада постизати ние бымо у станю: ничимъ маиъ Дружество е цело и у овой струцы свога дѣйствованія кейкъ напредакъ учинило. Брѣ осимъ што е по одредби нѣговой редовный Членъ Г. Сергія Николићъ ишавши о трошку дружтвеномъ у Сремъ наредію, да се рукописъ исторійскій покойногъ послѣднѣхъ Деспота Србскогъ Ђорђа Бранковића за Дружество ово превиеше, — Оно е накладыши путный трошакъ, кои е редовный Членъ Г. Исидоръ Стояновићъ идући овога лета и есени у Тополю и Карловце поради купяльна податана за новію Србску Исторію учинио, дошло до знамениты прилога, кое не у другой связки Гласника свога печатати. Но колико се маиъ збогъ поменуते околности на томе задатку радити могло, са тимъ се више вниманія обратило одъ части на прикупаянъ и прегледанъ припреме за другу связку Гласника, одъ части на прегледанъ и оценяванъ веиъ дѣла, кои су Друеству на изданіе подиошена была. Гласникъ дружтвеный, кои е у слѣдствіи овога дѣйствованія за печатно приутовлять, у колико

се маиъ одликуе разновидношю свои предмета, у толико неима надежду дае, да не они про странствомъ своимъ и важномъ читателѣхъ задовольти моги. Онъ не осимъ извѣстія у овой другой связки саживати слѣдуюће предмете:

а) Базыковские примѣтки на предговоръ Г. Вука Стеф. Каравића у преводу нѣговомъ Новогта Завѣта. Одъ ред. Члена Г. Дра Іована Стећћа, Главногъ Секретара Совѣта К. С.

б) Критическо житіе Баснотворца Ђзопа. Преводъ изъ Корая одъ покойногъ Вукашића Радишића.

в) Законикъ Цара Србскогъ Стефана Душана сравниъ са старима земаљскими уредбама у Чешкой, одъ Палацкогъ. Преводъ Г. Милоша Поповића Учредника новина правительственихъ.

г) Мнѣніа о писаніи новіе Србске Исторіе. Одъ Почестногъ Члена, Представника Княжескогъ и Попечителя иностранцъ дѣла Г. Аврама Петровићина, и редовный Членова Г. Г. Симе Милутиновића, Исидора Стояновића, Сергія Николића и Дра Янка Шафарина.

д) Изводъ изъ еднѣ хронике у манастиру Воляччи налазеће се.

е) Графа за Србску Исторію новіегъ премена, у којой се налази:

а) Препись оригиналногъ саставна покойногъ Митрополита Карловачкогъ Стефана Стратимировића, о Србскимъ догађаиима 1809 и 1810 године. Прилогъ ред. Члена Г. Исидора Стояновића.

б) Препись прошенія Србаца Србійски на Цара Аустрійскогъ одъ 20 Юлія 1804 год. изъ Топчидера. Прилогъ Г. Исидора Стояновића.

в) Препись прошенія збѣга Кленачкогъ на покойногъ Митрополита Стратимировића, одъ 21 Августа 1804 год. Прилогъ Г. Исидора Стояновића.

7. Да бы се књиге Друштвено по народу нашемъ латине распростирати могли, то су оне предате на продају у Београду ГГ. браћи Величковићима и Јовану К. Поповићу, кои трговачкога спомена и са вѣтреносчу Србїи имаю, а у Земуњу г. Васи Васиљвићу, кои се овога труда послѣ безъ сваке накладе, изъ самогъ усердія прѣма књижеству нашемъ, прїмію.

8. Нѣгово Высокопреосвѣщенство Г. Митрополитъ Београдскій *Петаръ*, као почестный Членъ, изволио е Друштву овоме 32 стара сребрна римска новца изъ времена републике, — Пречестнѣйшій Г. Архимандритъ Каленинскій и Членъ Апелляторіальне Консисторіи *Илиѣ Нешковићъ* І. Душановъ сребрихъ новацъ, и Г. Парохъ Врањичкій І. стары испанскій талиръ поклонити.

9. Ред. Членъ Г. Димитріе П. Тироль, Чест. Г. Парохъ Цветачкій Іованъ Противъ и Г. Норђе Даничъ поклонили су Друштву овоме свакій по одну књигу.

Къ тому у ономъ времену издато е изъ кассе Друштвено:

1) За печатно дѣла Забаве за депу 293 ф. 30. пр. сребра.

2) За названіе истога дѣла 30 ф.

3) За напирѣхъ рачуна съ Г. Возаровићемъ 22 ф. 14 крајцъ.

4. За прѣпашанъ и экспедиранъ књига друштвены 80 гроша.

5. Словослагателю типографіе на поклонъ за слаганъ Гласника 1 ф. цес.

6. Г. Исидору Стояновићу издато као награда за путъ у Тополу и Карловце 8 и $\frac{1}{2}$ ф. п.

У касси друштвеной, кои е привремено Секретару на рукованъ предата, но кое рачуни прѣшанихъ іоште прѣчишени вису, налази се у готовомъ новцу 91 ф. 515 ф. сребра 9 гр. 39 пара.

ПУТОВАНІЕ

изъ Београда у Италию (аустрійску) прошлогъ 1847. лѣта.

(Продуженъ. В. бр. 2.)

Варошъ Мѣткѣ, или италіянски Венеція, по стала е око половине петогъ столѣта. Населили су е люди изъ обиличїа краена, неприятельмъ притиснуты, трагивши у овамъ славнымъ барама приближише. Подигнуто е дакле у средѣ ти бара (laguni), кои се налазе на краю залива мора адриатскаго. Одъ тврде землѣ италіянске удалѣна е она одъ прилике дѣл мѣлѣ французске. Варошъ е састављена изъ 70. малыхъ острова, кои су

растављени еданъ одъ другогъ посредствомъ 147. малыхъ канала, преко кои 306. явнымъ трошкомъ подигнуты мостова, осимъ приватнымъ трошкомъ позиданы и обдржаваны, воде и острове поменути еданъ съ другимъ свопчаваю. Варошъ е фигурѣ неправильнѣ. Дѣли се на дѣлѣ главне стране каналамъ великимъ, кои има 3758. метара французски дужине; а ширина му е найвѣща 70. метара. Сада се узима, да у Мѣткѣма 106.000. жителей има. А кадѣ е република у найвѣшемъ цѣлѣ была, бмо е брой жителя 200.000; у 1761. год. 149.000.

Кадѣ су Мѣткѣяни основали у половинѣ петогъ столѣта варошъ и съ нѣмъ државу себи, наредили су демократичный — народный — начинъ владе. Г. 1300. после Христа подъ дуждомъ — войводомъ — Петромъ Граденегомъ промѣни се демократичный начинъ владе у аристократичный — племянскій —. Република е постоала до г. 1797., кое године падне подъ Аустрію. Ова е имала, осимъ многи краева у Италиі, и цѣлу Далмацию, изузимающи Дубровиницъ, край еданъ одъ Албаніи и острове Іонске, сада подъ Англезіама стоише.

Знаменитости, кое су у вароши овой видити могу, есу:

1. Піаца св. Марка, кою са три стране величѣ особитымъ вкусомъ пографѣне палате; а съ четврте края св. Марка обколява. Дужина е піаце тѣ 220., а ширина 90. корака. Сва е патавана лютымъ и одрымъ четворонутнымъ наменомъ. Палате око нѣ налазеше се имаю доле простране ходинке, тако, да кадѣ е вѣша, опетъ се на піацу св. Марка доћи и до неко доба ходити и забавляти може. У нече е сва піаца гасомъ освѣтљена. И у вечерѣ доба се налази на нѣой найвише свѣта; сѣ, што е лѣво, угледно и богато обучено и напѣшено, на той се піацы видѣ. Свакій слободно ту пролази. Више пута преко недѣлѣ музыка свира и шетаюце звуцима своимъ развлекава. Но на піацы овой не само ходити него и сѣдити се може, столица за то сирѣмљены има; а сѣдећима ту кола и конья не сметаю; ерь оными у вароши овой проласна нема. У палатама около піаце речене доле су продавнице, у коима се найлѣпше и различате ствари важи и купити могу. Продавнице су све до неко доба ноћи отворене и освѣтљене.

Просторъ измежу піаце св. Марка, палате дуждове, бывше нове прокураторіе, и мора, zove се мала піаца (piazzetta). Одъ морске стране

на овой малой німці стое два камената стуба, межу коима су криңце негда губили.

(Далѣ слѣдуе.)

Погледъ на Албанію.

(Край. В. бр. 2.)

Горія Албанія или Маліссія спада подъ пашалукъ скадарскій. Народъ оного края и убоиште у свой Албаніи доста е оштроуманъ, хитаръ, слободанъ, цунъ характера и преко мѣре освѣтлолюбивъ; па само то га уздржава, да только измежу себе кровопролитія нема: ербо ѣе се свакий за крва свое породице, на какъный дальный родъ бьва, осветати; свакий кадь кога на свою часть т. е. на вѣру къ себи прими, или узме, да га куда пропрати, то ѣе за вѣга погинути а издати га никако неѣе. Чѣга ради ако се случайно у Скадру или другоу комъ мѣсту догоди, да коя убийство учини и у нѣгово племе узакне, тай е свой животъ тамо обезбѣди, и заста никакова га властъ доважни не може. Неке у племенима породице мухамеданскогъ вѣроисповѣданія сродне су са породицама истоу или другоу племена христіанскогъ вѣроисповѣданія, и поредъ све разликъ вѣроисповѣданія ни мало се за то не одрођаваю; ербо свака породица свою, когъ му драго вѣроисповѣданія, радо застуна и брани, а за крѣв ѣ освѣтуе се; и кадь ко на нѣя каква нападенія чини, то Турци и Латини сложено, као браћа, на оружје се одупиру. Они измежу себе живе самовластно, имаю свое старѣшине, свако племе свога поглавара, капетана и т. д.; но поглавари нѣвои, кое они бираю, слабу вады нѣма властъ имаю, ако цѣло племе на штогодъ не пристае; ербо сваке куѣе старѣи са своима млађима, кое стране хоће, оне се и дражи, и по својој воли ради, како за najboljъ суди. Кадь коя паша зове кое племе, да съ нѣмѣ на войну иде, то за интересъ томе иду и воюю, кои ѣмъ више волаца даде. Но найвише се занимаю, бранѣи свои бранѣишій полузависный животъ.

Познато е, да у горіой Албаніи никакovo управлѣнїе силе нема, зато, што она туђинскому владомъ до садъ савршено и повачно покорена не была, и само се подъ некими условіями порти отоманской предава. А ова условія акто и нису никаква преимущества или привилегіе, инакъ ни-

родъ албанскій, као што судьбу свою по преданію добро памти, нѣя се стално држи, и не да ѣй лако нарушити. И зато често се бунѣ и на оружїе устае, да завичай свой заштѣнава и брани, и можемо рећи, да се непрестано находи у колебаніи и положеніи ратномъ. Я бы могао више примѣра, на предречена условія или договорѣ описати се, знасти, кои су ми добро познати, но почемъ ово не спада у кругъ овогъ могъ описиванія, зато и наостављамъ. —

Да бы познали едакъ народъ, исчитали нѣгово политично быѣе, и проникли у нѣговъ духъ, тежѣи и цѣль, потребно е, да се буде више времена съ нѣмѣ у тесномъ саобраштеніи, и то прїятельскомъ и искреномъ; ербо са свимъ другіе у уображеніи какавъ предметъ представлямо, него кадь га бистрымъ и проивчателнымъ окомъ видимо. Народъ албанскій, будучи лишентъ просвѣте, ако и има какве цѣли, она му врао тамно предъ очима стои; но онеъ зато онъ добро осѣща свою физичну силу, и нѣгова сродна племена, когъ му драго вѣроисповѣданія была, стое у тесномъ меѣусобиомъ саюзу. Но висока оттоманска порта, као што своимъ благотворнымъ уређеніама уређеи много провинціи свога царства, неѣе заста пропустити ни ономъ народу по духу нѣговомъ дати правацъ и показати путь, кои ѣе га къ нѣговој среѣи водити моги. —

Ово мое описанїе предаваюћи любительскама, кои жеде упознати се са тамошњимъ краевима, обещавамъ се, да ѣу, ако ми време допустѣ, и о племенима: Бихору, Рожаа и Пештеру, коя дадь къ сѣверу одъ горіи Албаніе, межу Босномъ и Брѣдима, леже, куда самъ я 1845. године одъ србске границе крозь речена и нека брѣдска племена до рѣке Мораче и обратно пропутовао, а тако и о Брѣдима штогодъ написати и свѣту нашемъ саобштити.

НОВЕ КНИГЕ.

Исторія найважнїхъ догађаја у Сербїи одъ год. 1459 до 1813. списана одъ Павла Јовановїча епископа. Свезакъ првїй. У Новомъ Саду, печатано писменъ Јована Каулицїя 1817. — На 8-ку, стр. X., 96. — Цѣна: 6 гр.

Слава Краля Дечанскогъ, и Война Бугара са Сербљима. У Београду, у Княжества Србскогъ книгопечатни 1847. — На 16-ни, стр. 59. — Цѣна: 1 гр.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 5.

Београдъ 30. Јануара.

1848.

Судба Срба.

Гдѣ љубави даше, ризностъ и слога, ту
И сунце сја, цвѣта и среће цвѣта.

М. Светић.

Србски негда надъ су ораи
Свој дизаи къ небу летъ,
Када Србию, нашу майку,
Дачно славе краси силетъ:

Срце Срба озарин'о
Тад' е яркогъ суица зракъ,
Ватрено му родољублѣ
Не помрачи таме вракъ;

Нѣ! уврети, нѣ! живити:
Былъ м' свето за свој родъ,
И пловейи сачувати
Отачбине дични бродъ.

Ал' завиети када му стаде
Вѣрио тронах' срце едъ:
Тад' хоризонтъ потавни му,
И ствари га љто бѣдъ.

Братъ на брата грѣшно диме
У пропасти кривни мачъ;
И ахъ! онда е' љила крица,
Небу с' чул тужни плачъ!

Србѣ се оне горде —
Сада стропошта дични стубъ,
И започе цвѣтати славе
Грозни судбе грести зубъ.

Гдѣ љоу бяху хранитељи?!
Ах! нѣ скрива гроба тисаъ,
Немога љиъ слажна нишца
Србској мајци стигатъ' присеъ. —
Тече време, губе с' часи,
Србинъ три горѣ паде,

Прошлости се само сѣћа,
Не осѣћа ниу сладе.
Но милостна Бога рука
Ту времена обриса злость,
Оврости га тврда мука,
Судбе синишта сву пакостъ:

Посла оветъ Срба своняъ,
Конъ ље љиъ дѣиѣ власти,
Посла љиѣна благогъ духа,
Да љиѣ пада у пропасть....

Посла Ђорђа оногъ синагогъ,
Што уништи робства срамъ,
Стубъ Србѣи онъ задане,
И сазида славе храмъ.

Сада синъ му љиѣновъ влада,
Кой родъ љуби ка и онъ,
Среће сладостъ дае кушаъ,
Славе љиѣна краси тронъ.

Не! Србѣи нѣ више
Тай плачевниѣ туга дољъ!
Брѣ садъ кос пишти Србче?
Рано кога тишти бољъ?!

Подъ управомъ љиѣновъ благогъ
Свазъ осѣћа раи сласти:
Богъ му љивотъ да продужи,
Преумножи сѣиу м' власти!!!

У Новомъ Саду.

Г. Б.

ПУТОВАЊЕ

изъ Београда у Италију (аустријску) прои-
логъ 1847. љта.

(Продужекъ.)

2. Црква св. Марка. Почета е зидати 978.,
а свршена 1071. г. Архитектура е грчко-аравлян-

сла. Има петъ трула, кои у форми крета су понашштана, 500. стубова: старински, зелени, одъ порфира, серпентина и мермера пругастогъ. Свада се у први видъ злато, тучъ и мозаикъ; оплошена е споли и изнутра бѣлымъ мермеромъ. На вратима црквиными испушчени образи представляю свете и друге несветѣ предмете. Среди велика врата, вѣшто израбена, донешена су изъ Цариграда са св. Софіе, надъ су Латини освоили Цариградъ. На басади надъ среднимъ вратима виде се 4. аза, донешена такође изъ Цариграда 1203. године, одишена у Паризъ 1797., на опетъ 1815. изъ Париза у Мѣтчане повраћена и на старо мѣсто њиво намѣштена. Значенити су у овој цркви мѣста:

а. Предъ великимъ вратима мѣсто оно, гдѣ е Фридрихъ Црвенобродый искао опроштеи одъ пана Александра III.

б. Капела кардинала Зена, у којој овогъ тѣло почива и у којој се саркофагъ истогъ кардинала, одъ приога мермера остаченъ, налази.

в. Капела Богородице (Sta Maria dei mascoli), у којој су супруге своимъ мужевима вѣрне Богу се молиле и завитѣ чиниле. Мозаици у капели овој су одъ 16. столећа.

г. Мѣсто, гдѣ се свештеници облаче, надъ служити иду, (сакрестія), украшено е свуда одозго (по плафону) најлѣпшимъ мозаицима. Наполеонъ упавши у ову сакрестію, казао е, да ништа лѣпше видіо не.

д. Благайница св. Марка, сада не тако, као што е негда была, богата; алъ јошъ у њој има лѣпш и скупоцѣни ствари; међу осталима и жезалъ, кои се употребљава при крунисању краљева ломбардо-мѣтчанца.

е. Великигъ олтара ѡконе (мозаика) тежину држе на 45.000. фун.

ж. Капела, у којој у среди стои купатило одъ мермера и надъ купатиломъ окомъ крытанави су некадъ дѣца племића мѣтчанца.

з. Звонара св. Марка е предъ црвомъ посебце сграбена. Има 98. метара высине и 13. ширине. Нема може бити звонаре, на коју се човекъ лакше попети и на коју бы могао. Одозго се њ видѣти се цѣла варошъ са околнимъ островима, и съ тврдою земљомъ чакъ до Венеције, съ брдима съ лѣве стране, къ западу гледаючи, Апенини, а съ десне алпійска юска брда.

И предъ црвомъ св. Марка стое три позатая алъ позысока стуба. Ови су подигнути бы-

ли, да покажу земљъ као: Кипаръ, Кандію и Мореу, осимъ Италіе, гдѣ су Мѣтчанци некадъ заповѣдали; и надъ овимъ стубовина бывае су разниѣ заставе исты земалѣ.

Пошто човекъ промотри споли и изнутра цркву св. Марка, ѡбшу величину, форму, мноштво употребљенихъ граде, камена свазноке лѣпоте: мермера, порфира, серпентина и т. д., наикитъ у њој употребљивъ, послове мозаика, туча, изрезака најбреја; гдѣ нема живописа никаква, алъ ови мѣсто заузимаю мозаици по злату ударени; па после што е каменъ само лѣпше изъ подаль краева: изъ Сиріе, Египта, Мореа и т. д. доносено; најпосле да су саме каткомбе са најстаріи укупаны мртвы тѣлеса сакупљене и у цркви на различити мѣста разребене; не може се човекъ, велики, уздржати одъ удивљѣна па да не помисли: како се то могло све толико и такимъ страшнымъ трошкомъ и трудомъ набавити и на мѣсто поставити. Алъ да су Мѣтчанци Богъ зна како богати и силни были, па да нису имали свои собствены сѣнова умѣтника: и за зиданѣ, изрезиванѣ и састављанѣ вѣшту; нигда они, ма погъ новце дали, цркву овану саизидати, подићи, а особито овако украсити могли не бы. Цркву св. Марка неки цѣне, да има предности 80. мил. дуката. Алъ ко то може у воцѣу процѣнтити!

3-ѣ е значенитостъ у Мѣткама: палата дуждова. Архитектура понаиѣше арапљанска, алъ ова е и съ другима помѣшана. Зидана е у половини 14. вѣка по рисованю Филипа Календарія подъ дуждомъ Мариоля Фалеріоля. Има осимъ при земљи јошъ два бол. Сграбена е на П; страна источна у море, јужна на малу пѣцу, а поредъ сѣверне тече малый каналъ, преко когъ иде мостъ, нареченый одъ уздизаня.

У њој се виде:

а) Главна врата зидана у 1458-ой години одъ архитекта *Вартегалли*. Она се зову: Porta della Carta.

б) Съ друге стране авліе сирама врата ови виде се штатуе: Адамъ и Ева.

в) Ступни — басамаци — Гиганта, којима се у првый бой пенѣ. Одозго су штатуе Марса и Нептуна одъ *Якова Сансовина* израбена. Узвѣшанши горе узъ ступни ове, предузимаю се некада у ходнику крунисанѣ думда мѣтчанца.

г) Ступни златни, којима се иде у другій бой. Овица су воѣени племићи, дошавши до узраста оного, да могу бити чланови великогъ савѣта.

л) Допишши горе на другій бой улази се у салу одъ штита (*sala del Scudo*). У оной су одъ найбільшъ умітника намалана различита мѣста и земль, коє су Млѣтчани или пронашли или пообилажали.

е) Сала одъ 4. врата, усавершенствована *Паладіємъ*, архитектонъ млѣтчанымъ; а у оной ликови: дуждъ Маріио Гримано клечеши предъ Богородицѣю, св. Маріомъ и другимъ светцима, одъ *Кавалера Кантарина*: Вѣра одъ *Тайѣана*; дуждъ Чикона прима послание персійске одъ *Карлета Каларія*; долазакъ Хенрика III., кралъ французскъ у Млѣтне, одъ *Андреа Миселія Вичентина*. Фрешки, кои украшавашу плафонъ, єсу одъ *Тинторета*.

ж) Сала названа Предъ-Колегіумъ — *Antic-collegium* — У оной: Меркуръ съ Граціана, Вулкановъ наѣште, Палада тераюѣа Мореа, Аріанъ Венеромъ крунисанъ, све одъ *Тинторета*; Повертакъ патріарха Якова у Хананъ, одъ *Бассана*; отмица Европе, одъ *Павла Веронескогъ*.

з) Сала колегіума. У оной се виде ликови: дуждъ Маріио Гроти предъ Богородицѣю и Исусомъ; удає св. Катерине; Богородица иснодъ балдахина съ светцима и анѣлами; дуждъ Лайонъ Могениго молеши се предъ Исусомъ у среди славе своє; Вѣра, Млѣтне, — све одъ *Тинторета*; проведиторъ Августинъ Барбариго умире у битки, одъ *Павла Веронескогъ*. Плафонъ сале ове измолванъ є найвише *Павломъ Веронескимъ*.

и) Сала сената, а у оной: изборъ св. Лаврентія Ђустиніана на достоинство патріарха Млѣтчаногъ, одъ *Марка Вичеліа*; сиртъ Исуса Христа, одъ *Тинторета*; дуждъ Франчеттио Веліери предъ Млѣтчана; дуждъ Паскаль Чикони на колѣнѣма предъ Исусомъ; свеца Камбрейска, — одъ *Якова Палме*; дуждъ Петаръ Лареданъ, одъ *Тинторета*; дуждови: Лаврентіє и Павле Пріола, одъ *Якова Палме*. Плафонъ су сале ове иситили: *Марко Вичеліо*, *Яковъ Тинторето* и *Тома Донабела*. Посредъ єдногъ затворенѣгъ ходника, коридора, долази се

і) у собу єдну до напеле, гдѣ се види велика икона, представляюѣа: како Исусъ тера изъ цркви єрусалимске трговце, одъ *Бонифачіа*. После

к) долази се у кашелу, гдѣ є штатуа Богородице одъ бѣлогъ мермера *Сансовиніо*, вѣсно изрезана. Изъ ове прелази се

л) у салу 10. Гдѣ су нѣи десетъ найвѣша надирателя полиціє засѣданія држали У оной

се виде ликови: долазакъ мудраца изъ Исусу, одъ *Алленіа*; дуждъ Сепастіанъ Зіани праваюши се съ битке, побѣдивши єлоту Фридриха Црвенобрадогъ кодъ Пирана спроу Млѣтца, пана *Александеръ III*. назази му на сучерѣтъ, одъ *Леопа Бассана*; саставиѣ наше Калмента VII. съ Карломъ V. у Болоњи, одъ *Марка Вичеліа*.

м) У сали бусуле плафонъ є намалєа *Павла Веронески*.

н) Сала инквизитора државны. У оной се виде ликови: Анѣла истерує пороке, одъ *Павла Веронескогъ*. Изъ ове сале иде се изъ

о) вратѣа одсуднича (*la Porta fatale*). Кривци на испиту у сали бывши крозь ова су врата проби морали: или да се слободни одуєте, или да се у тамницѣ одведу.

п) Сала великогъ савѣта (*Consiglio maggiore*). У оной су држане скупштинѣ велике, у кою су сви племиѣи, имаюши прописаный узрастъ, долазали. Она є найвѣша сала у цѣлой палати. У нѣой се виде образи сѣдуюѣи: Сава рая, одъ *Тинторета*; (овай ликъ има 74. стопе дужине а 30. стопѣ ширине); пана *Александеръ III*. предає дуждъ млѣтчанкомъ освѣщену свѣѣу, одъ *Бассана*; податици млѣтчани назає предъ Фридриха Црвенобрадогъ у Павин, одъ *Тинторета*; пана *Александеръ III*. предає саблю дуждѣ улазеѣемъ у лаѣу, одъ *Бассана*; Ото, смѣлъ императора Фридриха Црвенобрадогъ, ухваѣенъ у битки кодъ Пирана, представалъ се пани *Александру III*. и Фридриху Црвенобрадогъ предъ паноѣмъ истымъ, одъ *Федерика Зуккарія*; повертакъ дуждѣ Кантариніа, после побѣде надъ Генуезцима, у Млѣтне, одъ *Павла Веронескогъ*; дуждъ Єврикъ Дандоло крунише императора Бадуинѣа у Цариграду, одъ *Аллісза*. Пєсподъ плафона велике сале одозго на зиду виде се ликови дуждѣ млѣтчанки, намалани *Яковомъ Тинторетомъ* и *Бассаномъ*. Овай се редъ дуждѣ вѣриує у сали скрутилія (пререшетанія) и представалъ ликовѣ 115. дуждѣ; на простору є-валѣо юѣи 5. па да се све испути. Млѣтне, гдѣ бы требало да доѣ дуждъ Маріио Фалієри, проѣмъ є боїомъ ободѣсанѣа, а на нѣму пише: *«Hic est Iosua Marini Falieri decapitatus pro criminibus.»* (Ово є мѣсто Марина Фалієріа збогъ злочинства обезглавльнѣгъ). Плафонъ є велике сале исавѣнѣа: Млѣтне република у средѣ облака крунисана Савомъ и почитована кодъ различитимъ видовима; образа Скадра, и узимайъ Смирне, обавѣи-ѣи одъ *Павла Веронескогъ*; Млѣтне у средѣ божества и одозго дуждѣ Давокте, приманои де

путанице варона италијански, кое се својеволно подчинявало републики, одъ Якова Тинторета; Милтине република съди крунисана Побѣдомъ и обиколена Добродѣтели, одъ Якова Палме; побѣда Милтчина надъ войводомъ Черарскимъ; копаніи мѣлочки разбие въ войску войводъ Висконтия; побѣда Ёорѣа Корвара надъ Аустријанцима; побѣда Виктора Баубера надъ войводомъ Викентіомъ, све четири фигури одъ Франческа Басана.

р) Сама пререцетавана (dello scrutinio). У оной стое ликови: страшный судъ, одъ Якова Палме; побѣда Милтчина надъ Рогеромъ крадльмъ сицилианскимъ, одъ Марка Вичелли; битица и заузетакъ Задра, одъ Якова Тинторета; битица кодъ Курцолари догодивши се у 1571., одъ Вичентина; побѣда Милтчина кодъ Дарданелла, одъ Петра Либери; заузетакъ Падуе ноу, одъ Франческа Басана.

с) Тавнице у самой палати думдовой, гдѣ су злочинци затворани, страшне су; ерь у нѣхъ фракъ случашный допрети не може. Да су пакъ кривци были ставляни за казнь подъ провъ оловомъ покривеный и ондѣ да су страшне одъ врушине муке тршили, истича нѣ; ерь на истомъ крову, у топлый даць поповши се, вишавой већой жети него доле изловенъ быо писамъ. Изъ думдове палате шло се у тавнице друте у о-собитой кући премо едного малогъ канала, а премо овогъ е покривеный мостъ сазиданъ и знае се мостъ уздисана (scala dei sospiri).

(Далѣ не сѣдовати).

ОБЗОРЪ КНИЖЕВНЫЙ.

„Привѣтѣ при читаню Србски кнѣга.“

(Край, В. бр. 2. и 3.)

10. Ако е субектъ брѣтланитъ, опредѣльнимъ или неопредѣльнимъ, означено, онда се предикать безвѣчно употребити; и. пр. Казивало ми е двоє — троє дѣце, да су га видѣли, и т. д. Приповѣданъ ми е одъ двоє людѣ, шта се съ нѣмъ догодило. По описе ово на стр. 17. Читаонце морало бы быти: „шта е ово троє дѣце отцу своємъ казивало?“

11. Будите добре воли (33. стр. Буквара), и на стр. 13. Читаонце прете 2., 3. и 4. као и мн. др. есу вѣрни прегоди; а на 50. стр. ове кнѣ. 3. и 4. прета не зна се ни шта значе.

12. Природно е да дѣца не могу оно разумѣти, што одраства учени човѣкъ докуче, а овај опетъ да не може све оно знати, што е строго ученоме познато; на зато се и кнѣге за ова три стана човѣчегъ уна различно пишу. Кампе у овоме јошъ надмудренъ нѣ. Кодъ насъ дѣце одъ 7. — 8. година читати тора: „Ако му е душа служена, онда и лице нѣгово представља живи образъ, на комъ су све страсти написанили и написанили начинали изобразени; а очи му выше него све друго страсти ове одкрыва.“ И мн. мн. др.

Привѣтѣ ове чѣтаюмъ свѣту обавишти ослободѣ ме е предѣти еданъ овогъ имени у Глазницю Друства С. С. св. 1. на 65-ой стр., кои е овѣмъ завршенъ рѣчма: „Кады бы овако свѣли, гдѣ што правили, онда забележио, на кады бы се ово не само печатало, него и други читали, и на полу употребля свою; могло бы се што и учинити. — — —“ съ тѣмъ болъ, што и рѣчь ону свѣли такъ разумѣти, да е то слободно свакоме, а не само Членовина др. С. С. — А Глазница свескомъ 1. и учна, кнѣгама послужило самъ се: прво зато, што а слабо нѣше кою срѣку кнѣгу и нѣмъ; а друго опетъ и зато, што е она изшла одъ Србске Словоесности Друства, за кое срѣска пословица нѣла: „сложно друство и у Петакъ месо еде, а несложно ни у Суботу месо,“ него еданъ еде месо, другій пасуал, и т. д. Друство, друство; число, брой; много, мало; живи, живи, и т. д.

Јов. Балузичъ.

ДА ЖИВИ СЛОБОДА!

Генералъ Ст. Хилеръ быо е познать као робскій обогатѣль конзула Бонапарте, при чѣму е онъ ипакъ хтѣо показати се, као да чѣмъ нѣма революціонариу слободу, него свога нѣмога господара. Кады е овај хтѣо за себе конзулатъ да има докъ е живъ, овако радѣу описный Генералъ прослони својой войсци „Другари! Ради се о томе, да генералъ Бонапарте буде конзуломъ ванненонанъ докъ е живъ. Мысли су слободне, и нѣ никако нешъ да упушати. Само то намъ напредъ велити, да љу право, кои бы противъ нѣга гласъ свој дао, дати предъ чѣмъ полкомъ убити као лавнога пѣткова. Да живи слобода!“

НОВА КНѢГА.

После Бранка Радичевича. I. У Бечу у јерменскомъ наместиру 1847. — На 8-ку, стр. 162. — Цѣна: 2 цѣ.

Учредилъ Ми лошъ Поповиъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечетни у Београду.

ПОДУНАВКА.

Бр. 6.

Београдъ 6. Фебруара.

1843

Србска Домовина.

(На гласъ чешке пѣсне „Kde domov můj“.)

Гдѣ станакъ мой?
Тамъ у земли прославленной,
Гдѣ се гле Дунавъ Савъ,
Гдѣ хране люція права,
Свєгъ славянства гдѣ слава —
*А то в та красна земля,
Србїя в станакъ мой!*

* * *

Гдѣ станакъ мой?
Знашъ ли народъ Богу милай,
Кой с' противѣ вражкоя силъ,
Коме душа славянска
А у жилъ краѣ србска,
*То в народъ славный Србскій,
Меѣ Србїа станакъ мой!*

* * *

Гдѣ станакъ мой?
По словъ краю омывиомъ,
Своимъ дѣпотомъ украсиомъ,
Тамъ гдѣ илае бораве
Србскій языкъ говоре —
*Сє старинске землѣ србске,
Сво србство станакъ мой!*

На оваѣ начинъ чешку домовину спѣвао в спичетель г. К. Тилъ. Выштыи народъ чешкїй пѣва ову пѣсню по своей земли. На начинъ чешке пѣсме, спѣвааше сєи Славяни свою домовину. Само мы Срби остадомо пошлѣднїи, а *всѣхъ в време да и мы мыслимо в душевно радимо.*

Д. Б. П.

ПУТОВАНЬ

изъ Београда у Италию (аустрийску) промѣломъ 1847. лѣта.

(Продужєнь.)

Протавши прозъ све сале дуждове палате и промотривши измалєне у њима образе, упозна се онаѣ, кои нигда читао нє, са исторїомъ негдашнїхъ републикѣхъ мѣлѣачкѣ. А за оногъ, кои в сѣ ономъ упознати, представляю се у живописима важни догађанїе исторїе. И тако Мѣлѣчани имаю не само писану него и живописану исторїю свою.

У палати оной сада су многе поправки предужега; кровъ в бѣо готово савъ снѣгъ и вѣтра одъ кише, одогао улазење, многе в фигуре на плафону покварила, при земљи у нѣкой живѣ неки чиновници и неке су ту канцеларїе понамыштане.

4. Библиотека св. Марїа, сада ц. краљевска, илази се такође у дуждовой палати; има у нѣой, много рисунїхъ, рукописа и 70.000 ном. кнїига у рукописима славянскимъ. (Види Подунавку пр. год. брой 41.). Штета, што су кнїиге библиотекѣ у садѣ великой смѣштене; истина оне не заузимаю просторъ икона, нити сметаю што, да се оне видити не могу; ал' ипакъ бы дѣлше было, да сала великогъ савѣта републике остане ма и празна; а кнїиге бы се, кои в онако све у великой садѣ ишеу, могли и у друге собе понамыштати.

5. Садашња палата краљевска, бышша негда прокураторїя републике, дѣл се на библиотеку стару, прокураторїю и нову зграду. Нова (бышша прокураторїя) оиренута пїацѣ св. Марїа (пїацѣтѣ прєко пута одъ дуждове палате нъ мору) сазидана в по плану архитекта *Spalozin*, кои в

опеть у сьему сѣдоваво *Сансовину*. Зграда нове палате ове сазидана в одѣ Наполеона, на южной страни пѣце св. Мариа, на мѣсту ономѣ, гдѣ вѣла црква св. Геминіана, кола в порушена. У палати оной кралѣвской сѣди губернаторъ кралѣвине мѣстачке, в кадѣ у Мѣстѣ дође вице-кралѣ ломбардо-мѣстачке кралѣвине; при земљан палате исте в ковинца в вице-канцелярія одѣ стране мале пѣце.

6. Прокураторія стара заузима завадну страну п'яце св. Марка. Зидано в Матія Вартоломей Буко изъ Берсима. Свршена в на кзмакъ 15. столећа. У нвой су сѣдили прокуратора св. Марка.

Црквѣй, осимъ оне св. Марка, има много;
између оны знаменатіе су:

7. Св. Фрѣвчешка дѣла Вина. Архитектура Сансовина; Фасадъ оудъ *Paladio*, на оновѣ дѣштатуе; Мойсеа и св. Павла, оудъ *Тициана Apenia*. Прика она има 17. капелій; икону васкресѣнъ оудъ *Павла Веронеккогъ*; споменике оудъ *намена: джуду Триадину Грегъ* умр. 1474. и джуду *Андріа Луки*, сынцову приговъ, умр. 1538.

8. Церква св. Іована і Павла. На входу предъ црковомъ стои статуа конячка генерала *Вартоломея Клеонца* изъ Берагана. На десной strani у церкви види се маузолеумъ дужда Петра Могеняга. Иконе: Богородица съ неколико светителъ, одъ *Тимотея*; ископанъ мъртвѣ тѣла одъ *Леандра Бассана*; св. Троица, Богородица и више святаца одъ истогъ; св. Доминикъ стичава бурю одъ *Надваница*; Богородица на небу кружасана, одъ *Якова Поале*; Иисусо на крстѣ превкинавъ, одъ *Тимотея*; папа Хоноріи III, штир-хуюћи редъ доминикансий, одъ *Леандра Басана*; Иисусъ, Богородица, св. Доминикъ и Францешко Асизсий, одъ *Марки Виччолла*; кружисанъ Богородице, одъ *Карлаччи*; св. Петаръ мученикъ, одъ *Тидіана*. Оно се сматра одъ неки као найбільій посяо овогъ многосвѣтлаго умітніка. Осимъ овы ина црква ова и више икона; па и каменок-реза; као: статуу генерала *Діонисіа Найдла*; сноменики: Леона да Доредана; маузолеумъ дужда Андри Вендрамина; найзаменитъ измешу своіо маузолеума мѣстичи; маузолеумъ дужда Паска-да Машіера и дужда Токе Могеняга.

9. Велика св. Ђорђа, на отроку истог имена, црква, *Паладић* г. 1558. почета, а сиршена 1610. *Стихослов* овде е у плану првог шишке века учинио. Икона е у цркви овој измлеу многа остала најдљина: рођењ. Неусово од. *Басана*.

Столице у сакрестію особито су вѣшто одъ дрвета
изрезане; изресци представлю историю св. Бенедик-
та; ту є маузолеумъ Николѣ Доріе, дужда, умр.
1612. Зграда велика, при цркви оной налазеѣа се,
была є напастирь бенедиктинскій. У нѣму се
држао конклаве, изборъ папе Пія VII. Овдѣ є
и гробъ дужда *Винца*.

10. Кодъ великогъ моста (rialto) има црква св. Якова, за кою се говори, да е найстарія у Мѣстѣна.

II. У цркви св. Луције виде се иконе понављаче одъ *Икова Палме* израђене.

12. Црква св. Маріе (Santa Maria gloriosa de Ffari); на лѣвой страни оне цркве не далеко одъ великаго олтару види се надписъ показуюйи, гдѣ су кости великаго умиѣнника *Тициана* (роу. у Мѣстнама 1476., умр. 1577.). Сада истомъ поди-
гнуће се споменикъ на гробу. Иконе: уводъ у цркву Богородице, одъ *Салвиата*; мучеиъ св. Катарине, одъ *Иоана Палме*; Богородица у неколико свѣтаца, одъ *Висарина* (малано 1482.); штатура св. Бронима, одъ *Александра Виторія*; мазолеумъ ђенерала Бенедикта Пезара израб. 1505.; у среди штатуа ђенералова, резана одъ *Лауренція Бренѣа*; на лѣвой страни штатура Марсова, одъ *Баѣо де Монте дупо*; у сакрастиѣ Богородица са 4. свѣтаца, одъ *Иована Белина*; споменикъ Фрэнчиска Фоскари, дужда умрѣшеъ 1458., израбѣиъ одъ *Антоніа* и *Павла Бренѣа*; споменикъ дужда *Никола Трона* умр. 1472.; усупѣиъ Богородице, икона и великомъ олтару, одъ *Салвиата*; споменикъ *Мелхиора Тревисани* умрѣи. 1516.; св. Амаросій сѣдиши межу неколико свѣтаца, одъ *Одо* и крушсакъ богородичино. Ова е икона почѣта одъ *Висарина*, а довршена одъ *Марка Бассанта*; споменъ Орскія, посаѣ 15. столѣћа; еданъ олтарь са штатуама и другимъ изрезанца истогъ столѣћа; споменъ Пезара, умр. 1547.; Богородица, св. Петаръ, свѣтци и неколико нѣиъ изъ породице Пезара, одъ *Тициана*; мазолеумъ дужда *Иована Пезара*; споменикъ Канове 1842. г. Оваѣ су више нѣиъ радили. Онѣ е одъ мѣриера бѣлогъ, на нѣму су изрезане умиѣннѣи плачеиъ за Кановомъ, гениѣ скульпатуре обрнуо и угасѣи свѣтло, кон у руцѣи дриѣи, ерѣ е умро, као што у надпису стои, поглаваръ — *princeps sculptorum* — каменонарезатель, кон се надмеѣао съ Фидіасомъ и Апелесомъ.

13. Св. Маріє спасительнице (S. Maria della salute) црква, подигнута 1630., надъ е кута, одъ кое е у Млѣтима 40.000 душа утинуло, преста-

се томе смієть. "А! жена твоя собі нешто дру-го уврті у главу: па ти она сазети нѣга: "Е па ты се мени сменіть," па нахо, па нахо, па ти ту напоследі и зымь на свогъ мужа: "па зашто ты мени не бы пазо, па кога ты имашъ вѣрнѣгъ одъ свогъ жене, и т. д."

А човекъ: "Та мени се жено ты тога по-саа, што си ме сазетила, шта ће теби, да ты знаишъ: па не ништа, шта было."

А! неже жена да мирно, него она опетъ зымь на мужа, докъ овај напоследі не іоу ка-з'о, шта е радіо, како е убіо єдногъ човєка, и како му е овай реко, да ће га и котрланъ из-дати, и казати: "Па садъ, рече, нады протрча котрланъ мимо кола наши, ономеніть се дѣла онога, и што ми е овай реко". Съ тога самъ се тако насміо, да би котрланъ знао говорити."

Па скоро по томъ завади се онъ са својомъ женомъ, роди се међу њима рђанъ животъ. А жена отиде судіма и рекне дѣло криво свога мужа. Судіи пады ово испитаю, они га погубе. А жена остане на имано само зато, што е зло-чинца суду нила.

ОБЗОРЪ КНИЖЕВНЫЙ.

Несколько рѣчій „Просветныхъ Новинахъ.“

Посаа е г. Матиѣ Бана, одговорити, или пребу-тати, на ону критику о нѣговој начину писанія, ко-јомъ га е єдина Србїија почаствала у 3. брою Просветныхъ Новина. Али мой е, и свзкога писателя, по-саа, одговорити на призываніе, негой критика под-жетнуто, у кою г. Учредникъ назива єне списатељъ србске „хугалицана“, „себе главина и вѣнина“ прав-еиниъ, „дволичниъ и неискренниъ“, толико спрамъ г. Матиѣ Бана, колико и спрамъ „свога народа“, а зато, што они правтаво опорочаваю реформу языка, кою г. Банъ у својо „Воспитателю“ покушава, а наю и писмено о томе се не називаю.

Кудити не уину способности, но савъ характеръ свіо списатеља єдногъ народа, то е: и њина и са-жоме народу лагу наносити. Овакој драгорености њейма јошъ прииѣра на у љавној книжевноости. Да би се дотле г. Учредникъ Просветныхъ Новина увѣрио, да списатељъ нашъ несу ни глупи, ни ѣлми, ондѣ, гдѣ главни и вѣни немаю бити, єво љу и проговори-ти, оноу искреносѣу, кою онъ жели, о начину пи-саниа г. Матиѣ Бана, пацъ и о савиъ Просветниъ Новинахъ.

Бывъ г. Бана не савъ чистъ пишеница; али јон се одъ насъ похваляти може, да куволи у писано својо неимъ? Садъ е ѡмѣтиъ: да ли е истина, што каже г. Учредникъ Просветныхъ Новина, да су сви на-ши списатељи тако неваљали, те вичу и лже се по буцацма на г. Бана, а овако као несиу критицирати га по новинама. Ако е такове вѣке слушао г. Учред-никъ, то е знакъ, да се онъ назало по тихъ буцац-ма, и у истиъ ѡвима учествовао. Дакле е очевидно, да самъ онъ, и ти другари његови, были су досадъ спрамъ народа дволични.

Што се тиче мене, са колико годъ самъ списа-телъ о „Воспитателю Женскогъ“ говоріо, сви су при-звали потребу и полузъ истога, а о силу прииѣтили су, да г. Банъ употребљава на њениъ ѡвѣства рѣчи и читане називаа, обичне можда у оимъ странама Србства, одъ куда е онъ, а не у нашимъ;* али ни е-данъ нис се зато на њѣга башъ ѡмѣтио; но сватіъ по својо мнѣнію судіо га. Питањъ садъ г. Учредника Просветныхъ Новина, писмо ли ми у ученомъ друштву више пута казали, да намъ треба купати рѣчи по народу? И се опониниъ, да е башъ онъ, г. Учред-никъ, у глупачкоме говору наложіо тога нужду; а садъ гдѣ г. Банъ удовастворова, колико зна, тој жељи нашој, саобштваюћи намъ рѣчи и називае у Далма-ціи обичне, садъ зато башъ истиъ г. Учредникъ као некако подговара насъ, да сви на г. Бана као жра-дѣни граженимо!? И не поиниъ ни искренности на слѣд-ственность г. Учредника.

Толико о ономъ предмету. Што се пацъ Про-светныхъ Новина тиче, ту љу такође не дволично, као што жели г. Учредникъ Просветныхъ Новина, казати, да у колико се мени пиди, Просветне Новине слабо су до садъ одговарале својо познату и огласу. Исте су единственно полезне театралноме друштву, а по-коме другоме. Даваюћи спонсѣ новинама име Про-светне, нека се сѣти г. Учредникъ, да е вољниъ те-реть на себе узео, и да ученый сѣтъ јошъ очекуе, да његове новине почну своо високо-звѣчеке име до-стойно носити.

Бданъ списатељъ.

* Овдѣ г. писатељъ овога чланка нека сасинъ право. Истина, г. Банъ узима у своинъ ѡмѣтима и неке рѣчи, коє су њима необиъте, а! напротивъ дотѣе у Далма-ціи, нарочито у Дубровнику; но ѡвѣни, кои се съ Дал-матинцима ѡвима, и дубровачкоме списатељъ чатао, по-казале заиста, да оваки и, пр. назива ѡвѣда тоу нѣи „дѣйствовати надъ душоу“, „смыъ, посавѣти на єво куваный конъ, свучиъ ѡъ свонъ халатна, познати при-кованиъ ѡъ седау, ѡвѣ се ѡвѣжонъ ѡвѣжонъ гла-доца“, „вѣсть те вѣрустоє сирѣне одъ страха“ новогъ али неку, „сирѣше месо“, „дуставати“, и т. д. Нѣ то такогъ него г. Банъ не зна србски, а хоће србскій списатељъ да буде, на себи знавъ право. У.

Учредникъ Милошъ Поповиъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатниъ у Београду.

Br. 7.

Београдъ 13. Фебруара.

1848.

ПУТОВАЊЕ

изъ Београда у Италију (аустријску) прошлогъ 1847. гда.

(Продуженъ.)

20. Академія красны умѣтностей. Пре е была школа милостивѣ (scuola della carita) и наместиръ милостивѣ браће; у овоме се био сакрио пана Александеръ III., кадъ е бѣгао одъ Фридриха првенорождѣ. Сви живописи у нѣй привадеже школи млѣтаткой (начини малая разлицу же на школе) и есу одъ найнебе важности. Академія се дѣли на више сала у

а) Сали првой: Успеніе Богородице или одлазаніе Богородице у небо, одъ Тиціана. Икона е ова 25. стопа висока. Бданъ одъ найпревозходни живописца, што се у свѣту видити може; и да Тиціанъ вишта друго него икону ову израдѣо нѣ, опетъ бы остао, као еданъ одъ найславни познати живописца. Садашній краљ французскій послао е одного вѣштогъ французскогъ живописца, да одъ иконе ове копію сними; то е Французъ, посланны извршио и као што кажу за овай трудъ 4000. ₪ добѣо; а кадъ самъ лѣсту копію видѣо и съ оригиналомъ сравнио, колѣна е разлика између одного и другого; посла; при свѣтъ томъ што се ономъ, коя е копію снімѣо, одрѣти не може, да е свой посао вѣшто израдѣти потрудѣо се. Св. Франческо и исподъ нѣга неколико светаца, одъ Франческа Бакаруса; позиваѣ ес. Петра и Андриѣ, одъ Марка Бизанта; представлѣиъ Иисусову у крви, одъ Виктора Карпуча; Богородица на престоу, обколѣна одъ више светаца, одъ Иована Бр. Чиче; воскресѣиъ Лаазрево, одъ Леандра Басана; св. Лаврентіѣ ђустиніани, одъ Парденона; Богородица, Иисусъ и неколико светаца, одъ Иована Беллина; воскресе

сенъ Христово, одъ Тинторета; Спаситель на престоу окруженъ одъ више светаца: св. Никола, Доминика; богатый Аматрионъ: све одъ Бонифача; св. Марко ослобађа чюдеснымъ начинѣмъ одного сукна, одъ Тинторета; свадьба хапанска, одъ Падованина; Богородица на престоу съ дѣтѣмъ Иисусомъ, око нѣи св. Иосафъ и више светаца, одъ Паула Веронеского. Среду плафона сале нѣе живописи Паула Веронеского. Четири живописца по кутонни есу одъ Доминика Коллингола, одного одъ наибольѣ ученика Тиціанова.

б) Сала друга садржава у себи иконе найбольѣ садашнѣ живописца, одъ кои нѣи и сада живѣ. У овай сали види се проектъ за споменникъ Тиціану предложѣнъ одъ Канове; кои е после изараѣнъ и поставлѣнъ за Канову, као што се види у цркви оvdъ подъ 12. опоменутой.

в) У сали трећей види се: Богородица са Иисусомъ (дѣтѣмъ), Богородица, Иисусъ (дѣте) и неколико светаца, обадаѣ иконе одъ Бонифача; Богородица, одъ Иована Беллина; малы лѣтећи анђѣли, одъ Парденона; двѣ главе, одъ Вандика; мудраци казанио се Иисусу, одъ Бонифача; глава старе жеве, одъ Тиціана. У сали овай налази се Тиціановъ ирвѣи и последній посао. Овай последний представлѣа Иисуса мртва на крсту Богородице, око нѣ стое два апостола а подаѣ одъ нѣи види се крстъ, съ когъ е Иисусъ снімнутъ. На овай икони одоздо пише: "Quod Titianus inchoavit, hoc Palma reverenter terminavit." (Што е Тиціанъ започео, то е Палма утилно свршио.)

г) Галерія скульптуре (скакарства). У овай се налазе збирке за науку ове умѣтности. Има копія, кое представлѣио оригинале све, кое музеи у Риму, Наполю, Фиренци и Лондону имаю. Виде се такође огледи у нѣй многи умѣтници; као:

Гиберта, Сансовина, Михаила Анђела, Канове, осимъ парчади одъ буста и изреза одѣлѣнымъ: старин и новиѣ наиболѣе; као копій главе едне, за кою се говори, да е Фидіасъ израдио. Копію е ову поклонио академія английской краль Їорѣ IV.

а) Сала прва, гдѣ се налазе чланови академіе; она е декорѣна живописима Тициановима. По зидовима су расположени мермери драгоценни, саливене одъ туча фигуре и изрези. Овдѣ се може примѣтити св. Іованъ крститељ, изрезанъ у порфиру (памену) и малый споменикъ, у коме се чува десна рука Кановина.

е) Сала друга, у којој бораве чланови академіе, има икона: Рафаѣла, Михаила Анђела и Леонарда да Винчи.

ж) У сали новой виде се урници (modeles) одъ двѣ штатуе Кановине, представљаюће Херкула, кои убил Лика и Тозеа; живописъ великій (tableaux); уводъ у цркви Богородичиной, одъ Тициана; пиѣца св. Марка као што е изгледала г. 1577., одъ Ђентила Беллина; тайна вечера, одъ Павла Веронескогъ.

з) У едной одъ галеріа академіе красны умиѣтнички виде се најстаріе иконе школе млѣтачке на дасци измалеване. Посао овай најстаріи показуе, да су умиѣтници млѣтачки поводили се у почетку по вѣку византинскогъ, док се одъ овогъ удалили и свой начинъ изумѣли и основали нису; аа! и ови старіи послови много су болъи одъ оны, кое самъ видіо кодъ Цариграда у острову Халки, у капели едной, кою е сазидано и украсио Алексіе Комненъ, императоръ (1081. — 1118.).

21. Кодъ цркве св. Рона, овдѣ подъ 14. наведење, налази се галеріа по истоме светцу названа. У овай се виде многи живописи Тинторетомъ израбѣни. У овай згради была е радионица овогъ живописца, кои е између своіо живописца млѣтачки највише живописцы послова изъ руке изладо; тако: да се човекъ чудити мора, како е едакъ живописаць толико, па јошъ добры послова за време свога живота израдити могао.

22. Музеумъ Кореровъ. Има библіотеку, збирку стары новаца, оружја и живописца. Музеумъ овай заузима цѣлу едну кућу у великомъ каналу налазећу се. Међу живописима оригиналнимъ и одъ велики умиѣтника Италијанаца и страни: Нидерландца и Шпанаца, израбѣника, одикуе се особито Магдалина каюба се, одъ Говда Рени. Цѣо музеумъ овай принадлежао е племићу млѣтачкомъ Кореру, кои га поклони вароши

Млѣткама и сада е истый музеумъ имаство ове.

23. Арсеналъ. На овоме се налази овай познатый надписъ: „Si vis pacem, para bellum.“ (Ако хоћеш да миръ имашъ, спремањ буди за ратъ). Онъ има двѣ италијанске млѣ, тако 2000. хватіи бечки у округъ; па е савъ зидомъ оцѣнованъ. Зидати су га почели Млѣтчани 1501. године по плану архитекта Андріе Пизана, а зидани и распространяни е наставаљно до поздни времена одъ више ныи архитекта. У арсеналу се овомъ видити може:

а) Главни врата. Съ 4. колоне одъ мермера; штатуа св. Юстине; четири лава опетъ одъ мермера (довео ѿ еъ Грчѣ 1697. дуждъ Морозини, прозванный Пелопониский). Првй одъ лавова овы дошенъ е изъ Пиреа атинскогъ. Говори се, да е лавъ овай правлѣнъ за споменъ битиѣ маратонске, тако 400. год. пре Христа. Другіи е наѣнъ на путу, водемъ къ истой предѣленутой вароши, и кои е правлѣнъ таѣво близу времену ономъ, кадъ е и првй. Два остала лава есу незнатіи важности.

б) Четири оружје саде. Споменикъ адмирала млѣтачкогъ „Емо“, последній морскогъ юнака неставише републике, † 1792. год. Спробу овогъ споменика налази се оружје Хенрика IV., краља французскогъ. Ово е оружје своа реченый краль поклонио Млѣтчанима, кадъ е захтѣвао, да се упише у брой племиѣа млѣтачки.

в) У арсеналу се налазе многе тезге, мѣста, на којима се лађе граде, као што се граде единако. А све су ове тезге подъ кровомъ, да майсторы у заплону радити могу.

г) Четири мѣста, гдѣ су лађе готове увучене, пливаюће на води.

д) Петъ велики топониѣца за топове.

е) Шуна покривена за правлѣнъ ужета, 1000. стопа дугачка, 70. широкѣ и 52. висока. Архитектъ ове био е Антонио ди Понте.

ж) Сала модела (урнека). У овай се виде урници, како лађе воене различите величине изгледаю.

з) Споменикъ грофа Шуленбурга, Ѣенерала републике, кои е островъ Корѣ юначки противу войске турске бранио и одбранио, израбѣнъ 1747., налази се у авліи арсенала.

У арсеналу видіо самъ између осталихъ лађа, кое се у послу налазе, и Фрегату Минерву. Многе се такође у арсеналу истомъ справе налазе,

ное се еднаню набавляю и умножаваю. Како е изгледао Бучентауро, лапца, на којој се дуждѣ млѣтачиј свѣчано возио, кадѣ се вѣнчавао съ моремъ адранскимъ, види се урнекъ у сали модела; одъ праве лапѣ бучентаура чува се за споменъ едно парче дрвета и показуе се.

24. У ведикомъ каналу налази се палата богатогъ барона Тревоза, племиѣа млѣтачкогъ и сада кр. прускогъ конзула у Млѣткама. У оной се види: библиотека, много живописа особито сада живѣни живописца и двѣ штатуе одъ Канове израѣене: Хекторъ и Аяксъ, сынъ Тенамоновъ. За ове двѣ штатуе нажу да е поменути баронъ славномъ умѣтнику дао 25.000 ₪ цес.

25. У палати племиѣа Галанѣ, у краљвскомъ каналу, налази се више икона, израѣены одъ Андриѣ Скіаона, кои нисамъ пропустили могао, да све не видимъ, ерѣ е умѣтникъ био нашегъ — славянскогъ — племена.

26. Болница варошка у Млѣткама може до 1000. болестника примити и своимъ приходомъ издржавати иѣ.

27. Домъ за приманѣ и обдржаванѣ людѣи налази се у острову св. Сервѣліа. Може примити 250. лица. Сада иѣ има у истома дому до 100. Бригу о ономъ дому доде калуѣри римске цркви назнани хоспиталци (угостители).

28. Куѣа радности (индустриѣ) варошке. У ову се примаю они, кои посла немаю, нити га добити могу, и ѣвѣна дѣца до 10. година, те се у нѣой ране.

29. Сада се вида шпиталь милостинѣа за 500. сиромѣахъ и немѣшника, кои се посломъ ранити не могу, на ѣе се у овой куѣи, коя се зове и божиѣ, ранити и обдржавати.

30. Палата патриѣрха млѣтачкогъ и иѣговы каноника налази се узъ цркву св. Марка. Она не тако велика и огромна, као што обично у Италиѣ архиѣрѣи обѣтаѣшита имаю. Авлиѣ нема. Алѣ е опетъ згодно и вкусно начинѣна. Него

31. Семинариумъ патриѣршескѣи, кодѣ цркве св. Маріѣ спасительнице, есть не тако велика, алѣ чиста и особито лѣпо уреѣена зграда. Ходница у нѣой искиѣени су лѣпимъ бакрорезима. Простора има довольно за издржаванѣ више стотина клирика.

(Далѣ слѣдуѣ.)

ПИСМО

блаженпопочившега вѣжда сръбскогъ Караѣорѣа
светопочившему владици црногорскоме Петру.

(Изъ архивѣ црногорскѣ.)

Высокопреосвященѣишій и Свѣтлѣишій
Митрополите, и Княже Черногогорскѣ

Милостивѣи Господине!

Любезнѣиша и многоуважаемая Ваша писаниѣ *) коливо утѣшеніа только и обнадеживанія даю ми, поздравленіе всѣхъ, чрезъ — Господина Савву Пламенца изъ Земуна прѣио самъ послѣ много времени по открытой Коммуникаціи выше Выдвѣна подѣ Правомъ на острову на Дунаю съ Россійскомъ войскомъ прѣшаю е Вашѣ посланецъ Господинѣ Пламенецъ, и самномъ разговаря се о нашимъ обстоятельствамъ и состоилю извѣстѣиѣ Васѣ подробно: — ништа мене съ брашномъ моимъ только утѣшити не може и отъ Бошнячнотъ нападенія силнога, коливо только одбранити кромѣ ирънаго оружія храбрѣхъ Сербовъ Черногорцевъ и содѣйствиѣ Коммуникаціи съ нама. — Себе препоручаѣ и весь родъ Сербскѣи у любавъ и воспоминаніѣ, скорѣишаго извѣстѣиѣ ожидаѣ съ отѣшнимъ высокопочитаніемъ пребивамъ. Высоко Преосвященѣишаго и свѣтлѣишаго Митрополита и князя Черногорскога милостиваго Господина

вѣрѣишій

У Логору Черный Георгіи Петровичъ
у Штубину (?) верховный вѣждъ Сербскѣи.
13-гъ Юниѣ 1807. год.

КАКВУ НАМЪ ПОЛЗУ КНИГѢ ПРИНОСЕ.

Врло е лѣпа стваръ съ книжата ѣе дружити, ерѣ намъ оне гдно огледаю свѣтскогъ позоршита показую, одгоняваюи таму и нравъ нашего незнаѣна.

Кадѣ предѣстанимо себи олай свѣтъ, на комъ мы живимо, да е, подобанъ ономъ океану, на

*) Похвало бы было, да се и посланиѣ писма нашего прославнѣишаго владыки ового самостоятелѣа горскогъ народа предъ свѣтомъ открити! — Отношенъ ового мудрѣшю и мужествомъ увѣнчаюгъ, а ового таѣдъ повѣнчаюгъ съ великогъ херомъ, кои е прѣио свѣтлѣишомъ свѣдѣиомъ Сербѣи востаю, живимо бы было за нашѣ милѣи родѣ, да чита и угада вѣлову горѣшу свету любаѣ въ роду и отаѣстату! —

М. Медковѣиѣ.

Бр. 8.

Београдъ 20. Фебруара.

1848.

О ПРЕВОДУ НОВОГА ЗАВѢТА.

Како е народъ нашъ и прекосавски, и задунавски узаврео на Вуковъ „Приѣводъ“ светого писма, јасно видисмо изъ посланице великога единаго родолюбца изъ Беча, коју намъ саопшти „Народни Листъ“ подъ чис. 4. ове године. Мени е јмао, што стари овай православне цркве наше сину не доби за времена „Одговоръ“ мой на ону хулу, коју нападе „изъ Луне“ на цѣли родъ нашъ. Може бити да не би јмао нужде праведно љутитисе онолико много на све книжевнише наше.

И ја самъ добио писмо едно одъ 27. Јануар. изъ Срема, и друго одъ 30. Јануар. ове године изъ Бачке, која ми оба сведоче, како е савъ народъ србски ускитио на овай „Приѣводъ“ и на Преваѣача. Но нећу по моему простодушију и то да претамимъ, шта оба ова родолюбива, и вѣрољубива писмописца замѣрају моему „Одговору.“ Бданъ ми каже, да е требало Вука болъ шибати; а други ми вели, да и њга треба бости као шилкомъ, да што осети, а не онако пристойно крипти. Онимъ подобна примѣњена чуо самъ гдишито и овдѣ. Зато самъ принуђенъ постаратисе, да се, колико могу, оправдамъ предъ родомъ моимъ. Зашто мени е више стало за добримъ миѣњемъ моего рода, него за славомъ, златомъ, и драгимъ каменѣмъ цѣлога осталого сѣнта.

Ево, како самъ ја мислио, када самъ одговоръ овай писао. Предметъ е моего одговора био доказати, да е сва она хула, кол е на насъ „изъ Луне“ напала, гола лажъ; а друго да туђимъ нејма се вишта уплетати у дѣла нашега рода, и наше цркве. Туђа рука не чеше спраба. Судило самъ дакле, да ми се онда требало само на та два доказивања ограничити. А што се ти-

че Вука, и нашихъ книгописца, те самъ мисли, да и њи треба, када заслужи, истина, и шибати, и бости; но опетъ тако, да насъ не чују туђини, нашошто добаръ домаћинъ светуе, и кара свое домаће, и свою челядъ, а опетъ тако поступа, да га ни сусѣдъ не чуе. Друго е, када млађи метне срамъ савимъ подъ ногу, и почне навластити зло чинити: онда га домувлдика више не покрива, но предае јавној казни. Тако туђице, које исправнију наше кошице, треба одбити што пре одъ себе; а наше пчеле учене, мислимъ, треба намъ трпѣти, исправити, неговати, цѣло пролеће, па и сво лето, па кадъ подъ есенъ видмо, да нећу ништа ние добра одъ њихъ, напослѣдакъ побити. А то народъ може изредити само једнимъ кадомъ.

У редъ овихъ пчела иду и млади неки, и неискусни срби, учени, и неучени; кои, не имајући по својој младости или времена доста, или мудрости свѣтске, на размисљивање, у чему се састоји право благо, и блаженство рода нашега, занели су се за новомъ некомъ реформомъ ефика, и писмена нашихъ. Они у томъ иду за Вукомъ, и Вуки њимъ е вођа. Они трубе славу Вукову, а пропаште народну. Ја себе радо узравамъ, да они то не творе зато, што не би имали доста науке, разума, родољубија, и вѣрољубија, но само зато, како самъ и напоменуо, што не имаме доста времена на размисљивање, или што нејмамо јоште доста мудрости свѣтске, и простаина искуства, безъ коихъ се не може зрело разумети, на чему се оснива права и вештествена полза рода нашега, туђина највише племенама обколѣва. Они су се занели за азбукомъ, коју неће народъ нашъ, и за наръчѣмъ некимъ, које се не говори међу милионима нације наше; а не гледе туђини, шта народу нашемъ недостае

иоште у правомъ благоизображеніи, и правомъ благостоианіи. Они виде, да народъ нашъ ниче на туђе, и швигарасто ј, и на ниче а наказно љ, и њ, и покрай свега тога свађаюсе съ народомъ своимъ за ова три писмена, и више се труде одржати ова три писмена у књигахъ, него слогу: единство, и любови у народу. Они виде, да намъ гласове, кое имаю ј, љ, њ, даю и стара наша писмена і, љ, њ. Они виде, да састављено љ, њ, иже ништа друго, него разстављено љ, њ, а у Срба римске прије ј, пј. Они не милую састављено и сличено ј, ју, ѣ, а милую састављено љ, њ. Они милую и разстављено ј, пј, а мрзе на разстављено љ, њ. Они виде, да е Сербиянка написана са лі, ні; какошто многа добро и чине, што читаю стараніе, ученіе, веселіе, биліе, какогодъ и да би писано било стараніе, ученіе, веселіе, биліе, узимајући писмо и за иже, а писмо і, за іота, како што се у своємъ грчкомъ езiku и зове; а опетъ имъ пуче срдце за љ, њ. Свађа о томъ иже здрави разумъ, но суетна свађљивость, и вредоносна дагуба. Сва писмена неймаю никаква гласа, а добиваю онаки гласъ, какавъ имъ дае слога ученыхъ люди. Да се обавезио, шта творе у томъ и друге націе. Нѣмци имаю у своємъ езiku гласъ писмена ш, и ч, а санихъ овихъ писмена неймаю ни данъ данашњи у својој азбукѣ, него ихъ саставляю изъ три и четири писмена, па се зато никада не покривше. Французске су буквице іоште приѣ, и горіе, па се люди њима служе, и никада не дигише револуціе буквареке. Русси имаю азбуку кою и ми, или управо нашу, а гласове неке друголічне, па суде, да е бољъ, буиве неке произносити по свойству своего языка, него рать облыдливати писменамъ, коя стари на себи носе печать, и литературну слогу свеславенства. Ни овимъ народомъ, ни старимъ грчкомъ и римляномъ, иже никада азбука сметала напредовати у наукама, у вѣри, у благонравію, у сили државиној.

О езiku нашъ мисле неки іоште жалостине, и пагубине. За Бога милога! Та ми смо сви данасъ тога мѣшја, да намъ треба писати србски, како народъ србски говори. Па не требали пре узети за народъ миллионе срба, него едну прегрштъ. Не требали пре узети за народъ србски миллионе онихъ срба, кои су већъ на непомъ вишиошъ степену благоизображенія, и кои су езикъ свой по струкама земљадѣлія, рукодѣлія, трговине, наука, и државнихъ дѣла, већъ нешто развили, обогатили, угадили, усладили, и поевропили. него прегрштъ онихъ срба, кои су и

данъ данашњи само номади, и коніи е езикъ остао само за потребе номадского живота. И не требали намъ одаде, докле смо дошли, радише ступати даљъ у напредакъ, него вратити се ономъ, гди смо пре 300. година били и съ езикомъ, и са свимъ прочимъ развиткомъ душевнимъ. И зашто да е оно само србски, како су говорили срби пре 400. година, а иже и ово србски, како се данасъ говори и пише, кадь сви знамо, да се съ развиткомъ ума развили и езикъ; и кадь знамо, да су се и остали езаци европейски много друголічне говорили пре двеста, триста година, него данасъ, претрпѣвши не мале, и не рѣдке измѣне доданасъ.

Човекъ може у свачемъ съ правого пута сви, но може се и паць на прави путъ вратити. Обратели намъ се сви они, кои су у двеча овина точками, то естъ азбуке, и языка, повешто заблудили, онда су трубе Вукове умукле, позатискиване не кляномъ ценана, и раздора, но претежношу доказательства, и бољимъ прозрѣнемъ, на чемъ стои право благо рода нашегъ. Будући ове учене, и неучене челе наше и даљъ зуле на пагубу роду своему, онда имъ ништа друго не остае, но кадь презрѣнїа одъ своего народа.

Сада е време, да речемъ, што мислимъ, о Вуку, и негономъ преводу новогъ завіта. Но да се види оно, о чемъ љу бесѣдити, и ели истина оно, што љу говорити, за добро самъ судю, неколико речи навести изъ негова превода. Ево ихъ:

„Наприѣдъ леѣху многе рѣчи пророче, и востана пророчица. На пошлѣ затрудне двѣолика, и што се у Марии замѣтнуло, било е одъ духа светогъ по рѣчима пророчиѣмъ. И тако се роди Исусъ, челоноѣа свѣимъ людинамъ, названъ пошлѣ Назарѣанинъ, по пророчишю. А то добоше велики мударици одъ истова, па Продъ дочу то и одъ мудараца, и шяргутну азбука одъ гнѣва. А то добе анѣо господниѣ, и каза прие Іосифу, да бѣжи у Мисирѣ, а пошлѣ му каза опетъ анѣо господниѣ, да се врати изъ Мисира. У то доба ѣшане по пустыни Іованъ Креститель. Халына му бѣше по Луци Іеванѣелесту одъ длаке камилѣ, а хлана скакаци, и медъ дѣлѣ. Онъ не ѣшане нарта, билъ, што расти око Иѣіне, и по Иѣіниѣ, и што беру Иѣічани. (Индя е далеко одъ насъ.) Онъ ѣшане наскономъ свѣитъ, покайте се, ерь се приближи царство небеско. Многи Чинуги хѣху ка ѣсему. Онъ ѣшане по Луци, родите родъ достоянъ покаани. Човѣкъ се познае одъ рода своего. Онай, што иде замношъ, лчи е одъ мене. Гдѣкоимъ е неанобошцима то било само гласъ онога, што ѣше у пустыни. А друге, што му већу часть

даваху, хришћанаше Іованъ. На пошлѣтку крсти
и Іесуса. И отворише се небеса, и више се при-
сто божии. И слышашъ бы гласъ съ неба: Ово
е сынъ мой љубазни, кои е по мојей воли.
Мнози незнабожцы поидѣ доѣе за божи-
ствомъ, и поста хришћаншъ, што по многимъ
мѣстамъ услышана бы рѣчь Христова. По изла-
зѣ и ѡво предъ Христа, и ѡа га купата, но
Христосъ познаде га; да е кушачъ, на му рече:
Иди одъ мене сотово, и сотово се посрамѣ, и
отиде. Постаѣшесе тако и сви, кои се буду су-
противи Іесуу. Но и другомъ долажаху кушачи,
и питаху Христа, вала ли дати бесару харачъ,
а оны имъ рече: ели то на динару натисъ бе-
саровъ, на подайте бесару, што е бесарово, и
Богу, што е божие. Наука се христова рашири
на пошлѣтку по свѣтъ незнабожачиимъ зе-
мляма, та и по чивуциимъ, и по гринимъ, и
по васиономъ свѣту. И сви могоше добити
у царству небескоме, само ако надиаше по-
каитесе, а кои остаху тврдовати, не могоху
добити ни мѣста, ни дѣла на у царству не-
бескоме. Ко е годъ хтио, могоа е имати дѣо. А
ко ни е хтио имати дѣо, тай е остао тврдовати
у незнабошту. Христосъ е и љубо болесние
попавишѣ одъ три рече. Прве свѣю протури се
едва хрома наказа преданга. Уаши доѣе едѣи
слышѣтъ съ вономъ. А уза нѣга едѣи виѣи.
Сви оны оздравѣше. Хромъ бацаху итане и
штуле, и хобаху правы; шлѣщима се отволаху
очи, и отпадоху крѣпости съ очно; а виѣиимъ
се одрѣшаваше языкъ. Доведаши Мисирци іоѣи
едно плето момче, и метнувши поданѣа одаръ,
и чазму нѣи, молху Христа, да и нѣга исчи-
ли. И та моба бы услышана, и оздравѣ лѣсти.
Вуцилаху и биѣше нѣиѣчѣне, и бесаре пре-
да нѣга, и Христосъ истравѣше ѡводе изъ нѣихъ.
И ѡво изъ еднота уѣе у вѣдъ сини. И глухи-
мъ многимъ отволаху се уши, и губави очинѣ-
ваху се. И іоѣи мноштво болесника одъ мно-
го руку, и мѣсечника, и ковалѣихъ узетѣи и
имчади, и мѣна излѣчѣсе. Христосъ донашѣи
на постойбину свою, учаше, да нема ученика
надъ учителя своего, и слуге надъ господаря
своего. (О сувачномъ ништа не говораше.) Да
не може човѣкъ мене пустити, осмѣи за курвар-
ство. Да слышѣе доблио царство небеско. Да и
цариници, и курве могу добити царство не-
беско, ако се покаю. Да не Христосъ и уморѣ,
и ватоварѣне лѣде одморити. (Томе се наѣио и о-
бременѣи.) Да не мѣги прѣи бити пошлѣдѣи,
а пошлѣдѣи прѣи. Да не треба людиѣа поми-
щати зло у срѣцѣа своиимъ. Да не треба рѣи-
ривати амайѣи свое, као што гредѣ фарисѣи.
Да не буде бѣжанъ апостолѣа у зѣму. Да не
изѣи ѣакии христоси. Да вала ученициѣа едѣи-
ко стрѣити, ерѣ не знаю, у кои не чѣст доѣи
господѣ. Да дѣвоиѣе мудре за времена узѣиѣи
уѣе (што продаю коєкиѣи удѣари подѣ елей).
Да не вала метнути у цѣркѣну дѣзну одѣ себѣ-

нише, што е повратно Јуда. Да намѣ не вадѣ
бригуите се за сутра. Да погледнаме на лъльване,
како су лъльни. Ни Соломунъ нас лъльне обуче
одъ вѣхъ. А у Соломуна е башъ била и
мудрость, и слава, и богатство велико. Да намѣ
треба страшити, и молитисе, да не падемо у па-
насть. Онь уташе све люде любозно, и обѣ-
ванше свѣтъ нашьство на небесима, ако га
уасудушаю, а другѣмъ преишлише, да веде ни-
гда виѣти нашьство никака на небесима, ако
га не уасудушаю. Но мноштво не глебаше ни-
те прѣйтѣ. Онь обѣше мноштво црква, и збор-
ница, и едномъ истѣра въ цркви Иерусалимске
све оне, што су мѣлиши ноце, и продавали го-
лубове као на чарини, и на пазару, и одъ дома
иѣвова наградили пѣнину хайдуцку, и опоганили
цркву. Пошлѣе причунаше се Исусу и мнози у-
ченици, и апостоли. Они писаху посланице Фил-
еблѣяма, Колошанима, Коринѣяма, и многи-
мъ другѣмъ покаянѣмъ, и римскиѣмъ, и чу-
вниѣмъ народами. Павле е био одгаенъ у Тар-
су, зато се и зове Таршаниѣмъ. А други су од-
гаени по другѣмъ мѣстима. Они трѣдѣ инадѣху
надъ на Христа, и вѣроваху, да ће крозъвѣ бити
спасени. Они се радуваху найвише той утѣси, и
не знадилаху за болѣ (паданье, и за већу утѣху).
Они бляху едномъ сви у триѣху Соломуну.
Они утаху люде по зборницама нѣховиѣмъ. На-
родѣ ихъ слушаше по зборницама своѣиѣмъ по
много сахати, и приѣвацше се одъ вѣхъ. Но
често имъ е прѣнаху, и често ихъ вуцяху у
око, и тампичу, гди много сахати, а и много да-
на бляху. Они казѣваху, како се Христосъ роди,
како воѣвѣ билише на кнѣжевицима, и фари-
сеѣма, како га вуцяху на судъ на Пилату, и
ка казѣвахъ, како билише разелѣтъ измежу два
хайдука, како му даваху оцѣтъ, и жучѣ гну да
пие, каде е био на крсту, гди е поштурниша, и
како умрѣ, и опетъ оживѣлъ, и сѣде на прѣсто
оцу съ десне стране. А докѣ билише на крсту,
би одъ шестога сахата тама по своей земљи до
сахата деветого. А о себи причаху, како се Па-
валу, а по прилициѣму имену Савлу, ани господѣ
у утвари, и како му рече: тешико ти е противу
бодѣла прѣаѣтисе, и како Павлу отпаде крошѣтъ
съ очѣю, и прогледа, и како пошлѣ огледаше,
да се приѣше узъ ученике. И Александрѣ, и Ио-
нисе ареопагѣнци, и чивутиѣхъ Скева рекоше,
да ће се прикутити ученицима, ако хѣдѣбѣ
Богѣ. Апостолима се аялише много пута аѣѣо
господѣнъ у утвари, и уташе ихъ. Кадѣ стадо-
ше едномъ говорити сваколикѣмъ езицима, го-
воряху нека чинити, да су се наизгидѣ вина. А
неки рабаху Павлу о глави, и не шлаху саудѣ-
тити рѣчи иѣвоѣиѣхъ отачиѣхъ, цѣтворяху га,
и говоряху, да е опоганѣо субото, вуцяху га
изъ цркви, узвѣдавши га узъ басамѣ на гла-
варѣма, и сведѣнии га долѣ у око. Онь имъ го-
вораше отачѣ, а оня нѣка билиште шѣпалоше. Онь
не шѣаше нескати части, и славе одъ хриѣѣна.
Само чиняше оно, што е часно предѣ Богомъ,
и што не може за чѣстѣ проѣти, као оно, што е

нечасно. Онъ не тециаше себи новаца на земљѣ, гдѣ лупежи поткопавано, и краду, но само на небесина, гдѣ лупежи не поткопавано, и не краду. Онъ највише мираше люде, ерѣ в Исусъ казао: Благо оима, што граде миръ, ерѣ ће се свиоки божји нарећи. Онъ глеђаше, да ни една титла не пропаде одъ закона. Онъ учаше, да се праведници немаю боити пакла и трухлењѣна, но само гриѣшници нека се бою трухлењѣна, и шкрѣта зуба. Апостоли не имадиху едне постојбине, но облакаху Ниѣно, и Ђесарию, ти и Маѣдошию, ти и многе друге земљѣ, и острве. Возаку се, и плаваху се по мору. Одвезавши се на едно острво, и излукавши замацъ, долављу рибу, пецилху, сецилаху, и ѣхашу. Много пострадаху, а едиако у наду и утѣси банху, да ће на пошљетку добити кое лсе, ако не црѣло напшѣдство на небесима.“

Мислимъ, доста ће бити краснота овога превода. А могло би се и десетъ пута више напабирчити оваке ругобе и гада. Сада судите, браћо, шта намъ почини одъ светогѣ писма, и свете науке, и светогѣ слова, човецѣ, ако е човекъ. Онъ намъ преводи, и толкуе свете ствари речма најгаднијима, и, да по ѣму речемъ, потањима. Банкъ славенски треба да остане намъ свагда свети езикъ, како намъ е и био светъ за толѣе ѣвкоѣ. Одъ свою славяна на свѣту Русси су, Срби, и Бугари, коимъ се слави и дичи прика старимъ овимъ, и не само класично обдѣланымъ езикомъ, но управо трѣнимъ старимъ класичнимъ. А одъ овнихъ срби су езикъ славенскомъ најближи ямачно по своему говору, аки то и не би било по исторји. Па треба ли намъ покрай свега тога водити, и преводити изъ пространаго светогѣ писма, славенскимъ езикомъ списаногѣ, оне предмете, кои се строго относю на образованъ религиозно, и спасеніе душевно, то намъ оцѣ треба бирати за то речи и изреченія не само чисто србска, но и најпристойнѣя, и најдостойнѣя. Я мислимъ, да е та истина доста ясна, но може се јоште и простие предъ очи ставити. На примѣръ. Човекъ, ако ће и најпростѣији бити, кадъ изидази предъ свою властѣ, или предъ друго кое високо лице, симишл не само шта ће бесѣдити, но и како ће бесѣдити, да се не би ни у единой речи зачврну. А Вукъ, када говори о Богу, кои небо и земљу држи на единомъ длану, товари најгадниѣ, најисрамнѣ, и најсѣднѣ речи, и изреченія. (Вукъ намъ преводи свето писмо езикомъ и чинимъ язлѣстимъ, разлакуеустимъ, лѣнѣштѣнскимъ, презавданчимъ, данѣубичимъ, незлађенимъ, безсрамнимъ, парашнимъ свако европејско уху, и повсворднѣно. А чий е то езикъ? ичѣиј, до Вукѣмъ. Срби га овако, као онъ, не говоре нигди, по Србѣ, Срему, Бачкој, Банату, Славонји, Хорватској, Далмацији, Босни, Херцеговини, и Црној гори. То намъ сведочи и разговоръ овнихъ народа, и гдиока ѣвно-

ва књижица, песме ѣвкоѣ, и Новѣше ѣвкоѣ. На херцеговачки е нешто ваљикъ, но оцѣи не херцеговачки. Највише може бити онъ наликъ на онај езикъ, кои се не говори, но само у књиѣма стои старима далматинскимъ, и дубровачкимъ, кои су понајвише списали Италијци, кои су долазили изъ школа богословскихъ изъ Рима, две три године капеланисали, докле се нису мало упознали съ езикомъ далматинскимъ, и после поставили редовници, и проповѣдници, а не знавши јоште толико езика земаљскогѣ, колико треба за проповѣди, и за књиѣге, сами себи стварали езикъ као што га и Вукъ себи гради. Но оло е, браћо, езикъ туђѣ. Банкъ туђѣ, туђа ѣра. Банкъ може лако бити мостъ, и прелазакъ у ѣру. Бли теби, мили роде, доста ужаснота тога подарѣнѣя на Вука, суди самъ; но најпре знај, да е Вукъ свагда тало одъ насъ ту свою књиѣгу, а са ѣратронима и другима иновѣрцима шуроуа, и безъ допуштѣна духовне власти наше издао. А у такой деликатной ствари доста е и само подарѣнѣе. Безуманъ би био, ко би чекао, да види, хоћели се та стваръ дѣломъ освѣдожити. И по тому суди, ели ти Вукъ миролюбива овца словесногѣ стада твогѣ, или ти е прави вукъ народности твоѣ, и прави вукъ ѣвре твоѣ. Властѣ ти е твоја одъ свое стране доста учинила, што е и у Србији, и у Австрји забранила ту књиѣгу. А на твојој савѣсти сада стои, и души, хоћели ли књиѣгу ови желати, коя ти толѣку бѣду може нанести, и езикъ, и ѣру твојој; или ѣшъ ю, ако гди добѣмъ, метати у пѣћу узарену, какошто су люди чинили и съ Лексиконѣмъ ѣвговымъ, да имъ не би невѣжнѣи деци у руке долазило. И Трсту на вољи стои, и на души, хоћели Вукъ и после ованогѣ дѣла помоћѣ, и пенсѣи давати.

Сада браћо, чините, што знате. Само не нагледайте сви све одъ едного. Банкъ, народностъ, ѣвра: то су блага общѣа, о коима сваки има право бесѣдити, земљѣдѣлацъ, руководѣлацъ, трговацъ. И дѣдови наши нису били, Богъ зна, како учени, па су намъ знали ѣру нашу храбро одржати, чимъ е кадъ требало. Съ ѣвромъ некако чудно иде. Свако туре себи дере. Каканъ ти е у томъ неученъ човекъ, такавъ и ученъ. Сваки вели нећу, а сваки оцѣи хоће да вуче на свою водеиницу помеларе. Кои те хоће да превара, и ние сишо съ ума, да ти каже: хоћу. Онъ зна, да е болъ говорити: ми смо браћа, и я вишта не тражѣмъ, само любавъ. Но и ти буди мударъ, на му подай само любавъ, и вишта друго, ни езика, ни ѣвре свое. Превара се починѣ съ малима стварима: најпре съ писменѣма, после съ езикомъ, па овѣда съ ѣвромъ. На малу удицу и галѣсту ловѣ рибари велику рибу. Ловѣ, гвошѣа, ступе, замѣке, мреже, яме, оружѣе, засѣде, све то прию, и покриваю ловѣи.

В. Лазѣнѣ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Бр. 9.

Београдъ 27. Фебруара.

1848.

ПУТОВАЊЕ

изъ Београда у Италију (аустријску) прошлогъ 1847. глѣта.

(Продуженіе. В. бр. 7.)

32. За обучаваніе младежи, осимъ академіе красны умѣтностей, гдѣ се младици обучава ишписанію, шкултури, архитектури и гравиранію, има у Млѣтѣма: лицеумъ, двѣ гимназіе, школа мала за мушку и женску дѣцу, и школа за мореплавателѣ.

33. Осимъ библиотеке св. Марка налззи се у Млѣтѣма ише библиотека као: Мехитариста у острову св. Лазара. Ондѣ е напастиръ речени палућера и типографія, гдѣ се печата и славенски; библиотека лицеума, атеистума и семинаріума. Атеистумъ е заведеніе за лѣкаре.

34. Театра има у вароши оной: а) Феллече; б) Галло а с. Бенедето; в) Аполло; г) а санто Лука; д) Малобранъ; е) а санто Ђовани Христостомо. На осимъ ови пѣли, неколико други мањи.

35. У сази, кои се зове сала ди ридото, држе се у време месецѣ балови.

36. Мѣста за шетню одрѣбена, есу: осимъ пѣнце св. Марка, славенска край мора улица — *riva dei Sclavoni* —, банте јавне и марсово поље. Оба последња за шетню мѣста пограђио е Наполеонъ. При ономъ последнѣмъ налазе се касарне и войници, кои се на истомъ пољу упражняваю.

37. Међу 306. јавнимъ трошномъ пограђенимъ и обдржаванимъ мостова, највећий е онај на великомъ каналу г. 1591. сграђенъ подъ дуждомъ Паскаломъ Чинчоньомъ, одъ архитекта *Antonio da Ponte*.

38. Тапница за 400. затворенихъ сужина сграђена е такођеръ одъ поменутогъ архитекта *ди Понта*.

Трговина млѣтѣма негдашња одъ садашњѣ много се разликуе. Негда су Млѣтѣма имали 3.545. млѣјѣ пѣли; сада пакъ дође у пристаниште ише годишњѣ до 120. млѣјѣ, кое далѣ путове чине, и 400. мањѣ, кое краѣмъ позе.

Рукотворина (мануфактура) у Млѣтѣма сада има: злата, шешира, справа, теріака, свѣћа, рупаница и масній. Праве се и лађе трговачке и мањѣ, бое, послови одъ челика, бакра, гвоздѣа, олова; има рѣшверіе шећера, пѣцѣва ралие и ливера; фабрика стаклена и различногъ бисера у острову Мурану; носка и сапуна.

За трговину у Млѣтѣма постоје сада: трговачкій судъ, берза и различите аскураціе.

Острова око Млѣтѣма има више одъ 25. Међу овима су најизнатији: св. Ђорђе; великий ђудеа; св. Климентіе, у ономъ се затвораю свѣштенци сагрѣшивши; лазарето вешио; св. Лазаръ, св. Серафимъ; Лидо, гдѣ се јида сада нова тврдица; св. Христѣ-форъ одъ мира, у ономъ е обште гробѣ; Борнико; св. Михаилъ; Мурано, гдѣ е фабрика стаклана; Бурано, гдѣ су се радиле прѣе чинѣ; и Торчелло.

Пошто путникъ у Млѣтѣма више времена позабави се и значености се ише нагледа, па кадъ се изъ чудесне вароши оне прѣне, на умъ му падне: како е иште оно око половине пѣтѣтѣ ише поставило одъ бѣгунаца, кои су тражили међу славнимъ барана, да се одъ нападошѣи у оно време на Италију варварски народа заллоне и санрѣи, како су ови бѣгуници најпре вароши основали, на трудомъ, постојанствомъ и тргованѣмъ јесту вароши на ступањѣ државе узвисили, ову распространили: завладавши цѣлимъ готово приморѣмъ јаданскимъ сирѣху Италије лежећимъ, островима ионскимъ, великимъ дѣломъ Италије, Мореомъ, сѣвернимъ дѣломъ Албаніе, Кипромъ,

Кандидомъ, како су потомци ти бѣгунаца образъ правлѣнія особитый за себе установили, великии политики и финансіери постали, да си и сада по струкамъ онымъ державногъ правлѣнія одъ нынѣ научити можемо; на што е та держава 1347. године стала и одржала се, признати морамо, да е svakоме, коме е за тимъ стало, пропасти и научити узроке, кои державе подижу и упролашћу, одъ найвѣше користи не само читати него учити исторію постоявше и одъ 50. година неставше республице мѣтчане.

Дугачинимъ, одскора сазиданымъ мостомъ, кои 175. сводова има, и кои Мѣтке скопчава са тврдомъ земљомъ Италіе, излази се изъ вароши ове и путь се къ Милану предузима. Гвозденый путь изъ Мѣтѣака до Виченце е пограђенъ и готовъ, да се по ономъ пуговати угодно може. Изъ Мѣтѣака се иде на варошъ Местре, Доне, Падуа, и Арсасіега, ал' се ни крозь одну одъ вароша овы не пролази, оне остаю на стражи. Падуа се съ пута сасвимъ види. Она има 45. намастира мунки, 27. женски и 32. парохіе; цркви: велику (basilica) св. Антонія, св. Юстана, Благовѣщенія и Еремѣяна; университетъ съ библіотекомъ одъ 50.000 кнѣга, съ амфитеатромъ анатоміе, съ музеумомъ природне исторіе и набитомъ физикальнымъ; банту ботаничку, звѣрадогледальницю, семинаръ съ библіотекомъ; болницю; кућу, у којой се држе изслужени войнѣци, 4. театра; академію наука и умѣностей; музеумъ древнихъ намена, библіотеку каштола, кои ніе богата, ал' има редки рукописи и древностей. Брой жителѣ износи 51.000.

У Виченци гвозденый путь прѣстае и изъ ове вароши брзоватъ иде къ Милану. Виченца лежи у пріятномъ, брдованомъ предѣлу. Има театры: олимпійскій и артемію; цркве: катедралу, св. Круше, св. Лаврентія; музеумъ, библіотеку одъ 36.000. кнѣ. кнѣга; жителѣ 40.000.

Изъ Виченце далѣ иде се све преко самы пріятны вароша: Монтебелло, Калдіеро у Верону. Ово е варошъ велика са 50.000. жителѣ. Има знамениту на рѣцѣ Ечу, кои посреди вароша тече, тврдицу; 53. цркве; нише палата и кућа пространи, семинаръ, лицей, двѣ гимназіе, некаколатъ краљевскій за двѣоке, двѣ академіе умѣностей, два друштва филхармоничка, едно учено друштво, далѣ библіотека, одъ кои знаменитѣ е оны кинтодеска, кнѣга 1600. рукописи грчки и латинскы изъ 4., 5. и 6. вѣка; 11. касарни; 1. болницю, школу, 1. работный домъ, 1. домъ за приманъ воинамъ, 2. куће, гдѣ се стари не-

моѣни издржаваю: одну за мунке и другу за женске; три театра. У вароши е овой главна воена команда за цѣлу австрійску Италію; столица епископа и найвѣшегъ суда за Ломбардію и Мѣтѣачку краљевину.

Одъ Вероне води путь преко Кастельова, Дессанзо, варошце одъ 3000. жителѣ на езеру Гарди, Понте, св. Марко, Брешиѣ. Ово е варошъ са 33.000 жителѣ. Има стару цркву одъ 72. год. после Христа, посвећену бышу Веспасіану; палате; цркве: нова катедрала, стара катедрала, св. Абра, Назара и Целза, св. Климента, св. Петра, св. Маріе, св. Катарине и друге; театръ одъ 1310. године; библіотеку кивриніанску; сиротинске куће за оба пола чувальште (школу за малу дѣцу исподъ 7. година), лицей, гимназію, семинаръ пензионате (воспитателна кућа, за мунку и женску дѣцу) и атенеумъ за науку и умѣности.

Понавши изъ Брешиѣ, удари се преко Хіарри, вароши одъ 9.000. жителѣ. Она има болницю, лѣну библіотеку, праву катедралу, одну звонару, у којой 11. звона, и иштальште врло пріятно. На после се иде преко Романо, Тренвилю, Басано и Мелзе у Миланъ. Предъ ономъ вароши на еданъ сать има опетъ гвозденый путь, коимъ се у речену престолу варошъ долази.

Миланъ лежи на лѣпой равнини съ изгледомъ одъ сѣверне стране на альпійске горе. Сазиданъ е 500. год. после Христа, латински се зове Медіоланумъ као: in medio amplexu (усредъ рѣка); ерѣ лежи на Адѣ и Тичину. Има простране ал' не праве улице, све крупнымъ шлономъ постављене, само е лютый модрыи камень метнуть између шлонака правцемъ, коимъ точкови кола иду.

Осимъ што варошъ ова на дѣи поменути рѣке лежи, има ова јошъ три канала, кои протичу и обтичу около вароши: великий каналъ (naviglio grande), кои излази изъ Тессина; каналъ одъ Павіе и каналъ Мартовава, кои изъ Аде (рѣке) излази. Каналомъ онымъ неже се варошъ са великимъ и комскимъ езеромъ и са самымъ ладискимъ моремъ. Они канали служе, да се поля наводнича могу.

Поднебје е благо, здраво ал' влажно, брой жителѣ у вароши и у пољу износи 145.000. После краљѣва лонгобардска, изадала е у Милану породица Торіани, после ове Висконти, па напоследѣ Есбора. Одъ породице ове последнѣ дође Миланъ подъ Карла V. и породицу шпаньолско-австрійску, на после подъ Аустрию,

Найпосле вели г. Даничѣвъ, да с' взыкъ г. Бр.
Радичевѣна као суза — чистъ. Да, као суза, само
што с' до зла бога несланъ. Него о овомъ нѣговомъ,
као и о осталомъ онога вѣщегъ „налога стада“ сзы-

У Београду, на покладе Фебр. 1848.

1. Ст. Забавна.

Дивно ружа напунила
Сред башинце край потоку,
Ту долази млада мома
Па е ружа бескдила:
«О ружинце, райско цвѣће!
Давна ли си! красна ли си!
Каво ослий ружне зоре
Ко анѣла задай тихи!
Юшѣ да нѣ трна твога!»¹⁴
Ту изрече мома млада,
Па узедѣ оштартъ нонѣтѣ,
Тѣ постъбе ружа триѣ,
Узеву юѣ цвѣтасѣ вѣталѣ!
Проговара дѣвоѣница:
«А, ох ружо, добро моѣ!
До главо, тугѣ моѣ!
Нашто теби памѣтѣ твоѣ?
Брѣ, вождѣ бодѣ цѣпатѣ!
По вѣрстѣ давну ружу!»¹⁵
Мирнѣ ружѣ лѣкъ е за ѣрѣ,
Штѣ сѣ у ведро небо дѣмѣ,
Ко ѣ казирѣ редѣ природѣ,
Ко памѣтѣ оновѣ духу?»¹⁶

I. H.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Бр. 10.

Београдъ 5. Марта.

1848.

СРБЪЛИ У АМЕРИКИ.

Жела добитна, и стараиѣ за поболшаиѣ стана свога, повукла е са своју страна Европе доста велико число жителя у Америку. Ови дошавши тамо, и наду своју преко очекивања у благословеној оной земљи испунишу напавши, остану у поединимъ мѣстима, у којима се срећа наклоне предузећу њиловѣ показиваше. Између пришелаца онихъ има и наше браће Србаи Далматинаца, највише Бокеца, расутихъ по главитимъ мѣстима разнихъ онихъ држава. У колико самъ се изъ достовѣрнихъ извѣстїа, съ тихъ страна повратившихъ се нашихъ людїй извѣстити могао, число ове наше браће препо двѣ хиляде душа износи, и населили су по слѣдующимъ мѣстима:

У Нев-Орлеану до 300. душа, Вашингтону 100., Балтимору 20., Нев-Йорку 200., Бостону 100., Филадельји 160., Шарлестону 30., Мобилу 120., у држави Флориди 200., Тексасу 250., Мексиканској 300., Луизвилу 50., а остали по другимъ поманьшимъ мѣстима, гди по два, гди по три, а гди по десетъ највише раселии. Ваобште сви се они трговиномъ и морепловствомъ забавляю, и сви у богатству, миру и задовольству живе.

Едино што имъ оспудѣва, и кое сви изъ душе и срца желе, есте црква, у којој бы по светомъ закону праотаца своихъ, коме као правы и корени Србїи до последнїхъ издыханїа, и ма на коме краю свѣта, вѣрни остаю, Бога свога славити могли. Што се цркве тиче, ове бы они лако, сва средства на руки имаючи и блажену закону свободу у пуной вѣри уживаючи, и на више мѣста подигнути могли, само кадъ бы свештеника свога, одъ православногъ канвогъ

архїереа рукоположена и свидѣтельствомъ достовѣрнымъ снабдѣна, добити могли.

Младићи наши, кои у доста великомъ брою сваке године изъ богословскихъ училишта излазе, и докъ свештеническїй чинъ и парохїицу наизу не добию, тврдѣ корнцу хлѣба гристи прииужени есу, требало бы да покушаю срећу своју кодъ прекоморске тамошнїхъ наше браће. Време е оно прошло, кадъ су се люди на тако дальний путь, као на смѣть сиремали: данасъ се у Америку лакше и брже путуе, него ли се прио изъ Трста у Цариградъ; — та видимо да средствомъ добро уређеногъ саобщенїа съ паропловима за 14. дана изъ Европе у Америку стигне се. Овакїй путь у пролѣтно или лѣтно време нимало тежакъ не. Зашто се млади наши свештеници угледади не бы на друге народе, сынови коихъ пучину океанску на све стране бродѣ, свѣтъ Христовѣ наукѣ међу дивляке уведѣ, и съ опаснїицу живота свога по непроходимима предѣлами Кине, Кокинкине, Корее, превелике и юшѣ непозватѣ Оцеанїа продиру, слово божїе проповѣдаючи: — зашто не бы, величїе, млади Србїи наши свештеници получивши чинъ свой, дозволенїи и благословѣ свога епископа, рышили се на истина подугїи мало путь, съ увѣренїемъ, да нѣ тамо очекива любави новогъ свогъ стада, и наклади добра свою трудову претрипїиныхъ? А паче свега какво душевно задовольство не мора быти за онога, кои бы се прїивъ трудногъ овогъ напѣренїа примїо, кадъ му за рукоу изаѣе ма у којој одъ споменутыхъ држава вѣчномо Богу храмъ подигнути, и међу Србїкамъ сыновима прїивъ у земљи американској у славенскогъ езїку Бога свога прославити? Прїивъ, говоряиѣ, између србїскихъ сынова, ерѣ единовѣрна браћа Русеи у прїитанїама своимъ у сѣверной Амери-

ки, одавна имаю храмове вѣчномъ Богу подигнуте, у коима правобѣрни жертве свое приносе.

Я знамъ унапредъ, да ће младе наше свештенике у Мацарской грозе при помышляю предпріятія овога пробити, ерѣ су они тако стиснути у маломе своѣмъ воображеніи кругу, да осимъ граница своѣго отачества нигди себи удобногъ стана ни пребыванія наби не могу, и зато, ни помыслити, а камоли на далейій овай путь одважнѣти се кадри нису. Оно изъ досадавшихъ примѣра наводимъ, ерѣ готово сви одъ ове наше браће, кои су у Далмацию у лѣпшимъ званіями и съ овима споменчанимъ користма дошли, нису се могли никакѣ на обичае новогѣ овогѣ отачества навикнути: широкій моремъ увеличанный зрѣніи (горизонтъ) не допада се њима као узкій и суморный отачества њіова, те е готово свакій одъ овихъ прву згоду прилку утѣмити староа се, да се поврати у отачество свое, изванъ кога цѣму, по усисаной съ материнимъ млякомъ пословици, живота нема. Али мысао ова, обшита малымъ само духовима, нека далеко буде одъ младихъ далматинскихъ нашихъ синова — за Сербіянце ништа не говоримъ, ерѣ су они за сада у маломе брою и за потребе отачества њіова — Далматинци дакле нека знаду, да е пространа њива небеснога оца, и да свакій прилѣжанъ дѣлатель ако на едномъ краю иѣ посла себи наби не може, може на другоме. Далматински дакле млади свештеници, а особито Бокези, при мору и на мору рођени, и стражливости стихіе ове изъ дѣтинства презирати навикнути, нека се на путь овай одваже, себе съ чиномъ свештеническимъ и за извршеніе овога потребнымъ снабдѣду, пакъ нека похите у наручя нѣи жельво изгледающе преко-океанске тамошнѣ браће. Ако не одма изъ почетка, какиѣ мало достойна ће награда трудъ њіовъ убѣдѣти.

У Шабенику на Божићъ 1847.

С. Поповићъ.

ПУТОВАНІЕ

изъ Београда у Италию (аустрійску) прошлогъ 1847. лѣта.

(Продуженіе.)

Цркве знаменитіе у Милану есу:

1.) Катедрална, почета да се зида г. 1385. подъ владѣнцемъ Іоаномъ Галеазомъ Висконтиемъ. Говори се, да е некій Нѣмацъ, Евриксъ

Алалель одъ Гамунда, архитектъ бую; аѣ су после многи архитекти на њой радили. Начинъ зиданя е готичкій, изузимающе фасада, кои е по начину гречкомъ одъ *Пеллегрине* започетъ. Црква ова јошъ нѣ сасвимъ довршена, него се прави и довршувъ евано. Има 5. врата на фасади и на толико е одсѣка цркви изнутра редовима стубова, кои 54. има, раздѣльна. Осимъ многи шта-туа и икона знаменити су у њой споменити: саркофагъ Іована Якова Медича; саркофаги: Іована Висконтиа, архиепископа Арчимболдіа и кардинала Марина Карачіула; еданъ образъ представлюиъ, како се мудраци Ісусу кланяю; рисованъ образа овогѣ приписую Рафаялу. Црква е она една одъ највише на саѣту; ерѣ у њоу стати могу 26.000. душа.

2.) Црква св. Амвросіа, најстарія у Милану, подигнута 387. год. У овой е сараѣнъ св. Амвросіе, бывшій епископъ миланскій, великій архiereй и учитель црквенный. У овой цркви чувую се св. остати и сестре поменутогѣ свештителя св. Марцелине. Вестибулъ цркви има врло стары надписе надгробны, еданъ одъ год. 800. после Христа. Иконе у овой цркви су знаменитіе: Богородица одъ *Гауденція Ферарія* и св. Амвросіе, надъ коимъ се сврхуе тайна *еласовестна*, одъ *Иветтіа*. У цркви овой, кои е была катедрална св. Амвросіа, крунисани су были више нѣи крѣлѣва италянскіи.

3.) Црква св. Маріе (Santa Maria della gratie), подигнута 1463. Кодъ цркве бывшій наместиръ преобраћенъ е у касарну. У трапезаріи бывшегѣ наместира налази се на зиду измалана тайна вечера одъ славногѣ умѣтника *Леонарда да Винчи*.

4.) Црква санто назоро гранде. Овдѣ се налазе г. 1518. подигнути споменици породице Маринала Триучче; еданъ одъ ови споменика има слѣдующій смѣшанъ надписъ:

„Jo. Jacobus Magnus Trioultius Antonii filius Qui nunquam quievit, quiescit. Tace.“

(Іованъ Яковъ великій Триучче, сынъ Анто- ніевъ, кои нигда мировоу нѣ, мируе. Тучи.)

5.) Црква св. Маріе (della passione).

6.) Св. Стефана (великогѣ) У олой цркви е убиенъ Гагензо Маріа Висконти г. 1476.

7.) Св. Іована (s. Giovanni in concha).

8.) Св. Себастіана. Сада се зида црква врло альпа посвећена св. Карлу Боромеу,

(Далѣ слѣдуе.)

ОБЗОРЪ КНИЖЕВНЫЙ.

Опомена г. Учреднику¹⁾

Одъ лани, како се г. Милошъ Поповић нешто побржао самикоу у Подунавци, онъ стои сие единако као наостреченъ²⁾ конотъ,³⁾ прежуи⁴⁾ сваку стоду коя бы му дала повода да заюрини на мене. Тако и у листу б. Подунавке онъ нѣ моего сразу одолѣти да подъ онай чланакъ „Нѣколко рѣчій Просвѣтницъ Поповица“ не иете едиу приѣтбу, у којой каже да нешу назрѣва Даматинскимъ, а особито Дубровачкимъ, одъ мене употребиванимъ, има ий много кон се у Приморію нити говоре нити пишу, него су единствено мой кон; као: *сирдеце месо* — неку, *некому* — ⁵⁾ *судни изъ халыина*, — *пунтавати*. — Въстѣ крутости — сирзие се одъ страха и пр.⁶⁾ Г. Поповић нѣ ни Даматинацъ, ни Дубровчанинъ, нити е кадогдъ у Приморію быо; пакъ при свеку тому онъ хоће да Даматинске и Дубровачке назрѣвае научи мене, кон самъ се у Дубровницѣ родію, и 20. година тамо проживію!⁷⁾ чудна посла!! Да г. Поповић нѣ у стачію мудровати о Србскому приморскому нарѣчію, то ће онъ самъ увидѣти када му и очито докажемъ да они нити назрѣва, за коє онъ неди да се тако ни говоре ни пишу, управо и говоре се и пишу се.

Дубровчани кажу и *пунтати* и *пунити* и *пунтавати*; пакъ и *пунтавалъ*, *пунтавалъи*, *пунтавалъ*:⁸⁾ а да бы се г. Учр. укрію да тако и пишу, нека изводи заврѣти у Рѣчникъ Іоанина Стула а Дубровчанина, печатанію у Дубровницѣ 1806-е године, на страни 234 другога раздѣла. (9) — Да се у Приморію и каже и пише *судни се изъ халыина*⁹⁾ исто као и *судни халыина* то ће г. Учр. наи у истоу Рѣчнику и раздѣлу, на страни 321, одакле, за бола укрѣпѣ читателя, изводитъ и сѣдѣиѣ назрѣва единаго Дубровчанаго писателя: „да се и игда веѣкъ не будѣтъ *судни изъ халыина* безгрѣшности“. — Неизмѣтъ по чему нѣ добро Србски речено *сирдеце месо*?¹⁰⁾ Гундулић е реко *сирдѣбиѣ*¹¹⁾ пѣмъ хриѣ! Све што сирдѣмо паха,¹²⁾ све сирди, то естъ, сирдеце е, а г. Учр. дозидолѣти ии, мислиѣтъ, да се месо може укрѣдити. — *Крутость* —¹³⁾ да како, рѣчь е Дубровачка и престоноародна, као и *неилостъ*: виѣи Рѣчникъ Долабеле и Стула; а *сирѣпѣиѣ*, кон мислиѣтъ да е повнѣрено наведена изъ рѣчи *зѣбрѣго*, непозната е нѣкой половици¹⁴⁾ србскихъ племенъ. Дубровчани кон читаю Подунавку насилѣтъ се г. Учреднику на онои приѣтбѣ нѣговой, да се у нѣхъ не

каже *смирнѣти се одъ страха*¹⁵⁾ насилѣтъ се, рекохъ, ерь се у нѣхъ никако другачѣ и не каже, када е о великому страху рѣчь. У книгѣга пакъ, окромъ овога изрѣза, пише се и *трнѣти*, *трести се*, *дрѣгати*, *предати*¹⁶⁾ *одъ страха*. — Кою ни погрѣшну нѣлази г. Учр. у рѣчѣма *неку*, *некому*?¹⁷⁾ да ли ту шчо нѣсаѣтъ написао нѣку нѣкому? али у насъ пише се безъ разліке и нѣкой и нѣиѣи; а и у самога нѣга, на страни 40 Државны Новина¹⁸⁾ видѣиѣ *нѣиѣи*, и *судѣ неколико*. Или што е у мене погрѣшно, у нѣга е правило?

Почемъ е овако нѣсно доказана г. Поповићу нѣгова заблуда,¹⁹⁾ и се надамъ да ће онъ у будуѣе быти опазнѣ у изрѣчанію свои пресуда²⁰⁾ о езѣку, и да ће баръ у книжѣности затѣзати нѣке страсти²¹⁾ кон су га до сада наводиле на тако прама нѣни поступанѣ каково ни човѣку моральноу, ни достойному Журналисти не пристои.

На оно пакъ што е реко, да я себи новѣ езѣку вкрѣпѣ, одгонѣмъ му, да осѣмъ неколико рѣчій изъ пужде²²⁾ скловани, и неколико други²³⁾ изъ старо-славѣнске формы у просто-србску предливени, и осѣмъ нѣлази корѣнѣности кога се што нѣше могу дрѣжѣти, и нѣши одъ себе не изнишляѣвати, него само межу назрѣвае обичѣе Србѣма над-дунавскимъ и над-савскимъ²⁴⁾ уплѣчемъ по гдѣкоу узете одъ Срба Подунавскихъ²⁵⁾ и под-савскихъ,²⁶⁾ а особито приморскихъ. Да оно нѣе другачѣи, готовѣ самъ свакому и свагда доказати. Али пакъ межу реченимъ назрѣва и таковыи буде кон нѣсеу природни нашему езѣку, ова се неможе нѣни приписати²⁷⁾ као собствѣне погрѣшке (почемъ собствѣность кон нѣсеу); него иѣ критика има означати као погрѣшке приѣтѣнога подиѣрѣчи. Али таковой критикѣ іошѣ нѣ сѣсѣмъ вреиѣ; други ю послови мораю наипре предѣцати и набавѣти іѣи градина. Само почемъ благо общѣноароднога *ѣника* буде се одкрѣвѣно, и са своію страна Србске браѣе у едно сакупѣлно, тада само быѣе време и редъ да критика узме надѣти драго каменѣ изъ глѣба, и углѣѣвати га, и у мѣсто свежѣвати.²⁸⁾ Нитѣ ее таѣе критикѣ лѣтити мѣди или новѣиѣи писателя, него зрѣли люди, кон су провели веѣиѣ дѣлъ своѣга нѣзка сѣмъ учѣи. За люде пакъ као што смо л, Милошъ и други, сада е то само да ту лѣпу эпоху у колюи сваѣиѣ може приравѣлю; а приравѣиѣмо ю не грѣѣи се, и захѣѣѣѣѣиѣи неправѣдно одъ други²⁹⁾ ону изпрѣтѣности у писѣвию кою нѣиѣи сами явѣмо, яѣиѣи кон³⁰⁾ одъ опонрѣжѣиѣи писателя³¹⁾ нѣиѣи подпуно може; него учѣи дубоко и свѣтѣрѣно сва подиѣрѣчи Србска, а за тихъ и нарѣчи другѣ славѣнскѣ нѣмъ браѣе. И веѣтъ то радѣиѣ; а судѣиѣи по овогѣо дѣиѣиѣиѣи новѣиѣиѣи реко бы да е почео радѣти и

(*) Ово е најпрѣостранѣиѣи Рѣчникъ што имѣмо изъ нашеиу езѣку, и садрѣиѣи обилѣго градина за вѣдѣѣѣѣѣѣѣиѣи граѣу, кон ће се вкрѣпѣѣѣиѣи србскоу езѣку подѣиѣи.

†) Алъ ее најсѣѣѣѣѣиѣи, но пунѣ, преѣиѣиѣи недостатѣѣѣи, онѣиѣи и. пр. као назѣ Курѣбѣѣѣѣи.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 11.

Београдъ 12. Марта.

1848.

ПУТОВАЊЕ

изъ Београда у Италију (аустријску) прошлогъ 1847. лѣта.

(Продуженъ.)

Миланъ има многе, величанствене и лѣпо пограђене палате. Међу овима одликују се: палата краљевска. У овој су сѣдили некада Висconti, владатоци Милана; поновљена е 1774. год. и оправљена, као што сада изгледа. У нjoj сѣди вице-краљ ломбардо-вѣнетачне краљевине. Ц. пр. вила, пограђена г. 1790. одъ бечкогъ архитекта Полака и по наредби грофа Лудовика Бельѳиоза, кои е у оно време имаоца те куће био. Она лежи на край вароши близу променаде сѣверне и служи за пребивање лѣтно породици вице-краљевой. Између приватнихъ палата одликују се: Аниоци, Аринти, Бельѳиоза, Бесано, Брокка, касино племића; трговаца: Гавази, Лита, Меларѳио, Пасалана, Раимонди, Сафорити, Таверна, Таранси, Траверзи, Борбини, Капезала, Самонловъ (руске породице), Убади, Боромео и т. д.

Јавни заведења налази се у Милану:

1.) Палата Брера, пређе езуитскѣй намастирь. Лѣпо грађевина одъ архитекта Риксини. На ступињима штатуе: Бекарио и писника Парини, прва одъ Михаила Маркеза, а друга одъ Гаетана Монти. Све струке јавногъ обучавања састанѣне су у овој палати, као:

а.) Институтъ наука, книжевности и уметности, подигнутъ 1802. Има чланова, кои плату primaю и почести; нѣкоја е дужностъ да у трагъ ућу одривенима полезнымъ и да побуде на савршенство своју науку.

б.) Академѣя красны уметностей, састављена е изъ наводичињихъ уметника, међу кое се primaю и любители безъ разлике реда и могућства.

в.) Библиотекa, у којој у више сала налази се много хиљада књига, и знатни брой рукописа. Была е такође езуитска.

г.) Галерѣя образа, дѣли се на више сала; прва сала названа I. К. Прокочини има живописе слѣдуюћихъ уметника, подъ броемъ 1. *Горданъ Яковъ*, 2. *Тицѣанъ*, 6. *Салмѣа*, 7. *Ванъ Дикъ*, 10. *Паризъ Бордоне*, 26. *Герхардъ*, 16. и 20. *Рубенсъ*, 17. *Доминикинъ*, 18. *А. Албанъ*, 19. *Августинъ Караџъ*, 27. *I. К. Прокочини*, 32. 35. и 37. *Трити*, 33. *Данилъ Кресси*, 36. и 45. *Антонио Кампа*. Друга сала: *Бенвенуто де Гарафоло* 46., *Тинторето* 47., *Павле Веронескѣй* 49. 50. и 51. *Да Понте* прозванный *Бассано* 53., *Боничини* прозванный *Морето* 56. 65. и 66., *Вито Тилмоте* 58., *Романо Ероле* 59., *Павле Веронескѣй* 61. и 71., *Яковъ Палла* 69. Сала трећа. У овој се налазе стари образи врло знатни за историју живописа: *Стефанъ одъ Фераре* бр. 73., *Карлъ Кривели* 78. и 79., *Монтаня* 86., *Бенитта Беллини* 90., *Никола Пизани* 94., *Бернардинъ Маркези* 95., *Чинла де Консентиано* 96., *Јованъ Санѣо*, *отца Рафаило*, 97., *Јованъ Франца* 101., *Монтеня* 105., *Карадини* 107., *Павле Веронескѣй* 112. Сала четврта: *Ванъ Тилма* 151., *Морилло* 154., *Ванъ Дикъ* 156. Богородица и дѣте Исусъ сматра се као посло Гетта Рени. *I. К. Морони* бр. 157., *Лаурентио Котта* 140., *Рамбонни*, прозванный *Франца* 142., *Викторъ Карпаго* 144., *Бернардинъ Кампи* 147., *Кноллеръ* 175., *Ванъ Дикъ* 185., *Цесаръ де Сесто Францъ Албано* 185., *Антонио* 206., *Бенвенуто де Гарафоло* 206., *Јованъ Беллини* 209. Аврамъ тера Агаръ и Исмаѣла одъ *Герхана* 214., *Исусъ крѣтанъ одъ Монтеня*. Удаля *Марина одъ Рафаѣла* 230., *Тицѣанъ* 230., *Гетто* 237., *Каналето* 246. и 248., *Бернардинъ Луини* 248. и 248., *Рембранди* 251., *Веласкесъ* 254., *Бомбадо* 257., *Рубенсъ* 265. и 271., *Ванъ Дикъ* 268., *Гелдорпъ* 270., *Менгесъ* 272., *Боничини* прозванный *Морато* 278.,

Сисоферато 279. Сала пета: Лука Глордиано 280., Пусенъ 284., Барого 290., Фридрихъ Зукари 292., Памбулъ, прозванный Николо 295., Сублеиса 299. и 300., Батони 302., Бонифачо 321., Иованъ Венедиктъ Кастаљони 325., Салааторъ Роза 332. Сала шеста Ломбарда: Калиетъ Пиаца 338., Марко д'Обиано 342., Гауденца Ферари 345., Салмењо 355., Леонардо да Винчи 361., Бурдунжоне 370., Пурулене 376. Кабинетъ Апиаини: Юпитеръ ирисанъ одъ Хора и други божества 402., Фрески 67. и 68., све одъ Апиаина, као и подъ броемъ 414. ликъ овогъ истогъ умишника. Глава спасителна, рисованъ Леонарда да Винчи.

Кабинетъ Апиановъ има спезу са салама, у којима се раздају награде за живописе, изрезе и архитектуру. Ал' се отвораю само еднутих у години у мѣсцу Маю. Сала шеста: тайна вечера одъ Леонарда да Винчи, копия врло добро израђена одъ Кавалера Босси. Она е была модель за мозаикъ у Бечу однешена. Копія друга истогъ предмета одъ Марка д'Обиана. Више образа одъ Лодовика. — Сала седма и осма садржава у себи живописе, кои су добили награде при обществѣ стѣнписту. На десној страни сале види се споменикъ подигнутъ Апиаину. Ликъ нѣговъ и три грацие израдио е Торвалдзонъ. У осталихъ салама стављени су изрезци и други послови, кои су награде добили.

А.) Кабинетъ нумизматичкй има све разреде, принадлежеће къ старой и новой нумизматики; а има и доста велику збирку књига, све односеће се на ову науку.

У ходнику палате бреске виде се образи одъ камена изрезани многи славни Италиана, међу овима и Бошковића, ако овај и не био Италианъ, него Славянинъ Дубровчанинъ.

2.) Башча ботанична нити е велика нити тако изобилно богата. Траве су у нѣой разређење по системи Линнеовой.

3.) Библиотека амеросіанска. Задужбина кардинала Фридриха Боромеа, кон е свою библиотеку покловио и оставио фондъ, одъ когъ се могу плаћати библиотекари и служители. Књига у овој има 30 000. При библиотеки овој налази се јаше сала; у едной одъ оны: виде се фрески одъ Берниардина Луини, у другимъ дѣлама: сабрани су рѣдни рукописи, а међу овима: Виргиліа са биљкама на краю рукомъ Петрарке писанима. Писмо опетъ овогъ писника писано Лаури, нѣговой любезницѣ. Старице еврейске одъ Иосифа Бареа, преведене на латински одъ

Ручина, писано на папиру (листу дрвета, коє се зове патель). Евангеліе славенско писано на паргаменту ирилскимъ словима. (За ово евангеліе и друге у Маеткама рукописе славенске и податке за србску историю види Подунава. пр. год. бр. 41.) Коментаріа св. Амвросіа на евангеліа св. Луке. Животъ архіепископа милански.

Пошто се изађе изъ себе, у којој се чита, дође се у салу, у којој се види споменикъ писаника италијански: Буесіа, израђенъ одъ Канове, и Газреніана одъ кавалера Поллеа Мареза.

У кабинету бронза, гдѣ су сви послови израђени одъ милански умишника, види се споменикъ Андриѣ Апиава, копия овогъ налазећеће се у палати бреской. У овома кабинету налази се и икона: св. Севастіанъ одъ Боргона; Богородица одъ Андриѣ Солаина. Ликъ Клименте XIII. одъ Монгеа; три лика одъ Колбана; галатеа одъ Албана; мудраци се кланяю Христу одъ Луке Лоландскогъ; ликъ Клименте XII. одъ Барра Марата; Христосъ одъ Ботанга; Богородица, дѣте Исусъ, св. Иованъ, одъ Пеллегрини; ликъ Бенвенуа Челеніа одъ Бронзина; Богородица, дѣте Исусъ и св. Иованъ одъ Понтела.

(Далѣ слѣдує.)

МЛАДИНСКА ЛЮБАВЪ НАПОЛЕОНОВА.

Када е Наполеонъ као поручикъ гарнизоне войске, у Тулоу лежеће, служио, био е онъ са нѣговимъ поднаредникомъ, позднѣмъ генераломъ М. врло повѣранъ: некиј данъ, када су они еданъ кодъ другогъ были, рече младый Бонапарте: „Луи, могу л' вамъ штогодъ повѣрити, а самъ смртно залюбављенъ.“

„Тако, а смѣмо л' срећну дознати?“

„Запшто не? лѣпа е дѣвојка, има разумъ, умилатостъ, пристойностъ, остаю пакъ ништа, една радостъ е ию слушати, лѣно драмѣстно лице гледати. — Она особито сасвимъ мале руке и ногѣ има.“

„А гдѣ се изабрана задржава?“

„Она обывава у малой кућѣ иза панаца.“

„Ту е дакле любовно станѣ у пуној мѣри?“

„Лади любви мене, и я ию. Нѣла мати пакъ, одъ едне велике одличне породице происхожде, највеће страхопочитай некимъ удива. Она е нѣвомъ умируеъмъ мужу завѣштала добродѣтель ћерке братниѣ, и заиста, кода мене е она најболѣ средство избрала, она покланя мени пуно повѣренѣ. Едномъ када јоѣ ћерка кода

кубе была нѣ, отресна госпа рече ми: „Бонапарте, вы любите мою Лади, закусите ми се на вашу саблю, да ѣте вашъ добаръ глассъ пошtedити, да ню къ ничему наговорити неѣте, што шо одъ Бога, одъ нѣне матере, одвратити може. Мы немамо ништа, него наше добро име, и то што съ нашимъ радомъ заслужимо — зато васъ молимъ, не долазте више къ нама — не правимо любезномъ дѣтету одвѣстъ тешку борбу; кадь бы я само новача имала, мы бы у наше отечество, у Флоренцію, повратили се.“

Бонапарте е више дана у кубу удовице илѣ престоа, было е расхланъ у мыслима, и врло ало расположень. Кадь е единомъ крозь улицу тулонскѣ ходоа, чуе тихимъ гласомъ нѣгово име викати, погледи, и Лади стаяше предъ нимъ. Съ ватромъ прие младосте любви, учини му найнѣншия пребавицана, што онъ къ нѣбзи дошчао нѣ, изаснивши се о нѣной безграничной наклоности, и како бы она само кодь нѣга средна быти могла. Бонапарте мываше на рѣчи нѣне матере, и обеда, да ѣе с утра данъ предъ вече послѣтити. — Онъ узме изъ благилице полка плату свою на три мѣсеца, и не мыслии на то, одо шта ѣе мѣбутимы живити, пошлѣ удовици коваца са узнемиреномъ молбамъ, да повратаетъ у Италию предузме, никадъ пакъ ѣерки не изда, како е она до исты новача дошла. Обе женске одлутую, и Бонапарте мало по мало поине се, по стази славе, чакъ до царскаго престола.

Ал. Николинь.

ОБОЗРЪ КНИЖЕВНЫЙ.

Боснильскъ е цѣлѣ жиришляно,
Ал! Боснильскъ пише нѣмъ урляно.

У брою 5. и 6. Просветны Нюнина читала самъ едакъ чланакъ, кон е по рѣчка сачинительскѣ или истинно река сачинителя, да любавъ и пользу насъ жена написавъ. По подпису судеи занета бы рекла, да е тай чланакъ нека женска писала, но да нѣ то истина, него да е мужкарацъ оно писати морао, види се измѣну осталоу и изъ того, што се више на грдноу, него на полу женскогъ пола односи, и што е се самъ, за таковогъ на страни 36. вѣсти 9. опомъ рѣчка издао: „Те бы мы манъ главу разбилаи.“ По овомо види се, да сачинитель овогъ чланка нѣ дуге косе, као мы жене, па ни пакети. —

Я небу о языку, коимъ е Воспитатель Женскій писавъ, ништа говорити, а и кадь бы хтѣла, я, као женска страна, не бы, боникъ се, ни кадра была то

чинити. Алл о цѣлѣ и сдржаю овогъ чланка не могу пропустити, да неколико рѣчи не прословити.

Цѣль е критике и кодь мужкараца, имсамикъ та, да се читатель и читательскѣ вѣномъ познаю, па да се и самонъ сачинителю овогъ дѣла, кон се критикуа, недостатци покажу, а не да се сачинитель вреѣа и ружи. Ово колико е дужности мужкараца наблюдавати при критикуаню какьогъ дѣла, только е юшъ више дужности насъ жена, или кадь кон у яме наше пише. Цѣо изобразити свѣтъ дрицъ, да е женскій полъ нѣжний и благороднѣ чувства него мужкѣ, кон кадь постои, треба да е и говоръ насъ жена, — а особито кадь та свѣту саобитавано, благъ, пританъ и тако укрѣнь, да се изъ истогъ види, да е оно, што смо казале, плодъ нѣжний чувства и мысли. Ово се и са самимъ дѣломъ поснѣдочавъ, ерѣ кадь бы кон одъ насъ штогодъ неостосано рекла, оно бы много ружнѣ и исприятнѣ звачало, него да то исто какавъ мужкарацъ говори. Дакле чувствима я осечаню треба да е и говоръ сходанъ; когъ случаю я наведеномъ чланку ни мало нема!

Краткокоса Боснильскъ показуе се врло наравственомъ и добро воспитаномъ бити, кадь е хтѣла, да е могла, у землю одъ стмда пропастѣ, називавши у Воспитателю Женскогъ на рѣчь „облюблѣнимъ“, кою наша браа и наше сестре у Далмаци и Хрватској употребляваю у говору, у мѣсто нашегъ „возлюблѣнимъ.“ Но за чудо ми е, како е, као тако наравствена женска, онде штогодъ скаречно и развратително повмыслии могла, гдѣ ли найманъ скаречности и развратности у Воспитателю Женскогъ нема. Та онде, гдѣ се дѣпо и исно каже: „Да е утицай Аролдъ свѣ вѣмъ оекишавало твердоу краля спрямъ краљинѣ“, мыслимъ да на една одъ кон другарица нѣ ни найманъ скаречности прихѣтити могла, а та наша тобожъ другарица, кон се за морално и добро воспитанъ челеда издае, есте! — Шта да далѣ о наравствениости те краткокосе речемъ, кадь она критикуаюу тобожъ Воспитателю Женскогъ и опомниюу та, да се скаречно рѣчи чуа, оване е рѣчи употреблявала, *скоточи, вестача, литерича, стѣнца, луде, вапки, исподъ колена се смеати, катсе, буркулумѣш, крилица, будала, Наирума, вапкинала, кебо, андракъ, краля, одъ стары оболка и чарана (купусъ!), надима се штенѣ у барѣ, шокачили, све гола Наиритина,* и Богъ свѣтый зна какьви скаречны и изскѣтелны рѣчи тамо потрѣла нѣ. Та за чудо ми е и то преследно, како е отацъ нѣ истомъ кнѣгомъ по глави ударѣо, него е е само подѣ фуруну бацѣо, кадь она и найневише изразе за скаречне толкуе и оване рѣчи, кон су добрѣмъ воспитаномъ

танію одне женське сасивимь протиніе, у критизавранку употребити зна! — И занста еданъ подє наобразежє нужбарацъ или женскиня стыдима би се овакини рѣчка и у разговору послужити се, а камо ли їй у Новинах и то „Просвєтєніє“ станити! Хвала вамъ и на Просвєтєнику Новинама, кадѣ овако косиѣта у нїх трєтє! —

Критика те кратконое састон се у извѣстно рѣчѣи и у поднижнѣвано: *како та среќа Господине; да ниси нисао! Ђ. љ. за уши доукао! Сиромѣ Женскѣи Воспитатељу! кокоши га раздуже; лути небо! Ђй жондро кефалост! Ваше жене легу ваѣм поецѣ; градо вратишѣи провѣшто*“ и т. д. Опакое насѣтѣи телне и поругателне паразе само каква неваљала по-посадска паларца, или служкиња, кои се по буѣзаци-на повлаци, може знати и у разговору иѣи употребити, а еданѣ мушкарѣи или женскиња, кои се за добро воспитану наѣде, никако. Кѣ ономѣ обучена е та критика у грдно и вреѣаѣи наше браће и наши сестара у Далмациѣи и Хрватскоѣи, наѣи оне рѣчи, пов оне у другомѣ смыслу употребљавано него ми, стени-цама, иштерѣицама и крѣпана называѣи; и ову грдно држи та наша краткокоса — за нешто дѣпо и оштро-уино! — И нисмѣи, да бы наша браћа и наше сестре, у Далмациѣи и Хрватскоѣи живеѣи, са истомѣ правоѣи могле и наше неке рѣчи косѣиѣи называти; но и таково што до данасѣи нигди читала нисмѣи. Саѣѣи свѣѣѣи нека суди, да љ има право таѣи критичарѣи Воспитатељу Женскоѣи и оне, кои као оѣи нисмѣи, или наша браћа и наше сестре у Далмациѣи и Хрватскоѣи? Кои грди ѣиловѣи зыкъѣи, таѣи грди и нашѣи, а кои руѣи нашѣи, таѣи руѣи и ѣиловѣи зыкъѣи. — Даѣи види се ѣѣѣи пете критике, да та немирѣишљива Босиљѣица пи-шѣи та не зна, наѣѣи и Чехѣи за Югославѣине драѣи. Но да! она е вѣљда хѣѣѣи Чехѣи и Чешкиѣи парѣиѣиѣи заѣи, што она за Воспитатељуѣи не приѣѣѣиѣи. — Дѣѣи бы воспитатељуѣи была, наѣѣи е тако зыѣиѣи, и шѣиѣиѣи, што е за добро воспитанѣи чѣиѣи не при-зидѣиѣи!

Та коприва, не Воспалка, назвали Воспитателя Женского развратительны нацимъ, а я напротивъ све мое другарице зѣнати могу, да у Воспитателю Женскому ништа развратително неча; шта више, онъ е за насъ пуга льны принѣра кнѣнга. И како среѣа, да подобногъ садрыла више кнѣнга имаю, те не бы принуѣено было оно читати, што нацимъ по-ду нѣ сходно. —

Найпосле не могу пропустить, да не напомяну, да бы критичарка Воспитателя Женского онда

ползу киньжешу приняла и услугоу учинила, кадь бы оная комада *„Цандрыльиъ человекъ,“* кон а у насѣтъ позорышту представляиъ, критицирала. Но инакъ ако бы сачинителя Цандрыльиго человека оная ружила, као Воспитателя Женскаго, не бы той се опростило; ерь сачинитель не кривъ, што оная ружна чужства и мысли о женскомъ полу има! — Сачинителя реченого комада вальда е хтѣо, по слову судеби, показати, како е ружно цандрыльиымъ человекомъ быти. По изъ цѣлого комада, коливо самъ га при представляиу схватиши могла, види се, да му не наѣтра за рукоу изнишла. Шта више: онъ жене у томъ *„Цандрыльиомъ человеку“* више опорочала него люде, кадь описуюиъ, како е жена тогъ цандрыльиго человека на балъ ишла, каже: *да жене само горню сукню чисту имаду, а долъне су илзъ сие правле и настие.* — По жалостный сачинителю! Заръ ты и то не знаишъ, да и найсиротнѣе жене, на и само служкииъ, кадь на балъ иду, труде се сие хальви на себи чисте ивати, а како ля да то едина отмигнѣ женска чинста не бы? Та нечистота е и коды мужикара еданъ одъ наѣиши порока, а како ли коды насть женскиия; и кон бы то мужъ бую, кон не бы на свою жену выкао и спрѣмъ иъ се цандрыльиъ показадо, да е съ нечестивъ и правниъ суканя на балъ ииъ видѣтъ! — Изъ овогъ едного само приѣтра види се, да е сачинитель *„Цандрыльиго человека“* едно хтѣо, а овано му друго изнишло, и да врло ружно о женскомъ полу мысли! — Овако мыслятъ я, и све мои другарице, о ономъ предмету, кое су при представляиу нетогъ у позорышту бые, и коима смо мы припоиѣдале; зато инасъ могла ни пропустити, да о ономъ штогодо не кажемъ. —

Да дѣло предъ собою имать, и бы юшь што-
годъ и више о нѣму рекла; но овако нека и ово бу-
де доста. У будуће пакъ, особито ако *Цандрыиъ*
човекъ съ правяиъхъ суканна и изъ печатнѣхъ изиђе,
бые и више. —

Бдна Београђанка.

НОВА КНЪИГА.

Велизарій господина Мармонтеля, члена академії французького мови, про славянську мову на сербській мові проведено. Издає грошом С. В. П. У Београді, печатано у правителственої книгопечатні Гн. Сербської 1817. — На 3-ку, стр. IV, 140. — Ціна: 6. гр.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

ГОСПОДИНУ СА ДВА КРСТА. *)

У 49. броју Подунавке за годину 1847 наштампанъ е чланакъ коме е име: *Неколико речѣи „Свѣрной пчели“ о Г. Вука преводу „Новога завѣта.“* На свршетку тога чланка мѣсто имена онога кон га е писао, стоѣ два крста (†): тако љу и я књижевника онога у овоме одговору звати *господиѣ са два крста.*

Истина да е оно неколико речѣи говорено као Свѣрной пчели, кон е хвалила мой приеводъ Новога завѣта на Српскѣи ѣзикъ, али е о моемъ дѣлу и управо противъ мене; за то е и душность моя на оно одговорити, а Свѣрна пчела одговорила надъ што не одговорила, како ѣой драго.

Господиѣ са два крста каже: 1.) да ѣзикъ у моме приеводу Новога завѣта не валя: да ние нити говорный нити писменый ѣзикъ Срба, него да е смѣса Црногорскога и Херцеговачкогъ нарѣчѣи, и „да е,“ вели, оная „г. дописатель“ Свѣрне пчеле за то „знао, а къ томе, да љу е позната была распра учены Срба противу ѣзыка, кон“ и „Србина наметнути трудимъ се, онъ бы се алачно у реченомъ члену своѣмъ удържао одъ сваке похвале.“ 2.) Каже да се я у превећено Новога завѣта на Српскѣи ѣзикъ ниссамъ „показано Грчкимъ гештоломъ,“ и то доказуѣе тѣмъ што самъ Грчку речѣи *акриди* (Мат. III, 4., Марк. I, 6.) превео са скаваница и не са ерици одъ траге, или ластаръ, и вели да самъ „еозло слѣдовати одъ Лутеру и Латинской цркви, него обазрети се шта“ моя „еосгочна црква о томъ држи!“ Онъ истина признаѣ да Грчка речѣи *акрисъ* и Славенска *пруѣ* (*пруѣ*,

пружѣ) значи найпрѣ скаваница, али вели „подъ истомъ речѣи разумѣа се и овиѣ граници и евоѣѣ бѣла,“ и каже да се „у овой речѣи“ ниссамъ „држао превода Грчке цркви: ерѣ она безизлѣтно подъ речѣи „акриди“ у поменутымъ мѣстама Евангелѣи разумѣа овиѣ растѣнѣи, коима се е. Иоаниѣ у пустыни питао, а никакѣ скаваница, као што“ самъ я „превео.“ „Нѣ ли“ вели „прече помислити, да е с. Иоаниѣ, као строгѣи поетникъ, ео овиѣ некогъ растѣнѣи у пустыни, него да се рачѣо скаваницама, као естествомъ меснатимъ?“ За слѣдобу овиѣхъ своѣхъ мисли и речѣи довода онъ Црквеный Словаръ Петра Алексѣева, и гдѣ кон дачашѣ Грчке списатели. 3.) Да самъ я „подъ Мелхитариѣга у Бечу, и то нѣоимъ издѣвѣиѣмъ печѣтао (sic) на Србски Новый Завѣтъ.“ И 4.) да самъ овай приеводъ свой штампало „безъ никакѣгъ случаѣи надлежно црквенѣи власти, и безъ предварительного споразумѣнѣи са ученымъ свое цркве Богословѣи.“

Ово су најглавниѣ речѣи господина са два крста коима мене крпѣи и приеводъ мой кудѣ: ево садъ и моего одговора или управо рѣи правдана и обраве.

На 1.) Што се тиче нашега ѣзика и ѣгове четѣте, то е распра дуга и широка: већѣ има више одъ 30. година како се я съ нашимъ књижевницима око тога препирѣѣѣ, пакъ смо се ѣоѣ слабо съ мѣста помали. Већѣ су и иностранци многи, као н. пр. Руси, Нѣмци и т. д., слушаючи распре наше, почѣли ѣзикъ нашъ управо познавати и учити, а нашѣхъ найвиѣше књижевника мисле о ѣму овако као што су и прѣ 30. година мислили. За то немо мы оу стварѣ оставити за другѣи путь, особито докъ видимо шта ће у Главному Друштѣвѣ Српске Словесности на свиѣтъ изниѣти „Г. Дра Јована Стѣ-

*) Съ допущѣнѣи г. списателя правоѣсе е прохѣиѣѣѣ.

ица *Бзыкословна примѣчанія на предговорѣ* къ о-
воме моему приводу. Али опетъ не могу оста-
вити да не споменемъ да господица са два крста
нема право што каже да я Сербия *намеһемъ* не-
какавъ *езикъ*. Я самъ се трудю и однако се мо-
гудимъ да быхъ *езикъ* нашъ, и то кодику е мо-
гуде свега народа Српскога, показало какавъ е,
и да быхъ правила иѣгова скупю и у редъ на-
мѣстю. Ако господица са два крста овай трудъ
мой не назива наметанѣмъ *езика*, него заиста
мисли да и Сербия какавъ *езикъ* намеһемъ, нека
то покаже мѣстимце и посвѣдоци моимъ рие-
чица.

На 2.) Што самъ я казало да е св. Ювань у
пустыни *со скакавце* а не *ерше одъ траве* или
ластаръ, у томе нити самъ се повео по Лутеру
ни по Латинскоу прии, него по Руской прии
и по *свѣтѣишему епискоду*. У Рускомо евангелію
коя е у Петербургу по зановности цара Алексан-
дра, «*накассасиѣмъ* же *Сѣкишлѣ* Преподѣлѣицѣи
Кыроссискии *СВНОДА*» наштампано 1820. године, и
коя у предговору препоручуе народу да чита:
«*Михаилъ*, Митрополитъ Новгородскій и Санкт-
петербургскій, *Серафимъ*, Митрополитъ Москов-
скій и Коломенскій, *Филаретъ*, Архіепископъ Твер-
скій и Кашинскій,» — стои на обѣдва поменуто
мѣста: «*акриды*», а да не бы ко криво помислило
да ова речъ значи друго што осимъ *скакавци*,
стои додато долъ подъ крѣпѣмъ: «*Родъ саран-
чи*». Я самъ вольо у овоме држити се даиша-
нѣхъ Рускихъ богослова немо ли Грчкихъ
измѣну осталихъ узроча и за то, што су да-
вашии Грчки богослови понайвише самоуци и
овнемъ се посломъ забавляю само узгредъ, као
и наши, а у Руса се то учи као што треба, и
кон за тай посао нѣ, овай се уиъ и не миеша.
Ова е распра садъ свршена само за то што су
Руси тако казали, па и я по нѣма; али кадь не
бы тога узроча было, него кадь бы вѣдало тра-
жити по *книгата* ученихъ люди шта значи
Грчка речъ *акрисъ*, я быхъ мислио да еданъ Нѣ-
мачин, Француски или Английска прамый-филологъ
зна боля старый Грчкый *езикъ* одъ свою даиша-
нѣхъ Грчкихъ даскала и догигата, као што
смы видѣли у свое приѣме да еданъ Чехъ или
Краняцъ или Словакъ зна боля Славенскій (нашъ
привеиный) *езикъ* одъ свою наишихъ богослова и
профессора Славенскога *езика* и богословіе. А
опакъ Европски филологи, као и. пр. Стефанусъ,
Бретиннайдеръ, Поше и т. д. да речъ *акрисъ* зна-
чи што друго до *скакавецъ* немаю никакавъ дру-
гога спомена осимъ да е было люди кон су безъ

и кака узроча по својоу вольи хтѣли наметнути
іой да значи и *ерше одъ траве*. Ако ли госпо-
динъ са два крста мисли одъ мене друкиѣ за
Европске и даишии Грчки филологѣ, да се по-
вратимо опетъ къ Русима: кадь е онъ противъ
мене узео за свѣдоцтво рѣчица Алексіева
(коя е првый путь наштампанъ 1773. године), онъ
мора признати да више каля вѣровати рѣчицу
Руске академіи (коя е наштампанъ много посмѣ)
него ли ономѣ *старѣишу* *едного човѣка*. А у рѣч-
нику Руске академіе кодь речѣ *акрида* стои о-
вако: «*Акрида*, иды, с. ж. мн. I. скл. Греч. Боль-
шого роду саранча, водница въ странахъ Азии
и Африки, которую многие народы издревле въ
пищу употребляли. По сей причинѣ Диодоръ Си-
цилійскій и Страбонъ называютъ Аравіицъ Акри-
до-фагами, т. е. пругоидцами. Иудеи такъже, какъ
и сосѣди ихъ, употребляли акридъ въ пищу, что
книга Левитъ II. 22. свидѣтельствуетъ. Сія да есте
отъ сихъ пруха и подобная ему... и акриду и
подобная ей. Акриды по Гречески точно то зна-
чаютъ, что по Славенски *Пруги*, по Россійски *Саран-
чача*, называется, а не быліе какое, какъ нѣко-
торыя толкуютъ.» А кодь *пруги* овко: «*Пруги*,
овъ, и *Пругиѣ*, *жѣл*, с. ср. 2. скл. Сл. Саранча.
Се азъ наведу завтра пруги многи. Нех. 10. 4.»
А и изъ самага словара Алексіева да е госпо-
динъ са два крста прѣисао редомъ речѣ (мѣ-
сто што ихъ е поизраствало и гдѣкое изоставіо)
видѣло бы се да Алексіевъ само показуе како
су други о томе мислили и говорили, и све у-
зевши едно съ другимъ да е више съ мое стра-
не него са стране господина са два крста. За о-
правданъ Алексіева оиъ одъ иѣговнихъ речѣ
редомъ. Кодь речѣ *акриды* онъ каже ово: «*А-
криды*, Греч. упоминаются у Марка въ гл. I. стих.
6. Есть пища св. Юанна Предтечи, коя у Матвея
гл. 3. ст. 4. назвала пружіемъ или пругами. А по
сказанію Нисдора Пилусіота суть *ершны* *бѣліи*
или *деревцеи*, По Лат. *locustae* то есть саранча.
У св. Феодорита въ толкованіи на Матвея зна-
читъ родъ земли, которое называется *Малаатра*.
Нынѣ же писатели кодь именемъ *акридъ* разумѣ-
ютъ особенный родъ нашкомыхъ, въ пищу упо-
требляемыхъ, *Трелеа*. на гл. II. *Левитъ*.» А кодь
речѣ *пругиѣ* ово каже: «*Пругиѣ*, *пруги* и *пруги*,
просто называемая саранча, по Лат. *locustae*.
Родъ нашкомыхъ, появляющихся всякое растіе
и плоды земные, какъ видно въ книгѣ *Исход. гл.*
10. 4. 5. и *6. Исавл. 101. 34.* Такъ же бабочки
на вершинкахъ быліа травнаго садаицѣся, одиуда
и называются по Греч. *акриды*. Нисдоръ Пилу-

злотъ (въ посл. 32. книг. 1.) мнѣть пицу Іованиа Крестителя быти самыя верхушки древъ. *Мат. 3. 4.* Таки же Никитѣрь Каллистъ (кн. 1. ист. церк. гл. 14.) и другіе учителя. — Дакле не сумиѣ да е св. Іованъ у пустыни ео скакавце; а како е то могао чинити, не наше испитавати (него е нашъ посао казати што у евангелиѣ стои да е ео); али надъ господиѣ са два крста каже да е *„прече помислити, да е св. Іованъ, као строїи постникъ, ео оверіо некогъ раствіи у пустыни, него да е раніо скакавцима, као вестествомъ меснатымъ;“* дай да кажемъ што и на то. Спаѣтъ не вѣровати да е ракъ, кои у води еде сваку стрвину, сто пута поганиѣ а и меснатіи одъ скакавца, кои се храни само травомъ и лишнѣмъ; на мы опетъ раке едемо узъ часный постъ и у оне дане надъ се не еде ни рыба ни вентіи!!! Осамъ тога напоменуто е мало пріе да е у Мойсєву закону Чинутима допуштено изрикомъ ести и скакавце; а и у новинама Београдскимъ было е есенасъ да и данасъ има народа кои скакавце еду. — Тако нити е истина да се я нєсамъ дриао приевода Грче прике, и да самъ *„волео сѣдѣвати Лутеру и Латинској цркви;“* нити е истина да наша црква *„безвѣстно подъ речію „акриди“ у поменутихъ мєстала Евангелиа разумеа оверке раствіи, коима се св. Іованъ у пустыни пица.“*

На 3.) Не истина да су мени *„Мехитариство“* штампале овај приевода Новог завѣта о сеомє трошку, или као што господиѣ са два крста каже своємъ *„иждивеніемъ;“* него е онъ штампанъ у вѣховой штампариѣ *моємъ трошкомъ* као и друге моє књиге кое су кодъ нѣхъ штампане; и господиѣ са два крста овимъ речима мене *опида, и вара* народъ кои Подунавку чита и слуша. Ако е господиѣ са два крста радъ ову привицу и срамоту са себе скинути, онъ вала да посвѣдочи оно што е казао.

На 4.) Истина е да самъ я овај приевода Новог завѣта штампало *„безъ икаквогъ саучастіа надлежне црквєне власти, и безъ предварителногъ споразумѣња са ученимъ свои цркве Богословима;“* Али самъ ово учиніо изъ два узрока: а) Што самъ се бою да приевода мой не бы дошао у руке ованіемъ богословима кои бы га, не разумѣваюћи управу ни ствари ни езика, искварили и нагрдили, те или бы постао као и Стойковићевъ што е, или се не бы никако ни наштампао; и мислямъ да ме е господиѣ са два крста у овоме са свємъ оправдао и предъ данашнѣмъ

нараштаемъ и предъ потомствомъ. А б) Ова књига моя нити е за цркву нити и за какву потребу црквениу, него само да е читаю людѣ као и другу књигу, и за то управо нєсамъ ни мислю, као и садъ што не мислямъ, да се она не може наштампати и читати *„безъ саучастіа“* какве *„црквєне власти.“* Кадъ се могао Стойковићевъ приевода нинакнемъ езикомъ *„безъ саучастіа“* и чиега наштампати и у Петербургу (1824) и у Анисци (1831), па за то ни данасъ нико ништа противъ нѣга не говори; за што да се не бы могао мой, кои е одъ нѣгова у сначєму болѣй и правилнѣй? већ ако за то што е Стойковићъ изъ Сриема изъ Руме а я изъ Србїе изъ Ядра изъ села Тришѣа!

У Бєчу 20. Јануар. 1848.

Вукъ Стеѣ. Караѣићъ.

ОДГОВОРЪ

„Господиѣ са два крста.“

Читали смо ето, како се г. Вукъ брани противъ моє неколико речію о нѣговомъ приевода Новог Завѣта. Ову обрану свою онъ е послао у писму едномъ на Учредника правителствєны новина, кою и е по дужности подіево надлежнѣмъ вѣсту да бы се штампати одобрила; одъ куда е после и до мене дошла. Ако и не бы требало, као што ни предъо не, ни у какю приарѣиє узимати наведе г. Вука, почемъ е наша црква већ еданути забранила уошай те нѣгове књиге у Србїю, као књиге, кои е написана не само противно свакомє моралу, срамотнѣмъ и шєреднѣмъ речма, па тако светиню предмета осквернила, већ и правый смисао овога нарушила и искварила; ништа маѣ опетъ самъ се одважю, на све нѣгове наведе у кратко и одна одговорити, па и то сада јошѣ еданути за свагда. Ево дакле:

На 1.) Зло е мене разумео г. Вукъ, кадъ ме беда, да самъ реко, да онъ некакавъ новъ языкъ Србїма намеће и наметнута труди се. Я нєсамъ ту разумєвао некакавъ новоскованный языкъ, за кои Срби јошѣ нєсу чули; него самъ разумєвао языкъ г. Вука, коимъ онъ пише, коимъ е Новый Завѣтъ написао и ономъ единако труби, да е то языкъ, коимъ народъ Србскій говори, а овамо сви Срби устима своимъ свєдоче, да они не говоре овако као што г. Вукъ пише. Дакле языкъ г. Вука не говорный языкъ Срба.

Но ніе ни писменый языкъ Срба; о томъ же га уверити све новіеъ времена Србске кнѣже, кое су у Београду, Новоѣмъ Саду, Суботици, Сегедину, Пешти, Бечу и у Липици печатане; о томъ же га уверити петоре новине Београдске, Пештанске новине съ народнымъ Языкомъ, Магазины Даматинскій, па и саме новине Србске, кое су пре тридесетъ година у Бечу издаване, а и данашъ Хрватске съ Даниномъ и Зора Даматинска. Ал' се г. Вукъ овде увелъ поэмы на авторитетъ страши учены людей, кои, читаючи народне Србске песне (за кои скупляніи и издаваніи г. Вуку заслужену хвалу неогречено), омилише языкъ Србскій, па зато г. Вука, аки бы то све игово дѣло было, у небо словомъ пренеше; и читаючи юшты и нека игова дѣла, а неуважаючи да е у тѣхъ языкъ вѣро различанъ одъ овога у песмама, усуђую се по г. Вуку дознавати: да ни еднѣи списатель Србскій не зна языка Србскаго, и да е само ово Србски, што долази одъ Вука! Ово су све претераности, кое ништа друго, да презрѣніа заслужую. Па зато приймавамъ само, да гласъ у опредѣляваніи кнѣжескаго языка Срба имаю само кнѣженици Србинъ, пао у Рускомъ Русинъ, у Ческомъ Чески, у Немалкомъ Немачинъ и т. д. Тезко оиоме, коме туђини науу прое! —

Г. Вукъ одъ како се появио на полю кнѣжества Србскаго, увекъ виче на языкъ Славенскій; а сада преводѣни Новый Завѣтъ, како самъ у предговору нехотице исповеда, ніе ни толико имаю у снаги говорный языкъ народа Србскаго, да бы се могао у свему простити речма изразити, но морао е и нове речи ковати и Славенскимъ языку приблизити се! Какова сѣдствениость! Ал' и ово, што е одъ Славенскаго узео, и токорее погрѣбо, не глѣда ни Славенски ни Србски, но као нешто допущаю. За примѣръ само наводомъ изъ Луки гл. 23. ст. 27., гдѣ е преко: „плакаху и нарицаху“ вместо „плачущи и запевашчи“ ил' болѣ „плачущи и цѣлющи“, кадь е у Славенскомъ текстѣ „плакаху и рыдаху“ и т. д. — По г. Вукъ и то често докаже, да Срби незнаю Славенскаго языка, и вели да то данашъ болѣ знаю Чеси, Словаки, Краинци и т. д. И незнаю како е то, да сѣудѣ има учены Слависта, само у Срба нема! како то, да данашъ они Славени опредѣлявао Славенскій языкъ, кои су у оно време, кадь е права душа Славенства, како изъ исторіе знамо, у Срба сѣинула, и кадь е у Срба, при свима незгодными обстоятельствами, народность Славенска цѣвала, юшты у дубокомъ

сну спавали, одбацуючи Славенскій языкъ, а примаючи Римскій и друге странне! Небу да споминѣти она времена, кадь е съ юга и востока Славенскаго пренешено на западъ Богослужение Славенско; небу да споминѣти ни она времена, кадь су сами Руси, кои данашъ држе се за наиболѣ Слависте, изъ Србіи себи епископе узимали; небу да споминѣти ни оно време, кадь су Руси Србе за свое учителя поставляли: само ту да напоменемъ, да в Србинъ было, кои е у Руси подъ Екаториномъ II. г. 1780. првый школе уредіо, а тѣхъ е мужъ было Яковиль Демеріевъ. Бѣда жемо къ томе юшты и данашъ наші юшты Славенца, кои бы славе могао Славенски писати, него што су некада у насъ писали Терлантъ, Кенгелцъ, Болинь, Мунцири и многи други. Срби дакле некада знаше, па и друге научише: а данашъ незнаю ништа! Какова любовь къ Србству! —

На 2.) Г. Вукъ за достоверность перевода своего у речи „акриды“ поэмы се на переводъ Руске прѣве у годины 1820. Истина у томъ на Русскій языкъ переведеніи Евангелия истолкована е речъ „акриды“, да е некій родъ скакавца; но може ли покушение перевода, предузето у почетку овогъ 19. столѣтія, обороти, относительно на речъ „акриды“, единогласна мнѣніа светы Отца православнае восточне прѣве за пуну 18. столѣтія? нису ли Руси одъ Грчка примали веру Христову и цело свето писмо? нису ли наипре Грци почели толковать свето писмо, кои су толковали Руси усвоили? ніе ли светлый Іоаннь Златоустый былъ светило вселенске прѣве у струци богословской? А по нѣму е толковало „акриде“ ученикъ иговъ Писидоръ Нилусіотскій, живившій у почетку 5. века, да су овршцы растѣнія а никако скакавцы. Исто е тако у 11. столѣтію толковало „акриде“ Теофилатъ архіепископъ Бугарскій, и изрикомъ каже у предговору, да се у свему придржало толкованіа Златоустого. Исто су тако толковали „акриде“ у 14. столѣтію Никифоръ и Калистъ. Бдношь речію, цео востокъ о акридыма, кое е светлый Іоаннь у пустыни ео, држи, да су то овршцы растѣнія на подобіе ластара, и никако скакавцы. За то намъ емстную и сада живѣни учителя црковны толкованія; особито она у Атинѣ проповѣдника Германа и Блгивилъ Зиганяна. Шта нише, садъ е у найновіе време некій Рильскогъ монастыра ученый Бромонахъ Неофитъ преко Новый Завѣтъ на простый Бугарскій языкъ, и каже изрикомъ, да е светлый Іоаннь овршко одъ была у пустыни ео.

Ево и његови речи: „дѣствіе то му беше властаре и медъ дивъ.“ Мат. гл. 3. ст. 4. А у Марка гл. 1. ст. 6. овако каже: „И ѡдеше властаре, и медъ дивъ.“ Найпосле да наведемо, шта говори прославлѣный Оленъ о скакавцима, грчки акридима, по немачки *Heuschrecken*. „Die Heuschrecken, wenn sie u. 5. sweaken стр. 1519. свое бестественство, welche die Zersplitter in der Wüste selbst gegessen haben, hält man für Wägel, und diejenigen des Johannes des Tausers für die Samen des Johannisbroddbaumes, Ceratonia siliqua.“ Тако дажде и естественспытатели мисаю о акридима, кое е св. Іоаннъ престылаи ео, да су то рошчѣни (сладователно растѣіе а не животно); а оне, што су ѡй Иераситани у пустыни ели, да су птице. — Но г. Вукъ, да бы, по толковательма западне цркве, доказао, да е свѣтый Іоаннъ Креститель скакавце ео; наводи: да се и у Псалтиру подъ рѣчи „*apysia*“ скакавци разумѣваю, показуюћи неколико мѣста, гдѣ су заѣста скакавци; а ѡ не хотѣо показати она мѣста у староу завітѣу, гдѣ се подъ „*apysia*“ не разумѣваю „скакавци“ по ластарѣ, као и пр. кодъ Еклезіаста гл. 12. ст. 5. И овде се дажде нади, како е г. Вукъ себичани.

Лито се кара г. Вукъ, ако мисли, да на востоку амо нема ученихъ Грка негъ што су даскали и логитате, кои се ово нао учители по школама, ово као писари кодъ Паша налази. И башъ зато и погрешава, што неће да призна, да су и ранѣи векова Грчки богослови умели дубоко прозрети у високе тайне свѣтогъ писма и подпуно ѡй истолковати, а и данашњи истога народа богослови да нису, као што оиъ вели, самоуцы, вѣти да се тымъ посломъ текъ онако узгредъ забавляю. Ето му изъ пропавшихъ послѣднихъ столѣтїа: патриарха Генадіа, Маврокордата, Микїлгеса, Евстратїа, Аришта Хіосца, Теозарита и Никодима свѣтогора, Теотокїа и многе друге; после саданѣгъ вѣка: Германа и Зиганїана. А одъ найновѣи довољнѣ не му бити еданъ за сав прославлѣный Константињъ велике цркве Економъ, кои е садъ најискорѣ три дебеле ѣвѣнге написао и то са дубокомъ богословскомъ умовошѣу, допозуюћи исправностъ и превосходство перевода 70. толковника надъ другими переводама.

И тако, имаюћи оволикѣ сїйне сведоке, почевши одъ Златоустога па крозъ све вѣкове Христїанства до данашѣ, и подпуно уверени, да Грчко-восточна православна црква единымъ устма своіо свои велики Учители исповеда: да се

свѣтый Іоаннъ у пустыни овришцама неки растѣїи а не скакавцама питаю, можемо ми сви православни безъ брѣге бити, што рускій академическій Словарь подъ речѣ „акриди“ само скакавце разумѣва. А и што се наведеногъ рускогъ перевода тиче, чисто двоуми человекъ: да ли су преводители были уверени, да „акриди“ на томъ мѣсту значи скакавце, и да се ѣкими свѣтый Іоаннъ питаю; ерѣ иначе бы ту речѣ у самомъ тексту заменили са рускомъ „саранча“ а небы е подъ звездѣцомъ на страни толковали, да значи некїй родъ „саранче.“ — По свой привычѣ быше, да су у доцнїа времена а и сами Руси неуместностъ или неисправностъ перевода свогъ увидѣли, пащъ су зато одъ тогъ посла и престали, а можда и морали престати; ерѣ е Руско Библейско общество, кое е за переводъ свѣтога писма г. 1820. поставо, нещъ годѣне 1825. укинута, а типографїа истога купили су депутаты Србїи одъ свѣтѣйшегъ Синода и овамо у Србїю годѣне 1831. довели.

Припа дажде Грчка или грчко-восточна, којѣй и мы заодно съ Русима принадлежимо, называюћи често поменутихъ предводѣ Русскїхъ беззлѣтно дрѣи и толкуе, да е свѣтый Іоаннъ у пустыни оврише растѣїи ео, као што напротїи западна црква на и Лутеранска и Калвинска беззлѣтно дрѣи и толкуе, да е свѣтый Іоаннъ у пустыни скакавце ео. Но нама су толкованю свѣтогъ писма далеко пречи и достовѣрїи отцы наше цркве, него Вукоин Брѣтїшнїацѣри, Стефануси и ѣкими подобни. По овоме дажде, оснїваюћи се на толкованїа св. отаца, а не као у петаръ рекао самъ я, да е г. Вукъ у реченомъ толкованю волео драгати се Римско и Лутеранско негъ свое цркве. — Нѣти што важи овде оно сравнїванїе рѣза са акридомъ, у комъ г. Вукъ велико допозателство за себе налази. Друго е то, што е Христїянїама дозвољно узъ постъ ести раке, као што е Евреїама Левитскимъ закономъ дозвољно было ести скакавце; а друго е овде пытанїе: чїмъ се раню пустынянѣи свѣтый Іоаннъ? Та г. Вукъ вѣлда зна као человекъ у Србїи рођенъ, да се наци одшелцы, пустынянцы и строгї постїнцы уздржанаю и одъ оныяны ела, кои су одъ цркве узъ постъ дозвољна.

На 3.) Некъ се не лоти г. Вукъ и за оне речи мое, гдѣ самъ казао, да е оиъ, г. Вукъ, переводъ свой о трошпу Мехитариста печатаю. Я у првыи ма нїсамъ нїаю нїаждѣ о томе што явлати, почему самъ назъ Сѣверно Пчело разу-

мео, да му е у издавању тогъ превода Книзъ Милошъ помогъ. Но кадъ е скоро затиъ князь Милошъ некимъ лицама амо у Београду писао и оно известіе Свѣрвѣ Пчеле за дашио прогласіе, додавши, да онъ паре едне на Вуковъ преводъ дао нѣ, него да е та дела стваръ кодъ Мехитариста обдѣлава: онда самъ пао у сумню, да не буду Мехитаристе и дали трошакъ г. Вуку на издаваніи превода Новогъ Завѣта; ерѣ ми е то добро познато, да г. Вуль самъ новца нема, да на то троши; а у сумњи той утердіо самъ се јонѣ бољѣ тyme, што самъ дознао, да е г. Вуль, шурујући са монахињѣмъ братровима, одъ нѣмъ и пријмио ј, нѣ, лѣ. Ево му сведочанства: Коста Калайдошић у кнѣзи својој год. 1824. у Москви подъ именомъ *„Іоаннѣ Евскареѣ Болгарскій“* печатаной на страни 120. каже, да е речена писмена несиј монахињѣмъ братровѣмъ Юрка, родомъ изъ Крижевца у Хорватској, одъ прилике пре 183. године у Русію пренео, и за бољѣ уверењѣ наводи одъ на слѣдуюћој страни правдоствѣ његовъ, изъ кога нѣмо, примера ради, неколико речи навести: „Гди бо въ коемъ изроду шетъ книжнѣхъ писателѣхъ и народногъ устроѣнѣя и законостанѣя — Сербляни тако сѣ изгубили своју дѣднѣску бесѣду — дѣла ради своего трудолубѣа — несли бо языкъ ѣвѣетъ — никаковѣе полнѣ“ — и т. д. Дакле е пре 183. године братровѣ монахињѣ Юрка писао ј, нѣ, лѣ изацѣвши изъ азбуке Србске писмена л, ю, е, ѣ, ѣ, и; али е, вальда збогъ смутнѣ неке на користъ униѣ, Сибѣра дошао; а садъ се нашао г. Вуль да правдоствѣ његовъ Србима наметне. Но и како се то слаже са речима г. Вука, кои единако о себи трубѣ, да више одъ 30. година учи языкъ Србскій, кадъ видѣно да е монахињѣмъ братровѣмъ пре 183. године то изштудиро, чимъ се г. Вуль хвали; ерѣ ни онѣ неписанѣ писмена л, ю, е, ѣ, ѣ, и, него ј, нѣ, лѣ. Апо е намера г. Вука са своимъ преводомъ Новогъ Завѣта тако чиста као што е онде чисту истину казо, то онда сваки Србинъ може лако погодити, како стои съ г. Вукомъ збогъ његовогъ превода.

На 4.) Црѣва восточна, као права апостолска црѣва, ама пуно право мотрѣти на све оно, што се њѣ тиче, и недати, да се у дѣла и думности њѣне мешаю ош, кои вису на то званѣ. У число овы спада и г. Вуль. Па зато бы бољѣ учинио, да се нѣ мешаю у посо, за кои нѣ; ерѣ самъ вели, како се то правило у Русіи строго наближава. Но кадъ се већ дао на посо, кои

не иде у његову струку, зашто нехтеде најпре дѣло свое поднѣти цензури свое црѣве? Залудъ се позыва г. Вуль на Стойковичѣвъ преводъ, као да е њ онѣ безъ саучастѣя и одобрѣнѣ Руске духовне власти печатанъ. Стойковичѣвъ преводъ печатанъ е трошномъ Библейскогъ общѣства у Петербургу, а Библейско общѣство было е подъ управомъ свѣтѣйшигъ Синода. Може ли садъ ко наметанъ реби, да е Стойковичѣвъ преводъ безъ предварителногъ разсмотрѣнѣя одъ духовне власти печатанъ? А друго примера тога нема ни у средѣ Германіе, да ко издае преводъ свѣтогъ писма безъ предварителногъ разсмотрѣнѣя одъбора какавогъ богословскогъ. Ево му Ессове Библие, на нека видѣ, колико ѣй е свѣштенѣ лица и богословски факултета прегледало пре него што не у штампѣ уни. На кадъ се тако строго мотрѣ на преводъ свѣтогъ писма у слободной и наученој Германіи, да нѣта нѣмо реби, кадъ бы кои сынѣ Римске црѣве хотео печатати преводъ какавогъ свѣтогъ писма у Бѣлу, безъ знанѣя и одобрѣнѣ црѣковне власти, шта бы радила Бѣлка цензура? Стойковичѣвъ дакле преводъ нѣ изнио на свѣтъ у Петербургу пре допѣ га нѣ духовна власть разсмотрѣла и одобрѣла. А кадъ се године 1836. чуло, да е руска црѣва истѣй преводъ Стойковичѣвъ за недостаточанъ прогласила и забранила, съ места е њ онде у Србию унѣсти тѣй кнѣга забранѣнѣ, као што е и уносъ превода г. Вука забранѣнъ. Дакле нѣ се ту гласало одъкуда е ко родомъ, да ли изъ Руме у Срему или изъ Тршнѣ у Ядру?

У Београду 28. Фебр. 1848.

††.

ПУТОВАЊЕ

изъ Београда у Италию (аустријску) прошлогъ 1847. лѣта.

(Продужѣнѣ.)

Изъ кабинета бронза иде се у кабинетъ пумизматичкѣй, у коме има предмета односећи се на природну исторію. До овогъ кабинета налази се дугачка сала, у којој има живописа достойны пажнѣ.

Алѣ е најзнаменитѣя сала библиотеке амвросіјанске, у којој се види посао еданѣ *Рафаиловъ* ово е истина само рисунка, ерѣ е правѣй живопись у Римѣ у Ватиканѣ. У овој истој сали видѣ се 12. рисунки одъ *Леонарда да Винча*, за оны 12. конада давао е краљ еданѣ имаоцу кнѣжѣмъ 36.000 ₪, на ѣй овай нѣ хтѣо дати, него

ий в помянутої вароши Милану. И оны в быю Миланаць. Ныгово име в изрезану на споменику, кои се у ходнику находи. Има у поменутой сали живописа одь *Михаила Анфела*, *Ювля Ролана* и *Гвидонция Ферара*; света породица и два свети-теца одь *Тидиана*; мудраци кланю се Христу одь *Тингорета*; распяче Христово одь *Гейда*; двѣ свете породице одь *Бернардана Литина*; Христось одь истога; пастири кланю се Иесу одь *Бороса*; одломачь битке Константина великогь одь *Рафаила*. У одной одь наведены сала налази се и портре *Йоржа Кастрюте*, *Оскендербега*, врло старо; може быти, да в ово правый обликъ овогь славного юнана; ако в то, вредно бы было да се у камену нареже и продае.

3. Лицеумъ и Гимназия св. Алесандра. Има музеумъ за природу историю и зѣлагогляданше.

4. Другу общинскую гимназию.

5. Ц. кр. колегиумъ за мушку дѣцу.

6. Колегиумъ названный налкотасчи.

7. Семиаръ за 320. питомца. Подъ овымъ стое два друга колегиума за оне младше, кои се спремаю у богословно; еднъ у коь се предае философия за 200, а другий за гимназіалне науке, у коие има 120 дѣце.

8. Школа — консерваториумъ — за музику.

9. Школа, гдѣ се учи, како треба личити коифь.

10. Школа за нѣме, и то за 30. мушки и 30. женски.

11. Ц. кр. колегиумъ за племишке и одичны родители женску дѣцу; прима се 54 дѣвочка: 24 безъ плате а 30 за плату.

12. Колегиумъ Гвасталла. Задужбина грофице Луизе Торелли одь Гвасталле. У ономъ се воспитавая 24 дѣвочка племишки и одичны людѣ шери, на пошто се брижливо воспитано и изишу изъ овогь пензионата да се удаю, добие свака у име мираза по 400 талира.

13. Колегиумъ низатаци. У оной се прима 50 дѣвочка на воспитанѣ.

14. Больница велика. Основана г. 1456. мѣсеца Априла одь Франца Фюрзае и ѣгово супруге Бланке Маріе Висконти. После ова два приз основателя, многи су поднизи оставили и за-вѣщавали больницу оной знамените сумме новаца. Она има прихода годишнѣгь 5,000,000. лира милански, а то е 1,388,888 фр. ср. Примити може больница ова 2,000 болевника; на осмѣ оны издржываю се горепомеутымъ приходомъ;

15. Мѣсто коды св. круве; у овомъ наре-бую се лѣковия и оны даю бадава оныма, кои се ту приѣве.

16. Кућа за луде.

17. Кућа, гдѣ се порабаю сироте жене.

18. Кућа за приманѣ копицади.

19. Больница воена.

20. Больница тако называва добре браће за 90 мушкарца.

21. Больница добры сестара за женске.

22. Сиротиньска кућа за 230. дѣце; у коий се сирота дѣца обучавая у елементарнымъ наукама и занату, кои себи заберу.

23. Кућа, у кою се примаю и издржываю старци преко 70. година.

24. Лазаретъ названъ варошке каміе. Свзданъ у премѣ куце, коя в бѣснѣла у Милану у почетку 16. столѣта. У ономѣ се даю квартира сиромашнымъ занатліяма за умѣрену цѣну.

25. Чупалиште за малу дѣцу.

Касарний у Милану има 7. А театри су сѣдуючи: Делла Скала, веий одь оногь св. Карла у Наполео, има 265 стопа дужине и 100 стопа ширине; Канубіана, Ре, Карзано, театеръ филло-драматичний, Лентасіо, Фіалдо, Стадера, Чирка Масимо, Амфитеатеръ дѣла Конкордіа. Театри се дѣле на ношнѣ и дневнѣ; у онымъ послѣднимъ игра се само даню; у театру Стадера игра се даню и ношу.

Амфитеатеръ арене има 750' у діаметру; 30,000 людѣ могу угодно гледати, шта се на нѣму представя. Амфитеатеръ в овай величестивно сграбѣнъ. Планъ е начинію Кавалеръ Каноника.

Пица у вароши оной нема; и што има све е малево и теснобно; она предъ палатомъ архі-епископовымъ понавѣча е. Ал' шеталишта има Миланъ особито дѣли; као што га воде обичу свудъ уваколо: тако има свудъ уваколо и шеталишта; она на сѣверной страни особито се одичнуо тиме, што се съ нѣмъ виде Аалійске горе особито Симпачонъ, преко когь е Боншпарте съ войскомъ сшао и у Ломбарди се показало, на удивлянь свю, кои су држали да се преко те-градне ланине съ войскомъ прећи никакѣ не може.

За олакиницу трговине постое у Милану: берза, и трговачий одборъ, кои представя правителству, шта трговци за напредакъ трговине желе и потражую. У вароши оной налазе се двѣ фабрики, у коий се ствари свилене израбую

особите дѣлоте и вредности. Има и една ковица-ца са пространимъ зградама и орудіями за тай посао.

Околина е Милана све сама равнина, засѣлана понавѣише кукурузомъ. Ал' подраниванъ дудовы дрвета найпоглавнѣи е радия тамошнихъ жители. Свицара има у селу едномъ одъ вароши еданъ сатъ удаѣномъ и то по начину као што су оне у Срему.

Не далеко одъ Милана налази се варошъ мала, ал' стара, коя се зове Монза. Она има врло велику и старинску цркву катедралу. У овој су крунисани цареви Ото I. II. и III. (936. — 1002 после Хр.) Поправљана е у 16. вѣку. На фасади цркве виде се Теодониде и Аннорія Басрејевци. У овој се чува круна гвоздена, којомъ се крунисао Карлъ V. у Болонји, Наполеонъ, и Фердинандъ сада владајућий императоръ аустријскій 1838. у Милану.

На крају вароши Молза налази се летињскій дворца съ пространомъ и врло дѣло израфеномъ банѣтомъ; у ономъ дворцу налазила се прошлогъ лѣта сугрута вице-кralъка са својомъ породицомъ. Изъ Милана до Монзе има гвоздениъ путъ.

(Далѣ саѣду.)

О БЛАГОДѢЯШНО.

(Съ ерцога.)

1. У човеку находи се некій небесный гласъ, кои га достойнымъ чини, да се уподоби самомъ Божеству.

2. Тай е гласъ милосердія гласъ, кои као некій божественный гласъ у пролѣтномъ ютренимъ вѣздуху преноси се мирно у обиталиште бѣде.

3. Послушай, о челове! Никакавъ другій тренутакъ живота не тако радостанъ и весело, као овај, у комъ будешъ чувствовао, да те е Божество удостоило да обрадуешь друге твоимъ благодѣланіями.

4. Каканъ блаженный тренутакъ за онога, кога е благодѣтелва божія рука удостоила, да предобна песела и найпризнателниа човеческа осмѣивана чрезъ безсмертій рогъ Амалтѣ!*) или кога е поставила у прѣградъ аенны блага, когъ мирисе радости ружје може своеновољно расположити својој браћи.

*) Изобиліа.

5. Кадъ што коме поднесешъ, поднеси то веселымъ срцемъ и безъ вѣке; ерѣ кои много мысли о ономъ, коє зала дати, онај неблагодѣтельствує изъ свѣгъ срца.

6. Благодарѣніє само е онда права добродѣтель, кадъ побудѣнъ истогъ извире изъ унутрашнихъ сажалѣна према злополучію требующи. Дѣло неукрашава срце, веѣъ вола чествує дѣло.

7. Буди мударъ у твоимъ благодѣлніями! Немој подпомагати немарљиве и недѣлители; ерѣ таковымъ твоимъ несходнымъ благодѣлніемъ умножавашъ веѣма њинову ленность.

8. Удѣли човеколюбиво твоє поклоне оскуднымъ породицама, коє, ради спасєна њиногогъ сиромашногогъ живота, покушаваю свако праведно средство!

9. Подай твои блага онымъ материма, кои наручи су претевика одъ плачуѣ дѣце! Подай иста болуновъ отцевима, кои оскудѣваю у снази къ дѣланю!

10. Поплавай иста сиротой дѣци, коя, да бы честиовала споментъ њиновы преминувши родители, посвећує све дане свое, на и саме ноћи претеретномъ раду!

11. Поднеси иста драговољно онымъ младенцима, кои су готови свако праведно дѣло предузети, али средства къ томе немаю!

12. Подѣли иста човеколюбиво сиротамъ оставшимъ, коє угнѣтене одъ глади и зиме будишъ, безъ средства къ пристойнимъ воспитанію, падаю при томъ у њиной својој младости у разне бѣде живота! Буди ты човеколюбивый отаць, мати, и њиновъ покровителный аѣфео!

13. Одлази усрдно тамо, на ко да си, и буди благий аѣфео, кога шилъ Богъ у бѣднимъ часовима ради спасєна одъ очаянія.

14. Одлази тамо отечески и твоимъ спасителномъ радошћу утѣшавай бѣда лица, одъ кои е веѣъ угашенъ свакій знакъ осмѣивања.

15. Услађавай се сладкимъ сузама њиновы тронуѣ и удовольствіа! тѣши жалость и слади се њиновомъ радошћу, ерѣ исте сироте, да бы изразиле найдублю према теби признателность, боре се како да ослободє свой слабый гласъ, и немогући то, предаю духъ погледомъ управљенымъ къ небу, чимъ ти показую, да е тамо изворъ праве награде!

С. М. Ю.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Надано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

Бр. 13.

Београдъ 26. Марта.

1848.

О П Р О Ш Т А Й.

(Сагашица.)

Ярко сунце заје на заходу;

Ал' зорницомъ опять ѣе златина

Сладку землю посути зрацями.

Съ коимъ садъ се праштаѣ при одходу.

И ты блудный сѣнешъ мѣсече

Сутра выше домовине м' ниле,

Гдѣ с' одгон и дође до силе;

Горки туга ахъ! тихій свѣдоче!

Ал' лауду! Мене быти неће

На земљица моя домовине,

Гдѣ м' едино сређе расте цвѣѣ;

Тад' тм милый за мене мѣсече

Све поздравил одъ мен' поздравляе,

Горки туга ахъ тихій свѣдоче!

М. Д. П.

СРБСКЕ РЕЧИ.

Напомена.

Ни самъ не знамъ яко, зашто ми е пало на умъ, те самъ почео записивати речи, кое се у речнику г. Вука не налазе; и то онако, како ми е кадъ коя у беспослено мое време на умъ дошла, или у разговору споменуто: а садъ, кадъ се већ толико о ѣзыку напнемъ пише, да е готово и сунше*), ставио самъ до яко пописане ре-

*) Сунше великиъ сѣто, што и ово, што се пише, слабо ко на умъ узима; тако и. пр. у I. с. Глаш. напомена, да е око најважниѣгъ предмета, "народниѣ, я, нѣ," још пређе неколико година уздасано, на Нов. Читаа. и данас се навиъ поносе. — Кадъ бы се еданъ путъ правила утврдила, добро бы было онда (а и садъ) поставити једну книжевну контролу; на да се за сваку онакову, илѣ у очу индиѣу, погрешку, у кое обште-полезно зведење одређена слаби палачуке (шамљиво)!!

чи у редъ, и са описанимъ читаюћемъ свету предаѣмъ иѣ; па ако се одъ нѣи и 10 нађу, кое не бы познате биле, и то ће доста бити.

Мало има речѣй, кое самъ и у овомъ краю Србѣ чуо, него су највише изъ уста Сремаца прилаѣне; зато ће се доста нѣи нађи, за кое се рећи може, да су предельне. Я самъ ове речи писао, кои значеѣ у поменутоме речнику не налазимъ, и о коима мыслимъ, да безъ нѣи Србинъ не може башъ сасвимъ бити; а налази се још доста речѣй, кои е значеѣ у Срему другочиѣ него овде, или е овде другочиѣ него у Срему, или речнику, — па и таковы, особито овде, доста се чуе, кое л мыслимъ да су стране (о коима може бити да се и парамъ); а на оны ни овы у речнику не налазимъ. —

Дайкача, е; великийъ бичъ, коимъ се волови тораю, кадъ се оре; а и женско, кое слабо ради, него само пврла и ковинта лунета, зове се: *дайкача*, и *айкара*.

Ближнѣиѣ, а, о; и. пр. платно, кое е пуно близнѣиѣ.

Бора, е; *die Balle*.

Босорка, е; поругателна речъ за стару бабу.

Бочити се, *илъ се*; бочити се съ мыслима; бити се по памети; не споразумевати се съ кимъ.

Бригити, *илъ*; спиче у точакъ ударати; наочити коло.

Вабнѣти, *елъ*; саврш. одъ *вабити*.

Вармѣти, *елъ*, саврш.; уклонити што и. пр. главу, кадъ оне ко да удари по нѣой.

Вашаѣ, *иѣа*; бољ неѣй на табану, кои съ почетка сврби само.

Весепрѣити се, *илъ се*; поносити се у говору, и само нао крозь зубе едѣа што говорити.

Весекъ, *еѣа*; гласъ, одиѣѣ (ехо), кои се у ноћи чуе. Одо на *есекъ*.

Глаголюти, имъ: говорити, поговарати; чье се редко и то одъ стари людей.

Глотанъ, гна, о: лебъ одъ нечистогъ, неуреѣногъ жита рѣвно уменитъ.

Говедарна, е; жена говедарова; а и птица една. **Двооможца, жца;** человекъ, у разговору да се разликуе одъ марие.

Десетиѣ, а; повесла огребене куделъ или бете-на два и два везуно се, а десетъ оны заве-закъ зове се десетиѣ.

Дождубѣнъ, а, о; едва доживалый; обычно се рече о детету, на кое родители на муви пасти не даду.

Доколети, елм; саврш.; безпоселѣ быти.

Доруча, чка; време одъ ютра па до ручна (— фруштукъ) — $\frac{1}{4}$ дана — тако љивница, коя се за $\frac{1}{4}$ дана узорати може, зове се доручакъ орана.

Доручати, алы; саврш. одъ ручати; не даде ми ни доручати.

Дочепати, алы; саврш. добыти што, еггегейн; дом-чати.

Довести, еделм; саврш. одъ ести.

Дрежъ, а; кола поймама застрѣта, да се пше-ница на љима носити може.

Дречанъ, чна, о; пунъ, едаръ па и здравъ чо-векъ.

Друслость, а, о (дрѣлоуслость); кон велике, де-беле, посувраѣене устие има.

Евсера, е; ограда одъ уровальне треске; а и ова-кова, у кое е прошѣ (или даске) положено, као овде у Србји врѣлке.

Елати, алы; кон се купе после сватова, кадъ сви оду по девојку, те еду оно ело, кое е иза зуба остало, они елаю; неваю песму.

Жадный, нл, нѣ (задный?); последний веѣъ да више нема; нема ни жаднѣъ, н. пр. кукуру-за у чардаку. *)

Жестити се, имъ св; бриљивно око чега љоти-ти се.

Жиравъ, а, о; кон жмира; често трепѣ.

Жмити, имъ; несаврш. глагола *жмити*, алы; свеѣа, коя слабо светли, жмира.

Забатъ, а; оно, чимѣ е таванъ кудный или и дру-ге канве зграде затворенъ; одтудъ

Забатити, имъ; саврш. одъ: *забатиати*, *хуелъ*.

Забедити, имъ; саврш. одъ бедати; а и

Забѣдиати, хуелм; што и бедити.

Забѣдишк, а; кон друге радо забѣхуе; мусувеѣа.

Забивчивъ, а, о; vergeßlich, der etwas leicht vergißt; за-бывчивый, в. словарь. *)

Завести, алы; о ономѣ, кон ясно зачева или не-устройно пева, вели се да завева.

Завезаѣ, зка; мала вреѣница, или и велика не пуна вреѣна жита, зове се завезакъ.

Зажжжати, жемъ; што и ужимати (у речн. ужи-зати).

Залистакъ (залисакъ), тка; у лонте оно свако на три ћопка парче.

Завлавати, алы; лединоѣ, новомъ земљомъ, ви-ноградъ посинати онуда, кудъ е вода земљу излокала, или кудъ е слаба.

Зановити, имъ; саврш. одъ завлавати.

Заопцати, алы; учестати, туѣи или одлазити.

Запара, е; напѣо се у запари, *es ist in der Werke-geßheit*.

Запахелити, имъ; саврш.; види паѣело.

Заповрнути, немъ; саврш. одъ

Заповртати, рхелм; текъ будаѣшто, и кудкамо кога слати, само текъ не дати мира; а и за-хтевати текъ штогодъ.

Запрелити, имъ, саврш.; противно глаголу: раз-премити.

Зацецелити, имъ; танко, са стиснутомъ гушомъ, особито у протериваню канвомъ, говорити.

Задати, алы; не дати мира коме, него га зади-ривати, было дѣломъ было речма; а

Застити, еделм, саврш. одъ заедати.

Збаванъ, а, о; *zunelig*.

Звонцати, алы; дуго обилазити, изчечивати ово-чји врата, н. пр. кодъ суда.

Зимогрежельмъ, а, о; кон е на зими врло слабъ; коме е увекъ зима (у зими огрезну).

Зовнутъ, а, о; кон не банъ сасвимъ кодъ себе.

Извизханъ, а, о; презренъ збогъ неуљудногъ вла-дана.

Избирати, релмъ; са своѣмъ свагомъ што морати радати. "Издире као ревка на увратина."

(Далѣ долази.)

ПУТОВАНѢ

изъ Београда у Италию (аустријску) прои-злогъ 1847. љта.

(Продужѣнъ.)

Пробавивши у Милану 6. дана, предузмѣмъ другимъ иранцемъ путь натрагъ къ Млетнама.

*) Оне рѣчи нѣм и у Чехъ, алъ кодъ насъ зовѣи ии одѣнъ, *feiner*.

*) Оне рѣчи нѣм и у Хрѣати, одъ *забити* — *заборав-ляти*.

Найвише самъ желю видѣти варошь Лоді, око кое, по казанію пріятеля едного, кои веѣ 17. година у Италіи аустрійской борави, земледѣліе е на найбѣеѣе ступню савршенства своѣго догтерало. Помаваніи у ютру изъ Милана прѣеѣмъ преко варошице Малесіано и на 1. сать пре подіе стигнемъ у Лоді. Ово е поглавита варошь оуружіа Лодскогъ, лежи на десномъ брегу Аде, преко кое дрвеный стальной мостъ воды. Варошь се ова звала у време Римляна *Laus Pompei* (похвала Помпеіова). Саданія варошь ніе на ономѣ мѣсту, гдѣ е была у време Римляна, него е са старогъ мѣста премѣнѣна, гдѣ се сада налази, за време владаніа цара Фридриха I.

Имаѣу више цркви, коє се у Лодію налазе, наодличіи е она св. Маріи кривисане (согана *redimita*). Има: лицейъ, гимназію, болницю, сиротинску куѣу за дѣцу; семинарь, два театра, хеміичкій лабораторіумъ и пенсіонатъ за женску дѣцу; столица епископа, оуружнѣе начелништва и суда. Живе у нѣой 18.000 душа.

За око любителя земледѣліа и скотоводства ништа дѣлше показати се не може него околнине ове вароши. Цѣлый е которъ нѣтъ саставляѣтъ изъ самы ливада, коє доведенимъ напалма могу се, кадъ годъ хоѣнѣтъ, водомъ залити. Свака е ливада опасана живомъ оградомъ, а ова ништа друго ніе него дрвета; а траномъ и сѣномъ съ ливада добивенимъ ране се и обдѣлжаваю краѣ све швайцѣрскогъ соя; маско се сиріи и правіи овай сирѣ, кои е подѣ именовъ пармазанскій у сѣой Европи познать и траженъ. Сирви мораю 6. мѣсецій стоати у стаѣ едой; на после долаетъ кушци, купую и разносе. Бданъ оудашній трговаць, кои сирѣ овай на шпекулацию узима, показао мѣ е смѣстниште сира, у коме самъ за 150.000. флр. самогъ овогъ сира нашао; на ми рече, да осимъ овогъ едного смѣстништа юмъ два друга има. Тамошнѣе польодѣлство дае по 20 на сто добитка; при сѣему томе, што су намѣсти правителствѣе, оуружнѣи и мѣстни довольно велики.

Изъ Лодіа, гдѣ самъ се три и полъ дана задржавао, продужимъ путь нъ Кремонѣ; варошь одъ 20.000. жит., поглавно мѣсто оуружіа Кремонскогъ. У овой се виде: црква катедрална, дворъ епископскій, палата мѣстнѣе поглаварства, семинарь, лицейъ, гимназіа, болница, двѣ сиротиньске куѣе, чувалниште за малу дѣцу, лива библиотѣка, институтъ филхармоничкій, музей нумизматичкій, збирка новаца Іована Якова Пе-

дрота. У куѣи Болдзани види се штатуа Канове. У банти едного богатача у вароши овой видіо самъ начиніиу планину на подобіе алпійскіа гора, кои е морала нивоца доста тропіка стати.

Изъ Кремонѣ се иде преко Чикольона, Падене, Бозона и Кастилуга у Мантуу. Мантуа е позната варошь и тѣрдиня. Поглавно мѣсто оуружіа мантуанскогъ. Има 20.000. душа, меѣу овима 2.000. бюра. Лежи на рѣци Минчіо, изъ рѣке одвоєни каналы раздѣлаю варошь на два острова, изъ кои е Мантуа саставляна. Каналы ови саставляю едно пристаниште, до кога даѣе падомъ изъ мора адранскогъ долазити могу. Каналъ е одъ южне стране готово уѣлѣи сувѣ, алъ зато се у нѣму и налазе наибѣлѣ ливаде. Каналъ одъ сѣвера къ западу прави два езера, одъ кои се едно зове среднѣ (*lago di mezzo*), а друго дольнѣ (*lago inferiore*). Къ сѣверу види се горнѣ езеро (*lago di sopra*). Ово се изливомъ рѣке Милчіо прави. Много насипа има, одъ кои еданъ одъ г. 1.188; но найзнаменитѣи е насипъ, кои се зове мостъ воденичній (*ponte dei molini*), преко когъ се прѣлази на колима.

У Мантуѣ е столица епископа, кои има врло дѣлѣ дворъ, начелништва оуружнѣе и варошскогъ; суда правѣ ступня и трговачкогъ, и финансіевогъ надлѣжѣеаства. Варошь е добро сазидана и има простране улицѣ.

Цркве су: катедрална на 5. одѣѣа, осимъ капела, израѣена по плану Юліа Пити, кои е познать подѣ именовъ Юліа Романа; црква св. Андриѣ, у коіой фрески Юліа Романа, двѣ иконе: умноженъ 5. хлѣбова одъ *Лаврентіа Косте*, друга: свадьба ханазаиска одъ *Леона Албертіа*.

Палата стара войвода изъ породице Гонзага: Величанствена зграда съ многимъ живописима и портретима стары войвода речѣе породице искиѣена. Палата академіе, у коіой е театеръ; Библиѣа, палата Фини, старій наместаръ Баути; куѣа, кою е Юліо Романо за себе поградіо, куѣа семинара, палата Т., а овако се зато зове што е на форумъ оловъ писмена начиняна. У овой се налазе красни живописи одъ Юліа Романа: особито надлѣдаѣтъ Гиганта и любви Психе.

Мантуа има академію красны умѣтностій съ галеріомъ живописи, у коіой меѣу осталима и еданъ живопись одъ *Борфа Скавона*. Музеумъ има много штатуѣ, бисте и басрѣнїеѣе старе и нове, лицейъ, гимназію, болницю графанску, поѣну, двѣ сиротиньске куѣе за дѣцу, арсеналъ, семинарь, лицейъ, гимназію, она последна има

своих кабинетах физике и природные истории; три театра, одъ кои еданъ (della societa) найзнаменитѣе.

У вароши оной налази се збирка една живописна, кои принадлежи тамошнимъ единомъ богачу, а кои бы в продаю, надъ бы ко хтѣо сву да одуши. У Мантуе се налази една свилара, у коіой пара окрепе виллове; само се съ рукоу свила съ чатура сида.

Изъ Мантуе се иде у Верону преко Повербиле, Мезекана и Виллафранке; она особито е дѣла вароши. Поля изъ Мантуе къ Верони идути пиринчомъ су засѣяна.

Вративши се преко Вероне истымъ онымъ путемъ, коимъ самъ и у Миланъ ишао, у Млетке натрагъ, нехѣнемъ водоу у Трестъ се повратити; него сувымъ путь къ посланной одъ поменути вароша предуземъ. И тако оставивши по другій путь Млетке префемъ преко Местре, Скорза, Тревица, Одерза, Моте, С. Вито, Удине, Палманове, Горице и т. д. и додемъ у Трестъ.

(Край слѣдую.)

ОБЗОРЪ КНИЖКЕВНЫЙ.

Иена пресуда о „Смилу“, стихотворниѣмъ сачиненіямъ г. А. Михайловича.

Identar mala qui componunt carmina.
Horatius.

Изъ точнотъ и взрѣнотъ познаванія свакѣ струке наука изведена су и у родѣ ставлѣна нека назѣтна, зрѣлмѣ расуѣнѣмъ докучена, а пречемъ и болѣмъ усавршенствовано потребна правила, кои се особито сасвины не развѣне и до зрѣлости не донаше умне силе, у покушаваню на какигъ производа своѣ, строго придавати мораю. И само стихотворство дакле, као една одъ своіо спаданюу укрутъ слободны наука найблагородниѣ, ограниченюсть здравотъ разума набѣн не могути, на многостручна е правила сведено. Савиѣмъ пѣвца избранимъ да ошванѣ по волюи предметомъ онда не текъ стихотворства главноу цѣль достиѣи моги, ако га у рукоу праногъ стихотворства обуи узуме; а да бы му ово лѣше за рукоу изшло, треба предузетый предметъ по установлѣнимъ нехъ правиламъ вѣнѣи да удеси. Стихотворства е главноу цѣль: разумъ читателя лѣвомъ и новымъ, на истини или истиноподоби основанымъ знанѣмъ упознати, а чувства вѣнѣмъ едно изъ дру-

гогъ излазецихъ преласкомъ, забавити и увеселити. Изъ оного слѣдую, да стихотворство треба да буде самостанно и истинотъ; самостанно не пакъ текъ онда бити, ако чувства надъ здравымъ разумомъ претегу не одрже. Често се догаѣа, да чувства, силнымъ дѣйствомъ ошванѣомъ предмета усхѣнѣа, хо-ке здравый разумъ одъ сачастіа сасвины да исключе, у ошванѣ афекту пѣвца излазеци се не треба сасвины богинѣи чувствованія да се преда, него здравымъ разумомъ чувстванія у пѣвцѣмъ кипеню своѣмъ потребну границу да положи, иначе гдѣ чувства здравый разумъ надладеаю, съ онымъ производѣи бына, као съ лагомъ на брызъ ускелебаной води безъ вѣнѣнотъ управителѣ; ако среѣно у край доплыва, нише одъ слѣпотоу случая него одъ вѣнѣнѣи управителѣ записи. У продуженю общирнѣгъ ошванѣа мора пѣвца избраномъ предмету давати еходанъ састави, природитъ течай, наѣбрѣно приличай прелазъ, чувствителный, али на здравомъ разуму основаный наражай и цѣломъ прикладно сравниѣи. Да бы сва ова пѣвца точно познати могао, треба јошъ право: да савршено познае предузетый предметъ; друго, да бы свакоу частицу избраногъ предмета приличне свойствености дати, исио паразити и живо представити могао, треба да има замѣтъ сасвины у власти. Ово су потребна правила тако названогъ художественотъ стихотворства. Будуи да е и у Смилоу стихотворство художественно бити хотѣло, зато, да се исио види колико е труда сачинитель око познаванія исты правила, као найпотребнѣгъ средства къ достиженю своеу цѣли, положю, и ѣу ондѣ само несколько предмета по наймогутиѣи краткости критичи прегледаѣи, и шта гдѣ осудѣна показати, а уиный не читатель по ошви и на друге правдоу заключѣи чинити моги.

(Край слѣдую.)

НАДГРОБНИЦА

ОТЦУ ВОЙВОДИ ЦИНЦАР-ЯНКУ,

прочикуванъ г. 1832.

„Не причина мача душманина,

„Негъ едина Вашиѣга судбина

„Одъ иллога рода не истрѣе:

„Болѣ данаше, него што би сутра,

„Вѣруи ты нехъ найдѣаѣ заутра

„Къ мени доѣа у вѣнѣиѣи што брже.

Точа Цинцар-Никонѣи,

Сачинатель православномъ науку правоу годѣи у Београду.

Учредникъ Милошъ Поповиѣи.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду

7810
4783

В. № 4859
J.B

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 14.

Београдъ 2. Априла.

1848.

ТУГА ЗА ПАНЧЕВАЧКИМЪ ГРАНИ- ЧАРНИМА.

Тешко свуда своје безъ свога.

Србска пословица.

Стани димшио*), небыло ти трага!
Што ни носишъ одабрану браћу
У ту плету земљу Талијансу?
Заръ и браћу майка неговала,
Заръ су браћа до коня дорасла,
И до коня и до бритке саблѣ,
Да гробови Талијински буду,
Да њи гута море и пучина?
Мутна Саво, и тобе небыло!
Гди си Србу данашъ у невољи,
У невољи, али безъ невољѣ;
Зашто Саво, Срба посестримо,
Неуставишъ ту лађу пролету,
Зашто твоиъ бурниъ таласима
Нераздрусишъ то коло бубинно?
Браћа плчу: „Зрра и помагай!“
А ты Саво ћутишъ, и невашиъ.
Браћа плачу, сузе проливаю,
Што до лађе доћи немогоше,
Да юначка целиваю лица,
Веру еданъ другомъ да зададу,
Веру тврду за суеиный данакъ.
Ой! тай данакъ Србска спасениа!
А ты Саво ћутишъ, и невашиъ;
Незнашъ Саво, незнали те ади,
Какоу рану братъ за братомъ носи,
Та се рана залечитъ неможе
Ничиъ живиъ на беломе свету,
До братинскомъ негомъ и любви. —

*) Парна лађа.

Ахъ! одоше дични соколови,
Одоше намъ храбри граничари,
Да се био съ хитры Талијани.
Талијани, мудри одъ старине,
Оће Србске увелити майке,
Многу есоу у црно обуѣ,
И невесту многу заробити,
И спрочади Србсу оставити.
Па кади Србска закуна намъ иайла,
Када сол за братомъ пропнети,
И спрочади съ невестомъ завршите:
Ко ће тушанъ муки одолети,
Кон юнакъ одъ Срба остати,
Да у њѣму срце непрепукие
Гледајуки лдо око себе,
Гледајуки, а непомажуѣ;
Брѣ у њѣму пола срца нема,
Брѣ соволу салоише врла.

У Београду, 27. Марта 1848.

Мила Захаріевна.

СРБСКЕ РЕЧИ.

Напомена.

(Наставља.)

Надирати се, рема се; са своѣмъ снагомъ, изъ
петны жила, искати и колико не треба.
Надрачити, илѣ, саврши; очи са строгошћу из-
бечити попреко.
Надрачити се, илѣ се, саврши; строго и попреко
на нога у неповольномъ говору погледати.
Налиштити, илѣ, саврши; истерати изъ шта, и. пр.
гледаћу да излишишъ и детету прслучишъ
(изъ каквогъ комада чое, за хамѣну одраст-
номе купљеногъ).
Налигати, аилѣ; што и изпирати. „Раднишъ“ или

„говоришъ, текъ да съ тобомъ светъ уста
измива,“ рекше се ономъ, кои што непаметно
ради или говори.

Камѣиашъ, а; танса, коя се наплаћуе на кола, и
друго коешта, кадъ за време нашара у ва-
рошъ улазе.

Камѣ, нл; месо ово выше трепавица, на чему
обрве стое.

Карабол, ов; растѣние, кога е плодъ наливъ на
гроздъ; овде ово зову *мурелъкъ*.

Клечати, алм; простирке, кецелъ, торбе и т. д.
шарати.

Клечати, а; *kleimen*.

Кокоравъ, а, о; коврчасте косе.

Колешати, алм; мешати, мутити: *узколема* ме
узмиу ме; *колема* ме, мучи ме, превраћа ми
чрева.

Кончати, алм; дрво конопцемъ у бою уноченимъ
за тесинъ бележити.

Конѣицъ, а; дрво у столѣвку (у речи. стѣлна),
или и у земљу забодено, на комъ се вѣтао
окреће.

Конобати се, алм се; са животиѣмъ какогудъ на
край излазити, исплетати.

Косирити се, илм се; у оду са уздигнутомъ гла-
вомъ напиршено увати се.

Кравалъ, ал; ело, кое се за ономъ, кои е у сва-
товъ, носи; одгудъ

Кравальнота, е; коя краваль носи.

Красити, илм; што сираниу, залѣчено, да се од-
грева, отопи метати или држати.

Крвати, алм; загушљиво а почесто кашљати.

Кужель, жель; два повесма уедио везана; в. де-
сетинъ.

Купаце, пца; меричица одъ оке, а и полче, ко-
иомъ се ушуръ (ушмъ) узима.

Курталасити, ишмъ; избавити, излечити.

Лаксити, си; сунце кадъ ближе къ западу иде,
рече се: „лакси сунце;“ (одгудъ: излакся-
ти?).

Ластавица, е; свака она жлѣботина у главчи-
не одъ кола, у кою се спице (паоци) уда-
раю.

Ластавичити, илм; жлѣбити главчину.

Ластавичицъ, а; сврдо, коимъ се за ластавице
врти; овде се зове *лапичицъ*.

Лашити „ише га лашити,“ „мыслишъ да ће те
лашити,“ дакле што и: избавити, проћи.

Логолъ, нарѣчје; не леша логомъ, т. е. нѣ пао
у превѣтъ, него одећи не може.

Луцацъ, чца; 1. дрво, кое дужи, коѣеке одозго
стои, те педа, да оно, чимъ е дете одъ мува

или комараца покривено, падне му на уста;
2. гроздъ съ лозомъ одсеченъ.

Лука, е; 1. на карабљи и другимъ спиралама
свака руна; 2. у сата меденогъ она свака я-
мица, в. *оке*.

Маллазъ, а; кои слабо што научити може и хо-
ће.

Мезуль, ал; кочиъ безъ левчиъ.

Мезуна, е; трава мекана, ситна; а и сено одъ нѣ.

Метевъ, аз; место, гди се марви полаже (меѣ).

„Тежи на свой метевъ,“ рече се о ономъ
човеку, кои се нудгоѣ одселио, али текъ не
може да заборави свою постоябну, него е
облаззи, или се и поврати у ню.

Мобити, илм; мому имати.

Мрежасе, га; ово, што у речи. *кромѣ*.

Мрмолъкъ, лма; мала животиница у води.

Навечаръ, ра; вече дана ногъ, увече познатогъ
каковогъ дана. „Познае се свечаръ по наве-
чарю;“ „св. Сави поустаръ, веригама наве-
чаръ.“

Наварити, илм; наговорити кога на наковъ по-
сао, кои ће зло по нѣга испасти.

Назавало, аз; туѣ мука присвоена; „нѣгово на-
завало, а туѣ издирало.“

Наканѣти се, илм се; спустити канъ; у неволь-
ности каквой очи и ово, што е подъ обрва-
ма, спустити доле, оборити.

Накарадало, аз; кои зна коешта приповедати.

Накарадати, алм; коешта приповедати; „накара-
да, као баба у болести.“

Напакостити, илм; саврш. одъ пакостити.

Пасивати, алм; оснутакъ довршавати.

Пасуморити се, илм се; у невольности каквой
сневеселити се у лицу. Пасуморило се вре-
ме; натущило се.

Натрапати, алм; неразговорно и какогудъ, круп-
но налисати или навести.

Натрапати, алм; у помрчии на штогудъ наѣти,
пагазити.

Натрушити, илм, саврш.; напакостити, зло за зло
вратити коме; „Богъ му натруио;“ напакос-
тио; злымъ му вратио.

Натрутанъ, тна, о; слабъ; слаба здравля.

Наступити, нарѣч.; што и *устмено*.

Недорастникъ, а; мужко дете нашегъ злотвора; а
Недорастница, цѣ; женско, што мужко недораст-
никъ.

Недостигжанъ, жена, о; у послу надзаданъ.

Недогъ, ке; кадъ се за неумереномъ или кои у-
тиче разбою тѣмъи поврати, онда се съ
едне стране не сабиъ добро полуница, него

остае платно редко; то се зове *недотка*; долази недотка.

Нек; у пословици: *некъ е тврѣй одъ камена*; т. е.

Неманѣ, *нл*; оскудость; живи у свакомъ немању.

Нерасть, *а*; *нѣ* *Евѣ*.

Обезочити, *илъ*, саврш.; немаи стыда ни срама; обезобразити.

Обинѣ, *нл*; не зна никаковы обинѣ, т. е. нема лукавства.

Обколетн, *елъ* или

Обколити, *илъ*, саврш.; *umzingen*.

Ободил, *нѣ*; неделл; 6 посленья, тежачни дана преко неделл.

Обрадакъ, *длг*; оно, што се одъ велике или неравне, нееднаке, вратне ниве у еданъ на захвати, те се оре. Ово се зове и: *дилька*, *сманѣ*, *дильница*.

Обровка, *лг*; у брда она два дужна, усмолѣномъ *жациомъ* (концемъ) обмотана дрвета.

(Далѣ сѣдѣе.)

ПУТОВАЊЕ

изъ Београда у Италију (аустријску) прошлогъ 1847. лѣта.

(Саршетањ.)

Тревизо е варош са 15.000. жителя. Има цркву катедралу и другу едну: св. Николе, подигнуту одъ папе Бенедикта XI., палате: суда и новы тамница, атенеумъ наука и књижевства, лѣвне школе, башту ботаничну и за земљодѣлѣ (агрикултуру), библиотеку са више одъ 30.000 књига, великій театаръ. Варош се у вече осветли гасомъ.

Удѣна е поглавно мѣсто Фріала италијанскогъ. Столица негда патриарха аквилейскогъ, а после подъ републикомъ металачкогъ столица епископа. Има стары и новы семинарь, zaloжиште, болницу, лѣвну библиотеку и приватну; грофа Флорѣа, театаръ, институтъ филхармоничкій и драматичкій, палату негда патриархову а после металачки заповѣдника, судъ криминальный; жителя има 24.000. Изъ Удѣне идући у Горичу, путникъ оставилъ земљу италијанску и ступа на ону, гдѣ веѣ славенскій народъ живи. Идући изъ едне у другу одъ поменути вароша у еднимъ колима са више женски особа, чуемъ едну одъ нл гдѣ проговори езикомъ славенско-кранскимъ (Кранѣци себе називаю Словенци).

Колико е за путника, крозъ Италију (аустријску) пролазебегъ, прѣятно, надъ нл ону красну равнину, кою са сѣвера горе алисе са сѣ южне стране Апенини красе, преко коя свуда знакрѣсть понавравани су добри путеви, толике вароши и мѣста, све съ каменитимъ старимъ кудѣма и свѣма у нѣма за побожности, науке, радѣвост и увеселѣнѣ подигнута заведени; толико су се нѣни више юшъ допала и омѣлала она највише ураѣена поля. Нема тамо нигдѣ прѣзне землѣ, нема трия и не исрчене землѣ; све е то у нѣнѣ и ливаде преобраѣено, све живомъ оградомъ опасно, све полъ у едну узевши показуе се ону као еданъ весело изгладѣюћий вртъ. Само онај край око Мантуе, кои е мочарѣнъ, не изгледа тако лѣпо; а! и онъ, идући изъ речене вароши у Верону, показуе полъ сиринчомъ засѣлаи и то прло пространа. Оне барѣ саужѣ, да се ширѣнѣнѣт може подъ воду ставити, надъ треба. Па ова лѣна и тако добро и привѣжно обраѣена землѣ, само е зато овака, што е трудомъ човеческимъ до садашнѣгъ свогъ станѣ дотерана; ерѣ безъ гноенѣ тамо слабо бы што родило; цѣло е поврхъ земалско илѣванѣ, поврхъ овогъ землѣ наплаѣна. Истина, да е сама природа Италиј (аустријской) многа езера и рѣке дала; а! су Италијанѣ после изъ оны канале на све стране прокопали и себи воде на нѣнѣ и ливаде довели, да се готово суже не боѣ; надъ годъ гаѣа одъ землѣ коѣе, онъ е подомъ потошити и ону опетъ у порито канала спустити може. Зато се тамо землѣ оне скуплѣ плаваю, коѣ се лѣнше наводнитѣ могу; зато е обдрѣванѣ канала највеѣа брига и важна правѣлѣства и поединѣ обѣштѣна и имаѣца земалѣ. Одъ најдревнѣи прѣнена законѣни постѣе, како треба рѣшавати и прѣсѣхивати парѣце породѣнѣ се за узавѣнѣнѣтѣ воде, пролазѣкъ канала и употребѣнѣнѣтѣ воде изъ оны за наводњаваѣи надлежны нѣнѣа и ливаде.

У цѣлой краѣвинѣ ломбардо-металачкой землѣ принадлеже готово све богатѣмъ людемъ; зато тамо села и селѣца као кодъ насъ и нема; него оны, кои землѣ раде, обично су наѣнѣчари, кои кодъ самогъ господара землѣ или кодъ закупца наѣнѣчари раде. А! зато онѣтѣ оны наѣнѣчари боѣ су одѣлѣни и боѣ обѣталѣнѣтѣ и наѣнѣнѣтѣ у ономѣ имѣю, него наши селѣци, кои су свое землѣ господари.

Нѣти самъ и видѣо тамо села, као што су у Срему и по Угарѣи; него сеѣа су тамо састаѣна изъ самы селѣци добара (као што у Бачѣи)

каму салаша), само што су ова польска добра не тек зградама згоднија за економију, него и польским дворовима (вилама) уграшена, а гдѣ су куће ушорене и една до друге: то су вароши и варошнице; а вароша има више до 20., у којима преко 10.000 душа има, а варошница око 400; села пак обштина сеоски око 2000; тако села само још толико као у нас, ал вароша и варошница! — каква разлика између нас и њи; а простор краљевине толики е колико и Србија. Но, гдѣ е много вароша и гдѣ сајта на едној четворокутној милаи много живи; види се како по путовима путници све еднако; на брзовозима и другим коњима, на коњима и цѣпке дано и ноћу ирве; на гдѣ годѣ доћу, налазе све угоднои човеку потребе; и то све приличном цѣномъ.

Краљевина ломбардо - млетачка, као део царства аустријског, има за управитеља у земљи вице-краља; под њимъ стоје два губернатора: еданъ за Ломбардију у Милану, а други за Млетке у Млетчина. Краљевина се дели на окружја (делегације), одъ кои Ломбардија 9., а Млетачка 8. има. Судови приводећени су у свакомъ окружју; апелација у Милану и Млетчина; а највећи е судъ за цѣлу краљевину у Верони.

Краљевина почеута има приходи:

1. давакъ одъ непокретности	6,300.000 тал.
2. дамокъ на личности	428.500 "
3. " " потрошакъ	2,591.500 "
4. " " купука	2,618.500 "
5. приходъ одъ соли	2,581.000 "
6. монополъ дувана и бурмута	972.000 "
7. штемпелъ	391.500 "
8. лутрија	409.500 "

Свега 15,695.500 тал.

Оставивши Италију напустио самъ една на земљу, гдѣ Словенци живе. Поглавита варошъ окружиј едногъ примора илнрскогъ естъ Горѣца (тал. Gorizia, нѣмачки Görtz), варошъ међу намењенимъ брѣма дежећа. Има приву катедралу едунтску банѣу и кармелитску. Столица епископа, надлежатељства и суда окружногъ. Има и одну велику фабрику шећера.

Дошавши и боравивши у Тресту 10. дана, потрио самъ одъ највише на трговину, њињ окретъ са источнихъ странама и она заведена, која гь напреду трговине елуже. Варошъ е ова

стара. У време Римљана сѣдио е у тој еданъ преторъ. Императоръ Августъ (за време владана његовогъ се Христосъ родио), оплатио е био варошъ зидомъ; Атила е упростако патриомъ. Позднѣ подпадне подъ властъ патриарха акилейски; и после занеоу њоме Млетчани. Са владомъ овомъ Трестаничъ незадовољни подигну се на ново патрирху акилейскомъ. Но незадовољни и съ онимъ, као и съ Млетчанима, подигну се варошани речени својовољно аустријској кући 1382. год. после Хр. Год. 1714. огласи Карлъ VI. Трестъ слободнимъ пристаништемъ. У Тресту сѣди губернаторъ примора илнрскогъ, епископъ и више надлежатељства. Има више цркви, међу којима и двѣ православне: србску и грчку. За процвѣтанъ наука и обучавања постоје у Тресту: јавна библиотека, музеумъ, друштво наука и књижевности; краљевска академја, школа трговачко-научника, ова особито добро уређена имајућа осимъ библиотеке врло богату збирку одшесу се на природну историју; ботаничку банѣу и хемичку радионицу (лабораториумъ). За трговину има бераз, ескупителна банка и тергестеумъ (трговачки састанацъ), два лазарета (карантина); за примакъ сирота и болестива има кућу сиротинску, и велику болницу, која се доготовљава и кои ће стати 500.000 тал. Трестъ е имао 6000 жителя, кадъ е оглашенъ за слободно пристаниште, а како се овињ огласи, дигне се на 14.000; сада има преко 60.000. душа.

Оставивши Трестъ, ударић преко Любљане, у којој самъ се вароши 3¼ дана бавио. Шта самъ у библиотени лицеума любљанскогъ нашао; казао самъ у бровина 38., 39. и 40. Подунавке пр. год. Изъ Любљане доћемъ преко Новогъ Мѣста у Загребъ, у коме самъ се мѣсту више дана задржанао и састао се са онимъ племенитимъ Хрватима, кои народностъ своју противу настрани странскогъ овако јоначки бранећи, дотога су већ дотерали, да су е одбрали и сачували и сада само се о томе брину, како ће исту народностъ своју средствењ просвѣте народне бољ и сјајни развити и утемелити. Опроставши се съ добримъ нашимъ пријатељима у Загребу, поћемъ изъ вароши ове у Сисакъ и изъ мѣста овогъ сунућ до Земуна, и у Београдъ вратимъ се, пробавивши на путу овоме равно два мѣсеца.

I. Г.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственој Книгопечатни у Београду.

Сувишакъ, шка; што одашта претече, или се до-
да на што.

Сухотий, а, с; истовѣтный; тако за сына, кои е
сасвимъ отчине нарави, вели се: *сухотий о-
тацъ*.

Талиникъ, а; котарица тако оплетена, да се текъ
одокогъ рука проколоти може. У њѣму се о-
бично оран држе.

Тегель, аа; прошивачъ уздужъ по огрлицы
(лѣнцы, крогн) одъ кошуль и запоница
(псецама); штепъ.

Тегельсати, шемъ; огрлицу или запонокъ ште-
повати.

Тегельски, нарѣч; рубити или шити овако као
што се тегельше.

Темургушъ, а; отпудити злопамтало; кои се
немысли, нитъ е се надати да ће се повра-
тити; непримирливый.

Темургушилъ, њ; женско, коѣ наймано увреду
дуго памти.

Тикачъ, а; ткачъ, *дег* Weben.

Тиньги, имъ; погачу, аенину и т. д. таньги;
длакомъ претискивати, лупкати.

Толати, ала; штепаницу или лобъ носити косомъ,
на којој е толи привезана.

Тракананъ, ња; обично се говори у множ. *тра-
канци*; гласови неуладоногъ владаня. „Стижу
тракани“ т. е. одкириво се, чую се нева-
дластва.

Трапати, ала; ноћу невесто иѣли, басати, посп-
рати; 2. постане дане премривати, одтудъ
трапана (себична) недеља.

(Край сѣдусъ.)

ОБЗОРЪ КНИЖЕВНЫЙ.

*Пена пресуда о „Смилу“ стихотворницъ сачи-
неніама о. А. Михайловића.*

(Край.)

Страну 25. запрема „Очакъ.“ Предметъ по се-
бе доста тежакъ, коѣ намъ е тако одъ г. сачини-
теля представити, да се поредъ свогъ напрезана његови
умни сила ясно види, да за таконе единствено *in-
gratissimus* привадемеке предмете јошъ дора-
стао је. Оваке предмете како представити треба,
нека г. сачиницелю азъ дапоузданиъ правацъ послу-
же мысли Христіана Гарве о стихотворетву, коѣ
познѣу осталога и ово каже: „Schilbert sie (die Dichter
für) Gegenstände der Sinne, man will sie gleichsam vor

Augen sehen. Behandelt sie Gegenstände des Verstandes,
man will sie mit Beifügigkeit und mit lebhaften Theilnahme
fassen. Man verlangt noch mehr. Man fordert den glük-
lichsten und wohlklingendsten, einen genau abgemessenen und
doch zugleich zwanglosen Ausdruck.“ — Страну 41. заузи-
ма „О аепоту драге мѣ мѣиле.“ Када г. сачини-
тель у станю нѣ био, другитъ казанъ ѣвнѣмъ и
привадициъ сачинициъ аѣпоту драге описати, то
да е подражавао нашинъ народнимъ пѣсѣма и о-
нако описати да е извѣо, као што се у њима на мно-
гимъ мѣстима описанъ аѣпте обично са сачини-
циъ образа цвѣтъ каквогъ починѣ. Оваке пѣсѣмо
треба да прати чувсто акуса пуно нараженія. „*У-
сѣлихъ Србекохъ Роду на Благосѣсти год. 1846*“ на
страни 66. тако е аѣшто поетички сажено, да чи-
тателю ништа друго не остае читати, него више
пути прево и уздужъ, као учитель небрежливѣо не-
писаный прошеъ ученика, перомъ превути. — Осимъ
овдѣ споменутиъ има јошъ два три нарѣта различ-
ногъ, а друга су сва любовногъ садржанія, пакъ кои
се види, да с г. сачиницѣ безусловный помертво-
ватѣлю любовниъ чувствованя, у коима нити нѣа при-
родногъ течя, нити какве живости и ласкѣсти пое-
тѣичке, збогъ чега е и стихотворство у Смилу упра-
во мутаво или никакво. —

Одъ скорогъ е времена нека редня списатель-
ства ударила у млаву класу наукама бавѣу се людѣи;
тако сдѣвъ јошъ чѣстиво ни прашину школку съ
капута истресао је, а вежъ на све стране съ обя-
вѣнѣмъ на кингу, само съ аѣпо намышлѣнѣмъ не-
номъ, а никаквогъ другогъ унутрашномъ важному
уважену, лети, као што е сачиницѣ Смилу. Другѣи
на вратъ на вѣстъ свудъ распростаре аѣпо у наско-
ло извезене забавнике. И тако редомъ свѣзѣи по
штогѣди, а у сѣпену ништа! Крали Дечанскогъ, Цвѣтъ
Милости или Тѣстаментъ Чедолюбивогъ Отца, Баш-
чована, дайте пакъ господѣ списатель! — Дай Бо-
же, да се сваке године по неколико оваки на нашѣмъ
княжества полю навикнуви, срце и душу питаю-
хѣтъ нереса, цѣтала разнѣ, а изъ туѣгъ у наше
Сматранѣ дѣла божіа пресадѣ, пакъ ѣмо завета у
изображенію напредовати, а поредъ Смилу, забави-
на и пѣсана боже гдѣ смо, ту смо. —

С. Николѣиъ.

У пр. авету Подуванке на другој страни у
другомъ реду у мѣсто признатѣлости треба да
стои признанѣсто.

Учредивъ Милошъ Поповићъ.

Печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 16.

Београдъ 16. Априла.

1843.

СЛИКА СВЕСЛАВЕНСКА.

(одъ Кошара.)

Ой! духъ надъ бы ной важио тако,
Да славенство преленъ у злато,
Изъ те масе сажо бы слику:
Одъ Рускогъ бы направю главу,
Одъ Поляка сажо бы тѣло,
Одъ Чехова руке и рамена,
Србство бы самъ сажо у ногу,
А одъ прочи кољѣна славенски:
Лужицана, Винда и Словака,
Оружъ бы сажо и одѣло;
Пакъ предъ овиъ сликомъ свеславенскогъ
Сна Европа клекнути бы могла!

С Л О В О

НА ДАТЬ

СВЕТОГА САВЕ

ПРИ СЛАВИ ЛИЦЕМА СВЕКОГА У БЕОГРАДУ Т. Г. *)

говорио

ДР. ЯНКОМЪ ШАФARIKOMЪ,

Профессоромъ Филозофическаго и Славянскаго Филологическаго и о. г. реп-
торомъ в т. А.

Бдѣти одъ наилучшии и наиблагороднии люд-
ски обичалъ е тай, празнична славити добро-
творе човечества; у торжественниъ саборима
лвно показивати благодарности свою према о-
нымъ великимъ духовима, кои су животъ свой
роду човечѣмъ посветили; и споменомъ славны
и благодѣтели дѣла нѣковы побуживати потомке,
да нима подобни быти теже и да подражаваню-
ни нима благодарности свою посвѣдочаваню. —

Занста овиъ обичаемъ торжественно при-
позна се одъ людей високо достоинство благо-
роднѣ умне, пошлени човѣка; у нѣму народи
ясно исповѣдаю преимущество духа, првенство
правне и добродѣтели, отдаваючи онымъ, без-
пристрастно, оно високо почитанѣ, кое ймѣ као
наисавршенниъ плодонима човечности пристои,
онда, надъ е нѣмъ особе истогъ добротворца дав-
но изъ домашна земагогъ была нестало; у нѣму
потомци добротвору и благодѣлю своею, осебаю-
ни и признаваючи благодѣтели упавши нѣковы
дѣла, отдаю почести као безсмертнику, приносе-
му душевну жертву благодарности, являющею лю-
бавь свою према нѣму, и представляю га себи,
као послѣдоваца достойный образацъ, у комъ е
човѣкъ опредѣлилъ свое постыганѣ, у комъ се
човечность у цѣлой своей чистотѣ и саврше-
ной бытности проявля. —

Кады народъ свѣчаю украшенъ и у велико-
лѣпномъ храму скупилъ, почемъ е светогубѣмъ
творцу жертву страхопочитанѣ и благодарности
принео, почемъ е у топлимъ молитвама трону-
тымъ сердцемъ себе милости отца небеснаго пре-
поручио, одъ богодухновеннаго проповѣдника у жи-
вомъ прасиорѣчию описивати чуже славна дѣла и
велике подвиже, кое су свети апостоли, мучени-
ци и учителя приже Христове, трудеши се о
спасеню човеческогъ рода, съ толикимъ одушев-
ленѣмъ извѣщивали, и како су истину свое на-
уке често правдо и смѣру своєю радостно по-
твердили и запечатали; надъ народъ у сайнимъ
саборима, у величественниъ дворама слуша
одушевленѣ пѣслике или вѣсти, како у цѣтаю-
щемъ слогу похвалю и преизносе велика дѣла
и заслуге нѣковы предана и дѣлова, кое су ови
за смѣру свогъ рода и отечества, за общегъ бла-
го и напреданъ своя потомана, съ наиблѣшимъ

*) Служаио задолжѣно. У.

презрѣнъмъ свое личне користи, а често съ крайнимъ пожертвованъмъ своея личности учили; онъ не може не быти тронутъ величествомъ добродѣтели, онъ мора быти побуженъ, да врину, и заслуге оны велики мужа, да благодарѣнія свои добротвора достойно припозна и почитуе, мора се у срцу нѣгове запалити желя, да нѣма подобаѣй постае, да примѣру нѣговомъ слѣдуе и подражава. — Тако праздници, коима се споменъ великиа благодарѣнія рода человеческого славы, много приносе къ облагороженю и поболшанию човѣка, кадъ поглядѣ нѣговъ изъ праха земного тѣлесности къ небесной вышини, душевности, къ прииян и добродѣтели подикну; зато се благородный и мудрый общаѣяны торжества и праздника као едно одъ найсакнѣи средства къ усавршенствованю рода человеческого сматрати и припознати мора! —

Оваѣи торжественный данъ освануо е данасъ и да насъ, у кои Србинъ съ радошћу и поносомъ слави праздници, одногъ одъ найвеличѣи мужа свога народа, и благодарно спомини безсмертне заслуге одногъ одъ найвеличѣи благодарѣи србскогъ рода, првогъ архіепископа и просвѣтителя своего Светогъ Саве! — кои е цѣлый свой животъ обдѣлавано душевне нѣвне србско-народного живота посветио, — кои се одъ прве младости свое еднако до поздне смрти неузорно трудю, кои прику Христову кодъ Срба тѣрпе о-сновати, свѣтлост науке евангелске межу народомъ србскимъ разширити, и свако словесно знаѣ, свако средство къ просвѣти и напредку свое роду саобштити. — Зато парочито сва учевна заведенія и школе србске, кои благородно опредѣлаѣи то е, да дѣло светого просвѣтителя Саве даѣи наставе, и кои управо зато нѣга као свога заштитника и свой безсмертный образчикъ почитую, на данашный данъ торжественно славе праздници светогъ своего патрона, величаю и преуносе похвалнымъ пѣсмама и словима преславна дѣла нѣгова, спомину велике заслуге нѣгове за прику и просвѣтительн србскогъ рода, и непревнимъ примѣромъ нѣговымъ побужую наставники и шитоме свое къ подражаню, и посмѣдованю нѣговогъ живота и дѣйствованія. —

Заслуге светого Саве о утврѣненю цркве Христове и о распространѣнню просвѣщенія кодъ србскогъ народа толѣке су, да ѣи потомци никадъ довольно похвалити не могу; оне су му кодъ благодарного потомства пречастно име просвѣтителя србскогъ и небесный нѣнасъ светителя у

цркви Христовой задобиле, и тако су се у паметь и у срдце србскогъ рода укорениле, да вальда нѣма Србина, коме небы быде познате съ именомъ и заслуге светогъ Саве, првогъ архіепископа и просвѣтителя србскогъ, кои е као небесный цѣль процѣлѣо на славной лози дома Ненашиного, на ономъ светомъ стабу и стубу србске народности, ономъ паладѣуму србско-народного быѣа и поноса, да на украшеніе, на дѣку и на поносъ не само Србству но и цѣломе Славенству служи. Срећанъ си заоста народе србскій, кои межу твоимъ роѣннымъ пратоцима иманъ образце сваке човеческе врлине и добродѣтели, на коима се угледати, у народномъ поносу своемъ снажити, и къ врстномъ и добродѣтельномъ животу храбрити и одушевляти можешъ. Покрай мудры и славны твои владетеля: Ненаѣи, Уроша и Душана; покрай твои за вѣру и отечество жертвовавши се витезова Лазара, Обилића и Караѣорѣа, иманъ и образацъ умнога витеза, учителя и просвѣтителя, светымъ апостолима подобногъ просвѣщенника и учителя црквевогъ светогъ Саву! овогъ непобѣдимогъ борца и ревнителя на полю научне и цркве просвѣте, кои е умѣо презрѣти сва блага земна, све удобности тѣлесне овога свѣта, а предпоставити овымъ и избрати себи савршеніе богатство науке и просвѣте; кои е у стано было оставити великолѣпне и прѣятности царского двора, да као служитель Христовъ и учитель родъ свой изъ таме незнанія на свѣтлост, просвѣщеніа изводи, да га съ истинномъ спасоносе науке Христове савршеніе упозна и у нѣой утврди. — Зато непронуштаѣи ни одну прилику, врлий народе србскій, споминати, достойно хвалити и праздницима прославляти твое слави и велике предке и добротворе, ерѣ не заоста споменъ и прилѣръ нѣгове врлине свагда чудотворномъ и светомъ силомъ на твое облагороженъи поддѣйствовати.

(Далѣ слѣдуе.)

СРБСКЕ РЕЧИ.

(Наставникъ.)

Познати се, аѣ се, саврш.; умереніе одъ: полагати се.

Почепати, аѣ, саврш.; доста пута радъ чега одлазити, и искати.

Пребрати, беремъ, саврш.; „нема ништа одъ нѣ-

га, пребрао е,“ вели се за онога, кои е на смрти.

Пресертиливъ, а, о; непостоянъ у нарави.

Прекословити, имъ; саврш.; противно рећи, доназати; „неда ми ни прекословити;“ т. е. не да ми бела зуба помолити.

Прилизивало, ма; кои нерадо сванита еде, пробира много.

Прелизивати, гулаъ; нерадо сванита емъ; оћу, нећу едемъ; биркамъ.

Преручивати, чулаъ; изъ единогъ суда у други што сасути.

Преручити, имъ; саврш. одъ преручивати.

Пресеснути, елъ, саврш.; край ватре или на нећи врелой оболкѣ или што друго тако изгорети, да само пожути, алъ сасвимъ не прогоре.

Преседласть, а, о; криво, онако као што седло одозго изгледа.

Прожина, не; мотка, у соби или у ваяту исподъ греда обешена, преко коѣ се пређа, простирне и т. д. превисую.

Притиловати, елелъ; страну неправедно држати коме.

Проклопати се, амъ се, саврш.; 1. в. калюпати се; 2. окупати се, умити се какогудъ.

Прословити, имъ, саврш.; рећи, проговорити што-тогудъ.

Размлокти, ти се; ватра, влада каква кадъ се разгоре.

Разонодити, имъ, саврш.; у болести кога поразговорити, довести къ себи; *разонодити се, имъ се,* у болести къ себи доћи.

Разпаћелити, имъ; в. паћело; младу обично трети данъ разпаћелавую.

Разрогачити се, имъ се, саврш.; са избеченимъ очима на кога оштро, строго погледати, уместо одговора на какво невольнѣ пытанъ.

Разтинити, имъ; саврш. одъ тинити.

Рекулъ, лъ; овца дугачке, аласате вуне.

Режанъ, жияъ; за неванъ изсеченогъ мяса свако парче зове се режанъ; а тако исто и одъ лбуње, сланине и т. д. одсечени (одрезани) залоган.

Релекъ, а; *Runfwerf.*

Резаница, џе; ражъ, *der Reben.*

Ропачъ, пца; оно што човека, гдекогъ на два на три дана пре, предъ смртъ нападне, на изъ нѣга клокоће, иче се здраво; одгудъ

Ропитати, ле.

Ресавица, џе; на плећи и край ребара оно, што нитъ е месо ни кость.

Ресанъ, нлъ; езикомъ заплетанъ, мутанъ.

Ресати, амъ; мутати помало; заплетати езикомъ.

Румати, амъ; ести што жельно, гушећи се и паћекуюћи устима.

Рушигата; женска, коѣ е доста нарадила кошула, простирній и т. д.

Сиељти се, амъ се; присваяти се коме, налазити се кодъ кога.

Сажимати, амъ; раненомъ место устима одговарати, мицати.

Сѣдушити се, имъ се, саврш.; сложити се, пазити се, единомъ душомъ дисати.

Сесервати, руелъ, саврш.; одржати речъ.

Сирутна, ке; што и сирутна; одъ стары людѣи чуе се.

Сколучити, имъ, саврш.; косу, мотку и т. д. дотерати, да врь држальни ближе дође.

Спорашній, нлъ, нѣ; оришанъ, тазъ, свѣжій.

Скукати се, амъ се, саврш.; у неволнѣ, слабости, жалости рѣво изгледати.

Скуцати се, амъ се, саврш.; одъ глади слабъ изгледати; а и оно, што скукати се, само кадъ се ренне „скуцао се.“ онда се самалѣва, а кадъ скуцао се, онда се свети.

Смукъ, а, о; одѣвѣ сколучено, и. пр. носа.

Смачъ света; страшный судъ.

Сокъ, а; *der Saft.*

Сочаъ, а, о; *saftig.*

Спречити, имъ, саврш.; препятствовати, и. пр.

Богъ не нѣга съ чимгудъ спречити; спречило ме е нешто друго, на нисамъ могао.

Спречица, џе; препятствіе, препона, и. пр. имао самъ неку спречицу; да ми не те спречице.

Средорѣца, се; преполовлѣнъ, среда преполовлѣна.

Стабула, лъ; шуплѣ дрво на 4 дугачко, у землю мало укопано, те у нѣму селянке прећу луке (чуваю).

Станити се, имъ се, саврш.; одъ глади трбу утанити.

Стопласа, се; растеніе неко, паликъ на зобъ, изнеће се у пшееници, кадъ се она у пресно оранѣ посее; одъ лѣ е лебъ глотанъ.

Струка, ке; 1. у сваке было на ступанѣ (на складѣ) было на исканѣ оране ниве или образца, има две струке, в. цепка; 2. у лотара она два дугачка дрвета, горнѣ се зове *горняка*, а доинѣ *дойняка*.

Лукавца е пресподникъ.
 Аа' Славянинъ, аа' Христининъ
 Одолѣва, побѣђава
 Скуд' и свагда све навѣрно
 Живе вѣре вѣчнникъ дѣла.
 Духу праву, чисту а' ерцу,
 Та славянской иищица вѣрской
 Тко не нгда погрозили,
 Тко а' е ничиъ одразити?

Славъ бляжнѣга ко самъ себе
 Пазн, чува и подиже,
 Докъ е ближний къ нѣму таковъ,
 Аа' противну одпоранъ е.

Слап-ние ий сво поний
 Одисконого и свег' рода,
 Ком' завиде, ког' се страше,
 Бръ га цѣлого свадат' нигда;
 А заимъ се и дугъ плаха,
 Ма и куѣ кадъ планула,
 Пилъ и трунакъ не пропада
 То а' у люда Бога правда.

Ето научъ нашегъ духа,
 Ето наше свето слогъ!
 Садъ ласкайте сами себе,
 Садъ варайте словъ гауце,
 Аа' никада Расинве;
 Пчеле траже медъ свукуда.
 Славска слава крилата е,
 Свуда стиве, вѣчита е,
 Дѣла славскогъ бляжнѣлюбъ
 Одобрена и прославля
 Самъ небовладъ свемогуий,
 Съ тогъ Славяне наспорава;
 Свойство правогъ побожъ.
 Славска. г' слава, и то здрава!...

За жафарску а' и нѣмачку
 Крупу, скитаръ и дравау,
 Нис а' кривъ славске више
 Нег' пѣнове промывено?
 Пакъ и опетъ куѣ славска
 Цуна г' свака дѣтишка,
 Юшъ плугъ и мачъ Славъ наведе
 И за цѣра, но и за се.
 Тек' жу туѣ с' не замѣни,
 Нит' жу куѣ туѣ облеи,
 Нѣ еднота, нѣ цѣлого,
 Славска дома, славска рода;

Славъ с' уважи, Славъ с' уважъ,
 Славъ се повѣсти чини спору,
 Аа' кадъ га се ало не проѣ,
 Тешко злобцу и до вѣка.

Где а' е нужда и неволя
 Ту г' почетакъ, ту и слога,
 Въ н во, куку, лоло,
 Све барике разит' неле;
 Грона тресакъ, муѣ прасакъ,
 Горе потресъ, града погрезъ,
 Ся огниѣ вулканови
 Тад' нестрашну Славянина.

С Л О В О

НА ДАВЪ

СВЕТОГА САНЕ.

(Край.)

Ако садъ обратимо позорность на оно, што
 смо веѣхъ казали, видѣемо, да е задатанъ сва-
 когъ, даше и школскогъ воспитаніа просвѣште-
 нѣ или усавриванѣ човека, подчиняванѣ жи-
 вотинске тѣлесности влади разумногъ духа, ка-
 ко бы свестранымъ развиткомъ умности къ пра-
 вой човечности доѣи могао; а посредствомъ ове,
 коя се у познаваню и испунаваню дужности, у
 дѣйствителной любви доброгъ, лѣпогъ и исти-
 ногъ или у добродѣтели састои, среѣу и бла-
 женство, то есть свое опредѣленѣ постиѣи мо-
 гао.

Човекъ безъ воспитанія, безъ наставленія
 и безъ просвѣте небы могао данасъ свое опре-
 дѣленѣ постиѣи, него у мѣсто да се све више
 приближава къ своему идеалу, правой човеч-
 ности, морао бы, самомъ себи оставленѣ, натрагъ
 падати у несавершеніа, тѣлесно, животинскомъ
 подобно станѣ, то есть морао бы се подвизати.
 Исто то быва по свѣдочби повѣстнице и съ
 цѣлимъ народима, тако, да су народи, кои су
 негда у смотреню душевногъ развитія у роду
 човеческомъ предначили, кадъ су неспреѣномъ
 судьбиномъ далъ свое воспитаванѣ пренебрегну-
 ти морали, опетъ у варварство пали, изъ когъ
 су се теѣ овда къ просвѣти и изображености
 подиѣи могли, кадъ су се на ново воспитавати,
 кадъ су знанѣ и науке сваногъ рода одъ цѣта-
 юѣи и првенстваѣи народа къ себи пресаѣива-
 ти почели. —

Цьо родъ человеческій дѣл се на многе жи-
вѣху себе различіе части, на разне народѣ и
државѣ, нити имѣ юущѣ досадѣ некій своеобразіи
вѣдѣ човѣка, у комъ бы се идеалъ човѣчности,
безъ особитости и различіе народне, тѣлесно по-
явлю быо; зато, премда е найвишій нашъ зада-
тъ човѣчность, и премда родъ човѣческій све
вѣhma тежи къ единству у човѣчности, тако да
што савршеній быва све се вѣhma приближава
къ томе да буде, као што свето писмо вел,
едино стадо и еданъ пастиръ; зато, велимъ, юущѣ
засаду ни еданъ човѣкъ неможе на овоме свѣту
живати, а да не чланъ државѣ и сынъ народа,
у комъ се родю яли у комъ живи, нити може
бити, да онъ као такавъ нестои у особитомъ и
опредѣльномъ одношенію, да нема извѣстѣ дуж-
ности према оной државѣ и ономъ народу, у ко-
мѣ живи. — Онъ не дакле и свое опредѣленіе,
праву човѣчность, само тако постигнѣ моги, ако
буде у своме датомъ положенію човѣкъ као што
вала, то есть ако буде добаръ чланъ државѣ, вѣ-
ранъ сынъ рода и отечества. Обично люди, кои
дужности свое према роду и отечеству зло ис-
полняваю, себичность свою подъ именомъ космо-
политизма сакрити теже, говорећи, да они не
любѣ еданъ народъ, едну државу више одъ дру-
гѣ, него да цѣло родъ човѣческій, као свой сма-
траю; но найбільій чланъ цѣлого човѣческаго
рода е онай, кои е найвѣрній сынъ своего наро-
да, а ко е нѣсто свое у државѣ и отечеству до-
стойно испунио, тай е заиста задатка свой и у
цѣломъ човѣчеству похвалоу рѣшио. —

Отдудѣ слѣдуе, да и воспитаніе домаће и
школско у државѣ на то тежити мора, да до-
стойногъ човѣка у добромъ грађанину, любез-
ногъ брата свою ближнихъ свои у вѣрномъ сыну
рода и отечества воспита. — Зато свакій роди-
тель, кои се и самъ добрымъ грађаномъ, родо-
любивымъ сыномъ отечества назвати жели, дѣ-
цу свою вѣхъ изъ малѣна тако воспитавъ, како
не у нѣжномъ срцу нѣловомъ любовь къ роду
и отечеству за рана корѣнь ухватити; зато наро-
чито школа у државѣ цѣлымъ своимъ наставлѣ-
нїемъ на то мора непремѣнно тежити, да питомце
свое увѣри, да они имаю врстни люди у добрымъ
грађанина, срдчанѣ човѣколюбци у топлимъ ро-
долюбцима, и вѣрни послѣдователи добродѣ-
тели у ревностнымъ христїянами бити. Ово не
се пакъ тако постигнѣ моги, ако се наставлѣнїе
у общепользнимъ наукама увѣкъ са поученїемъ
о роду и отечеству спома и савдани. Дакле

нека се младый нараштай и у странїиъ языцима
наставля, да у нѣма списане врстне производе
употребити може, но много више треба да на-
учи свой собственный языкъ и да позна нѣгову
книжечность, у коїой му вала съ временомъ
радити; нека се младежъ са цѣлымъ свѣтомъ, са
свима земляма и државана упозна, све произво-
де природны царства, нѣлову поалу и употреби-
тельность за човѣка нека изучи, но найточнѣ не-
ка познае мило отечество свое; у комъ не жи-
вити, наиболшїи нека му се опишу отечестве-
ни производи, кое му вала цѣлыя найходнѣ на
поалу и користъ свою и обшту употребити. —
Нужно е истина, а и полезно, за свакогъ про-
свѣщеногъ човѣка, да познае повѣстїацу човѣ-
ческаго рода, у коїой не и нравъ човѣка, и нѣ-
гового напредованя путь и начинъ као у огле-
далу видити, но найнужднѣ е за нѣга, да научи
изъ повѣстїице своего отечества, родъ свой то-
чно познавати и любити, славне предке свое по-
читовати, великнѣ нѣловнѣ дѣлїма поносити
се и подражавати. — И тако покрай свою об-
щепользныя наука нека непрестано себи набавля
младый сынъ државѣ точно познать свю свой-
ства природны и друштвенны свога народа, сва-
когъ стали естественогъ и политичногъ свога
отечества, ерь како годъ што га оне уобште
просвѣщенїемъ човѣкомъ чїе, кады га са свѣ-
томъ и естествомъ, са тѣлеснымъ и умнымъ чо-
вѣкомъ упознаю, кады нѣму законѣ и причинѣ
появлянїи и умнѣ дѣятельности обявлюю и тако
му о своему судити и у тайнѣ свѣта провинцати
помажу, тако га ово чини савршенїемъ грађани-
номъ, кады му на руку дае необходимо средство
къ цѣлїсходномъ и полезномъ дѣйствованію у
нѣговомъ положенію према роду и отечеству. —
Али сва мудрость и ученость людемъ сущїи е и
пагуба безъ добродѣтели и поботности; зато
не школа у државѣ христїанской науку Христо-
ву, овай небесный изворъ благоправїа, честности
и правѣ човѣчности, съ найнеомъ ревност-
нѣ своимъ питомцима предавати; како бы они у
вѣри и благочестїю, у поботности и страху бо-
жїемъ овай твердый temelъ получили, на коме е-
диномъ могу дѣлѣти и христїанске а и грађан-
ске добродѣтели. —

Какогодъ што е дакле задатка воспитанїа
и просвѣщенїа уобште тай, човѣка большимъ и
савршенїемъ учинити, тако е задатка школе у
државѣ воспитавати вѣрне грађанѣ, врстне сы-
нове отечества, човѣкошну а христїанскїмъ

добродѣтелями украшене родолюбце. — Зато друштва државна подику школе, осниваю училишта, учечелавоу учениа заведенія свакогъ рода и степеня, као главна средства къ постиженю цѣльи свое: общегъ благополучія; — да бы сыновѣ њѡви имали прилику обогатити умъ свой сваковерстнимъ знаніемъ, изобразити се и просвѣтити свима човеческѣмъ наукама; но при томъ и зато, да бы они у овимъ храмовима просвѣте, при овимъ жертвенницамъ човечности, могли запалити у младимъ срцима своимъ пламень родолюбѣ и добродѣтели; како бы потомъ, кадъ у кругъ явного живота ступе, кадъ у друштву државномъ дѣйствовати, дѣлама своимъ на ставѣ свои ближнихъ, на общіе послове и на судбину цѣлаго друштва државнаго, утицати почну, као човечни люди, добродѣтели Христіани, вѣрни и ярни грађани и родолюбци живили и дѣйствовали; кои бы у точномъ, свѣтломъ и ревностномъ исполняваню дуиности свое задовольство, у посвещеню живота своего общою пользою свою срећу, а у подизаню общегъ благосостоянія наислащу свою награду тражити и налазити умѣли; кои бы наипосле свою личну користь, свою силу, и аю е нужда и самъ животъ свой роду и отечеству посветити и пожертвовати умѣли! —

Почемъ самъ веѣтъ њѡвѣ и увѣренъ моѣ о задатку школе у државѣ изречею, обраћамъ се особито къ вамъ пунонадежныя потомци овогъ высокаго заведенія, младимъ србски! Родъ вашъ милый, высокославно правительство србско и Свѣтлый Господарь и Князь вашъ, знаючи да е права просвѣта единый temelъ народногъ и државнаго благосостоянія, осниваніемъ и усавршаваніемъ учениа заведенія, набавляемъ средства къ просвѣщеню даю вамъ сваку помошь и прилику къ тому, да умъ вашъ общепользаемъ знаніемъ обогатити, срце ваше примѣрами явнымъ и добродѣтелями облагородити можете. Употребите златно време ваше младости, пользуйте се ономъ приликомъ, обратите свако средство и сваку помошь на то, да се разноврстномъ наукою као средствомъ къ полезномъ и дѣлательномъ животу обогатите, но много више трудите се, да срце ваше тако облагородите, како знавъ ваше небы безплодною осталю, него живо се у дѣлама вашима показало, како бы вы не само учени, но запета просвѣщеніи люди постали; али преко

свега гледайте да се у срцима вашима развиари любовь къ роду и отечеству, у коюй се любовь къ ближнимъ найприродниѣ и найдѣйствительнѣе появлуетъ; — учите познавати прасный и благозвучный языкъ вашъ србскій, како бы у њѡму негда къ роду вашему устичено и писмено, снажно и способно проговорити могли; учите познавати славу дѣла велики праотца ваши како бы њѡмъ подражавати и тако достойни потомци њѡви постати могли; упознайте се са природою и производима, са богатствомъ и оскуднѣцама милогъ отечества вашего, како бы она прѣла на пользу рода њѡшту употребити, а ове послѣдѣ згодио наикнадти умѣли; но особито присвойте себѣ сакршено познаваніе премалогъ рода вашего, њѡвогъ тѣлеснаго и душевнаго, домагетъ и њѡногъ стана, како бы га любити и вѣрно му послужити, способностъ и знаѣѣ ваше за све веѣй развитакъ њѡвогъ общегъ блага употребити могли. — Питайте у срцима вашима сваку благородну наѣмру, и свако добродѣтельно чувство, а побѣдите и истреблите сваку слабость и страсть тѣлесности; научите за рана себичность, овай плодъ слабости и тѣлесности, овай взоръ порока, као њѡвеѣгъ противника праве човечности презирати и избѣгавати, а у правилиайте и утврдите се у човечолюбю и родолюбю; тражите срећу свою у срећи прѣмилогъ рода а задовольство найтебе у напредку прѣдрагогъ отечества и подпомаганю общегъ блага свою людей и народа; како бы сте съ временемъ као добри грађани, вѣрни сыновѣи рода и отечества и просвѣщеніи и човечни люди надежду ваши милоу родителя и високаго правительства оправдати, мѣсто свое у државѣ достойно исполнити, и тако оно опредѣливъ, ради когъ васъ е Богъ на овай свѣтъ створио, постигнѣи могли; у комъ нашемъ дѣлу да вамъ прѣблагій Богъ свою небесну помошь и свой свѣтлый благословъ подари, а вамъ одъ свега срца желамъ!

ПОВА КНИГА.

Видѣла Трпугота, негдаш. профессора мудрословія при епископлату липкош. Основно Мудрословіѣ. Србски за прогосдинѣмъ слушатеахъ мудрословія у лицелу Княжества Србскогъ израдио Константинъ Бранковицъ, профессоръ мудрословія и ред. Членъ Друштва Срб. Словесности. У Београду, при княжеско-србской книгопечатни 1848. — На 8-ку, стр. VI, 213. — Цѣна: 2 ца.

Учредникъ Милошъ Поповицъ.

Печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 20.

Београдъ 14. Мая.

1848.

НАПРЕДЪ И НАТРАГЪ.

Die Opfer der Willkür werden Märtyrer, und der Druck weckt hitzige Kraft. Was unterdrückt werden soll, vertheilt sich auf weite Aus. Was man mit Gewalt nehmen wollte, war durch Gewalt zu beschaffen geschaft.

Trifflinger.

Напредъ! србски лабудови,
Гласъ слободе зове насъ,
Напредъ! храбри соколови,
Куцуо е светый часъ.

Напредъ! вели илалъ таласъ,
Кад' у просторъ мора свогъ
Силно стреми с' за тилый часъ,
Да с' побави смрада злогъ. — 1.)

Напредъ! храбрый србскій роде,
Куцуо е светый часъ,
Напредъ! неа' насъ светци воде
И божества силный гласъ!!

Напредъ! вели сунца зраци
Кад' наступи тавна пошь,
Блже зорюжъ прии зраци
Силна с' ража свѣту ношъ. — 2.)

Напредъ! трубомъ славе трубно,
Самосталность зове насъ,
Напредъ! главе хидри трубно,
Сад' е време, сад' е часъ.

Напредъ! славуи иѣсмонъ яла
Кадъ наступа некъ есенъ,
Броо шири свои крила
И прелече лют' студень. — 3.)

Напредъ! браи'мо майчинъ замылъ
И народность драгу свямъ,
Напредъ! брахо сад' на браникъ,
Да застрепи душманинъ.

Напредъ! вели духъ живота
У простору природе,
Напредъ! вели токъ планета
Васселенске слободе. — 4.)

Напредъ! браи'мо вѣру свету,
Прадѣдова обичай,
Напредъ! брахо сии на мету,
Славе наше завичай.

Ко е Србинъ, роѣнъ юнакъ,
У ком' србска крива вре,
Нева дже србскій бариякъ,
За народность нека мре.

Свак' неа' бритку саблю наше
Неа' пзлази на мейданъ,
Свак' неа' добра кони яше,
Наста време, доѣ данъ. —

Правя криво заслужена,
И све землѣ и пливъ край,
Повратино брахо мила
То е среѣе наше рай!!! —

Напредъ! дакле Срби сада,
Куцуо е светый часъ,
Напредъ! зове снета правда,
И слободе силный гласъ.

Напредъ! Бога есть задатакъ,
Напредъ! вели вѣчность намъ,
Напредъ! виче свакиъ юнакъ,
Напредъ! брахо благо вам'!!! — 5.)

Натрагъ бѣдни раци пужу,
Служе робски ловцу свомъ — —
Дов' песмену црну кожу
Са првенюмъ люсюмъ зломъ. — 6.)

Натрагъ! раче сѣверъ лютый,
Кад' изъ злаа лети, хой!

тасту помогне, а з'га вѣсть о жалостномъ концѣ напоменуте биткѣ предсудетне, и нѣму натрагъ вратити се поводъ даде. Продразнило дѣло другогъ зета Лазарева, *Милоша Обилића* *), кон се у неприятельскій станъ одпажи, и *Султана Амурата* распори, битки, кон в Сербію своею самоостаности лишила, пре него што се мыслило сразити се, и пре него што в *Балши* пряснѣти могао, поводъ е подало. —

НАЙБОЛЬ ВРЕМЕ.

„Я самъ наиболь време,“ назала е прошдош. У мойей великой двораи наинѣшъ рай, прву дѣлу жену, првогъ дѣлгого человека, првогъ харошисту, и юнаца и мудраца, у свакомъ художеству и азаню првогъ пѣштакъ и прву пѣштакину. Свою времена произнаѣния су моя, садъ се само то прави, што самъ я одире радилъ. Ние ли мой Дедалусъ, кон кодь вась одде у воздуху лети? Ние ли мой Хомеръ, кон кодь вась пѣва? Говоръ и писмо одъ мене происходи. У мойей дубокой шумливи я самъ художества сакрила, кон се бадава траже, и моя дѣла и дѣянія чудо побужу. Сви су отцви кодь мене, кодь вась су пакъ сва дѣла. Я самъ Бога нашла и нѣга памъ на утѣху дала. По свимъ видовима мора будушности опетъ къ мени натрагъ. Кодъ мене в твоє роѣни, твоя любовь, прва суза и првогъ смѣхъ; сва установлѣня происходе одъ мене. Я копамъ очанію гробъ, и уништожавамъ муке. Безъ мене бы стояла земля юшъ исподъ воде потопа; Иسرائль морао бы юшъ изгнѣтъ у Египту пещи, народониселѣніе тутнѣя юшъ парварски по пашиимъ землямъ, Вар-

голомей се у Паризу юшъ прии, и Ляписка небы брече съ рамена людски спинула. Я правимъ одъ дѣвокке жену, одъ дѣтета человека, и азъ чаще фантазія юшъ нѣ старацъ са усхиѣнѣмъ младо песелѣ, кон я у мени имамъ. О мени се по дугимъ вечерамъ припоѣда. Исторія е мой, у ивнѣмъ котлу, цуномъ мучени и несреѣбе, кунамъ я мудрость за человека и жену. Я правимъ люде паметне, ерѣ и старе чинимъ. На мой дѣли носимъ одавде нѣлове будадаштине, и са сунѣромъ заборавности грѣхе нѣлове изобрисуемъ. Я самъ Вавилонъ разорилъ и Содому истргла. Школе самъ зазидала, приве и высокой судъ. Анатему и разколнѣе судове самъ отерала. Никакого занятіе нема, коне небы халѣне, покривате и андове одиела. Я самъ временѣма гробъ, ерѣ сви данъ у мене доле пропадаю, и временѣма самъ мати, ерѣ сва одъ мене происходе. На моимъ ногама вучемъ безконечность, кою будушность на глави своіей носи. Ако ни одногъ данъ више не буде, то бу я юшъ быти, я живимъ одъ мон шета и никадъ неумиремъ. Хвалите ме, ерѣ самъ промѣну показала.“

„На твоимъ хваламъ,“ одговори будушность, „ніе ништа. Теби я салъ животь истекао. Твое е сво быѣе само езвѣтъ садашности. Я бу опетъ дѣйствително быти, и долазимъ на данъ. Ты си пакъ за ништа проклетъ, и за свою смръть са гвозденимъ ланцима везава. Писамъ ли ти я твоє дане припослала; и нису я све твоє радости и добродѣтели и людѣи и заведенія кодь мене еданиутъ быле. Я самъ сама пре была не го ти. Будушность е свакадъ, я немамъ никакову смръть. Све надежде любви ме, и све желѣ ме моле. Мени принадлежи безсмръте са нѣломъ вѣрномъ нестрѣльнѣишюу. У моѣмъ краду лежи смръть, и животь неброеногъ свѣта, и шта бу юшъ просутъ, невиди нико. Я самъ утѣха ладши драва и изгнѣлѣны битки, и есамъ кралѣвѣма страшно, младогъ неѣсти радости, и пакао на да се одъ мене избаваемо. Шта е было, я могу опетъ пробудити другогъ Лутера, другогъ Хомера — зато нажимъ я више него прошдош.“

Противъ обои постави садашность границу. „Истинѣ мала самъ,“ рече она, „али я есамъ. То ниво казати неможе осамъ мене. Могу ме, како хоѣе, называти, ратуномъ или несмысленномъ, я самъ опетъ найбола одъ своію времена, ерѣ — я живимъ!“

быо Волкъ, кон я у младасти безъ супружества умро, а третій я ние отди своѣ добро и Лазарева нарежень, али нечестивѣишъ спрку одъ Турана сконча се. (Обширній четай *Раданеи Исторіи* Раданъ Сербскъ частъ III, кн. 8, § 6, 7.).

*) Милошъ в зато отишло у станъ неприятельскій, што ну в тастъ овако напѣо: „Напѣо теби Милоше виво оно овидо съ шпомъ (среброушъ пушокъ) аво е в допечено о предѣлѣишюу твѣмъ.“ А онъ напѣо заученѣи свѣтѣи людемъ, неслалѣи, даже чашу и вино; потомъ устави в речке цару: „Царю Лазаре! одде нѣ на свѣажа, ни преприанѣла вѣсто, кады неприятель нѣвъ у приправѣишъ стѣи, сугрѣишъ бу докъ сажимъ дѣломъ и обиваѣиша нѣга ланцима и оселѣиша, я мене тверда у вѣрности цару повозити.“ Веде ли в отишло съ другонѣи евока Милошеи Толѣчѣишюу, и Милошъ Косачѣишюу. (Обширній четай *Раданеи Исторіи* частъ III, одъ стр. 51, — 52.).

О прилагат. „матерный, нл. нѣ.“

Како е прилагателно ово образовано, није требе нагађати; а ели оно добро, то ћемо поди-
ти, кадъ се обазремо на својство србскогъ язы-
ка присвојаюћи прилагателны; а после и на
народный говоръ. Присвојаюћи прилагателна
намаз на питањѣ *чиј, чја, чје* одъ род. единств.
существителны; кадъ се последнѣ писме е на
нѣ или *а* на *овѣ* измени; н. пр. трава, е, *тра-
винѣ*; — мунѣ, пѣ, *пѣнѣ*; башчованѣ, а, *овѣ*;
мати, тере, *ринѣ* и т. д. Тако Србина кадъ упи-
тамо за нѣгове материе убрадачѣ: *чиј ти е ово
убрадачѣ*?, онъ не одговорити: *материнѣ*; и кини-
женикѣ изъиѣ дакле, кадъ та ко ушита: *чијѣ
языкомѣ говоритѣ*? зашто небы одговорю: *ма-
теринимѣ*; него каже: матернымъ языкомѣ; на
матернымъ языку и т. д.

27. Апр. 1848.

Ср. —

ЗАГОНЕТКА.

(Составлю Юванъ М. Петровскъ.)

Я самъ створенъ као и другій человекъ, но
ово самъ осимъ сваного: кога годъ сретнемъ
или гдѣ одемъ, я на врата текъ добро ютро на-
зовемъ, али сви, како кои у мене очи упрѣ, од-
ма и име ми зна, баць као да ми на челу напи-
сано стои, а тога нѣ. Како е дакле?

СРѢСТВУ.

Незбудѣте братцы вѣли!
Сладкѣе вѣлности отечѣ,
Соедините нашей силы
И рабству чуждѣму конецъ.

В. Переславецъ.

Сунце зађе, и опетъ се роди,
Мѣсецъ расти, пакъ и уштрба,
На вѣковѣ кометъ се изгуби
Теръ опета на небу огране.
Све се меня, съ тѣмъ и среѣа редомъ.
Нитъ у Риму Фортуна е прила
Одметнула какъ мышляху древи,

Тетъ у нѣма, да б' остала после,
Нитъ природа мѣли е одноѣ
Ка' нитъ вышнѣи теръ другога отацъ.
Сви ели адѣи е вѣстога смѣи,
Пакъ нитъ силу ол' познаностъ нашу,
За вѣчиту смѣрати намъ вѣла.

Ой Србниство! вѣчно свѣславско!
(Столѣтѣа да коѣ зна прѣо)
И ты кѣмъ нѣя воскреснѣти опетъ,
Та воскреснѣи вѣрѣе ты вѣче!!!

Срб! Милошу! звѣздо са Косова!
Десѣа ти се посветѣла рука! —
А ты Вучѣ! рода издавѣо!
Надалѣа те душа на суднѣшту.

Ой! любили искро одъ божѣиства
Та ой слога! па у свѣचितъ снаго!
Тебе Србинѣи и Србниство вѣла.
Чуй Србниѣ! познай брата свога,
А ты роде и породе приснай,
Познай своѣ! поможено ти е! —

Н. Н.

ТЕБИ,
РОДЕ МОЙ!

(Изъ вѣсти: „Мать и Перѣ.“)

У срцу ни любве чистѣ
За те, роде, жертѣа горѣ;
Прими, драгѣи, задай нѣте;
Майѣа съ вѣмъ ти Слѣва а зборѣ:

„Себе познай;“ моѣи вѣ силу,
Богъ ти у нѣлетъ коѣа даде,
За часть дома, среѣу нѣлу,
На врагова пѣли гаде!

У слѣбѣди живѣтъ тради;
За нѣо мѣри, за нѣо гвинѣ;
Вѣромъ срце и духъ снажи,
Съ ува лѣнце свѣот' раскинѣ.

Яѣ народу, себ' што робѣ
У окопи глѣда спѣта!
Подъ засторѣи глухѣтъ доба
Вѣкомъ стѣжѣ смѣртъ га вѣта!

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Печатано у Правитѣлствѣи Книгопечѣтѣи у Бѣоградѣ.

НАРОДНА ПЪСМА.

ЧЕТИРИ ГРЪШНИЕ ДУШЕ.

или:

ЕДИНО ТЕКЪ ИСТИНИТО ПОКАЯНИЕ ДУШУ
У РАЙ ВОДИ.

Светый Петаръ призвѣ аѣда,
Нит' на небу, нит' на земљи;
Векъ е аѣда у облаку,
У облаку на размаку,
Кудъ пролазе у рай душе.
Све су душе пролазиле,
Само четир' не могоче:
Крчмарева, капларева,
Шумарева, орачева.

Дође душа крчмарева,
Дође душа на рай Богу;
Земља клече, Богу рече:
„Пуштай мене светый Петре,
„Пуштай мене покрай себе,
„Нисамъ много сагрѣшио,
„Три године крчмаръ бую!
„Водоу вино доливао,
„Криве жѣре подметао
„Тривути плату узимао.“
Одна пѣву Христосъ рече:
„Ай! у пако грѣшна душо,
„Можешъ тамо крчмаръ бити,
„Водоу вино доливати,
„Криве жѣре подметати,
„Тривути плату узимати.“ —
Узѣде га светый Петаръ,
На га баѣ на дво пакла,
Пакленяци дочекаше
Грѣшну душу дочепае,
На ченгеле посадише. —

Дође душа капларева,
Земља клече, Богу рече:
„Пуштай мене светый Петре,
„Пуштай мене покрай себе,
„Нисамъ много сагрѣшио,
„Три године капларъ бую!
„Ко е мене напоио,
„Я самъ оногъ заклоио,
„Ко е мене жита дао,
„Я самъ оногъ добаръ бую,
„Сироту самъ оглобю,
„А газду самъ и спомогъ.“
Одна пѣву Христосъ рече:
„Ай! у пако грѣшна душо,
„Можешъ тамо капларъ бити;
„Кой те тебе напоити,
„Можешъ оногъ заклонити;
„Кой те тебѣ жита дати,
„Можешъ оногъ добаръ бити;
„Мож' сироту оглобити,
„А мож' газду и спомогъ.“
Узѣде га светый Петаръ,
На га баѣ на дво пакла,
Пакленяци дочекаше,
Грѣшну душу дочепае,
На ченгеле посадише,
Вручикъ аѣцѣмъ опасаше. —

Дође душа шумарева,
Земља клече, Богу рече:
„Пуштай мене светый Петре,
„Пуштай мене покрай себе,
„Нисамъ много сагрѣшио,
„Три године шумаръ бую!
„На самъ глобу узимао,
„Одъ сиромѣ да прѣв' Бога,
„А газду самъ дрварю,
„А за добру напойницу;

„Нисамъ сѣпномъ удео,
„Нисамъ гладна наравіо,
„Нитъ самъ жедна напоіо,
„Нисамъ бодна понудіо,
„Смртника испратіо,
„Нитъ самъ е Богу башъ моіо;
„Кадъ ми доѣ та неделя,
„Я не идемъ божѣмъ храну,
„Веѣмъ а узимемъ пушчегину,
„Право идемъ у честину,
„Да бы штогодъ умовіо;
„Аа' одъ дова не уловн,
„Нитъ се Богу башъ а моли.“ —

Одна нѣму Христосъ рече:
„Аа' у пакъ грѣшна душо,
„И тано су чеге луке,
„Тако можешъ шумаръ бити;
„Глобу можешъ узимати,
„Одъ сирова' за правъ Бога,
„Гаду можешъ дрварити,
„А за добру напоиницу.“ —
Уаде га светлы Петаръ,
Па га баца на дво пѣла,
Пакленци дочекаше,
Грѣшну душу дочекаше,
На чонгеле посадише,
Врућилъ ланцевъ опасаше,
Горке жуца наповише,
Беде руке покръшше,
Са ексери преклонаше; —

Царче, пѣште грѣшне душе,
Па се моле вышнѣмъ Богу:
„Ой Господо Саваоте,
„Искупи насъ, — горке муке! —
„Изъ ѣволске тешке руке.“
Аа' бесоде прии врази:
„Не молате се грѣшне душе,
„Неће вама Богъ помоћи;
„Што се нисте вы молили?
„Што се нисте вы каляли?
„Докъ ете были за живота!“ —

Доѣ душа орачева,
Доѣ душа на рай Богу,
Земльн влече, Богу рече:
„Пуштай мене покрай себе,
„Нисамъ много сагрѣшио,
„Три године орачь быо!
„Куму нѣлку одчѣрао,
„Кадъ самъ свою узораво,
„Па самъ сѣпномъ удео,
„Гладнога самъ наравіо,

„И жеднога напоіо,
„Голога самъ предео,
„Болнога самъ понудіо,
„Смртника испратіо,
„Пужднѣмъ самъ преноѣмъ дао,
„Божѣмъ храну а ходо,
„Богу самъ се башъ моіо,
„И за грѣхе вано се, —
„Куму одчѣмъ накріо. — —
Одна нѣму Христосъ рече:
„Милостивн и молитва,
„Задубина аваненята!
„Аа' кадъ е' грѣшникъ Богу кав,
„Када евакомъ свое дае,
„То текъ у рай душу води! —
„Ааде у рай райска душо,
„Ты ѣштъ тако честитъ бити;
„У раю ѣштъ почивати,
„Божѣ лице целивати,
„Райске славе уживати!“

Саобштіо

Петаръ Теодосіевичъ,
Адвокатъ.

НЕШТО О НАЗВЕСЛОВНИМЪ

РѢЧМА.

Између осталь предмета, кое самъ у Гласнику Друштва Србске Словесности прочитао, мени се е особитоѣмъ вниманіа и любопытства вреднымъ учинио прилогъ г. І. С. Поповича, подъ именомъ: „Разложи о назвесловныхъ рѣчма,“ у комъ се види, како е Друштво Србске Словесности пре тоѣмъ мнѣніа было, да рѣчи, у србскомъ езъку за выше науку и израженіа оскудѣвающе, на ново по свойству србскоѣмъ езъку образуе и производи, — како су далъ двоица одъ саобштанови чланови, противноѣмъ мнѣніа бывши, мыслећи, да се са кованѣмъ новы рѣчій езъкъ србскій квари, нѣму — друштву — предложеніа учинили, да се оно съ тымъ посломъ не занима, коимъ е поводомъ друштво одустало одъ тоѣмъ предузећа и т. д.

Према е вышереченый г. Поповичъ у предпоменутомъ прилогу своемъ разумно и прекрасно доказао очевидно и необходиму нужду и потребу кованя новы рѣчій и неупутно и криво мнѣніе она два члана; ништа маѣ мене се е истый предметъ тако додирнуо, да нисамъ себе и не-

стрипљивост мою обуздати могао, да и ја, премда нити у число чланова Друштва Србске Словесности, нити у редъ научених људи или списатеља спадамъ, по слабимъ силама ума и пера могъ и по чистомъ осећању потребе и неопходности ковања и образовања нових србскихъ рѣчи, коју самъ, незнајући никакомъ страни езика, собственимъ размишљањемъ и читањемъ књига на момъ материнѣмъ езикѹ и искусно и познао, миѣне мое о овомъ предмету не предложимъ, знајући да, ако ползе, заиста ни штете принети и проузороковати неће.

(Далѣ саѣду.)

ВАШИНГТОНОВО СЛОВО ВОЈНИЦИМА СВОИМЪ.

(Говорено 2. Маја 1777.)

Браћо! Не само слобода Америкѣ данасъ зависи одъ ваше јуначке храбрости; ради се за стваръ, која вамъ е заиста дражна одъ слободи, дражна одъ живота! Тиче се чести ваше. Опомениште се срамотѣ, којомъ ћете се окалати предъ очима наши суграђани и предъ погледима на васъ управљанима цѣлога свѣта, ако се ова војна окончи безъ сјајнога дѣла, кое би свѣту показало, да ваша храбростъ одговара правичности ваше ствари! То велимъ за васъ. Што се мене пакъ тиче, браћо, то ја никакво поражење преживити нећу, кое би приписивати морао брѣти, као да би самъ вашу кривъ био хотѣо штетити. Славу, за коју сте ви рођени, хотѣше непријатељи помрачити; гледајте да пунославномъ смрћу избришете љагу, кое су, ако и неправедно, на васъ набацане; вђрујте ми, то е једини путъ, којимъ васъ къ побѣди, животу и чести привести може.

ПРЕСУДА И ОПОМЕНА.

„Стево Зако! проћешъ наопако!“

Стево Зако! досадъ бачка дико,
Шта учини да одъ Бога наћешъ!
Како теби рѣдѣ памѣть твоја,

Што ѣ свѣтлина узвѣзъ на дивану,
Да садъ бранишъ Србе на майдану!
Што садъ даде умѣ за безумѣ,
Па е' одрече мила рода свога,
И езика твога рођенога?
Стево Зако! забас'о си ко! —
Врат' се Стево јрѣчу рода твога,
Гдѣ те браћа твоја очекују,
Нагледају мила прѣтељу,
Да те приме у братско наручје! —
Врат' се Стево, јошъ е томе време,
А по жель старѣ родителѣ,
Каквог' редко порађаю майке, —
Стево Зако! негда сунце јрѣно
Байши твојој — илѣо кућѣ твојој —
И садъ можешъ — само ако хоћешъ; —
А Байшана узвѣзъ теби вђрип,
И садъ у те на' у сунце гледи! —
Врат' се Стево! не би ја прѣвѣо
И Байшаницъ, кой те хѣлѣомъ рани!
Врат' се Зако! не проћ' наопако!!! —

„Исидору гдѣ си вѣлѣо двору!“

„Исо дечко! огледало бачко!“
Тако цѣла Бачанинѣхъ адина
Ал' мал' да се проварати неће!! —?
Јошъ се и садъ съ тобомъ Сомборѣ дечи,
А Сентомашъ све у тебе гледи:
А ти Исо хашѣи и нехашѣи! —
Ты све нешто аднако овлевашъ. —
Немој Исо! за Бога милога! —
Ты нечекај да те куне народъ,
А по вѣства шта се коме згоди!
Заръ невидишъ очима јоначимъ?
Гдѣ уздише сирѣтѣна бачка!!
А све теби малѣ задвѣса,
Ты Исо! хашѣи и нехашѣи. —
Немој Исо! немој Николићу!
Не туђи се мѣла рода твога!
Ты и Зака, а за вама Бачка,
Што хоћете учинит' можете,
После вама слава и поштенѣ!!! —

„Кривъ и што е живѣ.“

Рогулићу! шта си дочекао,
Да т' сѣнопацѣ неће смрћу прѣти! —
А збогъ чега — збогъ издѣйства твога!...
Ко шта ради — то ѣе дочекати!! —

„Вукосићу лађу суко!“

„А Мађар те бучолај туко!“

Вукосићу! старий учео!
Иди — куде те ерце луче —
Ал' не нашло, већ туђинско,
Азијатско па мађарско. —
Нашь ни досада инен бую,
Саде си сасма полудю,
Юшть те фале дуге уши:
Брѣ те е саде туђинь яши. —
Мађарь весо — лии бодра,
Вукосића коня добра:
Стени колань ты Мађару
Па га тони по пазару!
Мамузомь жу ребра боду,
Да по твојой буди ходи: —
Мы за нѣтъ грошъ ведаю,
Мы „одлюде“ нетребажо! —
„Нит' е нашъ —
„Нит' е нашъ —
„Бяполи нѹ кому одсрааи!!! —

„Мађарь меке — Србинь меке —
Ни да зна — за нѣга!“

Чарносвић! — морамъ заплакати!
Чарносвић одь старине славянъ,
Славяно лие у роду ербскомь,
Рођеноме брату е ва брату!! —
Ао Перо! ао ербска нећро!!! —
Светий гробе Арсе патриарха
Отвори се! канда ти е тешко. —
Васкрените кости Арсени!
А дигни се Арсе патриарше!!
Па погледай по потомству твою!! —
И погледай празнуке твои!! —
Ал' не гледай у нећру Перу!!! —
Горий ластахъ сладке дозе твои!
Бра нешть се одь нѣгъ застидити,
Нѣ нешть твою ты проклети крицу.
Ты е' нѣ бѣде неграо народъ,
Довео га нећу браћу драгу,
И брацію докле си живио,
И хранио докъ си годъ живио,
Па си умро! да те споминио!!!
Твои потомань, тебе недостоянъ,
Гадюмъ, празномъ и суетномъ чашиу

Хай! опоснѣ одь свои душмана,
Твојой дщи — твоѣмъ драгомъ потомству —
Паєте сада штранице за пенант! —
И у залу се па тебе познаи! —
Ао! Арсе, ао патриарше!
И кости ти неосташе живие —
А одь кога — одь заува твога! —
Светъ невелу, шта си дочекао!!! —
Примый Перо! проклета нећро —
Какова е та једна ти душа,
Кои кзетве свог' народа слуша! —
Вѣлда си е отео одь прага! —
Примый Перо! остаеши безъ трага!! —
Толкио си саргнѣио бѣданъ,
Да погледа едного ниси преданъ;
И да живишъ хиланду година,
Примый земљонъ да т' пузе кољина,
Глаго да еденишъ, еъ ласта воду пиши,
Юшть се неба грѣха опроеро! — — —
Ао Перо! ао црна нећро!!!
Шта учини! да одь Бога набеши!!!

„Захлава се земля раю,
Да се сваке тайне знаю.“

И јошть едну морамъ рећи,
Ма да ће не Мађарь пећи:
Три ведика господина,
Сва три родомъ нѣмъ Србина,
(Да ми нѣ жао чина
Кас'о бы намъ и амена)
Нит' су тамо — нит' су амо —
А мѣл' јошть да нису тамо. —
Нешто гадно за нѣ зборе,
Да сь душмани тайно таоре. —
Было тако, нѣ онако —
Срби желе свакoliko,
Да се кажу скорымъ чи су,
Нѣ су наши или нису —
Иначе ће име вилио
У читуло записати,
Кои неће мѣла быти
Изданца' рода свога!! — —

С. Владислав. К.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

СРБСКИ СЫНЪ.

Море шушти, земля се потреса,
 Небо тутня, облакъ пуиъ е треса;
 Громъ да пуиъе напрегнута е само, —
 Ал' куда стрени гла! види се тамо.
 Зато чуйте сви Срби Славени:
 Недремайте, небуд'те скривени.
 Прође време надъ громи руши раете,
 Садъ кога ће? докъ не пуиъе паз'те,
 Ено муиъа вежъ неслога прети,
 Ђидимъ његомъ да л' ће да долета.
 Тешко томе, на когъ ватра прве,
 Тай с' ведемъ изъ палине бурне. —
 На оруж'! подъ едну заставу,
 Срб-Славена да бранимо славу.
 На оруж'! громъ се на насъ спрема,
 Ђданъ ударъ срушае ко древа. —
 Србинъ Србу данасъ пружай руку,
 Джи ђдвогъ да не трпи муку.
 Недай Србу да буде Мацаромъ,
 Мани вишницомъ Обилъа старомъ.
 Што е Србско! нестиди се: ниш'!
 Срамниъ оковъ вежъ доста насъ тиш'!
 Опомеи' се твои праѡдѡва,
 Србскогъ рода ѡначни Духова.
 Пытай Мату: гди е Ломиниъ, Рудиниъ?
 Шта ту доби њинъ ѡначниъ Лудиниъ?
 Србинъ свагда храбро се боріо,
 Гласъ побѣде свудъ му се оріо!
 А заръ данасъ, надъ најболъ може,
 Да нерекне: „Понози ми боже!
 Својомъ слоомъ бранимъ србско име
 Одъ душиана, да ми непогине.“
 То су! то су! данасъ Срба рѡчи,
 Одъ четири што нѡмъ стране звечи.

Ђва брата у помоћъ припаиъа,
 Друга с' начекъ злотвора ѡбива.
 Трека опетъ: садъ е Србу време!
 А четврта: да збацимо бреме!
 Све се диже што е Србинъ правниъ
 Неда с' ѡише да га душманиъ дани. —
 Тако Србе! садъ е свето време,
 Да се скида вежъ тиранско бреме.
 Буде л' слоге, братства и любви:
 Знае тиранъ коо Србинъ правниъ.
 Громъ ће пуиъ, злотвора утуиъ,
 Неће ѡише ѡишомъ сметатъ куиъ.
 Србъ добиае шта треба добити,
 Старо коло опетъ ће водити! —
 Одъ четири чувае се стране,
 Ђда сунце одкудъ годъ му гране. —
 Челѡкъ-ѡишца рушиа' противника,
 Чува' цара, гонитъ ѡдвадника. —
 Удри Србе, па се небој грома,
 Оиъ ће треснутъ у злотвора дома. —
 Честности страда али непропада,
 Безчестіи текъ мука допада —
 Громъ за громиъ нева силно тутня,
 Не' се мута и океанъ синиъ:
 Србъ нестрепи! ер' држи се слоге.
 Гла! пресваре ѡлическе Боге. —
 Авај стрѡло садъ Србу понози,
 Докъ се држи у ѡначкой слози.
 Садъ на олтаръ принеси му жертву,
 Недай Србу да падне подъ клетву!
 Сложно брако! а за олтаръ славе,
 Незажаљмо изгубити главе.
 „Гдѣ е слога! ту и Богъ пошаме:“
 Сынъ Србина данасъ Србству наме.

Степанъ Ђуриѡа.

НЕШТО О НАЗНВОСЛОВНИМЪ РЪЧМА.

(Продуженъ.)

Я мыслямъ, да свака књига, кою србскій писатель за общенародну ползу и просвѣту пише, мора, ако писатель такове желе да родъ свой ползуе, правимъ и свойственнымъ србскимъ изражаняма и србскимъ языкомъ написана бити; ерѣ ако овакова књига по могућности нѣ србскимъ языкомъ, или языкомъ оногъ народа, за кои се књига пише, написана: то се одъ такове књиге скоро нико позавати неће, изъ урока тогъ, што е простія класса народа или читателя надлежно, будући е съ многимъ туђимъ и непознатимъ изражаняма и туђимъ рѣчма написана, разумети неможе, слѣдовательно неће се ништа одъ такове књиге ни ползовати; — она класса пакъ читатели, кои, као и писатель овакове књиге, стране языке, съ кои е ова преведена, или по коима е написана, зна, читаће књигу такову само изъ едногъ любопытства, да види способность писателя, кои е такову књигу или оригинално написао или съ туђегъ языка превео, дакле ни онъ се ползовати такове неће. Природно е дакле, да е главна цѣль свою писателя, да своимъ дѣлѣма родъ свой изобрази и просвѣте, а може ли се ова света и преважна цѣль по мишню оны, кои кажу, да не треба србске рѣчи на ново ковати и производити, постићи? Заста по момъ мнѣнію никакѣ и никакѣ! зато, што се выше науке и израженія обичнымъ простымъ языкомъ, коимъ народъ говори, изяснити и представить не могу, ако се или стране рѣчи не задрже или нове србске не кою или необразую, а ако се туђе рѣчи задрже, онда е ништа, онда е одъ књижевства нашегъ хаосъ, ерѣ таково књижество нити е србско нити туђинско, онда дакле народъ или свакій оная, кои страный языкъ не зна, неможе такове књиге подобательно разумѣти, нити ѣе се одъ нѣхъ ползовати и просвѣтити мовѣ, слѣдовательно узалудна ѣе бити мука и трудъ и писателя такове књиге и читателя нѣмогъ; — а познато е, да много пише насъ има, кои се изображавио и учимо единствено у отечеству нашемъ, не знаючи и неимаячи прѣкле научити никаковыя страны языка, а књиге се башъ нарочито збогъ оны, кои страны языка не знаю, народнымъ языкомъ и пишу; мы дакле, питомци народногѣ књижевства и училищ-

та, ако смо нѣкогѣ на очи душевне прогледали, и ако смо познали, шта су науке и шта е изображенѣ, т. е. ако смо колико толико научени и изображени, единствено и вѣшто дужни смо благодарити милой браћи нашој, онымъ наученымъ Србљима, благодарствѣнѣма и добротворима свогъ рода, кои су за родъ свой србскій србске књиге писали и србско књижество подпомагали, ерѣ смо мы единствено безъ никакве спомагъ, помоћи народнымъ књижествомъ и књигама, на материнѣмъ языку писанима, себе по могућности обучили и изобразили. Истина књижество е наше сада јошъ у почетку своемъ, но познато е, да е свакій почетакъ тежакъ, а коначъ дѣло краси. Многе су књиге, досадѣ на србскомъ языку изашавше, са туђимъ рѣчма и изражаняма смѣшане, али е ли могло бити друго-аче? Люди се погрѣшнуючи уче, па и књижество наше съ погрѣшкама дотеруе и изображава се. Време е, да се већъ едвинутъ за Србе и Србинѣмъ србски писати починѣ; преме е да Србинѣ у србској кући србски чита, говори и пише! Већъ е половина столѣтія прошла, одкако е великій оная просвѣтитель србскогѣ рода, Доситей, основъ србской слави, просвѣти и књижевству своему безсмертнымъ дѣлѣма положио; есмо ли на овомъ крѣпкомъ основу што назидали и приносили за толико време? Алъ Срби су тако у свакомъ благоспѣшномъ и спасоносномъ дѣлу и предпріятію срећни, да се свагда по некій маѣ, кои или изъ незнаниа, или изъ интереса, или изъ зависти и злобе, противстае благородномъ и общепользаномъ предузећу и теженю оны, кои благо рода свогъ желе и за славу оного живе и о оной труде се и раде. „Много тайны врагова човѣкъ у себи носи, на стране с' тужи, несрећнымъ алъ га све чине свои:“ вели Мупшићѣ.

Кады е дакле цѣль Друштва Србске Сла-вѣности изображавати и обдѣлавати языкъ србскій, то се по себи разумѣ, да е главѣя потреба и дужность нѣгова у србскомъ языку оскудѣваюће рѣчи, неслушаючи никогѣ, образовати или ковати и стране посрблавати, ерѣ се са онымъ посломъ не само књижевству и роду или просвѣти общенародной поимае, будући се стране рѣчи остреблюю и языкъ књижество одъ исты части и народу полезіе и разумительне књиге даю, него се јошъ и языкъ у раніој мѣри обогаћавѣ и изображавѣ; ерѣ, кады бы мы само престога народа говоримъ књиге писали,

не правѣни нове, и не поспрѣлюѣни и не истреб-
люѣни стране у языку и кнѣжеству находѣше
се рѣчи, и не узимаюѣи и не позаймаюѣи одъ
други славенски нарѣчѣя таковы, нарочито одъ
богатовъ и сродныхъ цривено-славенскогъ языка:
то бы нашъ языкъ иѣмъ у единомъ станю остао
или бы нашъ языкъ иѣмъ у горе долазѣо. Найпосле, я мыслить,
да е нужно да они, кои су противстади овомъ
общеполезному и благородному предпрѣиѣтѣ
Друштва Србске Словесности, своя доказател-
ства и узорке по томе предмету саобщѣте, иначе
наша нѣ познато, да ѣе се тымъ языкъ квариѣт,
шта нѣмѣ поуздано држимо, да се языкъ тымъ
изображѣа и обогатѣа, а то нѣ довольно едно
мнѣнѣе само казати, веѣъ исто разумно и убѣди-
тельно доказати, ако жеѣе, да таково одрже и
одбране, иначе не бы требало никаковы напѣно-
сти да има.

(Край сѣдѣуе.)

Сиромашина по честности ѣиѣна старость.

Руководѣцъ некѣи именомъ Ерепрайхъ са
своими супругомъ заслужуѣо абогъ нѣковы чест-
ности и добродѣтели да се узму за подражанѣи
достоянѣи примѣръ.

Они су изнайпре у добромъ станю живили;
ништа ѣмъ нѣ оскудѣвало, и могли су кадкадъ
по нешто и сиротѣаи уделити. Али ѣиѣ опусто-
щительный ратъ доведе у сиромашество, а почему
се мѣръ заклаючи, уништили ѣмъ пожаръ куѣу
са своимъ онымъ, што се у нѣой палазѣло.

Шта су садъ знали чинити? — Нову куѣу
направити нѣ ѣмъ могуѣе было, и найпосле на-
су знали другѣи начинѣи, да свое дугове исплатѣ,
него да нѣсто одъ свое изгорелѣ куѣе единомъ
своимъ богатомъ сусѣду продать. Учѣинивши то,
преселѣ се у едно село, и узму одну малу куѣи-
цу, коя на крѣпѣ села лѣзѣаше. Овде живѣлаху
они у великой оскудици, радиѣ су коликѣо су
годъ могли, али обоѣ были су веѣъ стари и не-
моѣици, и нѣсу могли више ни за свое обдѣжанѣи
заслужити. А стыдили су се другѣе люде за по-
моѣицу молити, и радѣ су трѣмѣи крайню нужду,
коя е кадкадъ тѣно велика была, да бы одъ гла-
ди морѣаи покрѣти, кадъ ѣмъ не бы добродуш-
ни жители села сами одъ себе помагали.

Бѣдѣнѣи стѣаѣше сиромашный старѣцъ са
сузными очима наprozору свое куѣице, и глѣ-
даѣше у пространѣо полѣ. Нѣкого срѣдѣ бѣаѣе
бригомъ прѣтиснуто, ерѣ ѣомъ до такѣи нужде
нѣсу долазѣли, до каковы тада; то бѣаѣше у не-
делѣю; звѣаа су на службу лунаѣи. Онь глѣда-
ѣше лѣно одевенѣе люде и жеѣе изъ сусѣдѣи куѣ-
ѣа у цркѣу пролазѣѣше; при истомъ погледѣу сѣ-
ти се онъ на прошло време, кадъ е и онъ у
добромъ станю бѣо, и кадъ се могао нао и дру-
ги люде пристойно одевати и у цркѣу иѣи. Же-
на нѣкого сѣаѣше у единомъ углѣу собѣице, и др-
жеѣи руке на очима плаканѣе горко.

Старѣцъ бѣаѣи насѣдѣнѣи погледѣи на про-
странѣо полѣ, и подѣице зѣтѣмъ онъ вънебу жо-
леѣи се; замѣ свою молитвену кнѣжѣицу, пре-
братѣе е, и тражѣше молитѣу о провидѣиѣи
божѣицѣ, коѣомъ се молитѣиомъ онъ свагда Богу
моѣо, кадъ годъ бы га нужда и несрѣѣа ѣко
прѣтиснула. По свршенѣи молитѣи поглѣди на
полѣ и виѣи единомъ мѣадогъ лѣно обучѣицѣгъ
чѣвека путемъ пролазѣѣгъ, кои се прѣдъ нѣко-
вомъ куѣицомъ посади на зелену траву да се
одмѣри; садъ отвори овай мѣадинѣи свою пу-
тиѣицу кѣсу, азваѣи неке артице, преглѣа ѣѣ, на
ѣѣи оветъ метѣу кѣсу; одѣа затѣмъ устанѣе, и
продѣици своей путь далѣ. Како онъ отидѣ, изѣ-
ѣе старѣцъ напоѣлъ, да се мало прохода, и да
свою тугу при сѣатранѣи красѣе природе мало
забѣраѣи; и нехотѣѣа далѣно иѣи прѣѣе случай-
но порѣдъ оного мѣста, гдѣ се овай страшный
одмѣраѣо; овде му вѣаѣе нешто бѣѣо у очѣи, до-
ѣе ближе тѣа, и наѣе уѣдно звѣиѣне неке арти-
це; онъ ѣѣи дѣице, развѣи ѣѣи, и како се зачѣди,
кадъ више банкѣиѣа одъ велике предѣиѣицы углѣ-
да. „Жѣно, жеѣо!“ повѣице онъ „оди овамо;“ а
кадъ она дотрѣи, онъ реѣице: „Жѣно, глѣдай,
шта е овай путѣици овде изгубѣо, виѣиши ли
ты ове банкѣиѣе?“

„Милостиво небо!“ повѣице стара, „виѣиши
мѣу, како тѣа Богъ неоставѣа. Кадъ е нужно
найвеѣа, онда бѣаѣи онъ помогѣи; а самъ вѣаѣо
гладѣи, и нѣсамъ ти тѣѣа то казати, да те на-
бѣи веѣиѣа свѣселѣа. И глѣ садъ, то е више,
него што е за нашу нужду потребѣо. Самъ
Богъ наша помаже.“

„Бѣтъ,“ одговѣри старѣцъ, „самъ Богъ по-
маже, но не онымъ повѣица; а ти озѣбѣиѣи на-
жемъ, да они принаѣаѣе ономъ путѣицу. Онъ
невозмо далѣко ѣомъ бити.“

„О! онъ нѣ явучи непотребуе.“ одговори жена, „кадъ нѣ на нѣ пазио, явуче бы онъ зацѣло обозрителни быо.“

„То може быти.“ одговори мужъ; потомъ се мало промысли и рече: „Али жено, ово нѣ-му принадлежи, и башъ онъ и да нѣ на ово пазио, и ако и незна, гдѣ е ове новце изгубио, опетъ Богъ то зна; промысли се, и недай се новцемъ заслепити.“

Жена му на то живо представи нужду, у којој су се налазили; и заста старацъ се поче не у својъ добромъ намѣрену колебати, и наипосле сумнише шта ће да ради. Но наскоро се опетъ освѣсти и рече: „Не, не! види само, како е тамо љба парохова писеница израстла, овде еусѣда нашегъ ечамъ, онде воденичарова ражѣ. Они за цѣло неће све то сами потрошити, они ће съ нама делити. Погледай само, како вѣтаръ дува, есенъ е близу, и ова есенъ могла бы насъ съ овогъ свѣта узети, и онда бы вѣтаръ преко нашегъ гроба дувао, и тако близу смрти могли бы мы што украсти или сакрити? Ахъ, мене е страхъ жено, и врло ме е страхъ; далѣ, далѣ съ овиимъ новцима; тако ми е, као да бы већъ иртанъ быо, и као да предъ страшнымъ судомъ стоимъ, коя ми говори: „Ты си твою сѣду косу съ чешѣу носіо, али већъ близу гроба исту си сѣду косу съ мало новаца обезчестіо.“ И еси жено, нешто сакрити, естъ толико, колико и украсти.“

Ове рѣчи таво се срца старице косну, да она уплашена повинне: „Не, о благи Бже! мы љемо радѣ умрети, него ове новце задржати. Ты ямашъ право муже! То бы великій грѣхъ быо. Я самъ се сасвиѣт улазила, зебемъ и дрићемъ, као да самъ већъ упрала. Трчи, трчи коляко годъ можешъ, а љу ти одма итавъ донети. Само се попашти, да путника стигнешъ.“ Дрѣвѣни похити стара у кућу, и дрѣвѣни оджорача старацъ до цута, и плахливо погледа за путникомъ.

Благо нама, коя дрићете и бонте се, да грѣхъ не учините!

(Край сѣдусъ.)

СПОМЕНИ

изъ новѣ сръбске исторіе.

Благородному Г. Воеводи

Живку Шанивићу давадежнѣ часть пре

у

Смедерево.

Благородни Г. Воевода Живко Шанивићу
Здравствуйте.

Являти накосуми кнезови и кметови одъ ранске нахне писалису ми и молесе я тебе ищущи даси имъ воевода на катићево место затоти препоручеи да како примите ово мое писмо таки даси отишао онамо међу оне люде ида уређуешъ ранскомъ нахномъ и Садъ оће Бити Скупщина онамо унахнѣ обѣду порезъ разрезавати него ти часть пре иди у нахию и уређуйте тамо како най Болѣ знате све заповести лсаиъ послао Тви наиъ кадъ Будете у Скупщини ви-нѣте читати него таки одъ истога часа даси отишао Ово ти писмо даемъ кодъ Себе да ямашъ Болшега верованя ради:

У тополи

Юлиа 26-га 1809

Кара Ђорђе Петр.

В. П. Н. С.

МУДРА ИЗРЕЧЕНА.

Не чини свагда добро ни наиболѣмъ пріятелю, ерѣ онъ то добро лако на зло опреве, па може зло, но опетъ теби.

Болѣ е имати едногъ пріятеля, него desetъ.

Кадъ кос друштво кога хули: онъ жа на-ковий быо, љути; ерѣ напротивъ рђана се слѣдства породити могу.

Владимиръ Васиљъ.

Учредилъ Милошъ Поповићъ.

Печатано у Правительственной Книгопечатни у Веограду.

Ш О Д У Н А В К А .

Бр. 24.

Београдъ 11. Юнія.

1874.

ГЛАСЪ СЛАВЯНА СВОЮЮ БАЧКОЙ, БАНАТСКОЮ И СЛОВАЧКОЮ БРАНИ.

Све краеве тинномъ обострѣ
Разгасяше новогъ жиаа зраке,
И изроди, досадъ оковани
У тиранства вериге опакѣ,
Угледане жельно изчекано
Одъ слободѣ и човѣштва дане.

Едно само — ахъ старинноу славно —
Робче пишти тешки у свацири,
Славско племе по татарски гора,
И тамъ едѣ се Бачка, Банатъ шира,
Ахъ робче робство нечувано,
Кано да и сасвиѣ веѣхъ стравно!

О на нозе соколи юначи,
Сватоплука вѣмъ унуци дични;
Некасите, брзо лето часи,
Кои самѣ вамъ ето пружа Вышній,
Свога дома враге да свирите,
Да народностъ, вѣтру осветите.

О на нозе соколи Бачвани,
И юначи равного Баната!
Та у когъ е срце Обилиѣ,
Мачъ нехъ оштрий и будованѣ заветъ,
Нехъ задаѣ прагу триста яда,
Нехъ домъ чисто одъ татарскогъ тада.

Дажито се брахо — садъ идъ никадъ —
Часъ е куциѣ, разлогъ да тражите
За престола ваша порушена,
За храмове ваше осакривене,
За недужно крвцу проливлену,
За народностъ славску погрѣвену.

Иа' заръ дже триѣхете крае,
Кои на браку уикъ сте грнали,
Кои слободу криво и животомъ
Чували сте вада и бранили;
А васъ, кои гдѣ кося стигну,
Иа' хариости на пешала дигну?

О ванъ съ скотомъ докъ с' небеса пусу
Съ тогъ прикора надъ вамъ провалила,
Гонѣте скота изъ славянско землѣ,
Што татарска нигда ние ни была;
Веѣхъ на кою в'о лупежъ напали,
Баркомъ преѣ и васъ у робство свали.

Иа' мыслите да вамъ спаса ние,
Докъ пашчиѣ моѣу важи режѣ?
Нема брахо! докле годъ се извѣжа
Павлена ийѣхъ губица неспеже;
Србъ и Слованъ на нѣнии гробови
Старо братство докле непоновѣ.

Иа' е' бонте буза и фокоша? —
Иа' пешала врага неспимѣна? —
Ха дикѣте се! — са свѣ страна свѣта,
Прискоичѣ браха намъ роѣва; —
И докъ тринутъ забилѣ зора,
Свѣмъ Славяна тай врагъ пасти мора!

Мора, брахо, тай врагъ пасти, мора.
Аи' желнио да намъ сване зора;
Аи' желнио, да си славско сунѣ
Одъ Камчатке до кдранскогъ мора,
Грчиѣ одъ гора до ледени пада,
Одъ хвалнски до балтички жада.

Иванъ Славичѣвъ
Славонацъ.

НЕШТО О НАЗНВОСЛОВНИМЪ РЪЧМА.

(Свршетакъ.)

Кадъ дакле противници образованя новы сръбски или тако названы технички рѣчи, кажу, да невали нове сръбске рѣчи произвождати и правити и да се тямъ езикъ квари, то е пытаѣ, шта они мысле о овой преважной ствари и како ће се по њиновомъ мнѣнью радити, кадъ сама необходима потреба и нужда изискуе; да се или нове рѣчи кую или стране задржаваю; будући се, као што самъ мало пре рекао, никимъ начинѣмъ выше науке и выша научна израженія са простымъ говоромъ ѣзыкомъ представити и изяснити не могу; та не мораю ли се на свакой являти и они єдногъ мнѣнја држати? Ако дакле допусте, да се стране рѣчи, кои у сръбскомъ ѣзыку оскудѣваю, у оноемъ задрже, онда съ богомъ славо народа и књижевства! Брѣ онда одъ књижевства нашегъ неће ништа бити, онда бы овай, кои хоће да сръбске књиге чита морао странный ѣзыкъ учити, ерѣ е сръбскій ѣзыкъ и сръбско књижество съ туђимъ ѣзыцима смѣшано.

Нетина и то е познато, да нема ни єдногъ ѣзыка на свѣту, кои у себи небы и туђеѣ ѣзыка рѣчи сдржываю; дакле мора и у нашемъ ѣзыку таково бити; али то треба само онде да се допусти, гдѣ е велика нужда и потреба и да су овакове рѣчи одъ велике редкости, а не безъ никакве нужде и неволѣ називати прозорѣ пенцеровѣ, проходню или шетню шонацеровѣ и т. п. Но, ако за сада и нѣ могуће у говору простогъ народа находѣсе се туђе рѣчи истребити, то е могуће изъ књижевства ѣи истреблявати, а време ће ѣи, као што ѣи е и увело, изъ народногъ употребляя или говора истребити. Може ми ко рећи, како ты можешъ о своемъ и туђимъ ѣзыцима писати и говорити, кадъ страны ѣзыка учю писи; но я одговарямъ, да я само у онолико говоримъ, у колико е мени ово познато изъ читаня књига сръбски и у колико самъ искусствомъ оѣтио и познаю одъ какове бы велике пористи за оне, кои страны ѣзыка не знаю, было, кадъ бы могуће было сваку рѣчь у сръбскимъ књигама сръбски написати и изразити, ерѣ самъ я често у читаню сръбски књига на противности у страннимъ рѣзма нацвѣзю, гдѣ еве друго, што е сръбскимъ рѣзма написано, подобостенно разумѣмъ, но кадъ на страну рѣчь наѣдемъ, кою не

разумѣваюмъ, збогъ нѣ єдне цѣо смысла разумѣти писавъ мога. Нѣ ли дакле то найвеѣа дурость, забравлявати и не допускати нити да се нове рѣчи образу, нити пакъ да се изъ други сродны нарѣчя, нарочито изъ старогъ славенскогъ или црквенскогъ, узимаю и позаимлюю, будући неки и ово не одобраваю? Та нѣ ли болѣ красну славенско-црквенногъ нарѣчя рѣчь узети и посрбити, него нову, непознату и несходну ковати, а напротивъ нѣ ли болѣ на какову нову сръбку рѣчь сновати и по свойству ѣзыка произвести, него туђу задржати? ерѣ я ли само славенска рѣчь или ина ли, ако ће быти и найгоре славенско значенъ, то ће е Славенитъ или Сръбитъ колко толочно разумѣти и повятивъ нѣмъ схватити; но е ли туђа или страна рѣчь, то она остае безъ сваяе користи и ползе за оногъ, кои странный ѣзыкъ не зна, шта выше юшѣ чини, да збогъ нѣ єдне читаоцѣ читавъ смысла не разумѣ, као што самъ мало пре рекао. Зато дакле изъ любви къ књижевству своемъ, роду, ѣзыку и просвѣти общенародной, нека се писатели наши потруде, колико е могуће, стране рѣчи посрблявати, а и нове образовати, како бы и свой родъ болѣ съ дѣлами своими позволяли и веѣу благодарити за свой трудъ одъ нѣмъ добили; иначе, кои или неће или незна сръбски чисто писати, него пише и. пр. пола сръбски, а пола нѣмачки, или пола сръбски а пола турски, као што е радю писатель не давно изивавше књиге „Лазарице“ болѣ ће учинити, да спавя, него такое књиге пише, коима ће у своемъ роду турскій ѣзыкъ и народность утарѣвати.

Придикомъ овомъ не могу пропустити, да тоцлу срдца моего благодарность не изьявимъ свой оной милой браѣи Сръбима, кои за Србе сръбски пишу, а особито г. І. С. Поповићу, кои е при своемъ мнѣнью предьявленоѣмъ твердъ и непоколебимъ остаю и кои е у своемъ гореломъутомъ прилогу свѣту потребу правльня или образованя новы сръбски и посрбляваня технички рѣчи и изображаня и усавершенствованя сръбскогъ ѣзыка обявлю; не маѣи и г. Констандину Бранковићу буди велика благодарность, кои е не жалывши труда, изъ любви къ своемъ роду, да му овай выше у ламы и незвано лежаю небы, постаравъ се не само еве туђе рѣчи у основной филозофич, кои я оѣ протесорѣ, посрбити, него е исту и печатати даю, кою любопытливии мади сѣотечественици, страны ѣзыка не знаюмъ, съ найвеѣимъ жаромъ и вострыливѣишю читаю,

да и они колико толико участници буду оны блага душевны, коя ова света и найпревосходниша наука любительна своим подае.

Г. П.

Сиромашина ко честности оубиена старость.

(Край.)

Садъ изаѣе жеза изъ куѣе, доѣе къ мужу, пружи му штапъ и рече: „Садъ човече три брзо; великий путь сави се овде крозь село; кадь бы овымъ другимъ путемъ шло, кони се пенице крозь меѹ иде, то бы страность путника на краю села стигао. Похитай, Богъ не дати, да бешъ га брзо стиги.“

Юшъ ова ове рѣчи не ни изговорила, а стараць веѣ бывае измакао, и све силе сабере, да бы само путника сугитао. Жена гледаше за нымъ, и кадь юѣ се учини, да онъ полаго иде, похита за нымъ, ухвати га за руку и рече: „Я самъ мало снавниа, него ты, и зато айдемо заедно, да бы брже стигли путника.“

Тако су хитали обое стары. Кадь бы юѣ видю когодъ и юѣво стаѣи притомъ и наѣру познавао, тай бы зацѣло морзо сузо изъ очю пустиа и Богу благодарити, што юѣе в снаге дао, да се одъ сыйности алата засаѣнати недаду.

Обое стары похите крозь меѹ, и наскоро достигну край юѣе. Садъ изаѹ на главный путь, и виде съ радощю оногъ путника, кога одма достигну. „Господине“ рече честный стараць, „овде су выне комада новаца у баннотамъ, кое сте вы тамо предъ првомъ куѣомъ у селу на траву изгубили.“

Младиѣ погледи юѣ съ удивлѣнъ и высокопочитанъ, суграше юѣове подеране халыне, кое га на сажатѣ побуде, и рече: „Вы ми се чините, да сте сиромашини!“

„Вро сиромашини“ одговори стараць; „но опетъ зато полаго честна остати“ придода старца, „овде су ваши новци.“

Младиѣ двоумаше, да ли не онъ те новце узети; но опетъ се промысли, узми юѣ и рече: „Я новце узимамъ, будуѣи юѣ потребуемъ тано, кудъ сада пугуемъ. Но садъ ху вамъ опетъ толико дати, колико могу; а кадь се оауда на-трагъ вратимъ, онда ху вашу честность награ-дяти, и васъ изъ ваше сиротниѣ избавити. А

садъ идемъ, да мое старе родителѣ видимъ, кое самъ пре 15. година као руководскѣй наѣфа оставио. 14 година има, одъ како о нѣма ништа чуо писамъ, и збогъ тога незнамъ, у каквиѣ се обстоятелства садъ наѣзе.“

„Али господине, како не то быти,“ рече стараць, „да вы тако дуго о вашнмъ родителѣма нисте ништа чули.“

Младиѣ одговори: „Почемъ самъ одъ мои родителѣ отишао, радю самъ по различнмъ парощиамъ. Бдиомъ пишемъ я моимъ родителѣма, но не добиѣмъ никавогъ одговора; може быти, да нису то мое писмо ни примили. Найпосле одпугуемъ у страну землю, гди не е Богъ съ добрина обилно обдарю. После самъ се одтуда повратио, и купио самъ едну куѹ у обилноѣй парощи; одатѣ самъ опетъ родителѣма писмо, али и опетъ одговора нисамъ добио; тога самъ се ради самъ на путь сиремѣ, да миле родителѣ потражамъ, и да юѣ са собомъ уземъ, ако юѣе живе, да са мномъ заедно уживаю ово, што ми е Богъ милостиво подарю.“

Ово двое стары изаѣаху едногъ единого сына, кое е башъ пре 15. година одъ нѣи отишао. И садъ юѣе падие на лѣмъ юѣовъ собствѣный сынъ, о комъ нису знали, е ли юѣе живъ. Найпосле доѹ на ту мысао, да оваѣ страный не буде юѣовъ сынъ; они га изъ ближе посмотре, и учини юѣе се, као да бы онъ тай быо. — И дѣйствително то бываше юѣовъ сынъ; а што га нису могли одма познати, узрокъ е тай быо, што се онъ за 15. година ако промѣнио; исто тако ни онъ нѣи познати не могао, будуѣи юѣ е млада и свротина яко преобразила.

Честный старина погледи жену, и рече юѣе тихо: „Примѣчаванъ ли ты нѣтогодъ?“ Затѣмъ рече страномъ: „Колко сте юѣе одъ наши родителѣ удаляли?“

„Четири милѣ“ одговори младиѣ „може юѣе до варошице Брунѣирха быти.“

Како онъ рѣчь Брунѣирхъ изговори, аю се стары родители обрадоу, ерѣ оно быше име варошице, у коѣю су они пре жилили. — „Мой отаць“ настави младиѣ „зове се Ереѣрайхъ.“ — На ову рѣчь падну обое стары вѣму око прата, и усхиѣши повину: „Ахъ Влахе! ахъ еси!“ Выше негоаху говорити.

Сынъ позна садъ, да се у вароѣма родителѣскимъ казан; радость юѣова блѣе такова да немогаше гонорити. Мало затѣмъ падие на

польна, управи очи и руке къ небу и благодаря Богу на толикой милости; после опреле се родительима и рекне: „Сладки родители, ков сынъ толико време нѣ видю, ахъ! какву ли сте пужду досадѣ трпили?“

На послѣдакъ започне старый отаць: „О жено! садъ се е ваша нужда свршила! Боже! теби нека буде слава и хвала! На земля већегъ блаженства я не тражнѣ.“

Тако она буду не само за добро дѣло награђени, већ и сына напу, когъ су већ нао изгубљѣна заборавили были. Они отиду са сыномъ у варошъ, и ту су когъ нѣга до смрти живили мирно и задовољно.

Превео съ ивначкогъ
Стоянъ Бошковићъ.

СПОМЕНИ изъ новѣ сръбске исторіе.

Благородному Г. Войводи
Живку Шливичу
скорѣише гди буде

Благородне Войводи Живку Шливичу,

Давасъ из порече я полазимъ у Нахию по-
жаревачку, да изгонимъ Люде, него вама пишемъ,
да попишете оне люде кои су отдатъ из войске
побегли по имену, и коликости нема; аколи буде
твоя войска разбегла се пиши ми скоро даиште-
руеиъ; и што бољ можеш чуван друмове и
планине да турци испробу; и от краине пиши
што ново да знамъ, и храбрите народъ и слобо-
дате. — и тако ми запамите да се зглавомъ не-
играю — —

У Поречу 28-го Августа 1813.

Янко Гурѣвичъ.
Член вѣдкого Суда.

СМЪСНЦЕ.

Искусство е доказало, какво се средство
употребити може, да се на радираномъ писа-
нѣмъ паниру опетъ писати може, а да се по

истомъ, као иначе, мастило не разлива. Треба
само оно радирано мѣсто панира, глатко-чистѣ-
тымъ тампонамъ добро натрлати, на потомъ сао-
бодно, несумњиво да ће пролети, по истомъ
писати се може.

Владимиръ М. Васићъ.

А И Д М О !

Ой! чуешъ ли плачь
Бедный брате мой?
Ахъ! то плаче, еца народъ твой.
Надъ нынѣ криль маць
Гордый трагъ врагъ,
А да Богъ да, незнаю му се трагъ!
Облаца се небомъ вѣю
А грозови страшно бѣю,
Гнѣвъ у огню божій аю,
Што юны спаса сръбскій аю. —
Айдео! айдео! айдео!
Подгнѣно народъ савъ.

О да чудна стра!
Погле' сръбскій станъ:
Надъ нынѣ у ноць створио се данъ,
Одъ пушчаногъ пра;
Рѣка топова
Страшно тутнъ, земля с' тресе сва;
Свудъ се чуе звѣка, цѣка,
Свуда дувъ, грозна вѣка,
Свудъ се дѣла сирта слѣка,
Врѣ се бори Сръбинъ люта.
Айдео, айдео, айдео!
Касно было другій путь.

Чуете ли гласъ?
„О, недайте насъ!
Цѣломъ сръбству скртный луца часъ!“
Сръбини сынови!
О, устайте сви
У конѣ сръбѣхъ крѣва ври!
За слободу надъ се бѣи
Нѣз а' кога да се ври!
Айдео, айдео! крѣв нек' аи
Ко не желъ быти робъ.
Айдео! айдео! айдео!
Врагъ не пасти црѣвъ у гробъ.

В. М.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 25.

Београдъ 18. Юніа.

1848.

Бѣда Србства збогъ издавца.

Никомъ дужно,
При томъ тужно,
Србство — кое съ врагомъ с бори,
А люта га туга мори!
Авай туго!
Приа друго!
Кадъ бешъ дигнутъ твоа руке,
Да с' опроста Србинъ муке?

Врагъ се чуа,
Оковъ кукъ,
Србство прети съ нѣмъ оковатъ
Да не б' могло напредоватъ.
Авай враже!
Теб' ли траже
Издавце рода сегога
Радъ худого шата твога!

Издавце!
Продавце!
Поводъ дасте роду ниломъ,
Да га дави врагъ са силомъ.
О издавци!
О продавци!
Збогъ насъ Србство споиш бѣду,
А не гледи славо звѣзду.

Славо звѣздо!
Ты си глѣздо
Свъ народа овогъ свѣта;
А што творишъ Срба клета?

Што издао
И продао
Родъ за користъ издавце,
Зато а' одъ нѣг' вриешъ лице?

Али Србинъ
Былъ нѣг' туђинъ;
Па нег' гледи издавце
Родъ 'пропасти' наваливце.
У худости,
А вѣрности,
Былъ свагъ воли Србинъ правый,
Нег' туђинъ му родъ да дави.

У Београду на Видов-данъ 1848.

Павле П. Петровићъ,
Слушатель права.

СПОМЕНИ

изъ новіе СРБСКЕ ИСТОРИЕ.

Благородному Г. Воеводи Живку Шляичу съ Честію

наискорѣйше на мезузу

№ 1760

у нахій поречкой
гди буде.

Поздравляемъ васъ воевода Живко Шляичу и тако вамъ даемъ на знаѣ, како смо ми вама ючер писали 8-га числа сего мѣца, накодете противу неприателю поступати, сада пакъ повторително вама пишемо и налажемо, да сву вашу

Мы смо тако научени претварати се предъ другима, да се често и сами предъ собою претварамо. —

Многи само зато чине добра, што безъ казни немогу чинити зла. —

Урођена свойства не чине насъ только смышляемъ, колико притворца. —

Мы се често чувано и нећемо на себе као годъ и на друге. —

Мало се говори онда, кадъ насъ честолюбје не гони много торопати. —

Кои се одриче хвале, тай жели да двапутъ хвалѣнъ буде. —

Многи су люди подобни новцу: доста пута имъ смо принуђени пријати њ по курсу а не по вредности, коју они сами по себи имаю. —

1. ђ. 6.

НЕКЕ ПРИМЕТБЕ

СРБСКА ГРАМАТИКА

одъ Мис. Захарјевића, и пр."

Србска граматика она, коју е, као што се по њој изъ питања и одговарања сложеногъ састава познаје, за ученике одређена, учи не само што спада у граматику, него изко деца и нека боканућа и соканућа писмена треба да уче, а у нечѣмъ и не „доброме говору србскоме“ учи насъ; па зато о њој ово неколико приметба чинимъ, не што би ја њоу критицирати хтео, ерѣ ово чинити, писамъ чини ми се кадари, — не што самъ њоу поправити науку, ерѣ она се, као србска граматика, поправити неда. И тако

1. На стр. 6. (и 78.) учи насъ, да се на питањѣ *чиј, чия, чий* родителнимъ одговара; а ја држимъ, да јој ни еданъ Србинъ, кадъ та ушута: *чиј е ово дуђа?* неће одговорити: *Пасла*, него: *Пасолов*. На банъ ни съ единымъ существительнымъ (голымъ) на питања *та, као* у њначномъ или другомъ комъ езыку у родителномъ одговорити се неможе, него се свако у прилагателно опреве; зато би требало, да е србска граматика питања ова по србскогъ езыка свойству саставила.

2. За существително *пасла* (стр. 16.), *устие* (стр. 8.), и мн. др. вели, да брѣ единственогъ немаю; а ја видимъ да сваки двоножацъ (а

и четвороножацъ) десно и лево *пасла*, горнио и дојнио *устие* има; па да се јошъ и различиты азова, ечмова, и т. д. нахоу.

3. Граматика намъ е ова на премного мѣста, а особито коды склоненія существительного должити (марамъ одъ два лица), гди вели да у родителномъ множественомъ мотка, има *мотий* и *мотака*; слуга, *слуга* и *слугу*; а у творителномъ единственомъ косты, да има *кости* и *кошу*; масть, *масти* и *машту*; гладъ, *глады* и *гладу*; крѣ, *крѣи* и *крѣа*, и т. д.

4. Браћа, деца у дателномъ и творителномъ множественомъ да имаю *браћамъ*, *децама*, као годъ и оно, да момче има у множественомъ *дожучи* одвѣе е погрешно. Ревенъ требало би еданпутъ да престае; ерѣ овимъ се путемъ езыкъ кварѣ. Граматика ова научае многу оностранску децу, кои су до јко у дателномъ *браки*, *деци*, — а у творителномъ *бракомъ*, *децомъ* говорила, да одсадъ браћамъ, децѣма и т. д. говоре.

5. На стр. 60. стои, да се глаголи II. спрезиња у наклоненію неопредѣљномъ врло нееднако окончаю, па да зато здраво пазити треба на прво лице единственогъ брѣ садашњегъ времена наклоненія извѣстна; а зашто? зарѣ е то тако одвѣе нужно? зарѣ е коды глагола то найужидѣ, да се мора знати когъ е спрезиња кои? — Кадъ се давѣ одъ свакогъ глагола прво лице *знати мора*, на што су она правила одъ 65. стр.? Може бити зато, што и друге граматике имаю правила о саставляню времена, наклоненія и т. д. Ја мислимъ, да су она посве излишна, ерѣ су сва на томе единомъ основана, да се прво лице знати мора, а ово не морани ни за едну длаку одъ помоћи нису. За сва давѣ она на 65. и 66. стр. правила, довољно е ово найкраће: „одъ нашихъ глагола *мора се знати* прво лице,“ па онда знамо когъ е спрезиња кои глаголе; у остало не насъ образѣцъ упутити. Хоће ли пакъ незнајућегъ образѣцъ II. спрезиња упутити, да онъ одъ глагола *дунути*, *трести* и т. д. 3. лице множественогъ брѣ садашњегъ времена начини *дуну*, *тресту* и т. д., то не посао србске граматике; — хоу ли одъ савршенитогъ глагола *дати*, *познати* и др., кои прво лице по I. спрезињу имаю, 3. лице множественогъ брѣ садашњегъ времена произвести: *даю*, *познаю*, и т. д., то морамъ и самъ знати, као и прво лице одъ свакогъ глагола; а кадъ ово знамъ, онда љу и самъ погодити, коју одъ глагола изъ *тати*,

кон ли одъ оны на *цвати* иду по I. кон по II. спрезано. То е штогодъ сасвѣтъ извѣстно; и онда се цѣла граматика може саставити изъ ово неколико рѣчй: „ко жели србски правилно говорити, читати и писати, тай *мора знати* добро србскій языкъ.“ — Оно правило, коѣ вели, да немо изменяме части говора имаю овако а неке овако, и коѣ вели, да се *што мора знати*, а не доказуе како се то *може дознати*, есть само *правило обичаја ради*; овако и онолико вреде правила србске граматике о произвожденіи времена, ерѣ я држимъ да наши глаголи нису тако одвѣтъ замишени, да се на извѣстнѣя правила дотерати немогу.

6. На завршетку замишени правила о саставляніи наклонѣній повелителногъ учи насъ она, да у првомъ и другомъ лицу, множественногъ брѣя глагола III. спрезанія писме и оштро изговоримо; дакле: учимо, радимо, любите, и т. д., место: учимо, радимо, любите?

7. Предлогъ *при*, кога изъ србски уста никакѣ нечуемо, и коимъ е граматика ова сувѣше оиѣнена, могао бы сасвѣтъ изостати; ерѣ Србинъ вели: на весело, у весело, на копаню, — а не *при* весело, *при* копаню (стр. 71.).

8. „Онъ е дао петь ученица *книгу*“ (стр. 84.); овако насъ може само граматика научити да говоримо, а до садъ е говорено: онъ е дао петиорици ученицима *книгу*. (Па или овако или онако рекао, ту свойство брѣятелинога ништа невреда, него свойство глагола *дати*.)

9. „Свака речъ састои се изъ толико слога, колико самогласны или двоугласны писмена има, збогъ тога писмена еднигъ слога раздѣлѣти не треба“ (стр. 104.); иди брѣо, брѣа, брѣли и мн. др. рѣчи едносложне су, — и онда имамо и безсложни.

10. Кадъ е болѣ *соданѣй*, него *содашнѣй*; онда е болѣ *дананѣй*, *каданѣй*, *неданѣй*, *овданѣй* и т. д. него: *данашнѣй*, *кадашнѣй*, *негдашнѣй* и мн. др.

22. Апр. 1848.

Ср. —

МУДРА ИЗРЕЧЕНА.

* Кон се каменъ често преврће, неће маювати обрести; сѣдователно младѣй, кон се полезну науку придобити стара, неће безъ знания остати.

* Кадъ бы се онаѣ, кон у садашнѣ време славно живи, а друге люде равнодушно презире, ономену, шта е бѣо, и да заври у будућностъ да види шта га може постићи, текъ бы онда познао, зашто га е природа да живи произвела. —

* Ништа ти грѣе ни грѣшнѣе на ономъ свѣту нема, но надъ ко на кога безъ узрока, и на неизвѣстно доношенъ омире и хулеши презирати га поче.

Владимиръ Василь.

Тешко е бити надѣ, а масла и сира доста.

Срб. пословица.

Претечъ кнезу са ариштомъ (1) солгабирѣмъ лютѣмъ,

Учи шта како треба, да промене кудъ:

„Море лудо паорекъ, (2) тако ли се кнезу!“

Пази што треба за куйну, све му редомъ казуе:

„О Вожаѣ и фашава питанъ телѣца,

„Бела брѣши, и путера, млади ягавѣца,

„А предъ ускрѣе на пролѣте лепа правѣла масла.

„Юшъ равѣкъ-меда еданъ купъ и хмѣду яв.

„Кою главу шеѣра на кафе левантинске

„Донесешъ ли, бѣшешъ прѣмъ одъ страво потиске;

„А кравицу кузару ако бы ми добио

„Иштѣнъ енгѣмъ (3) у ярашу (4) найсретни бы бѣо.

„И моруе и есѣтре одвѣтъ едемъ радо,

„Падѣ а ти шака прибавъ ми, ма те колѣо стало.

„Юшъ да тѣ кажѣмъ море кнеже, и добра дувана

„Накупуй ми, а! не другогъ веѣъ башъ изъ Саяна.

„Старомъ шынакомъ и токайскимъ поноситѣмъ виномъ —

„Постарай се напунитъ ми канѣвета шаромъ.“

„А лакуши, покорѣше, смѣше, покерѣмъ,

То су женске поелѣстице — по ти зато мари.

„Све то пошлѣ на форшпану и овранѣ дѣпо,“

„Тражи корѣсть за самъ себе, не поступай сѣбно.

„И ху теби до годинѣ пѣлицу кнезовску

„Дати опѣта у руке, и владу сеоску.

„Нежали ты обштинѣ, ака ѣ она пуста,

„Дарѣе а те когодъ, кажи яв, запушѣ му уста.

„Варѣваше и пѣмѣне кадъ уззѣанѣтъ на часть,

„Па докъ чую рѣчѣ: азъ ѣмъ а дерѣкъ paraszi (5).

Кппра.

(1) Апсѣмъ.

(2) Сѣлачка.

(3) Тако и Бога.

(4) Срезу.

(5) Каѣ ѣ ово: „верѣтъ ѣуру.“

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 26.

Београдъ 25. Юнія.

1848.

ГЛАСЪ БЛАГОДАРНОСТИ

ВЫСОКОРОДИНОМЪ ГОСПОДИНУ

ПРЕДСѢДАТЕЛЮ СЪВѢТА ЗЕМЕЛЬСКОГО, КАВАЛАМУ,

СТОЯНУ СИМИЊУ,

за даръ дружбѣи младежи србске у Лицеуму К. С.
на Водовъ Данъ т. г. учиниѣи.

Хой неа' с' ори гласакъ, хой!

Изъ дубляне сада мой,

Да излѣкъ ясно свѣту

Желю дружбе веѣ у цѣту,

Коѣи с' млада крѣпе крила

Збогъ Стояна дара мила,

На когъ с' србска нуза сѣи,

Што любимце лѣне грѣи.

Хой радуј се Музо, хой,

Што с' добротворъ явля твой.

* * *

Србче свако а ты пой,

Кады зачуешъ гласакъ мой,

Неа' се ори Шумади,

А съ номъ цѣла в Србїи,

Надъ конна с' крепе тама,

Зора србе явал с' сама;

Брѣ Србъ знаде цѣнитъ благо,

Србство крѣпитъ своѣски драго.

Хой зашвай Србче, хой,

Да оснажишъ гласакъ мой!

* * *

И ты зачуј славо хой,

И пошальи вѣнацъ твой.

Та Симиѣ намъ есте Стояѣ:

Твога вѣнца предостояѣ,

У хладѣ б' нѣга сѣдо,
Музан' србскии стубъ сѣзѣдо,
Да с' хладомъ Муза снази,
У мѣлонъ танавъ с' тражи —
Хой пошальи данасъ, хой,
Славо, азелъ вѣнацъ твой.

Павле П. Петровиѣи.

СОНЕТИ.

1.

Тамъ у земли, у убаѣи, гдѣ се Призренъ бѣи,

Беше, браћо, им смо красне живоули дане,

Кудъ крочи ногонъ само — слава на све стране

Орила се, кою србски дуѣи съ неба свели.

Тадъ юначки корачасио къ пожелѣиоу цѣли,

Было сувымъ, было режуъ жора воде слане,

Доу а' ярази што да нама славити се бране:

Мы съ побѣдою одиреио се свакоу врага стрѣли.

Славоу в Србїи вѣнцъ — вѣнцъ се вѣнцъ бѣи,

Срб-потомакъ неѣ а' носитъ лавре са исѣдана

И обучувъ славу знати, имѣ найимѣи? —

Духъ гвоздену судбу гѣици, а образа врага

Неѣи ерду оставити, кадъ противноѣ бѣи

Чупатъ цѣвѣи изъ обшѣеи Слави жулистана.

2.

Запятаѣте одѣицу у облачка крилу,

Шта намъ Стефанъ Душанъ вреди кадъ имаше

владу,

Шта а' знаеи войводе намъ у лѣпои складу —

Запятаѣте посесхрѣиу равѣиоу владу.

Мы знамо вѣст' Лазаря и царицу Мелу,
Сынъ ииъ Стефанъ деспотъ славанъ у сръбекомъ
 граду,
Страннѣ-бани, соко сръбскій, за когъ ииѣмо знаду,
Давно нашь се одѣвали у порефъри и сваду.

Мы тушину не дамо се — та Богъ нашь е чуп'о,
Нек' свѣдоче одъ умилъ сузо оне ииѣ,
Кады све бѣде нашь е Вышній единый мохомъ
 аду'о. —

О спомени несправильно главна, латно време!
Неће ни садъ кобанъ нашнъ небо быти главо,
И Срби не опетъ живитъ да текъ слави строје.

Райковичъ.

САСТАНАКЪ У ГРОБУ.

Позоръ изъ осаде Париза у год. 1814.

(изъ Казеширу Вольфганга.)

Лаурентъ и Марія любиле се свои петь година дана. Съ тѣмъ, што е ово двое млади пречило да се не заму, мловила се текъ више любавъ ииѣгова, и дотера наипосле до наикрѣпше узаврелости. Марія билаше зѣна, штика струка; ииѣно лице врло ииѣжно; ииѣне очи вѣтрено црне; ииѣне носе любне крости. Черте иѣй одириваху духъ и осебанъ, и држанъ ииѣномъ позазиваше се наикраснѣи изображенъ. Она е имала двадесетъ и едиу годину. Лаурентъ, когта душевна и тѣлесна приемувѣтва добродѣтелиу ною супругу — као што е то Марія была — поднуно заслуживаху —, двадесетъ и четири. Жельно очекиванный чѣстъ свидѣния купце наипосле, до осамъ дана вѣлло е младама иичтати се.

Ии се война године 1813. Лаурентъ буде войникъ. Брачный олтарь окаяси се сузала; еръ за светомъ заветномъ наислабѣгъ сачетали одѣдоваху врло брзо узидеи раставили.

Марія билаше садъ сирота зависѣла само одъ едного ближе суротиче тутора. Кады све на чисто буде, пошу уреченогъ дана у цркви св. Сулпиція. Пошто ближе дошу, Марія пребледи, жалости яване на цркви стѣнинахъ. Чувства пуна срца, страхомъ и нежиромъ ускосебана ииѣху есуда лано предназначенова. Марія уѣе съ тужномъ душомъ у црквиномъ обстрѣгу цриву.

Бадава тражнше ииѣне очи олтарь савеза, оне нашоше само саудукъ и машале.

Былаше то црва мртвачка служба надъ младымъ тѣломъ едного войника, коему ранне животъ прекратинѣ.

Лаурентъ погледа строженъ онамо, и повуче брао неѣвѣсту свою у машалу, гдѣ ии е свѣстеникъ чекан. Марія се освѣсти надъ види Лаурента готовна, и изрече свечану завету; — ал' она и не чуе рѣчи, кое е рѣкла; еръ у истомъ тренуѣу загрне муки гласи крозь сводове цркве. Лаурентъ забледи, Марія пакъ билаше близу несвѣсти: обое похите и цриву оставе.

Лаурентъ — садъ блаженомъ чувству оданъ, што е на посаѣдку добіо, за чимъ е гинуо — ободраваше Марію на радостъ, али ииѣна слутиѣла дуна не могаше весела чувства свогъ супруга дѣлти. Овай мышланиѣ, да не јошъ смѣти баръ четриаестъ дана у Паризу остати; надъ ал' веѣхъ у истый данъ по вѣчаню прии заповѣсть, да къ войсци у Нѣмачку путуе. Ко да опише упечатанъ, кое е ова заповѣсть особито на любѣху супругу учинила? Найстрашнѣи будущности вразше се предъ ииѣномъ ирочною душомъ.

Пошто се раставу, наиѣе Марія одсудъ на предмете, коя е више негъ икады на неизвѣстность ииѣне едра исечекане среѣе опоменути. По свиназ авиниъ шеталима сретала е она осебанѣне ратиниѣ; свакигъ гласъ добоша плашѣо е иио, она е искала вѣсти съ войске, и дрпала е при томе. Она не може дуже у Паризу заостати, и оде тога ради на село. Али и оадъ не убѣгве она жалостнымъ образина, коя е сѣбаху одсудъ на иде отачбине, и габелл дивномъ освоена жельномъ узрокосавѣе. Доброчинствомъ тражила е она текъ да тугу свою ублажи, и то иѣй поѣе за рукомъ, али текъ до часа, у комъ ииѣкавѣе вѣсти о супругу своѣхъ не доби.

Она се врати натрагъ у Паризъ. Али текъ што билаше дошла, добиѣ писмо одъ Лаурента, гдѣ иѣй ядал да е райнѣи и да не едиу руку изгубити.

Марія хѣде овай чѣстъ ииѣму у Штрасбургъ ииѣи, да га негуе и тѣши. Текъ съ великимъ трудомъ буде одъ тога задржана. Но брао затимъ доѣе иѣй скоротеча съ гласомъ, да не Лаурентъ јошъ олу ноѣхъ у Паризу быти.

Оиѣ доѣе; ал' сирти блану. Какавъ боль, надъ Марія наипосле се освѣдочи, да му животъ

ніе можуть сачувати! И занста издане несреб-
никъ после три дана на ономъ сѣрцу, кое є по-
межу свима на земљи найвнѣреніе и найнѣнше
за нѣга кучало.

У увѣренію, да ће и она любезномъ скоро
у гробъ сѣдовати, показиваше Марія постыли-
ство и миръ, коя прїиѣлъ нѣме у удивиѣннѣ по-
става. Надежда нѣна нѣ се бавила више на о-
вой земљи, само къ оной странѣ іошѣ погледа-
ше она съ чезномъ и радостнымъ очениваннѣмъ.

Велика свѣта догадан онѣга времена теко-
ше за чудо бразо. Паризъ буде неприѣтељима
обколѣнѣ. Страхъ бывше обитнѣмъ, особито не-
бу женама. Мысао плячана и насилія пробуда и
Марію изъ несвѣсти. Мая 30-га, као на данѣ най-
страшнѣ за народъ, хтѣде она куѣу оставити,
коя, као што іой се чинилше, неприѣтељской ва-
три и суннше изложена была є. Зато приблѣше
къ тихомъ скровишту смрти, къ сандуку ономъ,
коя іой є, докъ є живію, найвнѣрнѣ браватель
быо. Нѣговъ непео чинилше іой се, да іошѣ ти-
нянѣше силе за њо яма. У црннѣмъ, покривена цр-
номъ копревомъ, клекне на гробъ драгога и по-
диже се у тихомъ моленю къ Богу мира, у ко-
ега приу садѣ душа преминувшегъ почиваше.
Тада се чуше топови, кои по околнцѣ у стра-
хонитомъ одку гримѣше.

„Ужасный гласе убиства и разореня, хо-
вѣншѣ и мртве изъ нѣова сна да пробудитѣ!!
Не! Лауренте, твоє мирно заточенѣ не саѣ се
разорити; само на полянама живѣнѣ бѣснѣше
духъ разореня!“

Тенѣ што ово речне, падше єдно буле на
пачу, разбѣе и одирѣ сандукъ.

Мртва стровали се Марія на нѣга; страхъ
є нѣннѣмъ цѣтѣвѣмъ унякую.

Непознава сила, коя надѣ животомъ и сир-
тѣ влада, отворила є гробъ, да два сѣрца за на-
внѣмъ сєдини.

P.

ВЫСЛЫ.

Самолюбіе єсть вѣнѣнѣ и вѣнопаснѣмъ лас-
катель.

Бже само страсти могу насѣ убѣдити. Оне
су искусство саме природе. И найпростѣмъ човѣкѣ

одушевѣннѣмъ страшнѣ, убѣђава силнѣе него най-
краснорѣчивѣмъ ораторѣ безѣ страсти. —

Страсти су несправедлѣе и инаю предѣ очѣ-
ма собствену угодносѣ. Зато є вѣро опаснѣ
нѣма нѣровати и сѣдовати, на и онда када се
оне по видимомъ слажу са разумомъ. —

Старай се поинѣмъ ховѣнѣмъ сакрити страсти
подѣ наличнѣмъ благочестіа и благородногъ чу-
ствования; оне ће се свѣгда саме собомъ одри-
ти. —

Милость знатнѣмъ людѣмъ, кою мы почитуемо
за добродѣтељѣ, провизлази или изъ честолюбія,
или изъ лєзвѣсти, или изъ страха, а по вѣной
части изъ свѣгѣ трога. —

Мудры людѣмъ твѣрдосѣ єсть искусство сакри-
ти неспокойство душе. —

Твѣрдоѣа и добродѣтељѣ више намѣ є по-
требѣа у среѣи него у несреѣи. —

Смѣртѣ тако є немогуѣно погледати управѣ
као и сунѣе. —

Не бы требало казати: твѣрдосѣ или сла-
бость духа, єрѣ обѣе нѣе ништа друго, но добро
или зло расположѣе органа нашегъ тѣла. —

Неавистѣ према любимцима среѣе нѣе ни-
шта друго но любови среѣе. Печалѣнѣ се што
се лишавѣмо нѣ, тѣшнѣмо се презираѣмъ оны,
коя се нѣмоє ползую; и не одаѣмо іѣнѣмъ почи-
танія зато, што нѣсмо у станѣо лишити іѣ до-
стоинства, коимъ приоблѣко почитаніе одѣ свію
другѣ. —

Нема тако несреѣитногъ случая, изъ когѣ не-
бы памѣтинѣ людѣ извадилѣ ползу, ни тако среѣ-
ногѣ да га гаунаци небѣ могли окренути на
свою штѣту. —

Среѣа све обраѣа на ползу свѣи любима-
ца. —

Мраость лажѣ не редѣко є само честолюбіе:
да бы дали цѣну нашѣи свѣдоѣбѣи и уваженѣмъ
нашемъ говору. —

Разуванѣмъ човѣкѣмъ треба да расположѣе добро
и редѣмъ извѣрнує свѣе планѣе. Непорѣдаѣкѣ іѣ
не редѣко побрѣа тако, да мы желеѣнѣмъ удаѣннѣмъ
учинити свѣ, трѣчнѣмо мноѣмъ предѣметѣ, на
често збогъ маловажнѣмъ пропуштаѣмо найважнѣе. —

Ако постои сама чѣста любови безѣ свѣе
другѣ страстѣи, она є сакривѣна у дубѣннѣмъ на-
шегъ сѣрца и непознѣта и нама самимъ. —

Самолюбіе и онда се преѣа, каѣ є обожа-
вало онѣнѣе предѣметѣ, коя се покажу недостѣи-
ннѣмъ далѣгѣ обожаваѣа. —

Мы любимъ све само по отношению къ намъ самымъ, и кады предпочитуемо себи друге, онда сѣдѣмо единственно вкусу и удовольствію своему: у осталома ово предпочитованіе саставля истинно и савршено пріятельство. —

Често хохемо да увърнимо себе, да любимъ оне, кои су у болѣмъ станю; а у самой ствари та наша любовь ніе ништа друго, но голо користолюбіе. Мы нисмо їмъ привержени, да бы їмъ училили какву хасну но да бы штогодъ добиали одъ нѣхъ. —

Нико више не побужава люде къ трудолюбію одъ леньяца, кои е се зато пробудіо изъ леньности, да се покаже прилѣжнымъ. —

Найваже честолюбіе узме савнимъ другій вядъ, кады еретне немогѣность, коя му не да достигнути цѣль. —

Старцима е зато мило давати добре савѣте, да бы се утѣшили, што нису у станю више давати рѣше примѣре. —

Высока фамиліярна имена, у мѣсто да узвышну, понижанаю оне, кои нису у станю сачувати їй. —

О своимъ срцу говорити добро сви инамо обичай, но о уму тако што казати несме нико. —

Да бы савршена имали знаия ма о коіой ствари, треба знатъ звати и найманѣ части нѣе. На како су оне многобройне, то и понятія наша скоро свагда остаю само површина и недостаточна. —

Што е страсть према любезници силніа, то лакше може се прекренути у неавасть. —

Толіко е лако преварити себе и непримѣтити, колико е тешко обманути другога па да онъ непримѣти. —

I. Ы. 6.

СПОМЕНИ

изъ новіе сръске исторіе.

Благородному Г. воеводи Живку Шљивичу
данадежитъ съ честію

у Брадарича.
незадржано.

Поздравляемъ васъ воевода Живко Шљивичу и тако вамъ даемъ на знаѣ каносмо ми вамъ

одъ вине пута писали да све люде под командою вашимъ допоследѣгга човека на войску на границу встерате, и войску у гонили и подиуно да држите, и послао самъ моего брата Дмитра да вамъ у томе Помогне, ази ми ништа неиниште, ни ти войску испушлите кое ми е за велико чудо како ви мое Заповѣсти под ноге бацате — тако нама являмъ, како ето оветъ шалѣмъ и моего Секретара Панту Радовановича, и моего Баряктара Уроша Новковића, да вамъ покажу наредбе, и да тамо буду док и я стигнемъ, ер я на све Стране одма бити немогу, тако што годъ они вамъ покажу да имъ веруете и на минутъ пріе све да савершите што они уредѣ, а особито войску даискупите, и кои неби послушао, оваиѣ главу изгубити да знате, и куда васъ са войскомъ наредѣ, онда да морате нѣхъ — остаемо вамъ свако добро желећи

верхов. вождъ народа
Сербскаго и кавалер
Георгіе Петровичъ.

У Бадовинци

на дрини

25. августа 1813.

Тиранство пада, Слобода влада.

Слободе нашъ сунце сія,
Чуйте сръбскогъ рода славе!
Свепутъ цѣтакъ наше славе,
Тимъ огрянѣмъ снажно кляи.

Блага роса зоре плаве,
Нове славе дайту прія; —
Сужнимъ тешка бы ноѣ тія, —
Зраци дана тугу даве —.

Слобода на престолѣ сѣда,
Благимъ окомъ свуда следа,
И народина правду дѣи,

Да свудъ свиу дапци бѣи;
Тешко томе, ко нашъ неда,
Сѣишатъ къ свете правде цѣль!

Живко К. Ивановичъ.

Уредивъ Милошъ Поповићъ.

Печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 27.

Београдъ 2. Юлія.

1878.

НАРОДНОСТЬ, СЛОБОДА, СЛОГА.

Одъ Лаврентія архимандрита Равнозачногъ.

Народность е башча наша,
У нѣой цвати цвѣће нама! —
Снажна рука прадѣдова
Разбила е тешкій оковъ,
Потъ коняъ е суве лила! —
И слобода, селъ нѣна,
Подигла е главу,
Испела е русе власи,
Искатила ружаъ.
Слога ѣ крвала разширила,
Гранла юнако,
Да се срца не цѣпаю,
Кадъ народность кука!! —
И сва тамо потекоше
Гдѣ слобода веку,
И сва тамо изгинуше
Гдѣ народность кликну!! —
Заръ у нама нема некре
Духа оногъ юначкога,
Кой имъ с' вѣ надръ главами
Прадѣдова славимъ наши?! —
Трава цвѣће обраста,
Тако куће нѣволе!
Ту народность стражу чува,
И слободѣ красно лице,
Свѣтле е тамо као сунце,
Звѣзде трепте надъ гробовма,
Да имъ с' слава не угаси!
Хайдо браћо сложимъ тамъ,
Да имъ снажно — суве кости
Цѣлавамо, тамо сви!! —
Да кажемо народности,

Нек' развѣе крила своя,
Са слободою — сийномъ сеіомъ,
Нек' долети е нѣдра наша,
Мы кѣно е уиѣтъ бранит'!!! —
Дуси свѣтлаи прадѣдова
Ев' бацше анѣаду свѣтлу!
Слога браћо паде неѣ насъ!! —
Држно е снажно, тврдо,
Досвѣкено кудъ тешко,
К' светлой цѣли прадѣдова,
К' народности е слободи.

ЈУКЪ УГНѢТЕНИ СРБА.

Но се брави,
Тай се храни,
Но се дике,
Цѣлъ достже!

Срби! шта сно дочекали:
Да намъ Маѣаръ куће пали,
Да намъ кожу с' леѣа гули,
Вышигъ Бога, свѣтца хули! —
Та на нѣге Србљи сада;
Богъ е съ нами, Маѣаръ пада.

Веѣъ зла нише битъ немѣже,
Ты самъ видишь съ неба Боже,
Судацъ бѣ, — а простъ праде,
Маѣарина, свѣтъ самъ знаде.
Хайдъте Србљи, садъ можемо,
Маѣарину да сатремо.

Мало што ти црву гди,
Не пузашъ ли, онъ се срди —

Вадратовъ те бѣсно зове,
Рекнешъ, — баца т' у оковѣ —
Хайд'те Србляи слово, яво,
Маѣару в нѣсто пакѣ.

На Николу светог' охда
Маѣаръ гадать зуб'на клоца,
А у суда немашъ право.
Ма ну добро сво подаѣо.
Ах! Отче нашъ иже еси!
Србе, та садъ тог' с' одтреси!

Маѣарска е то „единачность“
Да покаже Срб'на правостъ; —
А „слободу“ тако гледи,
Србеке прие да повреди:
Да у нѣма конѣ рани, —
Србинъ ко е то нег' брани!

А „братъ си ну“ тако мѣо.
Да бы свакій еать те бѣо, —
Слушашъ ли га, нѣка преѣа,
Што т' не плати преко леѣа.
Чуйте Србляи шта се ради,
Како Маѣаръ Србляи гради!

Па кадъ знамо ова чуда,
Да Србъ нема чести, ни суда,
Гдѣ нашъ светци безчесте се —
Па за ова да не мре се?
Грѣхъ до неба, грѣхъ бы бмо!
Само напредъ, па не тѣо!

Срамота бы за насъ было.
Подъ маѣарско да смо крило,
Кодъ мишце, баюнета!
Одъ читавог' стид'мо с' свѣта! —
Само хайд'мо нег' с' не дрема,
Па Маѣара врата нема.

За показат' ко смо, шта смо,
Юшъ юваца Србляи да смо,
Коравъ само за коравицъ,
Србину се каже свакомъ, —
Гдѣ е вѣре, срца има,
Хайд'мо, хайд'мо до Будима!

Д. М.

КРИТИЧНО-РАЗЛОЖЕНЕ МЫСЛИ

о двоякой служби писмена *ѣ, ю, я*.

За ова три писмена *ѣ, ю, я* назвао е г. Вукъ на XXXV. страни свога рѣчника, да су слогами

одъ писмена *и* и *а, е, у* састављени; па е тако-
ђе и о двоякой служби нѣной, којомъ ова сла-
венскій языкъ послужую, напоменуо; а неба
часть књижевника наши истинъ се писменима
овако служу, као и славенски; и истина, да е г.
Вукъ на питањъ свое, у књижици нѣговой:
„Вукъ Стеф. Караџица и Саве Текелиѣ писма“ и
т. д. на 5. стр., да ли е то по славенскомъ пра-
впису: *поѣѣ, аѣѣ, нѣлу?* и т. д., съ позывомъ
на смѣшный писмена *ѣ* између нарѣчја србски
и славенскогъ языка изговоръ, противанъ одго-
воръ дао; то бы и опетъ рекао, да се, нѣго-
вомъ правпису неважнѣи књижевници, што
се тога тиче, тимъ правданъ, што у славенскомъ
языку негъ има то правило, да се *а* и *и* испредъ
ѣ, ю, я изговараю као *а, и, я*, или хрватско *lj, nj*;
па веле, кадъ се *а* и *ѣ* у славенской рѣчи *лѣто*
изговараю *льто* (ljetо), то се она могу и у срб-
ской рѣчи *поѣѣ* тако исто изговарати *полье*
(polje); а овако радећи слабо грѣше, и кадъ
друге какве спречнице небы было, у томе бы се
лако поравнали. Али шта ћемо кадъ нече нево-
лѣ одъ те имамъ; и ево да видимо какве су:

1. Што се писмена ова употребљаваю као
гласици нѣины, као и. пр. у рѣчма *сѣме, сѣкъ,*
юпе, ама, то засадъ негъ стои; да прећемо на
другу послугу нѣину, гдѣ ова, кадъ се после *а*
и *и* нају, овима нешто додаю, а нешто и себя
задржанаю; као и. пр. у рѣчи *юланѣ* (Juljanje,
das Wägen). Овде кадъ бы хтѣо и. пр. одъ по-
следнѣгъ слога *нѣ* свакій гласици за себе изго-
ворити, т. е. да *и* има онай гласъ, кои хрватско
са *ј* уменшано и или Вуково *ѣ*, а *ѣ* да се као *е*
чуетъ, онда бы видѣо, да е писме *ѣ* оно *и* писмену
и дало, те се ово уменшало, а писмену *ѣ* само
е остао; — а *и* незнамъ има ли когъ европ-
скогъ языка правписъ то правило, да два, слога
сачинаваюба, писмена, едно другомъ нѣго позавѣ-
ме. Истина-Богъ, да се то съ тимъ правда, што
наше писме *ѣ* нѣ писме, него слога одъ *и* и *е*,
па кадъ и. пр. Хрвати могу нѣина писмена *п, ј, е*
изговарати *нѣ* или *нѣ*, можемо и мы наше *и* и
нѣ *и* и *е* састављено *ѣ* тако исто изговарати;
али кадъ рѣчи поведемо о гласицима, па мы на-
ше и по гласу *нѣ*, а *ѣ* по нѣгоме гласу као *и*
изговоримо, — Хрвати напѣ, по овомъ (истина
крѣпномъ и истекучемъ али текъ колико то-
лико разборитѣмъ) правилу, да *ј* *и* и *п* уменша-
ва, *п* и *ј* саставе, а е за себе изговоре; онда
ћемо мы добити слога *нѣ* (*нѣѣ, пѣѣ*), а Хрва-
ти *нѣнѣ*.

Као укована стои лађа на црноме мору; една се единомъ любили, као чедо у колѣни. На миру су ђтрила, конопци и катарна праве у води чудно преломљене сѣнке. На прову е гостба. Осман-ага заповѣдио е у необичној млокини Јаничарима и Христјанима сугубу порцију пирича, воћа и дебеда мяса овнујскога, и четири филцава каве подѣлити. Осман-ага, синъ Кануданпаше, дивљий и мрачниј нег' оцацъ му, Мусломанима тигръ названъ, предъ когга очима стопетдесетъ ђаура колѣна савино, предъ когга очима петдесеторици Јаничарима, кои су нао обсада лађи, кривъ застане, — Осман-ага обрекао е и самъ данашъ ведаръ, весело расположењъ, концу вечере присуствовати са Зофиромъ, љупомъ Грининомъ, робинимъ, супругомъ.

Матрози и ратници сѣде у малимъ гомилама, еду плаваѣ и воће. Мусломани су љви, у мисли задублили; вальда кани Османъ ђауре које околине збогъ незаданы арача напасти, половцу невѣрны паса изтребити, куће опалкати и сагорети, хоће може бити да храбростъ своя войника гостбомъ подмари. Грци тихо међу собомъ зборе: „Богъ својеогут' неже се свиљуе.“ Зофира, Христјанина, любви вѣру, отачину; младый, поноситый ага љви е заповѣдникъ, любви дѣлову. Тако често бира Вышній — да ведичину своју покаже — главу дѣве за извршенъ чина, за кои юнакъ и нѣе никако. Ахъ, дуго се кланяше признаница Христа предъ родомъ павлопророка, заръ е време већъ да крстъ полумѣсецъ помрачи. Неки размышљаю, а неки шапућу. То вамъ е вечера, гдѣ се на единой страны вашше, на другой магне госте, оне кезе едно на друго лубе, у очима љиъ читашъ неприятиество; у глави саяню одъ боева, и текъ страхъ испредъ бича госте донесе привидно приятиество.

Османъ уђе. — Мусломани се подигну, поклавше се, метнувши десну руку на љву страну прѣио. Христјани влекоше на колѣна, и додирнуше челоу землю. Ага да знакъ рукомъ, и сви посѣдаше опетъ за вечеру, и онъ самъ спусти се на еданъ билимъ, когъ му два криа роба простреше, и савѣ ноге у накретъ. Онъ узме дугачакъ чабуку у уста, а предъ љгга метну судиѣ одъ алавска порцелана, изъ когъ е красавъ мирисъ пѣна долазио. Османъ быльше у цѣ-

ту година, имаѣање прио, ватрено око, и приа брада оѣнявање пешто галичасте образе, жие набубриле, рекао бы видинъ, како се кривъ у љима игра. Растъ љгоуъ издавао е благоустройность и ачину; онъ носаше каѣтанъ, првеиъ канѣ кривъ заливногъ агѣта, и ђуракъ одъ ередина; за кашмирскимъ пољсомъ сѣтлаше главе одъ два пиштоля и балчаѣ кинжала; на страни висіо е у златнимъ коричама алатанъ и-таганъ, сѣлне очи му обвиаше зеленый турбанъ, на комъ као знакъ высокая господска рода вѣяло е, иглоуъ драгогъ камена утарѣно, нон типе перо. Острагъ иза два роба ставаше злопакій Юда у своѣмъ одѣлу, као летакъ на тополи дрѣвѣи, и лукаве погледе бацаюѣи, башъ као оный ристъ, кои се испредъ паса съ предвратіа гледи крадомъ да одсмуца.

Вечера се сврши, текъ да се јошъ кава пѣе. Османъ даде знакъ робу, и овај као муња одиети одатле.

Садъ се љви дѣвојка, бѣла одѣла увѣише чдане и пушташе као падаюѣиј сѣиъ у вазду. Мале дивотно сведене стопале стезаху плаве ципеле, горе вѣла се као змѣя сребрна, прио пругаста лавтѣлика; починѣ се одъ кожногъ чланка доле, али свршеташъ не моше око догледати. Плава горѣла хальма љпе Гринѣ, сребромъ искиѣнена и спреда отворена, летила е све изнадъ сѣиъи юѣ плаѣна. Многи, премноги люди дали бы драгоцѣна сокровишта своя, ахъ! и дуге године јошъ, да поредъ љѣ само живити могу! Нѣне косе мекацке као свѣла, као паучина, кои на полянама у есенъ савѣ — вирѣише изъ плаве, сребромъ попуѣише, мреже, и љно лице былъ у густый копренъ увѣено, кои е пытолюбивомъ оку пречіо и зато више будіо саянюѣу фантазию. Ага мане рукомъ, и Зофира, лака као стъ дрвета падшій цѣвѣтъ, посади се поредъ љгга.

(Продужаѣе се.)

НОВА КНѢГА.

Света Гора са стране верѣ, гудожеиствѣ и повѣстице описана Димитриѣмъ Апражовиѣмъ Живописцемъ. У Београду, у книжеско-србској типописцини 1848. — На 12-тини, стр. VI, 180. — Цѣна: 1 цѣ.

Учрединъ Милошъ Поповиѣ.

Печатано у Правителствеиой Книгопечатниѣ у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 28.

Београдъ 9. Юлія.

1848.

ПОЗДРАВЪ

УТАБОРЕННЫМЪ СРЕБЪИМА.

„Иди листу мило добро мое,
Мен' е живо што сѣ тобою венуго!“ —

Пређо доле — воду и брегове
И предстадо отцу отечества,
Па запроси' лѣна народности,
Све законимъ човечества путемъ,
Хтѣдо с' натрагъ одвудъ дођо вратитъ,
Казат' роду царево поздравитъ;
Пака порођа ал' замке ни сплете —
И негледая законитостъ лѣну,
Наиђреня м' и дѣлности другу.
Сирѣху прети наградит' ни труде,
За народностъ подишени радо.
Сирти жало развукло челоности,
А послало гадног' скоротечу,
Оружаног' плеткомъ безаконмъ,
Са налогонъ срубити ми главу,
Ил' какачѣ одиети ме сузѣна;
Дз овако незаконимъ путемъ
Суда примимъ — за дѣла закона —
И пристойна човѣчеству свѣта,
Зло за добро, безчесть за заслуге.

Бы поа' часа — едно магновѣшъ,
А мой аѣно часа непочаси,
Већъ отвори књигу шапутани,
Па ми одкри адска наиђрени.

Око сузи — а срдацие пишти,
Одъ помисли: да неправда влада —
А да ѣако управља са свѣтокомъ,
И воюе противъ човѣчества.
Око сузи — не одъ подлогъ страха
Већъ одъ тежѣхъ протиснуто тужно

За предикомъ бойногъ окрша, —
И одъ желъ — сѣби душманина,
Неправдѣе напѣт' му се краде,
Показати шта народностъ вази.

Подле груди адногъ несмѣлице —
Еку двораци потурачногъ страха,
А Србина неродила майка,
Већъ утворѣ бабско немоћности,
Комъ страшило сиртигъ магновѣши
Замрзлава у жѣлана крѣцу.

Србадѣ браћо аднокрѣна,
Вы силнога Душана потоници —
Ево нана одъ мене поздравѣ:
Юнакѣ начеми и десницомъ рукои
Раскинућу одъ желѣза замке —
Па оружанъ начеми Обилића —
На прѣнка околѣтъ народности —
Прескочићу рѣне и брегове,
Долѣтићу у средину нашу,
И покушат' нишциу юначку,
На прѣнка подлогъ душманина,
И казат' му шта е законитости.

Иди листу миломъ роду моме,
Кажѣ иѣму одъ мене поздравѣ,
Да се юнакѣ живѣ предати нећу
Душманина неправеднои кажи.
Проклетъ браћо кои — србско неће
За народностъ да принесе цѣћне —
Дав газит' главу народности,
А юначку непролѣе крѣцу.
Сложно браћо — та и самъ Богъ хоће —
Да с' укниѣ поганику влада,
И овете прѣђани олтари —
Да огрѣе я Србѣиство сунце!
Само сложѣно — Душана потоници! —

Богъ е съ нами — врази су подъ нами! —
Побѣда е на праведной странѣ! —

Божи сила Христѣиство брани.
Православни — останите слави! —

X.

АТАМАНЪ.

(Наставка.)

Османъ викне: „пѣвайте, баури!“ и у тай махъ сви у црвеной горной халлини, са превикъ турбанима на главами и у алватиниъ бѣлихъ халчама, — ставе се у редъ; садъ удѣсише пѣсму у славу самосаздателя, у мысан: да ага чека само часъ, те и въру прими сына Божиѣга; но едва зазвони име Христа и дѣве Маріе, кадъ ал Османъ намргоди чело, изъ очію ватру гнѣва просишаюи. Устне Христѣиана склопче се, гласи ѿмъ одъ страха изумру у пресина. Ага ѿмъ рече другу пѣсму почети. Мыслебн да е ѿмъ рано пѣсму въпросовѣди Турчину пѣвати, прихватише пѣсму бойну. Османъ е слушаю, докле годъ е пѣсма поли одъ Маратона и пролазъ коды Термониле славилъ, неустрашано юнаштво Милкида, витешко пожертвоваиъ краля шпартанскотъ у звѣзде куюи; а кадъ они започеше: „Света отачино! света слободо!“ тадъ сподби ага пинтоль, натегне, окиве, — пуцанъ заечи, таче звизде и еданъ одъ Христѣиана стропоща се мртвъ на землю.

Христѣиани построваливаху се на колѣна и дигаше руке у висию. Яничари потроше маче, вичуи: смръ на бауре! Османъ опали другій пинтоль, и предводитель Яничара паде у крви куюиши се. Яничари вратише, мильсть просеи, мачево у кориче, и погнуса главе къ земльи. Нѣмо заповѣди ага лешеве у воду бацити; мртва тѣлеса Яничара и Христѣианиа падну у море, и пливашу као браћа; да ждералииъ рибамъ рана буду, — са животомъ изтеше мржня религіе на религію. Съ крова се крв почисти, Османъ поврати и саму дражестну дѣву у живото, и све буде мирно, спокойно као пре; да е ко изъ далена гледао шта се збыло, бы рекао, и бы се заклео, да е све то у сну, ништъ на яви было.

Зошира е пѣлаа рай, седмо небо, пророка и любовъ; прети ѿниъ кливаху по жичама харѣе. Као Хуріи обчаравала е она обликъмъ и гла-

сомъ; ага слушаюи подало е димъ изъ чибуга пуштао; ѿгово се чело разведри, заповѣди свакомъ матрозу и войнику да се ѿмъ по два филдана каве даду. Садъ изъ изливша овогъ не заклачаваху Яничари на убиство баура, али они сматрашу у Зошири аиѣла бранителя Грче, у Осману начинъ чаротворне силе. Ага уздане, удали се са Зоширомъ, два роба и Юда слѣдоваху на мигъ ѿговъ за пѣмъ. Чимъ уѣ у свою собу сѣде ага, одусти робове и рече за тимъ Зошири: „Христѣино, што чуешъ овде, дубоко храни у памети; за едну рѣчь, коя ти се устнама подкраде, одинуѣ ти гвоиѣ главу.“ Она погне главу у знакъ слѣпа послушаня, и ага окрену се Юди съ рѣча: „Псимо, кавѣде и опетъ шта си видю, но колико годъ пута слаженъ, тѣло не ти се ватромъ жигосати.“ Юда узтрешти одъ страха, очима немирно валише, и саже се къ земльи колѣнима. „Кунемъ се Хериномъ, Бховомъ, Месіомъ — кунемъ се страшнымъ судомъ, да бу свету истину говорити. Видю самъ стотину чамача, био самъ посреде ѿи, примю злата и заклео се да бу ѿмъ ѿпѣиъ быти; сутрашнъ не ноиъ као до — у стѣне сераила продрети и ту не предградѣ, но варошъ саму сагорети и опаличати. Њиовъ вода ние онай младѣиъ, когъ е султанъ Амуратъ, господаръ свѣта, поклона дао, но старчина, кои на брегу коды чамача сѣђаше.“

„А знашъ ли ты за цѣло,“ запята Османъ, „да се они дано по обали крию, и да су текъ ноуу пловити намѣрни?“

„Сине великога тигра! дяко музулманска юнаштва! то тако извѣстно знамъ, као што знамъ да е данаст субота.“ — „Садъ торяиъ се невѣрный псу, за истину чека те злато, за ажъ гвоиѣ.“ Юда се повуче изъ себе, ага остане самъ са своіомъ любезницомъ, уздигне дуваиъ — као што зоряца сине, сине лице у Зошире, румѣнь прелети мелкобѣле образе, очи сіяху као углини живи, и мрко бодисаде сведене быше обрве изнадъ очію. Ага закличе: „Тано ми очію твои, дѣпа Хуріо, на еданъ одъ козака неће смрти умаи; тридесетъ турски шайиѣи сѣну ѿмъ путь, нишъ могу утеи. Крвало не платати они собетъ у Галати, у сераилу отца мога,“ — и садъ полюби и загляи онъ дѣпу Гринию. Они дѣху любови — любовъ зачинаше ѿмъ живото. — На крову буди и мирни сѣде Христѣиани и Мухамеданци; жалостно блади поглядъ ѿиовъ по води, еръ недирнута виде се два леша на површю, те бацаю свакомъ ово незаслужно на они, да е

дагъ човѣкъ окрутне ѹди пѣниа као стокомъ управла, а и они имаю руке и мачеве, само їмъ нема — волѣ и единства.

2.

Звѣзде гасну, зора просїва; дужь приморја аналтоскогъ иде хриа мрачни барїї. То су козаци чамци! овай часъ су дошли, ерѣ їошъ цури вода съ чамца, пѣна се диже у великимъ масама. Козаци прокляно ташину мора, протежу трудне чамце, да кости у аглави пучаю, чучнувши тадъ два и два иду на прудове, да одпочину. Они саваю мирно, ерѣ брегъ е и одише далеко, него да бы коньїкъ алъ пѣшакъ у чунъ сїби могао, а къ сувомъ мѣсту како ће турска лаѣ? осамъ тога пучањ или звиндъ ѹлета лако тргне Козана изъ сна. Сада скупе се старїише ратне у чамца Атамана, и посѣдаю уокругъ. Їошъ е мрачно, едва да распознашъ черте лица. Атаманъ приузе: „Господо и браћо! досадъ све иде како желимо. Паша одъ Одакова опаснїо е лаце повући, и наши чамци прошли су тако марно, да нїе ни цето зааваля; о-самъ дана е, како по брегови Азіе веругамо, їошъ нась людско око спазало нїе. Чувутъ, нашъ пїшунъ, заклео се Талмудомъ, да е Стамболъ безъ зашїтїе, да се тамо за Козакѣ заборавїло. Сутра на вече хоѣмо паметованї освѣжїти, напанїємо сераїлъ, замочїємо руке у рїзнице султанове; неко време хоѣмо ватру и мачеве штедїти, сѣсти после на чамце и очїстїти одавде брїзномъ орла.“ — На ово примїтну Соломъ Запорожанїнъ: „Я не видїмъ више, негъ што се на врху мои пїштоля їаїти подъ опїтрацїомъ саблѣ мое находитъ, алъ све ми се допада да е сїгурнїе ‘Требишунъ или Сїнополь оплалкїати, него а’ на отоманску резїденцїю поїти.“

Атаманъ предсрѣтне: „Онай, кои не рїзїка, и не добїа нїшта. Татаръ се удоволяа самїмъ грабежомъ, Козакъ мора се свїтъ дївїти, да! и кадъ бы їъ небу меревїне, и у пакао лѣстве водїле, онъ бы и тамо былъ.“ — „Честїто, отче Атамане! — Ъкїво отацъ Атаманъ!“ повячу сви, Соломъ пакъ шїргуташе зубїа, поцрвѣнявїши до ушїю.

Затїмъ прїхвати рѣчь Глебодїї одъ Теретова: „Отче Атамане! кадъ то речешъ, нїа нїе мои на бой, па да бы было противъ паша чете; алї жадска е вѣра — пїсѣна вѣра, за волацъ служїше онъ Іесусу и антїхрїсту, за полацъ продаѣ єдногъ као другогъ. На рѣчь нїгову не можемо се ословїти.“

Атаманъ одговори: „Я самъ жу дао злата, жертвовао самъ злато, а за злато учїнїше Юда свашїа; и бащъ ако нась їзда, еда ли нема Козакъ саблѣ, да замке, кое нашь онъ сїлетѣ, осуїтї? Давїомъ почїнїмо, а поѹу видїємо гдѣ гори лапца у сераїлѹ!“ — „Света непа буде воля отца Атамана!“ одговоре сви, и оду у свое чамце одпочївати.

Данъ поче сванївати, небо бїеше облачно. Вѣтаръ е дувао одъ запада, воде поврїшъ удрма се, расте, надїма се, и таласї почїе врху чамца шумїти. Козаци, кои су већъ на ногу были, проклянаху вѣтаръ, ерѣ ѹмїти посла се весїлїма; они кои спавашу, и не будїше се, ерѣ нїма су узбркани таласї — полюбїи, кое майка чеду на спаваню дае. Тадъ угледа єданъ одъ Козана точку на мору, коя се тамо амо мїчїше; за минутъ скочи съ єдногъ чамца на другїї и пробуди отца Атамана. Атаманъ отвори очї, метїе капу съ перїяцїомъ на главу, и управї погледъ на назначено мѣсто. Атаманъ и ако е коєе сїде као бїлїй голубъ їмао, былъ е їошъ соколава ока, собомъ е їздрїао више негъ тридесетъ завоеванїа на води, а былъ е съ моремъ тако упознатъ, као съ сломъ и пїшѣмъ. Онъ погледа тамо и завїкну: „То е турскїй бродъ! Козаци, на весла!“ Гласъ оде одъ чамца до чамца, и што ураль вѣтра, шумъ таласа не учїни, чо учїни єдва єдина рѣчь Атаманова. Козаци се узбуде, скоче и лате се весла.

Точка е растла примїтно, прїблїжївала се Козацїма, и већъ сї могао катарку и лдра, већъ сї могао црвѣнъ турскїй барякъ разлїковати. Атаманъ вїкне: „Лѣао и десно къ брегу! — Чамци се разсудї у двѣ гоїлїе, на бродѣ е дїмъ, сїлна тїтїва єдногъ топа рїкне, вода се запїнуши на махъ, гдї су чамци стаїли и велїкїї се таласъ дїгне. Чамци люляху се горе доле, и Козаци опїтраше пожеве и ятаганѣ о каменѣ. Другїї громъ, третїї и четвѣртїї тресїе, и неуставно єчїше пучањ єдна за другомъ. Атаманъ повїче: „Нашъ е бродъ! Пѣшїштъ їой е заповѣдїнїтъ, спїштаїте катарке на єданъ кругъ, Козаци!“ и катарке се спуїтїше, съ обѣ стране нагрю чамци уокругъ и обволо бродъ. Турскїї топъ загреї, ту се и съ пїштольї бїе и куршунї падаю предъ чамце у воду; само її пѣна узїпїлїогъ мора дочека. Козаци, као да хоїе да її надраже, пушкарїао кадъ и кадъ. Великїї оганъ аїеми, само пїштольї прасїаху їошъ, и Атаманъ вїкне: „Юрїшъ, юрїшъ на лаѹу! Не-

наю барута више." Тугоноша на знаѣт завитли трипуте коньскимъ репомъ у ваздуху. Козаци весело юначки, по двое у спаномъ чулу дигонсе у высь атамане, и сви чамци юрине као муња на бродѣ. Тридесетъ топова загрме на броду, десетъ чамца се изврну и Козаци плываю пои мртви са таласа, а кои упитиоу се, да се или брода, или чамца докопаю; бродѣ малакава и брани се. Атаманъ виче: "Юриш! убійте! счистите!" Яничари меченима забранюу приступитъ Козакомъ. Руке, главе одлећу. Крв течє, разлїиши стєну, борци пичу да се ори. Бїсно бране се Муздумани, бїсно навалюу Козаци на нїи. Атаманъ виче: "Зачномъ!" и маха мечемъ далеко уокругъ. Ага виче: "Закланїмъ се прокрокомъ, кои нагне бїжати, паише одъ мое руке!" и вїе кравымъ атаганомъ десно и лїво. Козаци надвладаю противники, и Христїани съ противники стране моле за животъ: "Мы вїруемо єдиногъ Бога съ нама!" ага вїе уво Козаково нїмо, онъ не чує моабє, боде пожесть, сїче мечемъ. Яничари се протуруу до аге, кадъ на еданъ путь яви се съ распуштєномъ носомъ дївоица єдна, и съ голымъ мечемъ стани се предъ Османа. Узбекинути заустанє се Козаци на часъ. Мусломани нагнру, кровава битка почє се съ нова. Зоппра надвлада страшиность пола свога, забораи свога Бога, ерь она любїи Османа — а любавъ є силнїа одъ вїре, страха — она се борїи мечемъ, закланїа драгогъ своимъ прсїма, и ага на матъ дочєнує себи намїиїне ударце. Сва обсада турска є смаланїина, само нїи двое стое юшъ на краю кропа, окружєи сметомъ дешєва. Османъ загрмї, полюби дївоику тако силно, да їой душу истїсє. Садъ узмє є за носє, матъ засвїтлїи — крвї потечє, любавъ сїиїшега глава остане у нїгової руци — онъ є завитли око себе и бацї у морє съ рїчма: "Ни єданъ сїртный нїє кромъ мєє устїє нїє додируу докдє годъ є живїла, неїє її ни по смрти додируитъ." Затїмъ устрємї се као бїсєць на Козакє. Првїй га Атаманъ доказа сабљомъ по глави, ага посрєе муцаюи: "Дрїте злопакє Сайтанє, єданъ є насъ издао другє." Юшъ избрблїа онъ неколко неразумитєлнї рїчїи, а Козаци га изсїку на комадє. Пошто бацє дешєвє у воду, оду Козаци палчїати лаћу. Не быише у нїой ни сребра ни злата, ни драгоцїнє свїлє, мїсто тога лаћу мечєвє и одлїа турска. Изъ капєтановє

собе изакуу два цїна роба и одъ страха дрїћу-ха Юду. Робовє бацє одма као ђаволє у воду, а Юду одєду кѣ Атаману. Атаманъ позна пла-нєногъ шпїуна, и дрєкнє: "Невїкрїй їсу, шта чїнишъ оудє?" а Чївуть кадъ видї да му главу не одкїнуше, речє заплєћуи: "Вєлїкий, свїиый, найвїшїй царє! господїне Атаманє, я самъ хотїмїцє лаћу амо доведє, дїци господїна Атамана, господїи Козацїма за плївї — куємъ тї се Талмудомъ, Суромъ, куємъ се дїцомъ моїомъ да истїну говорїи." Али повїнїкуше Козаци: "издаа, издаа! поглє отчє Атаманє, како насъ турсє лаћє обколюу!" Атаманъ заповїди: "у чамцє, Козаци!" и валожїи Глебоцкомъ да Юду кавїи, а лаћу упалї. Козаци допотураю се у чамцє. Глебоцкїй речє найвїшу катарїу сїкнути, и заострїлатї є. Юда є плакао и дрїтао, любїо є свїма руке, обухнїако колїна и молю: "Я самъ невїнїй! я самъ невїнїй! смїлуйте се, монарєи!" Нїштъ не поможє. Као печєи на ражанїа патакїу га на колацъ и подїтуу у висїну. Затїмъ оставє Козаци лаћу, упалє є одъ свїиї стране, сїдїу у чамцє, тє управъ кѣ Атаману. Лаћа є букнїла у пламену. Чїнуть трїлїа невїзказано, аїно є водє иштуи, ватра га згорїи и тако страда онъ, докъ се попалїи бокови не срушїише, и сву лаћу покопашє.

Козаци чамци зберу се у гоїлу; кудъ тєпъ поглєда Атаманъ, свє є турска лаћа прекрїлила; садъ не мари онъ више за Стамболъ, само да му се є овогъ вїлетогъ положая опростїти. Онъ заповїди веслатї кѣ брегу, алъ у томъ часу искрєпуше вєбрїєвє шалупє — на брегу бы пуно Яничара, сплхїа и отоманскїи топова. Чамци се отїсїу опєтъ у дубоко морє. Атаманъ промїсли се на часъ — я тада показуюи Глебоцкомъ найвїшїй проломъ измєћ двє лаћє, речє: "Господїне полковнїчє! Вы вєтє себї тамо путь са своимъ чамцїма направїти, мєћутїмъ я одо, да се съ неколїкономъ наши са шалупана на брегу у бой пустїмъ. На ушїу Дїшїра састаїемо се, ако Богъ да опєтъ." Глебоцкїй и Козаци повїчу: "Не, отчє Атаманє! мы вємо свї съ тобомъ помрєти, мы вєїемо нїкудъ одъ тебє!" Тада загрмї Атаманъ: "Я тако хоћу, и смїрїу платїиє свїакїй непослушнїость свою! сїртї чєла опогъ, кои бы се вратїо, влїти у битку пустїю." Туїиїи глєдаху Козаци предъ-а-сє, Атаманъ одабєре десєть чамца и плавлїиє кѣ брегу. Прочїи вїзостану. Козаци, кои узъ Атамана одошє, бїлаху веселїи, нївоє чєло вєдро.

(Край сїлїає.)

Учредїиць Мїлошъ Поповїиць.

Печатано у Правитєлствєной Книгопечатнїи у Бєоградѣ.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 29.

Београдъ 16. Юлія.

1848.

ДОБА 6!

Све се на својој окретаи мора
Времена точки.

Ево присѣлъ жељно време,
Да се скыно тешко бреме
Са народа славейскога,
Одъ туѣнца гытленого;

Време само лове, яже!
Айде Србе, данъ ти свѣле!;

Сви Славени сложите се,
И за болъкъ спремите се;
Брѣ насъ дзвасѣ славена мати
Са Душановъ бодро прати;

Душанъ браћо садъ намъ вели:
Айда потомци, данъ забели!

Сви су Срби садъ слени,
И войници изучени,
Бриткомъ сабљомъ знаю нахат
И на бѣсини войныа ялат;

Юришъ брате на Маѣара,
И негледай ты атара!

До сада сно били болъкъ,
За Весара нияи барикъ;
А садъ намъ се боритъ наля,
За народность, не за краля;

Саога браћо нека влада,
А Душанинъ дото страда.

На оружѣ сви устайно!
Изъ душмана мы стреляймо,
Кой намъ законъ, измыкъ гзиз,
Нека сада у одъ слази,

Нека слази и право е;
Брѣ насъ мучи нападо е! —

М. Д. Р.

АТАМАНЪ.

(Брай.)

Тихо пловинне чамци, шалуны се окрену
наспрамякъ нѣмъ, и една се на хилладу коракляя при-
ближе, кадъ алъ съ брега и шалуна топови и
пистольи онале, чамци се зауставе, алъ одна о-
ветъ продру сильныиъ неслаивъ, упадиу межу
шалуны, и Козаци, оставивши чамце и весла,
шау се на ярову турскииъ лабій. Ту буде страхо-
вито огранѣ, Мусулмани и Козаци падаю, саблѣ
сѣваю. Атаманъ се дото бори, капа му падие
съ главе, на главѣ му седаиъ рана. Кадъ у да-
лини топлъ заутинъ, удине се онъ на прети-
ма, погледа свудъ и запика: „Наши су избавлѣ-
ни! Садъ їй никонъ врагъ не стиже, браћо! ску-
по морамо ны животь продати!“ и садъ поче
онъ Мусулмане сабљомъ млатити. Козаци ско-
че око иѣга; алъ и Турци се чврсто боре; у
сто пуга ача гомила иснаде на нѣмъ одъ свѣно
страна.

Атаманъ добіе бодешъ у прси и падие на
землю. — Бѣва неколико Козака юишъ живи о-
ставу, и то лко ранѣни, и бранѣни се далѣ, най-
после клону. Бой преставе, Мусулмани свежу
ланцима руке и ноге подл мртвомъ Атаману, та-
ко и седморици Козацима, те їй однесу на лапу
Каудан-наше. Кауданъ се закупе: тако му
Аллахъ и Мухамедъ помогаю, онъ не смртъ сво-
га сына и срамоту, кою време одъ три годие
дана юишъ му изъ памети избило ние, осветити.
Онъ паметие собственомъ рукомъ окове зароб-
лѣныма, али будиуиность треба примѣръ, и див-
ла света приправилъ їймъ тежу талицу. Ата-
манъ една може очію отворити, онъ не чуе про-
клянииъ, не страши се свете, и вазда е ведра
духа, ерѣ три одсѣна Козака избавише се. Хи-

Миланъ Завира Рашинъ?

санъ Козакъ са дѣломъ Польскимъ престенуе: тамо води цѣлихъ ирмолину украинску дѣлу къ олатару: православни и католици священники пружаю си као браћа руке; у привама и богомолима узалжно се служба служи; кievскій митрополитъ и архіерей одъ Канова сѣде у высокимъ снаторскимъ столицамъ поредъ польскаго владика. Король Сигизмундъ договара се съ Атаманоу о военнихъ дѣлахъ, и свако вѣче: „живила Польска!“ Сладко санъ Атаманъ. Нозорѣ се проиѣни. На дому Атамана бѣе вранацъ копитомъ — козачке компаніе и польске роте стовъ предъ напѣлиа, валъ іѣмъ противъ Татара поѣни, Атаманъ даде людству благословъ, принаше саблю — та да затутѣни на калдрми топотъ турски коньива, ехо допре до у кулу; Атаманъ се трѣне заиваю: „на конѣ, Козаки!“ Онъ се хѣде нагло уздигнати — лаяци заивече — онъ уздаче туано и задуби се у мысли. Не тишти га страхъ, но робство — онъ се радуе о судби избавленіе браће, и заивди оныма, кои су у бою пали — куне танета, коя су га проманила — куне мачене, кои га изъ живота не истргоше — маловажно е съ чашу као ратникъ на разбои пасті ани бизурманскотъ бѣснцу послужити — то е горно.

Разсѣтанъ зоре поче крозъ решетку узавити. За Козака е жалостно то, кадъ изъ себе зору гледи, онъ воли окомъ по голому небу блудити, као што на битвишту рукоу блуди. Врата зашкрипе, у тавину уѣе Кизлар-ага. Атаманъ погляди се рукоу по челу, и погледи поносито на предъ собой стовѣ роба. Турчинъ не могаше ватру очію Атаманову свосити, онъ обори главу къ земљи и поче: „Падшаа вѣрни Мусулмана, обладатель свѣта одъ пешчаногъ мора до сѣвѣжани врхова Кавказа, заповѣдатель мой и султанъ, благоизволяа теби, поредъ сие невѣрности пре три године и сада, свою любавъ поклонити, индолоубивомъ рукоу дае ти животъ, пресипае те чашу и благоу, куне се барикомъ пророка, да те слободу Козака хранити, ако ты само вѣру Мухамеда приминиши, и за вѣрнши се границе порте противъ нападана навра бранити.“

Кизлар-ага гутае и Атаманъ одговори дрихуиномъ ахъ левимъ гласомъ: „Пре три године поклонили сие мы султану престолъ и животъ, Атаманъ е дриху дѣлу блавету; докле е онъ уручено му достоинство обавляа, дотле Амуратова влада не ни єдиогъ Козака видѣла. Я съ Бизурманна и нисамъ никадъ примирѣа чѣно, не мыслили ни чинити. Кажъ твоѣ султану, да

я иѣгове поклоне одбѣмъ у ние мое и сѣю Козака. Глава єдиогъ Атамана не тако драгоцѣна, као што е нама чини. Свакій е Козакъ достоинъ, да Атаманъ буде — онъ не нашу смрътъ освѣтити, и зидти како не отоманске нароши земљи равне учинити.“

Атаманъ сврши. Кизлар-ага примѣти: „Требуе е драгоцѣно, промысли се Атамане, прѣначи што си изрѣкао.“

Принуиѣи одговори Атаманъ горко: „Што Козакъ рекне, то онъ не пориче, поси твоѣмъ господару вѣсти, да я муне и смрътъ чекамъ.“

Ага плѣне рукама; четири ушкоплѣника уѣу съ гайтаномъ унутра; они затрепѣе одъ страха и тргну натрагъ при погледу роба. Кизлар-ага мачи се за ятаганъ. Ушкоплѣници навале на Атамана, набаце му гайтанъ на прать, плекну му на прси и почеше гушити. Атаманъ везаны руку и ногу криаше, попаде га плѣа бѣла и кровава, онъ шкргуе зубима, и жиле набубре и поплаветне; двапутъ застане гайтанъ, двапутъ растрѣпане се ушкоплѣници као шльиве са затрепеногъ дрвета. Као куркъ на мрцину, коя млака крѣв юнѣ се пуши, съ таковоу ярости нападну Бизурмани на полумртѣа Козака — Атаманъ устане нагло — они вуку гайтанъ и даве, гризѣтъ оменіе, и онъ премине.

Кизлар-ага извуче ятаганъ и растави лѣниъ ударцемъ главу одъ трупа. Изъ долинъ себе занесу седѣчи козачки глава и поѣу съ триумфомъ капи Баби-Саадѣвъ, гдѣ се харѣтъ и обѣнчый конѣкъ султаномъ валазіо. Амуратъ изиѣе, погледа оио себе, на и ако се поносіо побѣдомъ, не се могао очетъ неке туге отрести; онъ е добро знаа за юнанство, и хѣло га е съ Мусулманна тесно сполчати.

Сѣлѣтѣни почомѣ се сунце иза облака, као на празникъ скупинце се на гониле Турци, Араби, Армени, Грци, Чингити, разни езыкомъ, нопливомъ, боіомъ лица — око капи Бабухумаювъ; предъ капиомъ осамъ коцѣна, на нѣма су осамъ козачки глава, на главахъ крѣе крѣе, и на капи Атамановой не се перо одъ чѣплъ, съ єзюу у срцу погледа е Яничаръ, дрихуи сѣтра е неустрашимый Албанѣзѣкъ, кои е са сирху упознать, банш као пѣнацъ съ ракомъ; еръ брада рекао бы маче се, очи — велишъ — къ Украина глѣде, а устне као да гробнымъ гласомъ шапуѣу: „освета! освѣта!“

ОДГОВОРЪ

на: „Неке приметбе на Србску Граматику одъ
Наша Захаріевића.“

Приметбе на мою Србску Граматику 18. Ю-
нія т. г. у 25. броју Подунавке изиђоше, и я имъ
се радуемъ; ербо приметбе сваке чине люде па-
метниимъ и искусниимъ, и на те приметбе, коли-
ко уметь, и колико самъ могао за две године
правила србскогъ езика наћи и сватити, одгова-
рять овако:

1. Србска Граматика учи свему, што се о
писменима, слововима, и речма србскимъ рећи
може, а по многотъ учи и о смислима или изра-
женіямъ, и зато е неуместна одъ г. критикера
или забавалца она приметба прва, да децу не-
треба у Граматику поучити, како се писмена
најлакше могу научити; и зато се незна, ко во-
че и боче, или я, и моя Граматика, или г. Ср—е.

2. Друга приметба наша да себе више, него
противъ себе, и я се поправлямъ и кажемъ да
е коды Срба најобичније и најболѣ на питањъ:
чиѣ, чиѣ, чиѣ, одговорити са прилагателнимъ,
кадъ е сушествовително голо. Но и овде я др-
жимъ, да писамъ сасвимъ забасаю, и да Србљи
веле на питањъ: чиѣ е ово кућа? Поповића. Чиѣ
е ово винограда? Павла Ми. Чиѣ е ово дете?
сека Макрене. Ово су сушествовителна гола г.
Ср—е. Па башъ г. Ср—е оне Србљи да реке-
не на питањъ: чиѣ е ово рука? свеца, кенеца и
т. д. Кадъ човекъ критику прави, и судъ о ко-
іој ствари изриче, треба да съ тымъ посломъ
своимъ свету ползу привесе, а не само да се
смеє, и да стваръ на лако узима. И тако г.
Ср—е, я желаю, да наши Срби учени покажу,
кои се више и съ овимъ посломъ за Србскій
светъ стара, или я, или вы, особенно ако дозна-
ду, да се я съ граматиномъ две године, а вы 14.
години бавите. А я, душа валя, незнамъ, да а' и
у не마크онъ езикѣ овде каквы зачкльница нема;
но а' љу то скоро знати, а за друге езике знаће
вештѣй г. Ср—е.

3. Да се каже: горня устна, и дожня, то е
истина, и на томе г. Ср—е валя, и я тако имамъ
у песня моіој „Старацъ.“ коя е у IV., чини ми
се, Збирки печатана; али тако е, кадъ се на бра-
зу руку ради, а я љу се за ово правдати мало
ниже. Него я писамъ чуо, и чини ми се, да одъ
Србљиа чути већу: лево плеће, десно плеће. Зо-

бова има у г. Ср—а глави, а ечмова быће нешто
и осимъ главе г. Ср—а.

4. Да ли е Граматика моя дволчвна. и ма-
рама одъ два лица збогъ того, што каже, да има
у родителномъ множественомъ моткѣй, и мотана;
а у творителномъ единственомъ у II. склоненію:
кости и кошћу; масти и машћу; края и крваю;
на то нећъ му Србљи одговараю, кои тако го-
воре и пишу. Мени е жао, што г. Ср—е неучи-
ни роду своимъ услужу, я што нерече, кадъ бы
моя Граматика у овой ствари была марама одъ
едногъ лица. Я Србљима, за коѣ љу умрети, ка-
жемъ: да е обичниѣ: кости, масти, глади, крви;
него: кошћу и т. д. Я самъ башъ одономадъ о-
до доноћи одъ стражара у Бешеву чуо, гди
рече: „Завали ватру труда и сламомъ.“ Я самъ
овако, и кадъ самъ Граматику писаю, мислю;
зато самъ я метнуо за образацъ оу речъ у твор-
ителномъ единственомъ, коя едно лице има, т.
е. я, и зато су оне речи: пећъ, моћъ и т. д. одъ
ма ниже образацъ метнуе.

5. Я самъ казаю: брать и дете, а не браћа и
деца, имаю у множественомъ само родителный,
дат. творит. и сказателный: браћа, браћма; де-
ца, децма. То исто стои и разуме се изъ Гра-
матике мое истинно и за сабирателне речи: бра-
ћа и деца; по и то се разуме, да сабирателна
сва у единственомъ брою множину показую, и
такъ да и: браћа и деца единственымъ своимъ
бросемъ избећи могу употребляванъ множествен-
ногъ ѣногъ бросъ. Гди самъ я казаю, да се са-
бирателна у единственомъ брою нескланяю, и да
такъ неможе быти: браће, деце, браћи, деци,
браћомъ, децомъ? То су извѣянъ, коя е само г.
Ср—а и ѣговы пріятелъ срце учинити кадро. И
я кажемъ, и увекъ самъ: ено деце мое, говорю,
и ено е печатано на страни 17., да одъ свою са-
бирателны редко се коя добро у множественномъ
употребляю, а г. Ср—е вели, да има зобова,
и опетъ онъ истый мене окривлює за децу и
браћу; аль то само онъ учинити сме и уме по
образу своему. А мене се нечиче она или ова
страна Срба, я како самъ нећъ Србља, гди самъ
млеко матерно пососаю и одрастею, научію, о-
нако говорямъ и пишмемъ, я Граматику правимъ,
а коме не право, нећъ исправляю, само вешто и
недираюби у личностъ.

(Продужає се.)

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Печатано у Правительственной Книгопечатнѣ у Београду.

С М Р Т Ъ

дичногъ Србина

АЛЕКСАНДРА ОДЪ КУМАНОВИЊА.

Бѣхъ претужный занаа колосалны
Разлеже се по свой низи силный,
Тврда стѣна одъ се дѣла ехо,
Пахъ га' шлахъ у равнину преко.
Ужась страшный чужаа потрзаа,
Крайня туга душу удручаа.
Филомела тужнымъ гласомъ пон,
Ал' на србскомъ она двору стон,
Позрай кога мног' дичног' двора
Сузымаа окожъ Србинъ проѣхъ мора.
У свакоме срце люто цапиа,
Крозъ ниле му грозе мравѣхъ ниле,
Скорбъ трепетиа као канѣхъ синій
Србске прен одѣхъ силно кини.
Авай судбо! каква люта пазма,
Коіонъ злобно грозилъ Срба свима.
Зашт' да Србиз на овоме свѣту
Непрестано опасностъ прету?
Србинъ едѣхъ твоегъ пасторахъ да е,
Да за нѣга нико нѣшт' нехае?
Зашт' допусти да онъ певинъ страда,
Вѣра, вѣе, у прахъ да му пада?
А за езикъ, кони дивно збора,
Мора съ прагонъ да се люто борѣ.
Зашт' отрже Србству тм юнака,
Ког' е ниле знатно одъ поставка,
Александра одъ Кумановиѣ,
Другогъ србскогъ Марка Краљивиѣ, *)

Кон баше красный поностъ, дика,
И Вршчанъ дражестъ свеколка, *)
Ниле дично прапога Србина
Поирачи му свѣтска злоба кина,
Нѣга грозный сирти начинъ стѣне,
Кон рода многіи нападъ доже, **)
Вашъ по воляа супостата клеты,
Конъ Србство садъ съ осветомъ прѣта. —
Свак' с' одъ рода у црно заплъ,
Сестра му се одъ скорби прѣплъ,

*) У саданьмъ буринъ врекошка кодъ свои суграђана
Србиза воляа е уканилъ, и тужнѣству разорно правр-
менъ нѣао.

**) На сачи Павловъ данъ у вече после 9. савіиъ немачко
почу на илмачкогъ прииъ злоба наполао ударати,
почу се и добощъ, на кою ларну сипуе се вршачки
Нѣнци — Србизма нѣе слободно нѣе куће нѣиѣ —
подъ илмачонъ гардисте, около Кумановиѣа дома; нѣе е
са своіонъ супругомъ и дѣтицѣхъ разутурѣиъ юнѣхъ
при трапѣзѣ сѣдио; почуа крозъ патворене шалукатре
у себе пуцати съ илмачко: „Онде су савршени Србиз-
ци, на полъ съ тогъ рѣкошѣа песенѣа.“ — Сирѣма
Кумановиѣа предустѣахѣа, да е ово нѣеа злоковѣрно
сузаклѣтѣа противъ нѣиѣа илѣова, истри у аилѣа, и
видѣа да су Нѣнци нѣеъ и аилѣа срушѣа, прѣскочи
видъ и отиде кодъ проѣзъ нѣиѣа Нѣнци тражити спа-
сенѣа, овай га неприяи; а овъ онда прѣскочи у сусѣ-
динъ башту нѣеа илѣачкогъ Марцѣла Данила, познатогъ
Србстваа најнѣеиѣеиѣе неприяиѣа. Онда буде недаѣъ, и
Нѣнци зрѣахъ нѣеа Данила наплѣиъ уѣу у башту, и ту га
убио. Вѣше одъ 100 пушѣаа избѣчѣа е тогъ прилѣ-
кохъ. Нѣнци суграђани ирѣа и нагрѣно тѣла на со-
нѣахъ нѣауку, гдѣ е до предъ вору лѣааа. Ондае будѣ
одаѣчѣа у касарну и текъ суграђанъ после полѣе
бѣдиа супруга довѣсе га куѣи, и всѣаи по обѣааиъ
дрѣае нѣеае преда. Тако е илѣеаада погинуъ немачкииъ
и славный овай Србинъ у 31. години живота свога, нѣе
ише дѣаа вѣрѣиѣу тепѣшу као юрасоръ и солѣаиб-
ровъ слуѣаю, и нѣе е Србство нѣеае свѣга любіо, збогъ
нога е адѣнѣстою жертѣа бѣа. Съ тужнымъ срѣцѣмъ
скръъ ову тужную Србиза Вршчанъ, по утѣсохъ вѣ-
роѣу будѣаи на писути несудѣа.

*) По величии героичкогъ стаса, а по одѣаѣности поу-
страшкаа дуаа, прилѣчи му ниле Марка Краљивиѣа.

србск. стр. 118.) Источни вѣроисповѣдници бугду помиловани год. 1495. подъ Владиславомъ II., да непорано плабати десетакъ. (Види Енг. ист. о Унг. части III. періода III. с. 77.) Долазаяъ Србала, нѣа 30.000 (по некимъ 37.000) племена, догодіо се подъ Леополдомъ I. год. 1689. заедно са нѣкимъ патриархомъ Арсеніемъ Чарнобаѣмъ, у Унгарию, и населивъ нѣвоу у Славоніи, Срему, Липи и Корбани, у будиномъ предѣлу и ст. андрейскомъ. (Види Енг. ист. о Унг. ч. V. с. 144. 145.) Кралеъ Леополдъ год. 1690. 6. Априла да србекомъ народу заштиту и слободу вѣроисповѣданія чрезъ собственный патентъ, и слободу свое войводе избирати. (Види Енг. ист. о Унг. ч. V. с. 146.) Србскій архи-епископъ добиа за 38.000 фл., коє є оиѣ намери позаиміо, као догатию архи-епископства 15-го Октобра 1702-годо-притижаіе Перадинѣ, Банковце, Дамъ, Борово и Бело Брдо. Год. 1704. 6-го Септембра позове Ференць Рациоіѣ, уиуиѣ княза ердельскогъ, Срблѣ, да они кѣ нѣговой страни противъ царства приступе; но они остану подъ своимъ войводемъ Јованомъ Моноахеріомъ (год. 1691. поставишегъ) нѣгови найгорчіи неприятельи. (Види Енг. ист. о Унг. ч. V. с. 195.) На концу год. 1737. пребѣгше Арсеніа Јовановиѣ патриархъ съ неколико свои вѣроисповѣдника у Унгарию. (Види Енг. ист. о Унг. ч. V. стр. 284.) Кады су границе на Моришу и Тиси укинуге год. 1751. и провинціалне поставе, исасели се много тисуѣа Србала, кои нису хотѣли оружіѣ са подданнствомъ проѣнѣити, у Русію, и оснују Нову Србию, (види Енг. ист. о Унг. ч. V. стр. 318), други оцетъ спаса-теля доказују, да су се сбогъ униѣ населили.

СПОМЕНИ ИЗЪ НОВІЕ ИСТОРИЕ СРБСКЕ.

Баагородному Г. Вовводи Живку Шливиѣу скорѣйше гди буде.

Данасъ изъ порече я подазимъ у Нахию по-мареначу, да нѣкимъ люде, него вама пишемъ, да полишете оне люде кои су одатѣе изъ войске побегали по имену, и коликости нема; аколи буде твои воиска расбегаа се паними скоро да истеруемъ; и што бола можешъ чуваи друмопо и планине да турци непроу; и отъ краіне пиши ми што ново да знамъ, и храбрите народъ и слободитѣ. — и тако ми залажите да се зглавомъ неиграю. —

У Поречу 28-го Августа 1813.

Нико Курѣвич.

Часъ великогъ Суда.

на: „Неке приметбе на Србеку Граматіку одъ

Ниле Загарѣиѣа.“

(Продужаіе.)

6. На приметбу бгу замршену нисамъ у ста-ню свойскіи одговорити; ерѣ є ту заплетено и заплетано тако, као што обично заплете оиѣи, кои нешто зна, а неѣе другогъ да каже. Кады нѣе нужно знати: когъ є спрезаніи кои глаголю г. Ср—е: а вы то доказите. Кады є све на првомъ лицу саданѣгъ времена при глаголима осно-вано: онда, я мислимъ, нису она правила на 65. и 66. страни измѣниа, кои показују, како се лакише дознае то прво лице; а кады г. Ср—е другіи мисли: неѣа доказе. Како ће се са о-бразцемъ избећи, да се неможе казати: „Е да-кле по образцу ваѣшегъ другогъ спрезаніа треба да буде: *душо, тресю*; и после да ѣ не одъ са-вршенихъ првогъ спрезаніа: *дати, познати* быти: *даю, познаю*, или другіи:“ то ѣ нисамъ опредѣ-ліо, алъ є требало, да є г. Ср—е таку грам-атику досадъ издао, као бы Србе у свему задо-вольиѣа, кады се, у колико и дознамъ, већ 13. година съ ѣанкомъ србскихъ бави, и кады вели и зна, да србски глаголи нису тако замршени, да се на извѣстніи правила дотерати немогу.“

7. Да ѣ су замршена правила о саставляіи повелителногъ наклоненіа: то ѣ засадъ незнамъ, но мислимъ, да оиѣи, кои осуѣуе, треба да по-каже. А да ли треба: радімо, или радіио; любіте или любите: то ће они разликовати и ка-зати узети, кои су у стихотвореніи нешта, а ѣ немо и г. Ср—е нѣѣ прекрайка гледати, на гла-голь казати, што смо се ушлеи у послове, кои неразумемо. А што вели г. Ср—е, шта є ово: *учите, учите; просите, просите*.

8. А за при г. Ср—е што велите, да нисте вы чули: то намъ нѣе чудо; ерѣ ми много гов-шта досадъ чуи нисмо, алъ немо чути, ако Богъ да. Я самъ питао Вацлѣне учене и неучене у Кар-ловца, и питао самъ учене и неучене Сремце, и питао самъ учене и неучене Банѣане, ѣ сви ми рекоше, да они говоре: Ово є было при чаши вина, а не: „на чаши вина“, при елу, а не: „на елу“. Кажу Срби и: коды чапѣ вина, и: коды ела догоди се ово и ово. Дакле г. Ср—е, како вы смете народну речъ пре вољѣ народне и пре времена изъ войводованіе србске изгера-ти? Вы сте неіѣи тиранъ у овој ствари. Да се говори: На весело, попано и т. д.: то є целѣ-та истина; алъ се каже и: при весело, и: при

копавко. А одкудъ ваша она друга речъ, у притии оной: „Приметба?“ Я мыслимъ, да е при овде придато.

9. Да невала: „Онъ е дао петъ ученицима книгу“: то незнамъ башъ тако добро; али нѣ ни ово болъ: „Онъ е дао петорици юченицима книгу.“ И едно, и друго нисамъ а одъ Срба чуо. — Али да овде ништа свойство бронтелнога невреди; него да вреди само свойство глагола дѣти: то само врлмъ вѣштамъ сме казати. Съ овимъ е речма ктео г. Ср—е да покаже, да невала при свойствама бронтелны ни споменути ово правило мое: „Бронтелна: петъ, шесть, десетъ, и о. п. незантеау родит. множественный у дѣтелномъ своємъ минимомъ, т. е. кады бы у дѣтелный постављена быти морала, да су славянема;“ а я мыслимъ и потербуемъ, да е то на своємъ месту тако, да га ни съ палима пренути неможешъ. А одъ чега зависи ово: Видю самъ десетъ магараца; купю самъ петъ коня? Одъ чега за Бога г. Ср—е? Я мыслимъ, да родителный множественный: магараца и коня зависи одъ бронтелны: десетъ и петъ; па кады е тако: онда я мыслимъ, да е у реду одма споменути, да бронтелна: десетъ и петъ и т. д. тай родителный незантеау: кады бы у дѣтелный надежъ доби морала, да га по срећи вашој имано.

(Край сѣдау.)

НЕШТО О БОСНИ И СРБИИ.

Босна и Србија представљале су некада јужно славенско царство и повѣсть обадве земљѣ у разнимъ периодима у едно се слила. Прво раздѣљивъ те две земљѣ было е у деветомъ столѣтју чрезу првогъ христјанскогъ кнеза Будимира, кои е свое царство на двѣ части раздѣлио, и западъ тогъ, Босну названу, чрезу намѣстнике или бане управљати дао, кои се мало по мало тако осиле, да се съвинимъ исподъ вышнегъ правителства Србје извулу. Али већ у средня год. 1127. Босна се подъ врховно прављаніе Маѣара подлопати морала, докъ нѣ чрезу сретне воине на велику моћ и уваженъ дошавшии србскій царъ Стефанъ Душанъ, у средина 14-огъ столѣтја, при великомъ распространѣнью свогъ царства, такође опетъ у притжаніе Босне допнао. (Кады е побѣдоу Стефана Бана, виде Радна исторіе части II. книгу VII.

гл. 12 ст. 18.) Кады е тай царъ по многодневномъ животу съ позорниста свѣта уклоніо се, спаде нѣгово царствѣ, и такође томе сѣдиѣа Босна, у едно малоество намѣстника, кои е Муратъ II, кои е сѣину побѣду на Косовомъ полю (то е могло быти год. 1448.) задобио, мало по мало ополчио, и тако се распростре исламъ у сѣвероистоку до Саве.

В. Б. 6.

ВРЕМЕ.

одъ

Лаврентіа, архимандрита раковачкогъ.

Строголавецъ бѣжи време! —
Употреби г' докле живиши; —
Докъ г' е снага свѣла мла, —
Слава роду— чини добра! —
Докъ су г' очи бистре, сайне, —
Докъ се душа у нѣмъ блиста:
Истраживай све погрѣшке,
Зве болести рода твога, —
Изъ вѣреца псувай љ! —
Дѣцу, подаръ драгоценный
Свемогућегъ, вел'когъ Бога, —
Успитай в' подлу обшту! —
Народность љимъ в' срце ливай,
Народность љимъ негъ в' свѣта! —
Къ прадѣдовомъ любви правой
Нек' с' науке одъ дѣтства! —
Тай народность твердо стон, —
У срцама усаѣна! —
Испоренит' с' инакъ неда! —
Рѣка Сава, рѣка ладна, —
Кады обгряи Истаръ ладный, —
Дуго с' види, дуго с' бѣла, —
Кады с' повила, не познае с'! —
Прогута е Истаръ ладный! —

Кады те вѣчность узогъ гроба
Ланци свеже, — обузие те, —
Кады с' угаси земно око, —
На болѣй свѣтъ поглеждъ упре, —
Друго љ време преко гроба! —
Тако вѣчне — вѣчно собирашъ,
Оды свемоћне руке творца,
За дѣлани твоа одъ!! —
Пази, време употреба, —
Строголавецъ бѣжи време!! —

Учредникъ Милошъ Поповић.

Печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Бр. 31.

Београдъ 30. Юлія.

1848.

РЪЧЬ ПЪМАЧКИМЪ НОВНИАРИМА. *)

Викачи, писачи
инострани стола!
Гуско теустонски
тридесѣт капиталла!
Нашто нѣмъ тай кресетъ
к'о у барамъ жаба?
Нашто то буицѣнѣ
к'о пѣлѣмъ баба?

Вашъ у з'о часъ едъ вамъ
и грошъ и вика!
У ч'о часъ вашъ пустогъ
мудрования дика!
Ов' што се за нѣке
и народе стара,
Нехае лаю паса
и крив' новинара.

Што бацате на васъ
стрѣле, пусте хрѣ!
Узбиѣ се на васъ
оштриа и тврѣ.

*) Псалм овай поводъ съ дади сила оымъ вѣрникъ члвчкъ на
по нѣмчакъмъ поиманъ, коимъ учени тобоже Архипъ
своу сѣлю домородцу и дрязгословцу мудрость на па-
варъ сѣитъ истину, потѣшадъ како у прѣмънахъ пре-
на, тако и днѣхъ данъхъ неспростано вѣру ибнѣгоу
гнѣва (furoris tentio) противъ насъ Славяна, коимъ
свѣку свободу одручу, и па тоу гду, да насъ освѣтитъ
убію! — О Нѣнци, чрезъ нѣмъ образъ бмо на днѣхъ
днѣхъ!

И сваки лавац, о вратъ
што куште нама,
Претвориће се у кључъ
до слободе храма.

Ко востон слабѣгъ
свогъ брата да судя.
Пада подь судъ божи
и неба тресъ худой;
Ко хоће подь яремъ
брату вратъ да сучи.
Неће нѣкъ слободи
гледатъ сѣни лучи.

Сви народи браћа,
син су божи чеда,
На које едно небо
и едави Богъ гледа;
И к'о што едно сунце
надъ њима изходи,
И едно стон, плада
правно надъ народи.

Зато вы терайте
изъ главе юшѣ за днѣ —
Одъ господования
вѣче уаѣтъ гладнѣ!
Кольте у срцаѣ своихъ
старогъ грѣха змѣ,
Одъ кон свака жедни
вашу крѣв да шѣ.

Па се мы слагаймо
во руже у вѣнцу:

„Драго е браће и дружино мила!
 „Утѣха е за родъ погинути!
 „И радостанъ са свѣта поздравити,
 „Брѣ самъ пао за светиѣ Срба,
 „За честь браће и народностъ драгу!
 „Та едапутъ уири се браћо!
 „Ал' боакъ е славно умрѣти,
 „Него робски на земљи живати! — — —
 „Камъ му Србе и Србачио мила:
 „Живио си за родъ, отачину,
 „Пауо си за светиѣ обште:
 „Бога ти души даровъ блаженство!
 „Ала т' прва гдѣ почивашъ земля!“

Гаврило Протић.

ПРИМЪРИ ЮНАШТВА СЛАВЕН- СКОГЪ.

Никола Зринскій.

Београдъ былше одолѣо свѣмъ силама Му-
 рата и Муамеда другога; али не могше одржати
 се противъ великогъ Солимана, кои га освои
 30-огъ Августа 1531 године, ако и тежкомъ му-
 комъ, ерѣ више него двадесетъ пута на нѣга в
 вавалимао. Овай царь више него ико сатре
 угарску силу, којой райгоръ ударъ зада кодь
 Мохача. У свѣдѣ несрећнога тамошнѣга бои
 Турци се разиђу по свой кралѣвини, палећи в
 сву и палећи. Солиманъ постави на престолъ
 иста Ивана Заполю. Подъ свою старостъ онъ
 се опетъ запади са Угрома, и обедаше ѣмъ градъ
 Сигетъ са 200.000 воињина. Заповѣдникъ Сигета
 био е Никола Зринскій, чѣи породица былше се изъ
 Далмаце преселили у Хрватску; а архивный управ-
 итель турске войске, подъ надзоромъ Солимана,
 био е великий везиръ Мехмедъ Соколовић. Ето
 д. Славена, еднѣга противъ другога, а оба био се
 за уђъ народъ!... Турци већъ изгубише триде-
 сетъ и седмъ дана подъ Сигетомъ, изгубише
 много войводе, а града не протеше. Солиманъ
 покуша што, надъ силомъ ништа нѣ могао.
 Онъ обеда Зринскому, да ће га учинити управ-
 ительскъ све Илirie, и Хрватску му дати као
 наследну властитостъ, само да му Сигетъ пре-
 да. Зринскій све одбаци. Али крѣвостъ нѣго-
 ва имала е доћи подъ много веће, подъ најте-
 же псушѣи. Иовицъ Зринскога сила био е
 пао Турцима у руке. Они скину съ нѣга грбъ
 Зринскове породице, попили га Николи, славу
 му, да су му главоу сына ухватили, и загрозе,

да ће га предъ градомъ на колацѣ патаћи, ако
 га онъ съ предаиомъ града не одлучи. У Нико-
 ли стресе се отчѣвско срце, али и тай боль онъ
 преболъ, и турско предложѣи одбаци. Видѣло
 се отаца, гдѣ даю на сиртъ свою дѣцу за ко-
 ристъ домовниъ; али дати ѣи на таку и толико
 траиу сиртъ, као што е грозный колацѣ, то е,
 у колико се е сада могу сѣтити, безъ примѣра
 у повѣстницѣ, то е више него што е свое имя-
 нѣ, свой животъ жертвовати домовни, то е вр-
 шацъ крѣпости човеческе!

Солиманъ умре одъ лиотине, што е овай ма-
 лый градѣиъ могао толико време задржати нѣ-
 гову силѣвиту войску, и славу му помрачитъ.
 Везиръ Соколовићъ, притаивши нѣгову сиртъ
 войсци, одма нареди, да се своѣмъ силомъ на Си-
 гетъ навали. Былше осмыи данъ Сентябра го-
 дине 1570. Турци већъ были пре два дана за-
 палии сполишнѣи градъ; али ватра ухвати се я
 кућа унутрашности, те Сигетъ савъ имаеше
 скоро постати една хрѣа пепела. Неисборимый
 Зринскій ни тада не помысли на предаю, већъ
 рѣши се продрѣти прозь спу турскую войску, и
 ли погинути славно. Обуче се у найбогатѣи ха-
 льни, о вратъ обеси ключеве града, на юнач-
 кимъ говоромъ охрабравши свои шесть стоти-
 на оставши му воињина, съ нѣма падиу у не-
 прѣательску войску крозь велика врата. И саме
 аене, у войничѣ хальни преобучене, биле су
 се узъ мужеве свои. После найкесточѣи борбе
 оне погубише све, погубише и другари нѣиши,
 погуби и Зрински. Само четири одъ нѣговы
 остану жила, да бы могли своимъ назати неумр-
 ло дѣло. Николи Зринскому и другарима нѣго-
 вымъ иде иста слава, кои и Леониди са нѣго-
 вымъ Шпартанцима.

Матѣ Банъ.

ИЗЪ ИСТОРИЕ БОСАНСКИХЪ.

(Свобитѣи Востаннѣи Борѣцѣи)

1. О расправа за крѣвостѣиъ босанскихъ, по-
 сле сирти Стефана Тварка, краля босанского.

Године 1391 умре краљъ Стефанъ Тварко.
 Шестокъ се изиђу тежећи за крѣвостѣиъ по-
 роде распрѣ. Сигисмундъ, краљъ угарскъ, ни-
 шта нѣ впропусти потражити, пао што свѣдоче
 дипломе катере Радичиомъ Адамомъ, свѣштите-
 не, а Праломъ in Annalibus части II. стр. 137-ой

ПЛАЧЪ МИТРОВАЧКІЙ

3-га Юлія 1848.

1.

Подигла се нека чета людій,
Подигла се, да законъ срамоти,
То не были Турци,
Нит' народъ варварскій,
Всѣхъ прави Христіани
И браћа Славяни:

2.

Да сакруше Срба и юнака,
Да сакруше вѣрна Границара,
Конъ законъ брани,
Бзыкъ твердо држи
У средѣ Срема равна
Митровице штаба.

3.

То зачула и штабсна господа,
То зачула пакъ се насмѣла,
Растий оберштару
И съ нѣмъ офицари
Совѣтъ ружанъ даю
Лота срѣца трую.

4.

Пушка пуна изъ пиваре пуца,
Пушка пуца, а! нико не пада,
Брѣ вѣра Србина
И молитва света
Помошь нѣму дае
У вечернѣ часе. *)

5.

А! топови са сокана ричу,
А! топови у пивару туку,
Те сатреше прагъ,
И самогъ пивара,
Конъ чету рани,
Виномъ руйнамиъ пом.

6.

Тад' се вриспа изъ пиваре чула,
Тад' се вриспа до неба подигла,
Кука майка сиил:
Шта то, вели, бива
Међу браћомъ ономъ,
Досадъ башъ любезномъ?

*) То се башъ сбыло, надъ в народъ на вечерни био в Богу се молио.

7.

Чула се в та далеко битка,
Чула се е, во како се сбыва;
У отровномъ срѣду
Офицаръ кривацу
По Винковци баца
На невина срѣца.

8.

Живановић! *) мудра србска главо!
Живановић! наша сва одрадо!
Ты намъ буди оде,
Докъ Србљи не иде,
Шта намъ бесаръ вели,
Всемо а' садъ нѣгови?

9.

Милый Боже! послушай насъ само,
Милый Боже! даруй нама ово,
Да можемо Тебе,
Ка у мирно време,
Славятъ ны на земли
Бдѣи грѣшны люди.

10.

Та е твоя воля света была,
Та е твоя сына намъ послала,
Те намъ онъ доказа:
Да шкони омира,
Ко што слога братска
Дав снагу людства!
Бдѣиъ Границаръ.

*) То е г. Платъ Живановић, одређеный народный комисаръ за Митровицу, у тогъ случаю народный издатель.

ПОПРАВКА.

У новой книжкѣ, подъ послонкомъ „Ю плаче и ѣе“, кон в Невинић изъ разныхъ книгъ сакупљено пречечтано, подкрала се в велика погрѣшка у томе: што в у тамо на краю штабшени посланица назначено, да 200 миліона Славана у Европи има, а поснато в, да се таковы на 80. миліона брсе, а прѣа суми рачуна се на све европске народы. Ову погрѣшку подписавиъ, уведѣиъ одъ издателя, овиъкъ „поправка“.

Адриа Ставеновић.

Учредникъ Милошъ Поповић.

Печатано у Правительственной Книгопечатниъ у Београду.

Ш О Д У Н А В К А

Бр. 33.

Београдъ 13. Августа

1913.

Ш О Д У Н А В К А

Одъ запада неспокоившѣхъ суицу
Бдиасоета, братетна и слободо,
Црний облакъ већѣ на сугрѣхъ идѣ. —
Па и царство, љубѣ, вртните глахо!
Съ наглоу густомъ дихатъ не допушта —
Препъ скачу, хрво с' душа залудъ,
Напретива уни да што чуъ,
Бадъ јоу глаза ни одкуда нема! —
Поудана, а' и лака крила,
Ако могу доврнитъ ми жемо.
Ты разшири данасъ, кол'ко негда,
Те прелета предѣлъ овогъ царства!
Проби нагу, и остави омио!
Да ми кроа-а-ни ты докажешъ брже:
Што с' о нилоу догодило Србету?
В а' у слоги, и колико г' у духу?
Пада а' предѣ нилъ Маѣарина црний?
Дав а' право изъ умрзе руко
Опомъ, кой га жртна живиу правн?
Сне потанко и о свеетъ распытай,
А' и скоро, моя мила вилло!
Брѣ и' у духу едво јоушъ да паѣнешъ. —
Гроспачиваи и холернии падухъ,
А јоушъ знадешъ, како у Голаци,
Тренутъ неда едномъ оку живиу!
Садъ тренутакъ дуго време бина,
Одъ сѣ вечера, година, до зоре. —
Благо ономъ, кои ноћѣ живиъ мине:
Сирѣ, в љпа, а' у свое време,
Уиретъ треба, и да с' неѣ мора —
Но одъ мача, негъ холера, болѣ! —
Затъ у обште Србѣ, редомъ Славѣ
Поздравн ми родолюбимъ жеронъ!
Нека бране свое, докъ се може —:
Вѣкъ е нилхонъ, а мачъ љилъ старина;
Брѣна слога, обште огледало,

У номъ свакѣ, докъ с' огледа збильно,
Поцрпнѣ ну образъ никадъ неѣ,
Но с' освѣтлѣгъ, како нагда нѣ! . . .
А и Ловѣнѣ не законѣ старѣ,
Но ну с' припн на врхъ право *) новѣ!
Посокоу ветезанѣ сталѣ!
Кажъ љилъ сѣ редомъ што а и како с!
Ако а' ово не доврнитъ вилло!
И тако се оидѣ не спончао,
И тако се рода не одрѣко.
Одѣбу ти танко твоѣ власи,
Носѣ и ухо за сва укланѣ!!

У Галацу.

Г. Срдѣвъ.

ОДЗЫВЪ НА ПЪСМУ:

„Устай, устай Србине!“

Устало сѣ, устало,
Велико и мало,
А пало сѣ пропало —
Што сѣ Србѣ глаго.

Зора сѣ браћо за насѣ свиула нова.

Некъ кривички гробовѣ
Цѣломъ кѣжу свѣту,
Да ми ниско робовѣ
Душманину влету.

Зора сѣ браћо за насѣ свиула нова.

Отинила сѣ неслога
Отинила до беса,
Слога сиѣ одъ Бога,
Србѣнѣ ланѣ стреса.

Зора сѣ браћо за насѣ свиула нова.

В. Ж.

*) Коу сѣ садѣниѣ владѣи и господѣрѣ правогорѣи на врхъ овоѣ планине дво сѣградити.

недотеранимъ, господскимъ — книжковно-сербскимъ доста знанешъ, говорити могу; овога (языка) свойство по духу селачкога говора привалти, на нека, више мене него другога ради, правила граматична дотеривати на какио самъ се; съ тѣмъ задаткомъ, да просте погрѣше у говору избегаваючи, како поедине рѣчи, тако и сербскогъ языка свойству противне мысли, у книженимъ языкъ безъ неволѣ уведене, сербскимъ замѣновитъ.

Овымъ поводомъ почео самъ, и то одъ прилике рѣчи пређе 8 мѣсѣци, неке граматичне и языкословне приметбе писати: — овымъ самъ поводомъ и „неке приметбе на Сербску Граматику одъ Паиса Захаріевича“ подъ нѣма ставляюгъ дана написао, кое су у 25. брою овогод. Подудавке печатане; на кое е именованъ господиновъ одговоръ дао, те е у 29., 30. и 31. брою истогъ листа штампанъ. Я надъ самъ намислио да те приметбе пишешъ, онда самъ и то намислио, да нигда никаква извѣнча нечинимъ, нигда у личност не даримъ. Ово ми е последнѣ съ тѣмъ лакше за рукомъ шло, што я г. Захаріевича по дѣлу врло слабо, а лично никакъ не познава. Колико самъ пакъ я ову мою намѣру постигао, познае се и по томе, што у реченихъ приметбама нигда ни имена г. Захаріевича неспомену; него самъ се само съ дѣломъ разговарао. Али г. Захаріевичъ у његовомъ одговору, не само да — очогледной истини противно — каже, да у његову личност дирамъ, да му се смеешъ, и незнамъ шта тамо; него ме е јошъ и изгрдѣо, и, не као што онъ вели малу, него велику порцію грдиѣ (захвалности) дао ми е; а я јошъ ми е обећана. Но я велимъ, да онъ, ако и есте съ грдиѣма и машаши, све јѣ издати, и сву своју странутиѣма тумараюу, себ-ругаюу са поштитиу фантазію изприти може, а мене опетъ наситити неће. Онъ, као човекъ грдиѣма и спрдиѣма имуѣмъ, (а „члвкъ ко богатъ, тѣмъ се одмѣлуе“, вели пок. Милутиновићъ), на мое приметбе дао е такавъ одговоръ, кога е свѣта точна само себ-ругама, двочлвчѣмъ, запистенимъ, и ни дуле дувѣна не вредеѣмъ доводина испуѣна, — и на кога не бы было предъ одговарати; съ тѣмъ маѣмъ, што е г. Захаріевичъ, недржеѣи се правоу пута, и мое приметбе съ крѣпѣмъ доводина скудити немогуѣи, да небѣ са свѣмъ на тако прощао (я), него да не, по злоупотребомъ обичаю, члвчѣтиѣмъ кѣо бѣмъ осрамоти, другоу некогъ мѣсто

мене сѣтъ се наградо *); знаюѣи пакъ да ће се колико-толико његовы другара наѣи, кои неће кѣти и себи и одъ себе рѣчи; немогу пропустити, да на све точне његовоу одговора не одговоримъ; све оне поруге и грдиѣ на страну, кудъ годъ хоће неѣмъ иду, пропуштаюѣи. И тако на

1. И самъ се само чудю, што ће дѣца, кадъ науче азъ, буки, вѣди, опетъ учити а, бо, во? а г. Захаріевичъ вели, да е съ тѣмъ поучио, како дѣца писмена лакше научити могу. А заръ е то наопако лакше, кадъ мѣсто *едногъ* имена и *другогъ* гласа јошъ и *друго* име учити мораю? Дакле: азъ буки *вѣди* = а, бо, во, (или, чини ми се велите, најпре а, бо, во, на онда азъ, буки, вѣди) и текъ онда опетъ а, бѣ, еѣ. Ако дакле и спада у граматику, да дѣци што лакше може бити правила изясни; то неспада да јоѣмъ нечѣмъ главу јошъ неѣма забуноу.

2. И оно мало одбране питаня: *чи? чѣ?* *чиѣ?* сасвимъ е у вѣтаръ; ерѣ сви они прикрѣи: „*чиѣ* е ово куѣа? Шоповѣна. *Чѣѣ* е ово виноградъ? Павла ѣе. *Чѣѣ* е ово дете? сѣна Макрене.“ посвѣдочинуе, да ова питаня за родителнѣмъ сербске граматике нису; по томе, што се на њѣ са голыѣмъ (самимъ за себе, поединимъ, члвчѣмъ) сушѣствителнѣмъ у родителномъ одговорити неможе.

3. Я незнамъ шта рѣчь *плѣна* у г. Захаріевича граматичѣи значи; по своѣй прилици нешто друго, а не оѣо, што у г. Вука сербскомъ и г. Исавловиѣа ѣмачкомъ рѣчнику значи, кадъ единѣственоу брѣи нека. Да пакъ збѣова и еѣмова различити има, то се може свѣкѣи увѣрити, кадъ уврѣтиѣма потесе, кога су ѣмѣе зѣбѣо и еѣмомъ засѣане, обѣѣе; ерѣ ће видити, да сви еѣмовѣ и зѣбѣви нису еѣдѣни.

4. Истина е, да книженици наѣи, онѣма сушѣствителнѣма, кои е творителнѣмъ падежѣу у обичномъ разговору слабо познати, оваѣи скроивѣши, истѣмъ падежѣмъ и одъ ѣмъ сушѣствителнѣмъ, коѣ се у ѣмъ често употреблюю, на налуѣу

*) А да е то тако, т. е. да е г. Захаріевичъ некогъ другоу мѣсто новъ ставѣо, то бы и само да имена мѣста, неѣа съ члѣмъ дозвѣати; али бо дозвѣло быти само ѣмѣомъ неѣзѣи-одговоръ съ ѣмѣмъ, што до сѣдѣ рѣчи, употреѣтити. Ово и дозвѣла свѣдѣѣба, да самъ и ѣѣо право, што се писанъ подписѣо. — Довольно моѣа г. Захаріевичу, да се у ѣмъ рѣдѣмъ преѣе странутиѣѣи, и да дѣлѣтѣал одъ дѣла одѣмѣи.

Бр. 34.

Београдъ 20. Августа

1828.

БОЙ СРБА СЪ ДРУЗИМА
ПАВЛА.

Гдѣ за вѣру, языкъ и народность
Востанъ се борили юнаци,
Саволки и гдѣ капца кровь
Дачны Сербѣ на жертви се пуши —
Неизмѣримо у простору времени!
Магновень вратко бы — ал' дивно!
Савѣсть ладну духъ сиреведности
Силою вышмыслъ задануть поразн;
Завѣса се съ лица судьбе движе:
Клоу злоба предъ нитомъ правиде!

Там' се стрини изъ блаженъ мѣста
Взоръ очаранъ силного Душана,
Там' е' загадѣ Кара-Борше, Велько,
Сивколиця сръбскы Витосави,
Стубъ слободѣ штово оцисацѣ,
Угърдинѣ за потомство мило;
Жельно котрѣх' гдѣ бой бѣа Сръбнѣхъ,
Робства ланцѣхъ гдѣ разлада сважно,
Гдѣ слобода оковъ му заплѣна —
Новый пламень обузо' ймѣ Душе,
Те му красе упомене вѣнцѣхъ
Башъ тробѣвѣхъ, коисѣхъ с' Сръбство двѣхъ;
Врѣ знаа свѣто бранити аманѣхъ
Ниме дично крамѣхъ' прѣдѣхъ
К'о достояни Немакѣхъ, потомѣхъ
Одѣ лѣтога и адскаго злѣхъ!

Ко безъ сунца штоно нѣ дана
 Безъ свѣдлости п'о што сунца нѣ;
 Тоѣ народа да е безъ слободо,
 Народности, имени, азьки; —
 Празнь значай — туѣ орудіе —
 Нѣ народъ — ако народъ нѣ!

Азия хвала душнымъ Монгольцамъ,
 Коя хтыше оужитъ насъ своимъ
 Даромъ ирсе слободе монголске;
 Коя хтыше тавиенъ лагалонъ
 Уловитъ сръбскаго сокола —
 Небо Сръбизъ туђе милостивъ,
 Покрай ума здравна и мишине,
 Веѣхъ корача начетиенъ путемъ,
 Кадъ му засѣа еѣхъ встине луча,
 Зора быха надъ еѣхъ упада рѣйна!

Стрѣла Монголъ, азъ промаша нѣту,
Дукъ злочинства у залудъ се просу
Доша среѣна; ерѣ ту правде нема.

Нек' се проспе, нѣкоѣ ќе гласѣ
Сатрт' вражѣ и најпослѣ стрѣла —
Громъ се тиешѣ надъ главомъ ѿнѣ ѿѣ —
Сложно сѣмо срѣски соколови,
У слоги сѣ сила поспѣшества,
Те у тартарѣ, кои неке людски,
Тештонъ бѣмо, бѣмо а' Азиятци;
Кон тражи, да т' подѣсне крила,
Кон жѣла у прахѣ да т' духѣ вѣрне!
Да му слѣдѣши и робѣши сѣотѣки —
Нека пада одъ мѣча ти бритѣа,
Нек' га гѣ нѣ на сѣротѣу свѣтъ!

Нека Тютюнъ сѣти се Хоризана,
Што помалки, кои му пречаше
Путь повратна съ своицѣ у слободу; —
А Монголицѣ вѣрва вѣра, неѣ зна
Да за робство аѣ Србѣвъ роѣна,
И да веѣ газети монголѣвъ,
Дарѣ поѣранный са вѣще му даѣый!

Кои блажиѣтъ не цѣли поштеѣи;
Нена вскре тогъ у саомъ себи;
Кои кланя подземномо богу,
Манькало е у нѣмъ човечество.

А ты роде теця ставомъ правде!
 Што в твоє, светимъ правомъ твоє,
 Брани снѣжно докъ вѣсть едѣнъ брѣн.
 Божество в правда вѣщовѣчна;
 Чѣ-то павѣ, што тѣ назива ейтиомъ. —
 Но ох-пай, неѣть сѣбѣло похитай.
 У парубѣ Матер - Славѣ дичиѣ!
 Робство ономъ, по ти лавѣе кувѣ.

II. Протѣвъ, Абутантъ.

ВОЙВОДКИНЯ МАРІЯ ЛУИЗА.

(Съ Русскою.)

Войводкина пармазанска, надвойводкина аустрійска, Марія Луиза, ћерка цара аустрійскогъ Франца I. и Маріе Терезіе, принцезе наполеѣске, родила се 12-гъ Децембра 1791, удала се за Наполеона, и то найпре 11-гъ Марта 1810 не лично, него в томъ приликомъ заступію Наполеона маршалъ Бертъ, на после текъ 2-гъ Апрѣла и. г. по доказку своимъ у Паризъ съ Наполеономъ лично, кога в любви, она у тай чѣсть ушѣла задо-бѣ. Год 1811 родила в она нѣму сына, названогъ одна при роженіи римскимъ краѣмъ, кога в она после одреченія и паденія Наполеонова при себѣ поспитала.

Год 1812 и 1813 кадъ в годъ Наполеонъ кудъ съ войскомъ одлазио, препоручино в царство Маріи Луизы, да съ нѣмѣе управля, премда съ некомъ ограниченошћу. У свѣмѣа обстоѣтельствима в бѣдама, догаѣваннимъ се у то време, она в свѣгда врѣло благородно поступала, когѣ нѣно поступанѣ посѣдознавао рѣчи нѣмѣе у владѣтельствуюнѣмъ свѣтцу после лисинскаго сраженія, а тако исто и призванѣ нѣмѣо (Маріе Луизе) у Францію, кадъ в она у Белуу пребивала, 7-гъ Апрѣла 1814.

Марта 29-гъ 1814 год. она в была принуѣжена оставити Паризъ, кадъ су се союзници престола приближали, и отащѣа в у Блуу. Бромѣмъ и Іосифъ Бонапартѣ (браћа Наполеонова) сѣлѣтовали су іой, да съ нѣмѣа иде у Лозару; но ова се нѣе дала на то склѣпити и остала в у Блуу. Грофъ Шуваловъ довнес іой вѣсть о одреченіи Наполеона одъ французске круне. Она в отащѣла одтуда у Орлеанъ, а изъ Орлеана сировѣѣна княземъ Естерхазіемъ у Рамбулѣ, и састала се у Триниу са родитѣлѣмъ своимъ. После тога отащѣла в крозь Швайцѣрску у Шенбрунъ близу

Беча, и 17-гъ Марта 1816 год. приняла в подѣ владу войвоводину Парму, Пилтенцу и Гвастаду, назначену іой до смрти трактатомъ заключеннымъ у Фонтенеблѣ 11-гъ Апрѣла 1814 годѣне. — А-прѣла 20-гъ и. г. дошла в у Парму, и сачувала в насловъ царскогъ величества до смрти.

Кни вѣмачногѣ цара, поставша супругомъ бывшегѣ артілѣрійскогѣ поручика, узвышеногѣ судьбомъ на достоѣнство цара французскогѣ, кои се учиніо самонастнымъ диктаторомъ европске политикѣ, и низринутогѣ потомъ съ те непостѣжимѣе высине на пустымъ островѣ океана; мати дѣчка украшеногѣ іошѣ у пеленама вѣнцемъ бывше свесѣтѣске столице, опредѣлѣногѣ быти временомъ наслѣдникомъ престола найвѣсѣга царства и умершегѣ потомъ у вѣжної мѣлости у уединѣной тишинѣ Шенбрунскогѣ дворца. — Марія Луиза съ надѣловомъ войводкинѣ пармазанске сама посѣдѣвала в 17-гъ Децембра 1816 год. за сугругомъ и сыномъ. Кавѣа спомени на достоѣнства приключенія найновѣе европске исторіѣ гомѣлаю се на пригробный умъ оне владѣтельскѣ! Мы — може се рѣчи — іошѣ в глѣдамо у дѣветѣаослѣтнѣмъ возрасту, ступаіомъ на полъ животѣа изъ уединѣнія царскогѣ двора, и на какѣво позоріѣ? Првыи корѣкъ нѣмѣе быо в ступанѣ на престолъ найбѣлѣстѣнѣе монархѣи у свѣту; овай — корѣкъ — радѣліо в в са сугругомъ, предѣ коимъ су падалѣе найстаріѣ династіѣ (владѣнѣи домоѣи) у Европѣ. На ономъ волшебномъ позаринѣу она в заборавила, а шта више може быти нѣе на промысѣла, да в она была цѣна побѣде, и да в савѣмъ невольнѣо очаннимъ отѣнемъ предаѣна побѣдѣтелю; узведѣна на престолъ тѣмъ истѣмъ превратомъ, кои в на 16 годѣна пре нѣну рожену тетку на пѣвъ допущао, и да в одѣ нѣе очѣкивано да ѣе она брацомъ своимъ дѣти законныѣ новѣоподигнутѣмъ престолу, и дѣти му наслѣдникѣ, кои ѣе племеномъ своимъ принадлежати найстаріѣмъ династіѣма Европѣ. Іошѣ манѣ в она могла уображѣвати себѣ, да ѣе се скоро то величѣнство срушити, па да ѣе в сама при трагѣчѣкомъ ономъ позоріѣу — падѣнію — принѣти дѣйствѣтелно учѣстіѣ, и постѣти жертѣва найсвѣнѣи законы права.

Чудно дѣло! Кадъ се грофѣ одъ Прованса (Лудинѣ XVIII.) изѣвѣсти у своемъ изгнѣнію у Гартвѣлю о бракосочѣтанію Наполеона съ ћеркомъ аустрійскогѣ цара, таѣ затѣпори се у кабинѣтъ и за неколико данѣ не изѣлазѣше изъ нѣга,

а потомъ сзване свой малый дворъ и предложити, да се даду пасоши свима, или се у Францію по-
вратити жеде!

Межутимъ в тай бракъ быо измежу найсла-
вни причина падению Наполеона. —

Мало година у томъ браку провела в Марія Луиза не само у сазан и баску, но и у истинной средине, што в была искрено люблѣна. Полюблѣнъ супругъ — као што в горе речено — полюбилъ се и оной и управилъ у време одсуства итговогъ. Но несрећа грозна и неумолима бацила се у аиъ дворскій и политичный животъ! . . . Къ Паризу приближи се саюзна побѣдоносна войска, обтекла Наполеона, а Марія Луиза са сыномъ была в окружена или неспо-
собитъ дворянмиа, или людми, кои свогъ владетеля оставило у тренутку опасности. Они су и оиъ саветовали да бѣжи. Да в она узевши на руке свога сына явила се народу и призвала га на заштатенъ града, то бы Наполеонъ имао времени посилити ииъ на помощь, и спасти може быти — свою династію миромъ. Или поне да в, кадъ су саюзени монарси ступили у Паризъ, о, братила се са сыномъ великодушномъ вожду царева Александру, успѣла бы вбрлати сачувати престолъ свогъ супругу, и Европа бы получила сасвимъ другій видъ. Попривъ после 33 годие дубокомыслиеи историци долазе на то мнѣніе да бы и по освободи Паризъ могуће было Наполеонъ оставати на французскомъ престолу, обуздавши итгово самовластіе, и дѣлши му — самовластію — итре, кои су се тада у рукама союзника, заповѣдаюиъ срцемъ Франціи, налазили. По судьба произнесе свой гласъ: „одлазавъ Луизе лиши в Паризъ последнѣи бодрости, перодіо ка, питулацию Париза, одречение и изгнание Наполеона.“

Марія Луиза отишавши са сыномъ своимъ родителю, нигда више не видила свогъ супруга. Она не стъ имати затѣченіе дѣлми. За оборонный престолъ вайшегъа царства получила в на-
лу италийску войводуиону тиху, незнатну и само познату што се у оной изражуе дѣль свръ, одкуда в и име свое добила. Путуюи по Ита-
ліи путници спомяну широку но жалостну ули-
цу, саюжаваюиу дѣю градъ, кои в резиденція Наполеоновои удовице быо. За саоменихъ блистательнотъ времена воиентъ в до даиасъ рачунъ у Парми франкомъ и источномъ итромъ као и у Франціи . . . Сви потврђую, да в Марія Луиза

за у Парми са сыномъ срећомъ была задовољна — Кадъ в 1815 год. вратіо се Наполеонъ са острова Елбе и на три мѣсеца постоа на ново царствъ, много в о своей супруги говорио. Позна-
то в такође: да в графъ Найпергъ быо придворнымъ кавалеромъ Маріи Луизе іошъ 1814 г. и да в она стъ имати ступила доиіе у мorganaticкий бракъ. Она в прежила Наполеона 26, а сына 15 година. Они остали в после смрти раздѣльни. Наполеонъ пренешъ в у бывшу свою столицу, свѣтъ итговъ почива у гробници капуци-
ске цркви у Бечу, гдѣ се сараное царска аустрийска породица, и гдѣ су се тѣмъ остатци Маріи Луизе пренели.

Петаръ С. Протићъ,
Соволаиивъ.

ОДГОВОРЪ ОДГОВОРУ

ка: „Нека приметбе на Србску Граматику одъ
Илиѣ Захаріевића.“

(Конецъ.)

5. Ставало у граматичи братъ и дете, или
братъ и дете: была ово сабирателна или не; в
стало исто известно, или да се теиъ разуиена-
ти може: то граматике, за дѣцу у Срби напи-
сано, одбрани ииита неможе; доста в само да
прекодунаско братаиа, дѣцали невали; па в онда
готовъ рачунъ.

6. Што г. Захаріевићъ вели, да на мою пе-
ту замршену приметбу иие у стави свойски од-
говорити, у тѣмъ нема право; еръ в оиъ и на
ову, као и на све пре и после ове наласеиъ се,
па іошъ и отлачно „свойски“ то естъ по свогъ
умѣштву одговоріо; а што самъ в казао, да то
иие кодъ глагола набланиіе, да се мора звати
вогъ в пои спрезана; то тако в есте. Грешимъ
ли и пакъ у томъ, то не се, може быти видити;
а ииъ самъ можете то дознати, ако найпре уз-
мете то, да спрезанъ глаголу то в, што в су-
штествителноме силваніи; да онда прео и главно
правилу о саставляиу времена саданігъ добро
прочитате, и онда се овико, а в обратнѣ, упи-
тате: кадъ самъ много глаголе на три спреге по-
дѣлти: то занто в правила о саставляиу вре-
мена, наклоней, причастіи тако не разложи, не-
го іиъ у едно збрка? — Што вы у оной точ-
ни одговора рекосте: „кадъ в све на првомъ лику
саданігъ времена при глаголима основано; онда в
мыслиахъ иишу она правила на 65. и 66. страни из-

лишина, кои показую како се лакше дознае то прво лице, "у томе, Боже помози! Када ви само не рекоше како другиче, а овако ако е, т. е. ако ова правила рад' тога стое, да показују како се лакше дознае то прво лице, а оно хайд'те да видимо пиниу вредност. Найпреча е нужа, дакле, да морамо знати когъ е спрезана кои глагола, а ово неможемо пре знати, докъ иѣгово прво лице непознато; а да можемо ово наћи, казаше намъ правила 65. и 66. стране. Тако хоу да знамъ по комъ спрезашо могу спрезати и пр. глаголь *люляти*. Овај глаголь изаази на *ати*; дакле, прво главно правило на 65. стр. морама прегнѣ, ер' у иѣму припѣра на *ати* нема (а и да га има, види се колико бы вредіо, мало ниже); ха ево *ати* у II. одозогъ вѣсти; ево и правила о томе: "*1. оци глаголи на ати и яти, кои по другомъ спрезано иду,*" *иду* по припѣру наведеногъ на *ати* глагола; е дакле: *миляти, љѣмъ=люляти, љѣмъ*; — одъ глагола *люляти* I лице *люлямъ*; инди иде по II. спрегнѣ. —! — А могу се ова правила јошъ и лепше протожловати овако: ова су, велите, зато онде, да покажу како ће се прво лице наћи, да могу по I. лицу познати, когъ е спрезана глаголь; а овамо велите: *они глаголи на ати, яти, аяти, святи* и т. д. кои по II. спрегнато *иду*, имаю и т. д. Дакле уместо, да ми кажете *напрѣ* прво лице, на да по иѣму познамъ когъ е спрезана глаголь, а вы ме гоните, да *морамъ* *напрѣ* знати когъ е спрезана кои глагола, па онда могу наћи како има у I. лицу. Еле: гди с' было? видѣ; шта с' тражио? ништа. — То се едно само ясно види, да: сва ова правила, кои одъ главногъ на 65. страни одступаю, нису ништа друго, него нека узбркана, куса и само за оне у припѣрима стављене глаголе важећа извѣта.

6. Оно правило, кое вели: "*када се изостави тѣ или читаваъ слогу ошъ или ешъ,*" дозла бога е замршено; као годъ и оно, кое вели да после а долази ѣ и т. д. По овоме садъ незнамъ, на љу одъ глагола и пр. *рогатаи, запретавати* и др. м.л. пронавести *рогатаиъ, запретаваиъ*, или: *рогатаиъ, запретаваиъ*? — Далъ; вы, господине, хохте наше рѣчи да помажарите, кадъ ѣмъ ошолне оштре акценте дасте? заръ не доста на свѣзу рѣчъ по еданъ иѣой природный акцентъ ставити: него морамо и пр. у рѣчи учити и надръ *у*, и надръ *и* по мацарски оштро ударати *гласомъ*?

8. О предлогу при можете у почетку овогъ могъ одговора отѣвѣ добыти; а и покрај тога ошеть вастъ увѣравамъ, да га одъ простогъ Србина до данасъ нечу. О частици *при*, у рѣчма и. пр. *примѣта*, нека разговора.

9. Да ово: "*онъ е дао пѣть ученицима књигу,*" као и "*онъ е дао петорици ученицима књигу,*" ни съ едне стране невази, признаете; тако дакле оно 3. правило на 81. стр., као и ово у одговору, кое вели: "*бронтелина: пѣть, шѣсть, десѣть и о. п. неважтеваю род. множ. у дателномъ своємъ множомъ, т. е. кадъ бы у дат. постави быти морала, да су складила,*" морао бы ми г. Захаріевѣи протожловати, да дознамъ шта онъ жели съ њима; другогъчѣ е "*дѣлаше штогъдо, да ти правилъ посла,*" каже србска пословица.

10. Оне рѣчи, којма е граматика, која по опредѣленію своемъ "*доброме говору учи насъ,*" написана, држимъ и и треба да су болъ одъ други; па зато и велимъ, кадъ е болъ *садашній* (кое се у вашој граматичи чита), него *садашній*; да е онда болъ и *кадашній*, него *кадашній*, ер' су ово рѣчи единагъ образовани. Него требало бы да знамъ, да сте вы што замршено и нескладно граматичу написати трудити се; па онда о свему овоме могао бы мучати.

11. Да бы што славно побѣду "*својски*" одржали, и болу прилику имали, да срце "*својски*" испалите, оставилисте, господине, ову о слоговима приметбу на последку. Али было, како было; вы сте съ одговоромъ на њо доказали, потврдили и одкрили, да су правила наше граматике узбркана и куса; почемъ сте о слоговима онде говорили, гди јошъ нѣе было времена ни реда, т. е. гди е рѣчъ о писменима была; а у цѣломъ ономъ правилу на 3. страни *шта е слогу*; као годъ и на 101. стр., гди е башъ мѣсто, да правила о слоговима не остану куса, о писмену рѣчи ни спомена немати.

Да наша, г. Захаріевѣи, граматика има премного погрѣшана, то самъ я казао ошмѣ у почетку примѣта стапљенихъ рѣчма: "*еръ се она изо србска граматика поправила неда,*" толико е, видите, погрѣшна, да се неда дотерати, да буде србска граматика.

3. Августа 1848.

Видили сте ме главома.

Ср. —

Учредникъ Милошъ Поповић

Печатано: Правителственой Княгопечатни у Београдѣ

Ш О Д У Н А В К А .

Бр. 35.

Београдъ 27. Августа

1844

БИТКА КОСОВСКА.

Балада.

Царъ Лазаре за трпезомъ сѣди,
Око нѣга бани и князюви.
Съ десно стране Югъ Богдане сѣдмъ,
Съ лѣве Вуче, далѣ витезюви;
А найниже докле в трпеза
Посѣдаше три србска витеза:
Храбрый Милошъ, Младанъ и Иване,
У кон су машце одабране.

Мутный поглядъ адъ на княза личу
Све поразы, и тутъ се роди,
Почуствую сви жалость у срцу,
Све ужаса грозна стрѣла згоди.
Жельно свакъ на свогъ княза сматра;
Брѣ незнаю душу пали натра:
Зашто княза скорбъ садъ люте мори,
Конъ све нѣмъ новеселе твори.

Удаивши царъ Лазаре рече:
„Ево нѣмъ садъ времена доста,
Одъзвъ руга коридо ми стече,
Надъ Србиюжъ и владателъ поста;
Я имадю неуспѣха труда,
Докъ самъ царство утврдю свуда,
Многе враге славно побѣдимо,
Србско нѣмъ дично прославимо.

Ал' в слоге меѣу нама было,
Любавъ братсва свѣмъ блажила груди,
Оны снажило нѣмъ дало крило,
Да намъ битка нѣмъ исходъ худый.
Но садъ ево бѣде и неволѣ,
Горко тутъ и срдчно болѣ:
Садъ неярство, издая се раѣа,
И пропасти веѣ се справилъ граѣа!

Три войводе желе не издати:
Зетъ мой Милошъ, Младанъ и Иване,
Отачество Турчину предати,
Када сутра бѣо данъ осване,
То ми душу мою низнурава,
И утробу мою поражава,
Добро мѣе тако они хране,
Смртне браѣи ахъ наносе ране! —

Мы смо сада ево се собрали,
Да Турчина кивна прогонимо,
Отачество, яѣра насъ познали,
Да ѣи нишомъ нашомъ заклонимо;
Зашто дакле да пружате руке,
Готовите турске нама муке,
Но будете вѣрни нѣмъ до сада,
Паѣкъ же с' наша утврдити влада.“

Затимъ царскій свой пѣзаръ наточи,
И оноко наздравилъ предъ свѣна,
Цѣло друство на нѣмъ поскочи,
Каѣъ здравцу царъ напѣе нѣмъ:
„Я у здравѣ о войводе! нѣмъ,
Три нѣмъ нѣмъ венкомъ луце чаше,
Нѣ даръ нама три пѣзара даемъ,
Вѣрности се паѣкъ нѣмъ предѣемъ.“

Не калѣте грѣхомъ нѣмъ душе,
Вѣрности бывшу при мѣни храните,
Да насъ рода клѣтве не сакруше,
Отачество одъ врага браните,
Храбрость србска, вѣрность, любавъ, слога,
Та раѣно заштѣту одъ Бога,
И докъ ове меѣу нама владаше,
Царство србско преславно цѣташе.“

Садъ войводе ладанъ зной обузе,
Милошъ уста, князу се поклонѣи,
Паѣкъ бесѣдѣи за трѣе предѣе,
А нуѣъ лице горке сузе роиѣи.

«О великий князе! владателю!
Земля наше мудрый правителю!

Хвала тебе на дару, здравница,
Ах! не хвала на той пословице.

Мы сию тебе зыкъ вѣрны были,
Отчаштво приняло любилы,
Вѣру, законъ одъ врата бранили,
Свогъ юнаштва нѣгда не штедели;
Нѣтъ мы сада быѣмо невѣрны,
Но у бою хроброщу примѣрны,
Да се турска утаманн сила,
Славе наше разшире се крыла.

А ко сада о невѣри ради,
Праведный га гнѣвъ божій нев' стигне,
Кримоу Ангелъ да га не огради.
Нѣтъ изъ бѣде нѣгда главу дигне.
Невѣра ти до колѣна сѣди,
Съ лѣве стране, кол ти бесѣди;
Вуку Бранковичу на насъ лажь потвара,
Грудъ вѣгова ахъ што свыма ствара!

А сутра ѣе видовъ данакъ быти,
Да юнаштво наше покажемо,
Пакъ сии ѣете очима видети,
Отчаштву како покажемо.
Сутра рано у станъ турскій идемъ,
Да Мурата я начеъ ирободемъ,
И ако се я натрагъ повратимъ,
Тадъ ѣу Вуку невѣри да платимъ.
Съ вама онда я ѣу на бой поимъ,
Неуредие пакъ безъ цара Турко
Лажь ѣемо мы побити моимъ,
Кадъ юнашке подигнемо руке...
Ово реке, наполю вазети,
За нѣмъ Миланъ и Иванъ полети,
Кодъ Милоша у шатору буду,
Пакъ у ютру одзате отиду.

Одъ трпезе сая садъ поустая,
Збогъ невѣрства сваий се пренаде,
На силе се свои не узаяю,
Горка туга на сие ны нападе,
Сутра Милошъ турскогъ цара уби,
Али само я живото загуби,
Топлячанинъ и Косачинъ равню
Погинуше съ нами ту преславно;

Али Србля о томе не заяю,
Они мысло Турчыма о' предаде,
Збогъ изде они униваю,
Саснигъ туги пакъ срца оддаше,
На печалье тако Србля Турчи
Удариле ка' поманину вучи,

Но Србля ии одбѣно силно,
И были бы сие побилы давно;

Ах! побѣже Бранковичу Вуче,
Шестъ хвада одведе войницъ,
Турска сила садъ Србе потуче,
И учини много невольника,
И князь Лазаръ ту свой животъ саетый
Неба Творцу на жертву посаетъ,
Югъ Богдане, дечетъ Юговина
Нагибоше, я много племяна. —

Твое Вуче проклетый! невѣрство
Сложи дако стубъ србекогъ царства,
Ние твои пратиѣ проклетство,
До последицъ србекогъ потовства,
Србекогъ круни ты уиде славу,
Да наставишъ твою страну главу;
Али влада припаде племени,
Деспотика, Лазара сѣмену.

Г. Поповичъ.

ПОЗЫВЪ НА СЛОГУ.

Сложно Срби, брахо драга,
На Маѣара кинюгъ врага,
Погази намъ славу, вѣру;
Айдмо сложно на невѣру
Съ бриткынъ мачеъ у десницъ:
Нек' се затру ти айдучи! —

Онъ намъ таре ние славно,
Онъ насъ гнѣте веѣхъ одавно —
А садъ шалъ я катане,
Да насъ робе на сие стране,
Зато сложно, брахо драга,
На славенскогъ обитегъ врага! —

Хране наше осявринше,
Ситне дѣце крвѣ пролише, —
Сажеише пакъ олтаръ,
Заробини майке старе;
Зато сложно на злотворе,
Да намъ више зла не творе! —

Нашу браху Татаръ смиче
И айдучи на насъ виче:
Да ѣе сие насъ помѣжитъ
На' у пропастъ вѣчну свадитъ;
Сложно дако (рбинъ-брате
На бездушине те орде!

Гдѣ а слава Нежанина —
 Гдѣ ли сръбскѣ храбрость лиа?
 Зарь не живѣ Милошъ кон,
 Надъ се Сръбинъ врага бон! —
 Или бѣло предъа славу
 Дати сада забору? —

Накитимо полѣ бойно
 Сръбскою войскою свудъ устроио,
 Нека онда душманъ гата,
 Шта е кадра славска файта,
 Охрабрио брахо срѣца,
 Сбръшнимо га съ земногъ лица!!! —

Александръ Дардиѣ.

ПРИМѢРЫ ЮНАШТВА СЛАВЕН- СКОГЪ.

Тупка.

У ратовима, сбывшимъ се за времена цара Василия IV. межу Русима и Польцима. Глинскій, властелинъ польскій, пребѣгше къ Русима. Юшъ одъ године 1506 име Глинского быльше изишло на гласъ збогъ едне велике ильове побѣде надъ Татарима. После краткого времена своего прелазка онъ се понае и у Польску зажели; али боеѣи се казни, когата е као изданцу чекала, хтѣде найпре увѣрити се, да ли бы му краљъ опростио и за то преко неки прѣтеля извѣсти му казнѣ свое. Краљъ, желеби повратити домовини тако вала-нога койводу, оправн къ ѣму младога властелина Тупку, кои да га увѣри о опрощеню и благому дочеку. Тупка пребе къ Русима подъ именемъ бѣгунца; али на скоро они почну сумнѣти о ѣму, и обтуже га цару Василию. Овай га узме испытывати, гледаючи найпре мытомъ пазъ прѣтвонъ изъ иѣга измачити тайный узорокъ иѣговаго прелазка; али немогуи никако то получить, страшно се разлри, и заповѣди да га изпеку на тихой шеравици. За сво време тога ужаснога мучени Тупка не ви едного гласка пустио изъ свои уста, те и умро е са своимъ тайномъ у себи. Хвалѣи му на вѣки споменъ буди, а на примѣръ овима, кое шлѣхъ домовина на свое тайне послове: прѣе него домовину тайну, животь свой треба дати.

Матѣя Банъ.

БОШНЯЦИ.

(по Барову Зедлицу.)

(Слободити Вен. Бороцкій.)

Бошняци су крѣпкогъ састава, здрави, пуни бодрости, особито у военной дужности, притомъ вѣшти у оружию, свагда доброоружани и ду продрзливо у собственомъ народномъ одѣлу, ильова халкина, ильова кошуля свагда е на прсима отворена, ильове гаѣе много су по пачину матроза, и една прена напѣ, горе съ едномъ китомъ украшена, ильово е покривало на главѣ. Сръбалъ числи се на 200.000 глава, они обитаваю скоро совокупно у санѣацѣма Новогъ-Пазара и на десномъ брегу Дринѣ рѣке. Скоро юшъ едануть толико су на брою Мусулмани, кои раштрѣано по цѣлой Босни живе, по преимуществу сва тврда мѣста землѣ притажавоу, као што у многимъ равниимъ отворенимъ градовима обитаваю. Они воде многу трговину, такоѣе рукодѣлѣе, богати су и знаменити, уживаю и главна грађанска и военѣ званѣя землѣ, и всею по већей части съ многимъ слугача снабђвени. Многи одправляю такоѣе земледовство, и сасвимъ особито посвећавоу се коньководству. Моралци, еданъ одъ 80.000 народъ, всею по већей части у Херцеговинѣ на граници Далмацѣ, у долинама и на одѣвѣци Пролога (планине у Херцеговинѣ). Храбрани, жители турскѣ Хрватске, числе се на 50.000. Има и Грка и Брмена на 900. Цигана на 16.000, около 2 500 Чикута, по већей части трговинномъ заняти; они имаю у два главна града: у Сараеву и Травнику, свое синагоге.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Религія е понаивнѣше само заступништво или сурогатъ изображенія, и ништа не религіозно у строгомъ смыслу, што не производъ слободѣ. Може се дакле казати: чимъ слободнѣи, тымъ религіознѣи, а чимъ више изображенія, тымъ маиѣ религіѣ.

Чимъ више се зна, тымъ више има се юшъ учити. Са знанѣмъ расте и знанѣ у едикомъ степену, али боѣи рѣшѣ: знанѣ незнани.

Лѣно е само, што е скупа дражство и узвишено.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 36.

Београдъ 3. Септембра.

1848.

ГЛАСЪ УДАЛЪНОГЪ СРБИНА узаточеной вили.

(Сирѣчу похитне оне „Судби.“ Вид. Под. чис. 15. 1836. год.)

Вѣкъ не ништя, посестрико стара!
Сбаци лапце, Богъ с' о роду стара!
Ево слушаи, њивѣ се руке!
Вѣкъ му златимъ садъ да даруе!
Сруши кавезъ, не тугуй ме далѣ!
Доѣхъ къ мени, два су года маѣ!
Нѣдро ти се носъ раствара,
У недръ, шеѣрѣ, гледи претвара!
Да те прими съ жаромъ,
К'о залоубѣвъ нилу,
По чаюно съ даромъ,
Жельно кою вилу. —

Предразсуде у пучине тур!
Здраве мисли своегъ таи' не гнори!
Нек' предъ тобомъ свѣтан просвѣтъ,
Свуда працаъ, нигдѣ погрѣкъ!
Ой пасерени, истиномъ слободомъ!
Самарѣяни таѣна, к'о предъ нодомъ —
А не съ лакомъ, пѣи! повушомъ,
Та Парѣяномъ оломъ муталомъ!
Тай ти гласъ в свѣо,
Што с' и неда вратъ,
Да се мисли сѣо,
Татимъ себе стваратъ. —

А вѣтъ мрзю? одѣри му съ лактомъ!
Премъ с просто, аа' достойнимъ тактомъ. —
Ту провѣла тѣну рѣшетку!
А валуци лѣу шенѣтку!
Што в неѣ цѣлогъ свѣта хорде
Моѣа пресѣвъ, но се одѣи' горде. —

Дедъ, о спали грду ирчину!
Проби ѣству судби ртану!
То неочи съ Духомъ,
Какъ ти желя хоѣ!
Да погубишъ съ луномъ
Све старинске злоѣ. —

„Лакше жельо, нѣли одъ мене!
Доѣхъ юмъ слога у волѣви мене. —
Петъ! кроза санъ, чуй, шта говори:
Чѣсай зору, доѣхъ се помоди!!!“
Тако данасъ, тако сутра, слога!
Сано да се не заметне коло...
Авай вѣло! канъ в дугоча,
Како а' теѣта судбе криача...!

У Галацу.

Георгиѣ Срѣѣвъ.

ПРИМЪРИ ЮНАШТВА СЛАВЕН- СКОГЪ.

Ермакъ.

При свѣриѣтку шѣствастога вѣка, кадъ в
владао у Русѣи Иванъ грозный, едѣтъ доиско-
нозачѣй четникъ, именомъ Ермакъ, обезсирѣи
изавредимъ юнаштомъ свое име. Неимѣю-
ћи подъ своѣомъ заповѣсти више него 6.000 лю-
дѣй, онъ намѣри съ томъ маломъ войскомъ уѣи
у Сибирь, и тамо преотѣти врховну власть Та-
тарима, као што в ови бѣяху преотѣли мѣстимъ
господарима. На ту цѣль онъ набави све по-
требите ствари, уреди свою войсцину, проище-
юй нене законѣ, постави казни, и упути се. Ка-
ко уѣе у Сибирь, сви жители подѣгну се на
нѣга; ади они морадѣше све едѣно одступати
испредъ козачкога огнѣнога оружѣ, кое юмѣ

овда нису познавали. При свему томе што су многи од њих гинули, опет су се тако крвнo опирали, и толико се е крвави бојна догодило, да Еризакова војска спаде за кратко време на две тисуће људи. Неустраши се он тиме, но сь малым тиме часом све напред идући, победи више пута Кушума, најслабијег у свему Сибири татарскога владатеља; узне неке градове, пређе Тоболъ, пређе Кртисъ, и са саме четири стотине војника уступи се уљети у Тибиръ, Кушуму престолни град. Кушумъ остави њ од свој побједе у пустињу.

Ермакъ извѣсти о своємъ царѣ своемъ, правымъ и справедливымъ, али се не пушта да то одь своею сребе заслышити. Видѣши се у средѣ непріятельскѣхъ земль, а мало людей, скоро безъ праха и олова, а надъ тѣмъ никакой помощи не-надаюши се, помысли да бы найбілье было извѣстити о своему завоеваніи и тадашнему быти царя русскаго. То помысли на учини. Годянъ 1580 упутіе се изъ Сибири у Москву едина по-классарство одь 50 козана, носѣши московскому царю много скупощиныхъ коза на поимать. Меху-тѣмъ Ермакъ не одустане одь своего чудноиного-го ратованія, они обѣще побѣдоюносно краеве рѣке Иртыса, и сѣбѣ далеко до вѣснаго ушпа, до-чека и улюдно оправн посланике неши сибир-ски войвода, и своимъ милостивымъ и правед-нымъ владаніемъ омиле се всему народу. Али іошмъ му осталише покорити много непріятеля. Обсаеиъ одь исты у Сибирю, а стѣснѣиъ одь лады, азиѣхъ изненада едина ношь изъ града, и што не поскѣ, растера. Само 300 войника о-стало му с; пакъ іошмъ и тада овай чловекъ нечу-вене сѣбѣлости не одбаци мысао даиъ завоева-нїа. Поѣу у поддвѣние стране Иртыса, подлрїи тамошнїхъ становищїхъ, и као сведобитникъ на ко-нцу у свой Тибарь врати се. Али ту на скоро доѣе сирѣтѣтакъ тѣмъ чудесима. Кушунъ, не-уморимый Ермаку непріятель, почему га силотъ не могаше добити, склони се на превару. Онъ пошлѣ къ нѣму неке свое тайне приверженике, новъ му слажу, да едѣнъ караванъ долази съ нѣмъ трогнати, те га тѣмъ изабае изъ града, а поѣу нападу на нѣга изъ бусїи и сѣе му скоро дру-гове поубїио. После вѣйхѣрѣбию обране, Ермакъ видѣши се готово самъ, одустити; али дошанинъ на неку рѣку и идуши да спочи у чаидѣхъ, правде у воду и утѣши се. Тежїїй оидѣнъ, даръ царя московскаго, кои в на себѣ носїо, прѣтегве га изъ дво.

Тако погине овай Славянинъ, единственный человекъ, о чіой смѣлости и храбрости могли бы сумнѣти наимѣлѣи и наихрабрѣи люди, да память нису овако свѣчано посвѣдочене у по-
вѣстаніи.

После његове смрти Кушунѣ заузие своје државе; али на скоро му их одузату Руси, кои изгубивши одъ слави и труда сву скоро прву војску, још Ермѣну за његова живота у помоћ послану, съ другомъ дођу, овадаше цѣлимъ Сибиромъ, повѣ сѣе однако одъ тога времена у њеной власти.

Матія Банъ.

НЕШТО О ПОСЛЕДОВАТЕЛЪИМА ИСТОЧНЕ ЦРКВЕ У УГАРСКОЈ

(Саобщііо Вен. Бороцкій.)

Исповѣдательнѣ источнѣ цркви, у своѣй вѣрозаконѣ слободѣ угнѣтѣннѣ, особито у Бикешковѣ вармеѣнѣ, подигну буну год. 1735. подѣ Карломъ VI. скупе дѣйствиательно 6—700 людѣй, съ коима су хотѣли на Арадѣ ударити, но буду умиреннѣ, и нѣкои предводительнѣ погубленнѣ, четирѣ названа коловодѣ, именѣ Петаръ Сегединца (друголѣ Перѣ), Юванъ Себешянъ, Андриѣ Пасторъ, и Стеванъ Сялаши бух 4. Априла 1736 год. у Будиму точкомъ погубленнѣ, и на 4 черега расчлѣнѣ. Павелъ Матула, Стеванъ Барта, Михайлъ Санту, Петаръ Сабо, и юшѣ друга четворницѣ, буду обезглавленнѣ. *) (Види Енгелѣвѣ исторіѣ о Угарской част. V. стр. 285.)

Маріѣ Терезіѣ сазнавои Архипіскопу источнѣмъ вѣроисповѣданіѣ год. 1749. 2. Августа еданѣ годичный каммералный прилогъ одѣ 9.000 флор. нао дотациѣ за шитѣ, кою я имаѣ у послѣднѣмъ турскомъ рату. (Види Енг. ист. о Угар. част. V. стр. 313. и Давидовичѣнѣ ист. народа сербского стр. 144.) Годинѣ 1771. 20. Юліѣ, на дѣ е год. 1767. сербскій саборъ у Темішварѣ драхнѣ, изда се еданѣ нѣмскій регуламентъ за свѣщенника и грабѣнска дѣла источнѣ вѣроисповѣданнѣ. (Види Енг. ист. о Угар. част. V. стр. 335.)

2. Январу год. 1777 изда се другій нѣмскій регуламентъ, на дѣ е год. 1776 саборѣ у Карловцѣ драхнѣ. Год. 1779. 17. Юліѣ до дѣ къ тому юшѣ дѣлѣннѣмъ — рѣширити у 70 параграфѣ. (Види

*) По претпоставци мора да су била браћа наша Власт;
архиви су бидне свагда највише у збротакону узне-
миривали.

Евг. ист. о Угар. част. V. стр. 339.). Год. 1791. Марта 5. установљена в придворна илзиска канцеларія, у којој е Махартъ грофъ Францъ Балаша председавао. А године 1792. Юліа 4. снѣхута е; дѣла иѣна дана су придворной угарской канцеларіи, и уређено е, да буде у њој урбскій епископъ као придворный савѣтникъ и референдаръ. Године 1807. отделе србскій епископъ темишварскій Стеванъ Авакумовић изъ Беча, и остави референдарство. (Види Давидов. ист. народа србскогъ стр. 135.).

ДЕРВИШИ ЦАРИГРАДСКИ.

Народна приповѣдка босанска.

(Сабшѣіо Фр. Јунаѣ.)

Сваке године побожне дервишке чете обилазе главне градове османскога царства. Цариградъ, то е њово разкошје. Нема године, кадъ ови небы посѣтили овай светый градъ. Бѣди долазе одъ Адама, други изъ Анадола, трећи опетъ одъ Багдада и т. д. Ту они свое побожности и убожности трагове остављаю опоминиоуи Цариграђане, како е излишно свако послованѣ, каква е крпшость, кољака е светиња, отцимањемъ и опрцањемъ по улицама цариградскимъ милостивно просити? — Я незнамъ шта бы године 1828., што тада већимъ броемъ походише ови свети гости Цариградъ? Та они добро знаю, да што њи е више, то ње имъ мањъ занести. Али они опетъ крѣау у Цариградъ, и већ е неколико стотина было на окупу. Сваяи иностранцаъ реко бы, да су дошли Цариградъ одъ московске силе бранити. — Дружтво „Исламъ“ прозвано, найпре се настало. И докъ билине само, я тако и овако промѣнаше се; али садъ ето муче! Четвртанъ билише, кадъ Усемиъ, дружтва овогъ старѣшина, скупљѣио браћи овако поче набравти и плачњимъ гласомъ нарицати: „Браћо моѣ! све дванаестъ правъ мусульмана! ето видите и сами, да између свъ остальи година ова нама е најцрѣна уродила! Три дана прође а њы ня царе ня динара стеѣи немогосмо. Данасъ правѣ турские вѣре нема. Нема овогъ старогъ милосердіа прамъ наші. Све е оадило. Боже аао! Та чули сте, што е было одъ Варне, Костенце; шта се догоди съ Бдреномъ? Шумљомъ и Видиниомъ? Та чули сте, кољико Влахъ изасѣче турские вѣре. Заръ то ису очевидна покாரаня божія и светца Мухамеда, кои су се разсрдили на данашнѣ Мусул-

мане како пратиоце иѣговы светы людіи дервиша? Та Бога вамъ! заръ невидите како се Турчинъ у влашке пантуле сачео? Па быти добро? Никадъ, никадъ! пропала е вѣра турска!! Чуйте браћо и сиротињѣ другови! нама се вали разставляти. Мы морамо кудъ кои за наѣакомъ остављѣио Цариградъ божію срдби, некъ се Московъ на ѣму освети, напалѣиои немарность иѣгову прамъ нама и вѣри турской! — Далъ говорити неѣадоше му обилате сузе, коє га грозно обилише. Остали другови быше тронуты рѣчма свога старѣшине; и ѡи сузе обилише. Самъ Омеръ веселымъ окомъ погледаше садъ тамо садъ овамо, како да јошъ надежду небыла изгубио. „Корѣма, браћо, корѣма другови!“ (поче Омеръ) „я самъ наймлаѣи, на зато и найлудѣи; али мени тестиръ говорити?“ Сви одговорѣ: „Тестиръ!“ „Е кадъ е тако?“ (настави Омеръ) „устриште се! мы јошъ нисмо пропали. Нѣа јошъ правы Турана у Станболу: нѣ истина да су се башъ сви повлашили. Нисте ли виѣтели, да су многе чете дервиша нагрнуле, пакъ се ови свети указаше Цариграђанима, те на насъ ѡи погледати небе? То е правый узрокъ. Та и мы нисмо будале. Ево мой савѣтъ, а ето ви али мучасниъ? Сутра е петакъ. Я ѣу се укучити и како да самъ мртавъ — улѣсичити. Изнѣсате ме на средъ сокака, кудъ се у велику цамію иде; покритѣ ме безомъ, а метните ме на даску: ту ме четверица чувайте и надѣиоми адикуйте. Кадъ аасъ кои одъ мимопролазеѣи, зашто плачете? ушмѣта, кажите да намъ е другъ еѣаѣи умро, пакъ да немате тронѣка, чимъ бы га укупали, како прописую обреди нашего јола. Та заръ не ѣе тоѣи каменогъ срѣа быти, да се мртву тѣлу не смилую. Пакъ ето ашлуна. Цариградъ е пространъ и цаміа доста яма, а насъ дванаесторица; на ѣмо се реѣати, што Богъ да. Бѣи мучасниъ?“ Бѣиымъ гласомъ сви завичу: „„Бре аѣеримъ, Омеръ! ко се наѣао, да изъ таѣе главе може толѣка паѣетъ изѣити?“ — „Нећешъ ти, я ѣу прѣи каѣо старѣшина“ (радѣстанъ повиче Усемиъ), „пакъ ѣе заѣиомъ по рѣду сви!“ — „„Гаманъ тако и вали! некъ старѣшина прѣи иде““ (завичу остали). — Бѣа су дочекали сутрашнѣгъ дана петѣка. Кадъ е было око подне, да ѣе Турци у цамію нѣи, четверица спѣадиу даску, на којој ухѣиѣиы ѣвоѣ старѣшина лежаше, те се съ ѡномъ уставѣ на средъ сокака, кои воѣаше у Соѣа-цамію. Бѣаѣи на другога налѣгну, те поѣаѣица адикѣвати зачѣу. За дуго нису бы-

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 37.

Београдъ 10. Септембра.

1848.

ПОЗДРАВЪ ОНОСТРАНОМЪ СРБСТВУ.

Хай Србниство мило хай,
Чини бѣди својой край!
У несреке крилу доста с' было,
Благой срећи да си одсадъ мило;
Съ неслогомъ си негда се гонило,
Да бы с' слоги единокъ научило;
Муко, бѣде свуда си спосило.
Сузамъ лице свое оросило;
Ал' веѣ тмама быне край,
Само добаръ позоръ дай.

Хай Србниство мило хай,
Вѣрностъ, слогу себи дай:
Па к' зеленит' с' свуда наша гора,
Врѣ се славе появяе зора;
Народности србске сіл жертва,
Врага выша веѣ постиже клетва;
Славу подай Србство Србобрану;
Гдѣ храбрости дика те ограну;
Томъ юнаку хвалу дай,
Кон чини бѣди край.

Хай Србниство мило хай,
Учинишешъ бѣди край,
Кады с' негдашнѣмъ сѣтишъ Видовдана
И тогъ дичногъ твога Србобрана;
Кады с' споменешъ Нуза Вранковића
И юшакъ Милошъ Обилића;
И садъ гледай юшите, ко е какавъ,
И е л' гдѣгодъ тамо кон такавъ;
Па ќе т' синут' слава, хай,
И учинит' с' бѣди край.

У Београду.

Ш. П. Петровићъ.

СВЕСЛАВИЕ СРБСКО.

1. Войвода Матутиновићъ.

Кады не бы ништа реко о войводи Матутиновићу, а, кон самъ пуне четири године последневно уживао његово прѣательство, и тайности мучену му душе знао, то бы ме, мыслитъ, санѣсть моя гризла. Пристоиће, цѣнитъ, оплакати неоплакано тѣло добраго старца, мога прѣтеля, кон га нисамъ могао окрѣпити у последнѣ две године бѣднога му живота. Спомянуошъ духъ и умъ Матутиновића, о многима стварма морао бы подутъ говорити, врѣ иначе болидо бы ме изневерити споменъ човека, кога е миловао Емо, и кон е видіо цѣтаюћу, мртву, и заборављѣну Венецію, узвышена я упропашћена Наполеона, све свете ствари у Европи, прозь многе године политичны преврата преокренуте и разпудене; човека, кон за петдесетъ лѣта частіе воене службе у Европи, у Африци и у Америци, за деветъ велики боева а тридесетъ и два ма-ня, и за два обѣда, при коима е было, другу награду не добио до двадесетъ и нетъ година прогонства и тугованя; али да не будемъ овдѣ подугачакъ, другдѣ ѣу и скоро о њѣму достойніе говорити. Међутимъ радо ова напомнимъ за то, да млади Срба упознаду се са единымъ именовъ, кое е было освѣтљѣно храброшћу и несрећомъ а почитовано одъ иностранца, пакъ и да блажена она душа почашћена буде коимъ удисамъ и домородномъ сузамъ.

Матутиновићъ родіо се на острову Корфу одъ србски родители Далматинца 15 Листопада 1765. Стопрва е имао осамъ година, када уѣе у поморско училиште, одкуды скоро наѣђе надетомъ, да бы предузео ученичка путо-

ваня по южной Америкѣ, по мору, по Англіи и Норвегіи, по Фландріи, Скоціи и Португаліи. У Лизабонѣ, на позывъ Анфела Ема, нѣму срдчно наклону, ступи на флоту, кою е овай калашный мужъ водіо противу Варбаріе, и ту ванишавши на еданы гусарскій бродъ, таку храбрость у дѣловано понае, да га Емо одма надначеликомъ постави. Седамъ е година обилазо оне негостолубиве краеве, пакъ повративши се у Корфу, пошто премину Емо, онъ ступи у службу при оденшнвои посади.

Межутимъ умираху Млетци, а онъ одбавиши понубену му власть управителя на острову Занту, оплакиваше несречу речене республике, не мыслили на неправде, коя е ова нѣговай должини учинила. И то быаше, а мыслимъ, единый путь, што е Матутиновићъ, кои се при приклянино свагда позиваше на рѣчь поштены Морлака, (каковъ е онъ быо), заборавіо, да е Далматинацъ. По уговору Кампоровиѣ год. 1797. приђе къ Аустріи, а год. 1798. буде признать за поданика, войника аустріянского, и начелика нѣхоте; у коему чину после употреби га Калдѣро, врховный войвода аустріяскій. После мира Пожуйска отиде у Францію, когму наложки, да одна уреди едну чету одъ Далматинаца, находеши се у Бергаму. Почему то похваляю учини, придружа се великой войска, идущей на Пруску, коа додатыи врховному штабу и италинскомъ одѣску. Одъ то доба имао е свагда честиты налага и случая. Заповѣдао е задѣльомъ стражомъ одѣски италинскаго, кои ибаше у Милано, а Марионѣ повѣри му за време управительство Задра. Вративши се у Францію као већій заповѣдникъ првога нѣмрскаго полка, отиде на русскій рать, и огрѣ се при пачему московске кнѣжжнице. Воевао е после у свѣдѣи значимъ ратовима съ ове стране Райне. Како пребе ову рѣчку, бы подигнутъ на чинъ заповѣдующаго помощника, пакъ поглавара врховнотъ штаба у резервномъ одѣску паризкомъ. Ванишавши изъ службе, год. 1812. Франція му даде достоинство почетнаго польскаго маршала. Идущи изъ Париза въ главное табору аустріяскомъ подъ Хайлбургунѣ, бы зауставленъ у Ганту, и после неколико дана одведенъ къ врховномъ войводу Шварценбергу, кои напавши сва нѣговай писма у реду, заме га у свой врховный таборъ до Париза. Пребе мало времена, надъ Шварценбергъ по царевой наредбѣ опраши га у Бечъ. Царъ своіомъ повелѣомъ 26 Руйна

1816. даде му 4800 цвант. годишнѣ платѣ, али то безъ икакого войничкаго чина. После 2. Октябля 1819. опетъ га у службу позове, чиномъ генерал-маіора.

Воема ученъ бываше Матутиновићъ. Много е наисао о іонскимъ островима, о островомори грчкомъ, о урефено малы бродова на адрианскомъ мору, о фивацкіма мастацки држава, о Далмаци, Ариаутлаку, Приной Гори, и поморскомъ тргованю Маетака. Наполеонъ даде преписати нѣгово дѣло о нѣмскимъ државцамъ, и сирѣми преписъ у французску кнѣжжницу; Францъ I. постави другій у кнѣжжницу бечку, а Малтебрунъ понуду му за рукописъ осамнаестъ тысяча франака. Похвали то дѣло великій войвода Карлъ, коему е и посвѣщено было, а осимъ нѣга врховный предводителъ Шварценбергъ, кнѣзъви Прохаска и Врба, Сорбѣръ, Клафарели, Еранжъ, Грунъ, Малтебрунъ, Лафъ, и Хамер-Пургсталь. Быо е Матутиновићъ офицеръ частнога легіона, каналѣръ гвоздене друне, реда светого Лудвика и пр. Не высюга стаса, али дѣла струка, имао е паченити поностъ, и черто лица пачеменити, а живѣ како душу и очи. Мрзеши на робска обхофѣна дружествености, свагда е непрѣмну му одржавао свободу и храбрѣну наравъ далматинско-сербску, нѣти су га надгдоу у страшили мрзости могущи особа. Срдіо се е на людску злобу, и на неблагодарность свои; ніе никада о своимъ стварима надежду губіо; храбродушно е спосіо поштѣну сиротиню. Чувствително е споминяо прошлостъ, и о нѣой бы плакао, и друге дѣ себе на плаканъ прислѣявао. Али то му е была найвеща добродѣтель, што е и недостойнѣма особама добра чиніо. Последнѣи година ослаби памѣчу, то бы за нѣга управо више среѣа него штѣта. Пре мало времена повизавъ спроводъ братію е къ гроблю нѣговоу тѣло, а челядь выташе: „ко е оро?“ !!! *).

Посрбіо изъ италинскаго.

Матіа Банъ.

ДЕРВИШІИ ЦАРИГРАДСКІИ.

Народна приповѣдка босанска.

(Саватио Фр. Юмѣль.)

(Брѣй.)

Прежда е и наше пута речене рѣчи аріа говоріо смеюши се и нѣгомъ шумѣиши га; сво

*) Овай знаменитый Сербъ, храбрый войскацъ и высокоуный спѣсатель упрѣи у Слѣзѣи 2. Коловази 1832, у сѣдмидесятъ-десятой години свога живота.

е залуду. Дервиш мртав па мртав, вит' се креће нит' помиче. Найпосле поче га аџа молити, да устане, и да он' под' заклетву тај догађај никој не каже неће. Преко два сата изгубио е аџа, сад' молећи, сад' претећи, да ће га жива упокоити. И то е било залуду: дервиш све једнако укочен лежаше. Остави га аџа, те пошлал' свое слуге, неће ли га они принудити, или с' молбом или с' претињом; да му собу остави. Ни момци ништа не оправдате: дервиш вит' се миче нит' помиче. И тако е све до мрака остало у аџиној соби. Кад' се већ смирне, заповѣди аџа момцима, да га однесу на гробал', па да га онде оставе. То момци едва дочекају, те га спознати ко Бегу-иша. Шта с' њима нису училица? излом' су га боцкали, штипали, за великиј од' ноге прст' потезали, шаком' трутали: то е дервиш све драговољно претрпио, као едан покору од' мучеништва за славу свега свога дервишког' сталежа, кои бы изгубио много поштеня и цѣле пред' свѣтомъ, ако бы се одао. Момци претише, да ће га упокоити, ако не исповѣди своју запов' и не устане. И видећи да све залуду чине и говоре, ископају раку, те жива дервиша упокоју. „А ти умри, кад' ти е драго мртвямъ бити“ (рекше момци пошавши кући). „Сад' сам' спасенъ“ (рекше дервиш). „Или се још' свѣтъ смирн, пак' ћу онда изаћи: до по ноћи быћу овдѣ.“ А то му е ласно было извршити, ер' дубоко необичаю Турци свое мртве упокоивати. Ко е и помислити могао, да ће дервишу оно худо етаѣ на добро проћи, и да се његова варка и лицеѣштво казни неће окончати? Око по ноћи чув' се некаква аџа. Мишљаше Усеинъ, да е његово друштво дошло по њга. Дигне главу, и аџа шта видити: преко двадесет' айдука његовог' гробу њаше. „Оад' ћемо,“ (завиче арабаша), „овде смо најсигурниј код' овог' новог' гроба.“ „Таманъ!“ (завичу остали, простру кабанѣце, ватреу новце и осталу покрадену робу, да дѣле међу собомъ. Лакше су очи при погачи (наже послонца), тако и они викане: „И ово мена,“ други опет' „није дег' мени.“ — Ето трка од' слободни айдука! Нашъ Усеинъ промолвивши руку дреше: „А како мени?“ Тај ненадний из' гроба гласъ као громъ одвајао се е у ушима усташени айдука. Нису имали кад' наше наткнути, већ куд' ко бѣже те ноге! Те пригоде не пропусту дервиш. Опако у габа и кошуљу потрчи за њима до край гробла. Кад'

се врати, застане свое друштво од' едавности дервиша, кои су были по њга дошли, и савъ случай из' прикрајка гледали. Дервиш истовъ из'ромъ туђе благо стану дѣлити — лапама айдучкина. Истина да су были айдучи едного слободниг' натраг' послали, да бољ извиди, ал' у гробал' да не улази. Овај чувши више гласова, на пола мртвѣ одлети друштву и „мој браће!“ (едва од' умора могаше говорити улакъ) „не еданъ већ, колико њихъ, едва ће по диларъ свакомъ застати. Што е год' мртви душа, све е на окупу. Бѣжмо!“ Од' дервиша што е ко више могао повети, то е и јасно. Нисе на тежину много пришло. И кад' су стопраш' кући дошли, хвалили су драгомъ аџику на толикоме благодарству, кои свое праве смове ни у каквој незгоди не запушта. — Усеина капо свога старшину и заедно добротанца сви у ногу полюбите. Младый Омеръ највеселии быши, не толико поради блага, већ највише, што га е та пригода ослободила од' свеудальног' пецания и прогавља своа браће дервиша. „Па сад' реците, да е Омеръ лудый угурсузъ!“ (с' узахиѣнѣмъ вапаше). Друштво „Исламъ“ у мало времена постаде најгласовитѣ у Цариграду. Његова светлѣя брзо примора, да остали дервиши, не будући добро виђени од' цука, оставише Цариградъ, што су и жили Усеинови дервиши. Она су да дуго после остали у Цариграду. Омеръ буде првиј од' браће за Усеиномъ у достоянству узвишенъ. Омерова бесѣда код' дервиша много е казала, према славног' заната нигда више не смео препоручити браћи подложной. А не ни од' потребе было. Имали су свега избыли! —

СПОМЕНИ ИЗЪ НОВІЕ ИСТОРИЈЕ СРБСКЕ,

Сербскому Войводу Стояну Цветановићу,

Труди ваши за отечествомъ подвиги, и истинная храбрость ваша противъ неприятеля, на разныя местна сказанная, обратила е наше вниманіе на васъ, и вѣзавъ вашего охотничя и воина-гражденина, потириваемо, именно васъ Войводомъ Наіе Алексиначке и отъ нѣже именовать села сѣдующиимъ образомъ.

1-во Вамъ власть даемо с' ижежиномъ вашимъ управити и полно заповедати что се вамъ

срединаше, а общество кое не быти подъ нашою властью неугиѣвати. —

2-о Вы да будете полный исполнитель, воли Правительствующаго Совѣта и воли моей. —

3-е С' дѣламъ военнымъ, одѣ садъ у будуще заповѣсти наставленія и требованія приманете изъ Правительствующаго Совѣта Народна одѣ Господ. Восиногъ Попечителя Младена Миловаковића у таковимъ цю вамъ потребно буде отидѣти испати.

4-то У дѣламъ внутреннимъ наше киежине цюгодоу быти и треба, да вылите у Правительствующаго Совѣта Господ. Попечителю Внутреннихъ дѣлъ Якову Ненадовићу отъ когю у таковимъ приманете наставленія.

5-то В' кромѣ нашей подѣ никюга власть не подпадетъ, касательно киежине наше, слѣдую вамъ знати, кому се у будуще имате покоравати.

6-то У време воеванія подѣ когю Командующаго послушанія и покорности вамъ приимете се быти, свѣтѣйше да заповѣсти онаго исполняете, ибо свѣтѣйши Командующи, уѣреннимо мы, да хете вы съ нашою признаностию, кою вамъ указуемо задовольно быти, усугубите труда наше, у дѣламъ касающимся благополучія народа, за показати себе достойнымъ у будуще сего уваженія. У Београду 11. Января 1811. года.

ОТАЦЪ ОПРАВЛЯ СЫНА У БИТКУ ЗА ОТЕЧЕСТВО.

„Dulce et decorum est pro patria mori.“

О т а ц ъ .

Иди! иди сыно милый

Ты у крѣпкѣ сребно бой;

Иди, те са бравою храброю

Кивни разби прага рой,

Даро кон нама драге

Погазити желе садъ,

И издати старогъ, младогъ

Тужномъ срцу горкий вѣдъ;

Отечеству кон нашемъ

Справитъ желе вѣчный гробъ,

Такъ приморатъ родъ нашъ милый

Да имѣтъ буде сужный робъ:

Да възъ танка онъ глѣшца

Вншъ не пушта всео гласъ,

Кривымъ српомъ обаражъ!

Зрѣла нѣта златанъ властъ;

Вѣкъ у тужномъ да онъ робству

Каю зеленъ нече цѣтъ,

Докъ одѣ жука вѣкъ оборенъ

Промѣни овай свѣтъ. —

Узми свѣтло оружје

Смые слѣдогъ бабе тногъ:

Мысо мой пратнѣ те,

У покоиѣ быте т' Богъ.

Та за родъ е укрѣтъ славно,

Брѣ безъ тога нема насть,

Докъ тай живи, разное се

Обилнѣ спуда гласъ.

Вѣрномъ смыу тай у срцу

Вѣче славе дже субъ,

Кой времена све рушени

Оштетити неке зубъ!

Поѣи даке ты единѣ!

Те зашлѣи бабу тногъ,

Кой ти даде оружје

И каластогъ вранца свогъ;

Конъ во е вичитъ бою,

И ко шарацъ гѣзи то,

Несмѣлено одѣ душмана

Акъ оставе твои што. —

Саврушено срце мое

Молише не шилатъ тамъ,

Одѣ куда не доле покоиѣ

Крѣпка стѣна смыка намъ.

Докъ се боритъ, подраниху

Неувѣла цѣпка редъ,

И чуваху, непогода

Новаиесе да му вредъ;

Па ако ми сребно битие

За живото ститѣ гласъ,

Савлетнымъ одѣ тогъ вѣнцомъ

Украшѣи редомъ вѣстъ:

Весело ку тадъ промѣнитъ

Съ другимъ овай бѣдный свѣтъ,

Одѣ сокола — кадъ и чуветъ —

Да е смѣленъ душманъ властъ. —

С ы н ъ .

Я се за домъ боритъ идежъ,

Нестесе ми срце страха:

Ако Богъ да, претворише с'

Душманъ нашъ у ситный прахъ.

Съ Богомъ даке отче милый!

И у крѣпкѣ одо бой,

Да са бравою храброю кивни

Я разбѣжъ прага рой.

Съ Богомъ отче! ако среѣа

И Богъ нама даде благъ:

Ама, — тѣрде м' вѣре! — неке а'

Врагу нашемъ знати трагъ!!

Фрушкогорацъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Печатано Правителствою Книгопечатни у Београду

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 33.

Београдъ 17. Септембра.

1848.

С Л О В О,

ков е у почетной скупштини Дружине *) младежи
србске Лицеума К. С. 12. Септембра 1848. године
говорѣо

Павле П. Петровићевъ,
II. године права слушатель.

Нѣгованъ твари каковој
Хитро дае брзый летъ,
Управляе е цѣли такой,
Којој теми и савъ свѣтъ —

На свакомъ скоро производу природе —
када на нѣга погледъ нашъ моде управимо —
примѣтити можемо, у почетку существованя
нѣговога, тако рећи неку слабость; и само текъ
постепено, истомъ у времену, може се примѣтити
све боля сталность и больиъ напреданъ нѣ-
говъ; ако при томъ свакој посебице створи у
природи сачуванъ еъ почетна буде одъ разны у-
тицал или дѣйствована остана природны снажи-
ни створени. Па ако — као што велимъ —
сачуванъ и одигованъ буде свакој створи еъ
почетка существованя свога; то ће у времену
одъ дава на данъ све снажниѣ напредовати, и еъ
напредованѣиъ своимъ приспѣће до таковога
степеня савршенства свога, када ће оддавати
моги изобилне плоде, кои или ће за оу исту
врсту створеня, одъ кое и само таково створе-
нѣ произлази, или пакъ за другородну полезни

быти. Бдна млада вошка — однако се на свѣту
появля — врло е слаба; вѣтаръ е обрѣче часть на
едну, часть на другу страну; животно е може за-
гизати и прегазити. Слѣдовательно: она не мо-
же другоачиѣ еъ временомъ онаѣ степенѣ напред-
ка дочекати, да изобилне плоде одъ себе оддае,
осимъ ако е баштованъ нѣтъ буде заградомъ об-
чувало; ако е буде подпресивало и кочицъ узъ шо
привезало. Подобно е оноемъ примѣру све скоро,
што существовати видимо; па слѣдовательно и
оно наше друштво. И оно е у почетку своемъ
было пуно слабости свое; па текъ постепено у
времену, трудомъ и волюмъ свои чланова, крѣ-
пило се и снажило; а ако Богъ да, доћи ће вре-
ме: када ће оно — подобно единой вошки — до
таковога степеня напредка свога приспѣти, та-
ко разгранати се, и такоме плоде раѣати, кое ће
цѣло Србство рукомъ оноемъ узбирати и еъ нѣ-
мѣ се задоволявати; зато:

Расти, расти друштво младе,
Вѣкъ е зачетъ теби цвѣтъ;
Нек' покрива твоє крыло
Нашегъ Србства милый свѣтъ;

* * *

Нек' с' замѣче изъ твогъ цвѣтка
Зрѣлый вкусный Србству плодъ;
Врѣ досадъ су блага редка
Нашъ красная србскій родъ.

* * *

Крѣпка поли Срба млада
Нека буде роду стубъ,
Нек' знава оно гради:
Што савруши тиранъ грубъ.

*) Ова дружина, по дозволеню надлежно власти, постои већъ
одъ прѣкалане при Лицеуму нашемъ. Мы вѣно промѣ-
няемъ о ономъ дѣломъ заведенио общирно говоритъ.

Па ће бити неко време,

Каждь ће т' стаєт' дѣла плодъ,
Тай в' подстрекут' србско племе
Да управља к' срећи ходъ. —

Каждь кажевъ посебице створиъ природе у
времену таковий степенъ напредна свогъ дости-
гнє, да изредне плоде одъ себе одавати може:
онда е онъ оно постигао, што е по одредби Бо-
жїіой имао достићи; онда е онъ оно мѣсто у вре-
мену заузео, съ кога — као што самъ навео —
или своіой врсти, т. е. другомъ комъ роду, на
хасну служити може. Одъ обоєгъ овогъ двога
— сирѣчь: или на хасну свое врсте или свогъ
рода, или пакъ на хасну друге врсте ил' другогъ
рода служити — едно се мора испунити; почемъ
е то природно, и тако мора бити, да, ако се одъ
чега существующегъ свой родъ или своя врста
не охасни, то по нужности слѣдує, да се съ нѣ-
ма друга врста ил' другій родъ охаснити мора.
Тако у єдиномъ народу, кон е радъ да сущест-
вує, кон е такође радъ, да свое име, да свой
смыслъ и свою вѣру задржи: мора у данашнѣ вре-
ме, донѣ юшѣ истина евангелєсна у дѣла нє при-
ведена, пладати желѣ, да свою народность чува
и нѣгує, да дѣла што више може и да се после
плодовима тогъ свогъ дѣлѣня самъ и охасни; ерь
свакій е онай бѣданъ, кон што са своємъ и му-
комъ себи издѣла, а после онъ то не ужива, и
не располаже съ нѣмъ.

Србскій е родъ досада чувао и нѣговао свою
народность, и дѣлао непрестано, али плодове
свои дѣлѣня, кон су му найкраснїи были, прино-
сїо е на жертву другоме. Онъ е сиромѣ и данъ
и ношѣ дѣлао; али плодове дѣлѣня нѣговогъ бра-
ли су досада Турци, Нѣмци, и други окружава-
юћи га народи. Што су пакъ плодове србскогъ
дѣлѣня други народи собирали, томе — види ми
се — да е узрокъ было: „Незнаѣ са своємъ у-
правити и располагати.“ Србљн, као што и-
сторїя казує, и кадъ су најславнїи были, слабо
су знања имали; ерь Владиславъ Неманићъ, нег-
дашнїй краль србскїй, гледао е, да државу на-
терїально обогати, а не и душевно; по нѣговомъ
примѣру слѣдовали су и други; и тако се родъ
србскїй у најславнїе свое време лишиао онога,
што бы га крозъ вѣкове, а не за кою тебѣ го-
дину, славна чинило. Али бадава! — Србљн су
имали негда обильно славе и богатства, али зна-
на не; и што су га можда и имали, то е по свой

прилици у духу туђемъ примано, те таково зна-
нї кождь Срба нє добаръ темель задобити мо-
гло. Мы данасъ имамо за полученїє знања скоро
заведена училишта, на коѣ, Боже дай, да свакій
Србїнъ вниманїє свое обрати! Мы се далє садъ
већѣ учити починаѣмъ; али при овомъ почетку
получєна знања треба се добро на умъ узети, и
гледати, да се знанї у духу србскомъ прїма, да
бы тако знанї добаръ темель — на комъ ће се
тепъ по времену разгратити — задобити могло.
По моме мнѣнїю болѣ е и манѣ знања имати; не-
го га у србскомъ духу не примати. Брбо, као
годъ што се можда каква халѣина єдиномъ чове-
ку, на когъ она нє сирєвна, подударити неможе
да приличи: тако исто и у туђемъ духу прїма-
но знанї неможе єдиномъ народу, ако се оно са
нѣговымъ нарави и обичаїма не слаже, подуда-
рити, да приличи.

Србїнъ треба „што е србско“ да познає; то
да нѣгує и удѣлава, па после одъ тога и плодо-
ве да прибира. Кон годъ народъ — а и пооди-
ный человекъ — познає себе, и оно, што нѣму
самомъ по природи нѣговой приличи, труди се
стећи: таї себи угађа; и по томе моћи ће са
темъ себи угађанїемъ, у овоме свѣту, кон е пуњъ
разны сплеткїй, болѣ и за душе обстага. Немо-
же се съ онымъ, чимъ се другїй усеђава и од-
ликує, и снапїй усеђавати и одликовати. Брбо
оно, чимъ се другїй усеђава и одликує, исклю-
чительно само нѣму и приличи, а не свѣма. О!
нако насъ дѣло у овомъ призрѣнїи Мушнїцїй
поучава, кадъ каже:

„Познайте найпре, Сербљнїномъ Сербљнїнъ чимъ

„Б, пакъ своємъ снагомъ духа, сердца

„Сложте с' да свєтїно обдержите. —

Каждь познамо оно „што е србско“ и на
томъ наше знанї оскуємо: онда нємо се зацѣло
моћи и болѣмъ напредку надати. Истина, да мы
неможемо садъ онолико знати, коликю онога на-
рода сынови, кон су се на столѣтїя одъ насъ
ранїє учити почели; итї опетъ треба понекиѣ
само преузымшенє знанї прибавити; него освєт-
тати се — упѣвъ треба на массу народа и гле-
дати, да и она за онымъ понекиѣмъ у не дале-
комъ одстоїнио будє; па тако ће онда бити зна-
нї у маси; быће снажно, и ако башъ не будє
преузымшено. Наши стари нїєу имали прилике
на полю знања дѣлати; него намъ ово само изкр-
чїне и за дѣланї прїготовише. Мы инадосно
прилику учити, и нешто научише; наши же мла-
дї юшѣ више и т. д. одъ времена на време, и
народъ србскїй моћи ће у знанїю напредовати.

Све се наеданпутъ постићи неможе. — И, као што нашемъ Минерве храму јошъ ни десета се година навршила је: тако се исто и одъ насъ савршено знањъ захтѣти неможе; будући е сасвимъ малолѣтно. И као што одной аџуци треба извѣстно време — ако јој при томъ за то извѣстно време и благодать природна у помоћи буде —: тако исто и нашимъ наукама треба извѣстнѣгъ времена — ако се и оне притомъ и вољомъ Србства спомогале буду — докле у стању буду Србина, съ њима занимајућегъ се, савршеніегъ направити.

Са овимъ нашимъ малымъ знањемъ опетъ ће довольно утѣхъ бити, ако се съ њимъ честность и поштењъ србско саюзило буде: и ако се посмотри, да и они народи, кои су се већ и на по хиљаде година учити почели, јошъ право знањъ добили нису; а Богъ самъ зна, хоће л' га надгодь и добыти; ерѣ чувственоумнымъ сушествима, или роду человеческомъ можда не опредѣлено, да се на оной оадѣ звѣзди, кою мы обитавамо, сасвимъ усавршаю и учовечаю; а можда е и земля — ова мати наша — и сама јошъ у својој сушности несавршена; слѣдовательно: да и сва оно обитавајућа створена, пакъ дакле и родъ человеческій не може бити јошъ савршенъ.

Наука е еданъ источникъ, одъ кога сваній човекъ, да живи на оной земљи мѣлѣница година, може непрестано пити; па се опетъ притомъ нигда надолѣвити неће. И као годъ што се какавъ сребролюбацъ нигда сребра и злата надолѣвити неможе: тако исто и човекъ, за знањемъ чезнеій, нигда се њга надолѣвити неможе. А када се човекъ нигда знања надолѣвити неможе, и када се оно њѣно примати може, ал' нигда опетъ сасвимъ поцрпнати: то е болѣ спокойно и на нижемъ степену знања остати, а притомъ побожанъ и честанъ човекъ, добаръ грађанинъ, вѣрный завршитель свое дужности, любитель свогъ рода, вѣрный поданикъ свогъ доброго владѣоца быти; него ли ма колико главу свою са знањемъ пунити, а онамо съ тымъ своимъ придобіеннымъ знањемъ никакве ползе у свѣту не чинити. Высокоучена дакле глава, коя никакова дѣла тогъ свогъ высокоученія неподаде, подобна е сосуду каинѣмъ, коя е пунъ воде, одъ кое нико не пие, нити се съ њомъ какво употребленіе чини; по томе дакле и титула высокоученія, ако се дѣломъ не посвѣдочава, никакво мѣсто предъ здравымъ разумомъ не заузима.

Зато браћо! у младеомъ овомъ колу, не мо-
тримо ни мало на наша јошъ несавршенства; по
положио овоме нашемъ сасвимъ младомъ зна-
нію за основъ праву честность; па онда дѣлаймо
само у колико смо надри; а Богъ не благиѣ тада
сваніѣхъ недостатка у дѣламо нашемъ благосло-
вомъ своимъ надокнадити. Задовољаваймо се и
съ малымъ знањемъ, а знаймо, да много съ
њимъ учивити неможе, ако га само савѣстно и
честно употребљавали будемо; ерѣ нема ништа,
што бы савѣстномъ и честномъ дѣламо на путъ
стати могло. Никакво знањъ неможе се са са-
вѣстнѣшћу и честнѣшћу мѣрѣти. Нѣгуймо и чу-
ваймо млада дружино! оно „што е србско,“ па
немо видити, да су се богато наградили трудѣ
наши. Дѣлаймо и мотраймо, да плодове тогъ на-
шегъ дѣлања на жертвенникъ рода србскогъ съ
чистымъ срцемъ приносимо, говорехи:

Прими, прими милаѣ роде!

Оне наше млада младе,

У „србскомъ“ се есу заметали,

У честности никакъ пристакали,

Србска ѣй е рука узабрала,

А мудрости роса њѣвала,

Прими роде, прими даръ,

Тай младости створа жаръ.

ПРИМѢРИ ЮНАШТВА СЛА- ВЕНСКОГЪ

Петаръ Добришићъ.

У републици дубровачкој бирао се е но-
вый князь свани осамъ година, све до трина-
стога вѣка. У то време рокъ князованія бы обо-
реть напре на одну годину, а после на еданъ
само мѣсець чрезъ слѣдеій догађай.

Князь Дамиятъ, човекъ висока ума и крѣп-
ка духа, али одвѣтъ властолюбивъ, по изтеченію
своего рока нехтеѣ другое уступити прхвону
власть, него е и далѣ задржи подѣ разнимъ на-
говорима. На ту сврху было е већ напредѣ пе-
линиѣхъ лукавствомъ устроѣо едно мало войство,
(кое обычно она република не обдрживала), те
истымъ, повѣривши га людямъ себи правившимъ,
напуни све твердиѣ и свой дворъ. Вѣле *) у

*) Означъ се вѣнокомъ звао „савѣтъ“ у Дубровнику, и о-
значъ бы се судѣхъ морю знати, као што е и Вукъ
Стеф. Караѣићъ већ казао.

своему непоколебимому штованю праме законо-
сти, (по којој ніе се могло ништа безъ кнеза
предузети), не хтѣде приступити на новъ изборъ.
Тако неки кажу; али неможе се вѣровати, да
прама онакому безаконію, као што Дамьяново
было, вѣће бы было тако малоумно, те бы на-
зало, да ни найманъ не повреди законость, а не
бы разумѣло, да прва нѣгова дужность быше
чувати слободу домовине, и спасти е ма как-
вымъ было начиномъ. Вѣроятіе е дакле мысли-
ти, да вѣнчаніи, видѣни гдѣ ніе могуће Дамьяна
иначе него силомъ отерати, они или зато, да бы
обишли грађанскій рать, или за то, да небы ди-
зали народъ на оружъ, и учили га на бунтовне
покрете, *) волели су самосилника за кое време
претрпѣти, него ли се послужити тимъ средства-
ма. Како годъ было, Дамьянъ помисли, да они
единостранно изъ великогъ страха не смѣду ништа
противъ нѣга дѣломъ предузети, те іошъ више
осиѣли се и заповѣди, да се позатвораю неки
измѣлу нѣи, кои на нѣга явно викаше. Али на
то сасвимъ узаври гнѣвъ обштіи. Петаръ До-
бришинъ, Дамьяновъ зеть, любіе е слободу до-
мовине више него свой родъ, више него богат-
ство и сыйность своего дома; онъ потайно саку-
ни кодь себе све вѣнчаніе, и новый Брутусъ по-
зове іи на спасеніе слободѣ, којіи жертвова гла-
ву таста своего. Сви узъ нѣга пристаю, али,
погодивши се у цѣли, различно су мыслили о
средствахъ. Бдни несу хтѣли дизати оружъ на
кнеза, мыслили, да е болъ обратити се рубли-
ци млетачкој, да она уклони Дамьяна; други пакъ
оштровидни и смѣли, бояли су се млетачкога
посредствования, и были су за употребленіи си-
ле; али нѣина страна быше слабѣи, те е морала
другой уступити.

После краткога времена ушу у пристаниште
дубровачко дѣи галие млетачке. Гласъ проѣ
крозь народъ, да оне носе неке дарове, кое е
млетачна влада шилала грчкоме цару. Дамьянъ
ни о каквѣи превари не сумняюшъ, дочека дѣло
управителя исты галии, обдари га, и на нѣгову
молбу, да бы се удостою на галие доћи и види-

ти дарове, одреѣне цару источномъ, склоня се
те поѣе. Како онъ изиѣе изъ града, племени-
тый Добришинъ подигне одна сво грађанство,
готовъ да таста своего сидомъ одбѣе, ако Мле-
чаннина не бы пошло за рукомъ заробити га, као
што быше уговорено.

Дамьянъ ступи съ найвеѣшимъ повѣреніемъ на
едну одъ речены галии; али како буде унутра, и
види, да едни морнари, пресѣкавши конопе, на
краю привезане, отиску галию у широко море,
а други му се приближе съ веригама у руци, да
га окую, онъ се свему изадыству сѣти. Обузеть
тада очалномъ ярости, извѣче све, што е най-
грѣи укора, противу млетачке владе и чиновни-
ка, кои се онако подлой превари за орудіе даю,
те бѣсно ударивши више пута главомъ о едно
дрво, мртванъ падне. Смрът ѿначка то бы, жалост-
на, али достойна нѣговога покушенія противъ
слободѣ.

Матія Банъ.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Суевѣріе простыхъ людей долази кадишто одъ
нѣине ране и превенности науке у религіи. Они
чую о тайнама, чудесима, дѣйствованіама ѣавола,
и држе за врло истоветно, да такве ствари спудъ
у свему се догодити могу. Напротивъ, кадь
бы іймъ се найпре природа сама показивала, то
бы они лакше превестественно и тайне пуно у ре-
лигіи са страхопочитаніемъ посматривали, у шѣсто
што то садъ за нешто врло просто држе. Я мы-
слимъ, кадь бы іймъ се назало, да е данасъ
шесть аѣела преко пута прешло, небы они то
за ништа особито држали. И образи у библии
вису за дѣцу.

Човекъ мре, и нѣгову тѣлность покрива
гробъ; али што е добра учинію, живи далъ, и
зове се дѣломъ нѣгово име гласно преко по-
томства.

Свое погрѣшке признати, добро е; нѣи по-
правити хтѣти, велико е. Ништа ніе у искусства
войни човечіегъ живота трогателніе, него позво-
ріе борбе благородны нараву противъ страстей.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Печатано Правительственной Книгопечатни у Веограду.

*) Тѣмъ више аристократіа дубровачка бояти се морала,
да не бы ушло у грађане бунтовный духъ, што іста
ніе изала низакимъ воинства, коия бы се противъ не-
сты, у случаю пакъ нѣнове побуне, могла огородити. Она
и предъ народомъ обезоружива была, а само на нѣга
дѣйствовала поразноу силомъ.

своему непоколебимому штованю праму законо-
сти, (по којој ніе се могло нішта безъ кнеза
предузети), не хтѣде приступити на новъ избороъ.
Тако неки кажу; али неможє се вѣровати, да
прама онакоу незаконно, као што Дамьяново
былаше, нѣће бы было тако малоумно, те бы на-
пало, да ни найманъ не повреди законство, а не
бы разумѣло, да прва нѣгова дужность былаше
чувати слободу домовине, и спасти е ма кан-
вымъ было начиномъ. Вѣровати е даке мисли-
ти, да вѣнница, видеши гдѣ ніе могуће Дамьяна
иначе него силомъ отерати, они или за то, да бы
обишли грађанскій рать, или за то, да небы ди-
зали народъ на оружъ, и учили га на бунтовне
покрете, *) волили су самослиника за кое време
претрпѣти, него ли се послужити тимъ средства-
ма. Како годъ было, Дамьянъ помисли, да они
единственно изъ великогъ страха не смѣду нішта
противъ нѣга дѣломъ предузети, те јошъ више
осмѣли се и заповѣди, да се позавторюу неки
измежу нѣя, кои на нѣга јавно викаше. Али на
то савсими узаври гитѣ общій. Петаръ До-
бришииъ, Дамьяновъ зеть, любіо е слободу до-
мовине више него свой родъ, више него богат-
ство и сыйность своего дома; онъ потайно саку-
пи кодь себе све вѣннике, и новый Брутусъ по-
зове ій на спасенъ слободы, којій жѣртвова гла-
ву таста своего. Сви узъ нѣга пристау, али,
погодивши се у цѣли, различно су мислили о
средствама. Ђдин нису хтѣли дызати оружъ на
кнеза, мислеши, да е болъ обратити се рѣуба-
ци метачкой, да она уклони Дамьяна; други же живе,
оштровидиѣи и смѣли, боили су се ма: аверина, а
посредствованія, и были су за употъ, да ійиъ уж-
ле; али нѣина страва былаше слабъ
Другой уступити.

После краткога временя, ачій и онай што дралъ
дубровачко дѣл галъ у ловъ, а онай што мрви рек-
прозь народъ, да да скува кашу. При полазу рек-
метачки владъ: „Ты брате пристави зарана къ ва-
ни о кашу,“ ужиноу, скувай и разлади, кадъ мы дође-
урава,“ одма да едемо, да се не паримо.“ Тако и
мо- буде, они оду у ловъ. А онай кодь колебе при-
стави, скува и олади ужиноу. У томъ дође ар-
шинъ браде и педалъ човека кодь колебе и
рекне: „Помозъ Богъ?“ Овай: „Богъ добро дао.“
Аршинъ браде и педалъ човека рекне: „Имашъ
шта за ело.“ Овай: „Имамъ, алъ за мене и мою
браћу, а не за такве авети.“ Аршинъ браде и
педалъ човека рекне: „Айдъ да се рвемо, па ко
буде ячій овога ужина.“

А овай: „Айдъ.“ Увате се, прорву се, и ар-
шинъ браде и педалъ човека обори овога, сас-
не му кашу на прса, поведе е и оде.

ти дарове, одређене цару
те поше. Како онъ изиђе, ебољъ пристави другу
тый Добришииъ подигне изъ ни у ползакъ ніе бы-
готовъ да таста своего си- обратима два иду лова
чанима не бы пошло за ру- те!“ „Богъ добро дао
што былаше уговорено. та?“ Стане овай мутити:

Дамьянъ ступи съ пай- ово и оно, „на нисамъ
едну одъ речени галиа; алъ
види, да єдин морнари, пр- иъ се ніе скувала уж-
краю привезане, отисну і давъ остане овай кодь
а други му се приближе с- што по шуми дралъ пра-
а оку, онъ се свему из- ала. А ова два оду у
тада очаномъ ярошѣу, е рекне найачій: „Пожури
грѣи укора, противу ма- пристави е раніе, скувай,
ка, кои се онако подлодъ одма да едемо, да се не
те бѣсно ударивши ви-
дрво, мрташъ падне. Сми-
на, али достойна нѣг- мина скувана и разлађена,
слободы. шичъ браде и педалъ човека

Зогъ Овай: „Богъ добро дао.“
„педалъ човека рекне: „Б!а го-
Овай: „Бѣтъ, алъ за мене и мою
МУД- та такве авети.“ Аршинъ браде и
сека рекне: „Айдъ да се рвемо, па ко
ій овога ужина.“

Су Овай: „Айдъ.“ Увате се, прорву се, и ар-
шинъ браде и педалъ човека свали овога, сасне
му кашу на прса, поведе е, и оде.

Овай одма ѣни на пристави другу брже-
болъ, и текъ што е каша у пола скувана была,
а браћа дођу къ колеби: „Помозъ Богъ брате!“
„Богъ помогао браћо!“ „Б!а готова ужина.“
Овай стане ко и првый мутити: „Та сирова др-
ва была, на нисамъ могао скувати пређе.“ Пай-
ачій мисли да е тако, алъ онай другій што каме-
лъ мрши, знае е шта е и како е, договорене се да
остане сутра данъ найачій кодь колебе. Она два
оду у шуму у ловъ. Овай сутраданъ скува и
олади кашу.

У томъ ти дође аршинъ браде и педалъ чо-
века. „Помозъ Богъ!“ „Богъ помогао!“ „Б!а
готова ужина?“ „Бѣтъ алъ за мене и за мою бра-
ћу, а не за такове авети.“ Аршинъ браде и пе-
далъ човека рекне: „Айдъ да се рвемо, па ко бу-
де ячій овога ужина.“ Овай: „Айдъ.“ Увате се
прорву се, свали овай аветино подасе, увати га
за браду, одведе га до єдиногъ раста, рукана рас-
цепи дебло, учуче му браду, удари илииъ, заку-
браду и остави га, и помисли у себи: „А ты си
мою браћу обероа, и кашу пово био.“

Кадъ браћа дођу, а онъ већ кашу скувао,
оладио, и метио на трпезу, аду, и рекне ійиъ

найчлий: „Айте браћо амо, да видите онога, кои пакъ е нашу отимао.“ Повеле ѿй къ расту, надъ они тамо, алъ онай растъ изъ корена исчуаю, и отимаю. Алъ они трагоуъ за нѣмъ, и дотераю трагъ до едне велике и дубоке аме. Трага да-дѣ нема. Морао е дакле у ту луи отићи. Одма они лозе насеку, увю едно велико уке, и рекше онай найчлий ономе, што каменъ мекъ: „Иди ты брате за аршинъ браде и педаљ човекомъ.“ Онай се почне изговарати, да онъ неможе и т. д. — рекше и другоме побратиму, што дрвѣхъ исправл крино, и право криви: „Иди ты побратиме за нѣмъ.“ И онай се исто тако почне изговарати, да неможе нѣи

„Идемъ л.“ рекше найвѣщій побратимъ; „на кадь я задрманъ уже а ны вуците горе.“ Сну- сти се онъ крозь землю доле у другій свѣтъ. Оде трагомъ до еднѣ малѣ кущинѣ, и ѡнѣ предѣ кущинѣ едну врло лепу девоику ди седи. Рекше іой овай: „Бли прошаю оудѣ наказѣ човекѣ, брада му у расту?“ Она рекше: „Садѣ е башѣ доша овамъ.“ Онъ поше за нѣмѣ у собу, а она на нѣга рукою: „Неиди за нѣмѣ, здо лешѣ проиѣ, то е мой отацѣ, али е врло гнѣванѣ, савѣ правѣ, изгребенѣ, л га никакѣ ишамѣ видила такъ разирена, па ће те убити.“

Ал' овай то и неслуха, нег' айд' управо у собу. Кадъ оны тамо, ал' у соби стараць лежи на кресту, брада му у расту и растъ великій покрай нѣга. Чимъ стараць овогъ спази, а оны беж' съ креста подъ асталъ па крозь руну прође у землю далъ у другу собу. Кадъ овай види то, оны तरै за старцемъ управо доле. Тамо доле предъ кубомъ затече седежу юшь лепшю девойку, нег' што е прва была. Замита е оны: „Бли прошаю овуца такій и такій стараць, брада му у растъ ужидбальна.“ Девойка одговори: „Бсть.“ Оны поѣ управо за трагомъ у собу. А она рукомъ на нѣга: „Неиди, вели, за пѣмъ, врь нешъ здо проби, напано е срдитъ, савъ е кравнъ, и изгребень, а га писанъ никадъ ована видила.“

Неће овај девојку ни да слуша, него брже у собу уђе. Када он тамо, а старац легао на кревет, брда му у расту и расту покрива њга. Сава крива. Чиме старац знаи, а он скочи по опарени, па беж: поди астаје у руну, и кроз руну дола оде у трећу своју собу. А овај са старцем у потеру. Дође у трећу адију. Када он тамо, а девојка седи пред њу.

һомъ врно лепа, я одъ оне лепше далеко леп-
 ша. Умыта е овай: „Бѣ, лѣ прошаю овуда накаяъ
 старца?“ Девочка е: „Бѣ.“ Момакъ: „Пади е?“
 Девочка: „Ено га у собѣ.“ Онъ да пође тамо;
 а девојка рукомъ маче на нѣга: „Неиди за нѣмъ,
 ерѣ нештъ зло проиш, савѣ е кровавъ и изгребѣтъ,
 и я га никады нисамъ видѣла тако разярена.“
 Неће овай да слуша; негъ айдъ у собу. Ту садъ
 старцаъ збуди се, нема кудмако; овай долетѣ къ
 нѣму, пратисне га растомъ и уцмѣка га. Потому
 поведе съ собомъ све три девојке до ужетъ;
 задрипа овай ужетомъ, она двоциа повуку уже и
 узвуку горе едну прву лепу девојку. Кады из-
 вуку, они се почну отимати о шо, прорву се, а
 овай свали онога што врия каменѣ.

Девойка їмъ рекве: „Ина їошъ доле.“

Повуку они опять уже горе, и извиву горе и другую девойку. Садь онай што дрова крипи и исправлял, занюби се већна у ову лесну. На прву даде ономе. А себи обе да задржи ову. Ала онай неће. Вели: „Ты имадешь свою, а то я мол. „Заваде се о ню, увате се рвати. Овай о-бори онога, што камень ирви. Да му прву, а себи другую задржи.

Девочка друга рекве: „Ниа доле іошъ єдна
девојка.“ Понуку она уже, и узвуку и трећу
найленшу девојку. Саде овај дамоби се іошъ
пелма у ону трећу девојку, дає другу ономе а
трећу оне себи. А онај што камењ мрви неће
нег' оне себи трећу. „Ты си, вели, већ ду-
мавѣрао, саде дай мени да я ону себи трећу уз-
вемъ.“ А неће овај, посваде се, прориу се, я
онај сваді онота, што камењ мрви. Узне себи
трећу найленшу сестру. А друге две оно-
ме даде.

Задржа онай доле уже, и ова повуку до по-
ла, на онда пуге доле, да се онай угроува; ерѣ
су му завидиѣл што е было ѣчѣй одъ нѣх двоине.
Овай ерето падне доле. Оде далѣ, по свету
ономѣ. Напѣе на еданѣ великѣ грмѣ, на врѣ то-
га грма велико гнѣздо, а у гнѣзду леже тичинѣ
цара Ноевогѣ. Овай поѣе нѣ тичинѣма. Она
га замоле, да ѣй сачува одъ хале. У тоѣ хале
долети, да ѣй поеде. А овай хала у коштацѣ,
подкри се съ плоче, уби халу, и одбрани тичи-
нѣ. Тичинѣ рекну нѣму, да се онѣ сакриѣ подъ
нѣюва прила, ерѣ не ѣмѣ отацѣ Ной прождре-
ти га; „наше е отацѣ, веле, кадь долети, у пр-
вый ма, врѣло плавоитѣ.“ У тоѣ запушти цео
предѣлѣ, стон тресаѣ и грмѣвина, страота бо.

жил. Онъ упита тичиће: „А куда ђу я садъ?“ Они: „Оди подь наша крыла.“ Оде онъ подь крыла и тичићи покрио га, у томъ њмъ и отацъ царъ Ной долетѣ. И зачуди се, кадъ е нашао тичиће у животу. Брѣ му е донде увенѣ, кадъ онъ оде по рану, хала долазила, и прожди-рала тичиће њгове.

Запыта тичиће: „Ко е васъ сачувао?“ Тичићи несмеду да кажу за човека. Него веле: „Мы сами.“ Ая неће онъ да веруе нег' вели: „Ту има криштена душа.“ Тичићи одговоре: „Има отацъ, али немой му ништа учинити, онъ е насъ одъ хале сачувао, и халу е убио.“

Ной: „Нећу, само дайте ми га, да га видимъ.“ Тичићи човека одкрио, и Ной одъ радости деветъ га е пута прогутао, и деветъ га е пута изблювао. Потомъ запита га: „Шта ты желишъ одъ мене, за то, што си ми тичиће сачувао?“

Човекъ: „Да ме на онай другій светъ уз-несешъ.“

Ной: „Оху. Само приправи деветъ вуру-на лебова, и деветъ печени овнова, па кадъ и писнемъ, а ты нешъ ми дати.“ Спрѣми онай све то, узме Ной на себе и лебъ и месо и њга. Полети горе. И у првыи ма кадъ е писнуо, онай му даде лебавъ, по томъ другій путь месо, и кадъ е већъ све пораздавао, башъ при краю писне, а онай кадъ ње имао шта друго да даде, оцече одъ бутине своя комадъ меса, и даде му. У томъ изѣђу на другій светъ. Кадъ они тамо, запита га Ной: „А шта си ты мени дао послед-ный путь кадъ самъ писнуо?“ Овай: „Дао самъ комадъ одъ мое ноге.“ Онъ изблюе, даде му натрагъ прилепи, и месо залечи, па му рекне: „Моли се Бога, што писамъ знао доле, да ти е тако сладко месо, а небы те изнео было, и-зео бы те.“

Ной се врати доле, а онъ оде до побрати-ма, кон су се башъ онда тѣли да венчаю съ де-војками. Онъ убѣи е одного и другога, па узме на себе ону трећу најлепшу и најмлађу девој-ку, друге две разуда, и по томъ сретно са сво-иомъ женомъ у миру дуго поживи.

МАЛО ЗРЦАЛО СЛАВЯНСТВА.

(Изъ словачке читанике преведено.)

Како се раздѣлюе людско колѣно?

Людско колѣно или людство раздѣлюе се на четири племена т. е. индо-европско, семитско, сѣверно и хинезко.

Кои одъ овы племена заузима прео мѣсто?

Племя индо-европско е сада на читавомъ земаљскомъ кругу найзnamenитѣ и господуюће, а то како њроизакономъ, особито христѣнскимъ, тако и у смыслу изображености, особито ново-европске.

А одкудъ исходи то племе?

У притиснутой тами давны вѣкова сакри-вѣнъ почетакъ и исходи њговы сматра се у средней Азии, у великимъ горама хималайскимъ гдѣ е већъ пре свеобитегъ или новевогъ пото-па веома разширено было.

Б ли на брою велико?

Да богме е племе индо-европско на цѣломъ свѣту наймногобройниѣ, ербо га е преко 360 ми-лиона душа брои, а ово се шири Европомъ, Ази-омъ и подобромъ страномъ Ахерике.

Коякъ племени людского колѣна припадаю Славяни?

Славяни су людство племена индо-европ-ского а то пре свега найближњи рођаци Литва-на, Нѣмца, Целта и Гала, Латина или Римляна, Гриа, затимъ Инда и други Азияты, кои исторѣомъ своѣомъ, вѣроизакономъ, умѣломъ и научномъ изображеносчу, себи найвећу славу и найдрев-ниѣ имена у низи людского живота задобише.

Буд ли Славяни давни већъ жители Европе?

Славяни су праистари жители Европе, овдѣ одъ како се памяти съ другимъ сроднимъ стабли-ма тако већу у средѣ њи сѣдећи, куда су изъ Азии юшъ поодавно пре рођени Христова ирешли. —

(Продужѣе се.)

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Печатано Правительственной Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 40.

Београдъ 1. Октобра.

1843.

ЧОВЕЧЕСКО БЛАГО.

Стани коло, кудъ си занѣло,
Куда людско благо занѣло,
Заръ невидишъ пучина гди гледи,
И паклено царство гди ти бледи,
Глатке шипце коѣе да положи,
И на юришъ сатани те клопи;
Духъ времена текъ те угладио,
А на трудоу броду поставио,
Кой одиошъ дриѣ и каменѣ,
Што т' приврада даде то знаменѣ,
За ког се людско силе троше,
Глатко тебе к'о што треба сврше,
Па текъ што те пресаднише мало,
Претитъ поче к'о да си пропадо.
Та не презри людске труде лудо,
Стрмоглавъ се не сатири худо,
Брѣ ѣе време собожъ донѣти,
И хвалиде године пронети,
Кодъ ѣеши признатъ да си претарено,
И у срцу своѣе прегорено,
Ког с' лако помладити неѣе,
Макаръ да се Божимъ рукомъ креѣе.

Милованъ Николићъ.

МАЛО ЗРИЈАЛО СЛАВЈАНСТВА.

(Изъ словачке читанке преведено.)

(Продуженіе.)

Гдѣ су се населили Славјани у Европи?

Предци славјански потомака населявајући се по таквимъ предѣлима, изъ кои други народи изиђоше, заузели су у Европи неизмѣрно то

пространство земљъ, лежеће међу моремъ славјанскимъ (блатнымъ) и ядранскимъ (адриатичкимъ), међу горама татранскимъ, рѣкомъ Дономъ, горнымъ Волгомъ, и околинама Финя, за мѣстомъ Новымъ-градомъ.

Когъ быше Славяна прво име?

Древно и свеобште Славяна име инострано или туђе быше Венди или Винди (т. е. Инди), домаће пакъ Спори или Срби.

Одъ кудъ то име Славъ, Славянъ, Слованъ долази?

Име Славянъ доведе учени одъ старе богињъ „Слава“, кою наши предци почитоваху, и коя јошъ данъ данасъ у некимъ народнимъ пѣсмама споминѣ се и слави; истимъ начиномъ одъ рѣчи „славни (словути)“, зато што наши предци славянами догађанима се прославише, и своимъ ратовањимъ славу себи стеклоше; Славакъ и Слованъ, Славянъ и Слованъ е то сведено, само што е сво прво старіе. (О чему читай у књизи: Слава Бохинъ одъ Јована Коллара.)

6 ли великій народъ Славянскій?

Да богме, najveћи и највише людѣи бројни у Европи е народъ Славянскій, ербо га се свега скупа 80 милиона брои, скоро десетый део кољна людскога, кои половицу Европе, трећину Азіе и приличну часть Америке заузима.

Каково мѣсто заузимаю Славяни у исторіи човѣчанства?

У исторіи човѣчанства заузимаю Славяни мѣсто значитно. Одъ давна се они находили у реду стало населѣны народа, различни одъ скитаюћи се или пастирски людѣи, и добоше до

такового ступня изображености, какавъ непо-
кварени народи наравно течають времена сами
собой достигну.

*Одъ какоє нравствене вредности быше Сла-
вяни?*

Прирођену предность Славяна сами непри-
тели похвалюю; по нѣвоимъ сѣдочаствима
простота безъ злобе и лукавства, искренность и
приятность быше владаюћи знаци нѣкоє
нравствене предности; нѣмъ духомъ и нѣювь вѣро-
законъ, права, обичаи и самъ начинъ живльня
свуда надануть бышае.

Какаеъ быше домашній животъ Славяна?

Славяна домашній животъ означаво се е мно-
гина тихимъ крѣпостима; они су были радни и
умѣрни, кротки и побожны люди, а нѣмъ дру-
жевыи веселя любители.

*Ком быше найпоглавити у Славяна живльня
начинъ?*

У Славяна найпоглавити живльня начинъ
быше ратарскій и господарскій, као првый и глав-
ный нѣговъ живаль, изъ когъ текъ сѣя остави
произносеице; сѣе у нѣи смѣраше къ тому на-
стоюно и сѣе нѣму прихѣрно бышае.

*Да ли плодохе какава пребывалишта, у коима
су пребывали?*

Славяни су градили куће и у нѣима пребы-
вали. Начинъ пакъ како су куће градили, при-
кладанъ быше земљодѣлству; у знаменитой да-
льнии еданъ одъ другога тако, да свана родби-
на у среди свои поля и добара обитаваше.

*Осимъ земљодѣлства, чимъ се јошъ Славяни
занимашу?*

Осимъ земљодѣлства занимаху се Славяни
и съ обртности или занатомъ, по имену пакъ за-
натомъ тесарскимъ, коначкимъ, грядіоцкимъ, бро-
дарскимъ, кожухарскимъ, рудокопнымъ и слугар-
ствомъ, и свуда несвакдашно вѣштину ствкоше,
запшто ѿ не само Авари него и исти Грци къ
грађењу и оправляню бродова употребляваху.

*Поредъ того чимъ су се јошъ Славяни за-
нимали?*

Поредъ мирногъ земљодѣлства ранѣйшмъ
пчела; пастырствомъ и довомъ; Славяни покази-
ваху свуда наклонность къ замѣни и трговани,
тако, да јошъ у најстарія времена велика часть
трговачкогъ обртал межу Азіомъ и Европомъ у
нѣвоимъ рукама се налазаше.

Чимъ су именито трговали Славяни?

Именито жутымъ хелибаромъ трговина изъ
почетка само у славянскимъ рукама е была; по-
добно одъ Славяна курузъ, жито, медъ, восакъ,
дрвени производи и т. д. къ инымъ, одъ инъ у
замѣну къ нѣмъ злато, сребро, свила, оружъ и
т. д. извозило и увозило се е, што се догађало
особито на Дуѣиру, Березани и мору славян-
скомъ.

*Какава быше за Славяне послѣднца одъ тр-
говине?*

Вѣстита послѣднца одъ трговине бышае та
за Славяне, што постаде у нѣи у обыномъ брѣу
трговачки мѣста, кол, одъ како се памти, узы-
снше се на знаменито становиништво, богатство и
обртность. Мѣста пакъ та по створу земль,
равне и шумовите, быше нѣомъ страномъ
дрвена.

*Кол быше за стары времена најславнија мѣста
славянска?*

Мѣста, буди по трговини, буди по вѣроа-
кону славна, была су слѣдѣа: Оренуда (Арно-
на), Винета, Юлѣвъ или Волинъ, Ретра, Стари-
градъ (Алтенбургъ), Дѣвино (Магдебургъ), Нови-
градъ, Кіевъ и т. д.

(Продужае се.)

СРБСКА НАРОДНА ПРИПОВѢКА

(Саобштію Р. Протѣвъ.)

У некомъ месту живила нека одвѣтъ она
ка жена, кою су три мужа узимала, али су е
сва троица поради нѣне опачине и цандрљиво-
сти пустили морала. Саучайно у истомъ мѣстѣ
остане некій врло добро стоаћий и вртный чо-
вѣкъ удовъ; онъ поче поговарати, да не ов,
распустеницу да проси за жену; — знаюћи нѣ
говя пріятелья, суседи и сродници, да е она од
вѣтъ рѣваа жена, и желећи му као свомъ чове-
ку добра, сви су га одъ те намере одвраћали
али ништа успѣли нису. Онъ поимѣхъ едногъ
свогъ пріятеля, да ову жену пита: оће ли он
за нѣга поѣи, кога га даде къ себи дозвати, и
поче му овако говорити: „Брате! ты си радъ
да се я и ты узмемо, али ты треба да знашъ,
да я имамъ свакога месеца четири зае буди; аю
ми се дакле обећаишъ, да ћешъ не у време моѣ

Славена къ единомъ меѹсубиномъ, собстеномъ, на западу юшъ не доживльномъ животу она емства прибавили, кол како измеѹу насъ самы тако и противу иностране опасности потребуемо. Многа су у овай книзи добра прагматичка примчаня, одъ кои едно овдѣ почитаемому читателю наводимо :

„Панславизамъ мора самъ собомъ уздигнути се, ако хоће да право грађанства постигне. Онъ не треба да за наклоности и припознаваня просячи, него мора са повелителнымъ гласомъ дозывать се: „овдѣ самъ!“ Повѣстница не познае друга права, осимъ оны, кол себи чонекъ самъ прибави и изъ многовидны бореня истрине. Оно, што се помоћи записника направи, изчезне средствомъ мача. Тко себе осѣћа Славяниномъ, овай се не труди уступльняма своя незастарѣла права задобити: вѣтъ не вѣи на степенъ државный подигнути. Ова права не задобяю се милошћу, но мора себе чонекъ осѣстити и она уиѣти на престолъ уздигнути . . . Право е увѣкъ са дѣломъ сполучено, ербо дѣло е животь.“

Почемъ смо у кратко намышляя Гуровскога и нѣгово мнѣнје о начину, како се има панславизамъ уважити, разумѣли, праштамо се одъ почитаемога читателя, тѣмъ задовольни, што смо позорность нѣгову на едно дѣло привули, коимъ се она за свакога Славянина много зашмива умыслао: братскога савѣтника свою славенски народа у едну цѣлость, на особитый начинъ са подлинношћу описава.

А.

ОПОМЕНА Г. БЕРКЛЕРУ, *)

момъ пріателю, Хрваћанину.

Нашъ е станъкъ часкомъ бмо,
Аа' пуаъ сбора средственога,
И узидасй свакий ю,
К'о стресъ духа уажтенога!

И предъ зоромъ, и предъ чаюмъ,
Бдиу нас'о, едну жеаю,

Ивиу свуда, нѣшто, таюмъ —
Любородно чтисмо, вѣлю!

Ту и угледъ браће сродне,
Србъ и Хрватъ, Чехъ и Словакъ,
Как' бы могли дати плодно
Радности, чусмо, домахъ!

Б а' што желат' ту остало
Домородцу, и те питаю? —
Само друштво да б' постало
Више нег' е, да с' не штипаа'!

Да, на калупъ овай едавъ
Тешко й слити свою срдца, —
Аа' ни пушт'мо слоге мейдана,
Докле крвостъ съ глупымъ врца! . .

Само хран'те, као досадъ,
Народности наше драго,
Иче ћемо и им посадь,
Да на едно здружимъ благо. —

То одъ срдца, к'о што знадешъ,
Исходи ми жельна річъ,
И ты ову да не крадешъ,
Твога нѣдра и знамъ мѣчъ. —

Овай завѣтъ, вѣчно, обштый
Меѹу нама нек' поставе!
И крозь народъ, као мошти,
Да с' уводи намъ свѣсташе! . .

Бдиє мисли, едно срдце,
Докучи ќе на то сарху —
К'о и била свако зрице,
Само сложено ход'мо къ врху!

По томъ, съ Богомъ оstay, друже!
Докъ и опетъ духъ подарѣнимъ'
Съ мидимъ сборомъ, когъ намъ ружо
Зивастљивни уомъ сѣпнымъ . . .

А и оного драгогъ пона,
Поздрави ки србскиѹ жаромъ!
Когъ при гласу войногогъ тона,
Онда — за садъ — любя' съ жаромъ. —

У Србскомъ Београду.

В. Срдиль.

*) Овоу приликомъ, пада самъ задній путь изъ Црне Горе дошавши съ ѣмъ и съ другимъ ошпарика, любородинъ Славянина, у Котору састаю се.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Печатано Правителственной Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 41.

Београдъ 8. Октобра.

1848.

ХВАЛА

добровольно притичуний бранительма рода,
вѣре и народности србске у войводовини
србской.

Тешко слуда свое безъ своего.

Срб. нар. пословица.

Ой много бы столеѣхъ протекла
И да б'гда Србинъ пошлему
Пошлану изъ града юначна
А узъ вѣшто струну удешеву,
Да с' юнаци неродные храбри
Махну' бриткомъ у десница сабляомъ,
Буздованомъ тежкимъ шестоперцею
И лаганымъ копьемъ убоятимъ
Бранит' вѣру и заичай србскій, —
А за брата и за сего мила,
И за сего остарѣлу найку,
И за бабу цукна домаћина
На бовшту вѣцу проливанихъ...
Кадъ е нѣму свака пѣсма шала,
(Кое шалѣ Нѣцу и Французу
И несташне вѣре Талину)
Вашъ пѣснице съ боя донешене! —

Кой научи досле и данасе
Дѣда дубит' гусла лворове,
Танке струне вѣшто притезати
И претина хитро управити?!
Та сви знако, па и садъ причако
Да нашъ дѣдо па и прадѣдои
Текаръ онда с' лвор-гусла наше —
Пошлвати сына, унучадѣна,
Братучеда и коншинъ жиломъ —
Кадъ нашѣре причат' славна дѣла,

Славна дѣла старогъ Югъ Богдана,
Десетъ храбры браѣ Юговѣа,
Соколиѣ Милошъ Обилиѣа,
Косачиѣа и Топлице храбра,
Лазареву анежеву невинностъ
И изаѣство, ахъ, Бранкови! Вука! —
Стотинама с' за Краљвиѣ Марка
Погрдило гусла гласонити;
Хилдама за Кастриот' Ђорѣа
И за мужа Смедероца Ђурѣа,
Све то храбра збогъ борништа нѣна:
Гди за сего, гди за брата мила,
Гди за храбро отечество србско,
Гди плахѣомъ сватбарну криву
Арапину црномъ душманину! —
А за Слана Стефана Душана
Нечувена дѣла и юнаштва
Небровне с' даворѣ чуше!
Те се и садъ прича и пошва. —

Што а' бы Симо Милутиновићу
Подклятанъ са обавка мила,
Да му грломъ све сийнѣ звѣзде
И љиѣху изъ кунѣске сламе
Пообара и потресе земљи?
Да не б' радо саплетано кѣнце
Юнацима и антеѣна србскиѣхъ
Кра-Ђорѣу, дичномъ вожду србскомъ,
Айдукъ-Вельку чувеномъ юнаку,
Цинцаръ-Янку и брату му Марку,
И Милошу одъ Подцера славна,
И Чупаѣу, каменитой стѣни,
И арлоне одъ нейдана Луки!

Ой, шта а' мене, мой Србине, даже
Те да с' машиниѣ и дѣдове лворе,
Кою ми е при уирломъ часу
Ко аманетъ љако останѣо:
„Нисамъ ти е, сывно, саградѣо

Пѣваюћи спочие шле маде,
 Већ самъ ти е, сыно, сатрадіо
 Пушећ' пушку, растеруюћ' врага
 И пѣваюћ' бољга юнака.
 На то и теб' ко знаиетъ дани;
 Текъ тому се она научила. —
 Што л' же дине? већ знаиетъ дани,
 Да пошвањ кадъ е време зродно, —
 А сада е: срећно намъ испало! —

Шта намъ оно ситна књига каза?
 Одъ старина србска пѣснарица, —
 Што намъ дѣде за четири иѣна
 Поерочише и слично свиѣтане, —
 Да када е умрало Марко,
 Да е саблю у стѣну удрио,
 До баѣла у њо заглавио
 И овако сабљю говорио:
 „Ты вѣшь саблю, досна руко мол!
 Све пошало изъ стѣне ноѣти,
 Па кадъ будешъ сасниѣ се извула,
 Онда ће ти пробудат' се Марко,
 Бранић' опетъ, ко што и бранио
 Отца, майку, много отчество,
 Вѣру, сѣмъ, завичас србске.“ —
 Стара књига, а одъ стары глава,
 Мудро збори; мудро прорече:
 Што намъ каза, дѣлачъ се указа! —
 Братка сабля а за хитру руку
 Измолала е' изъ каменѣ стѣне!
 Тежій топузъ а за чисту милицу
 Полеѣо изъ кљосты ѡсу. —
 Бойно копљъ а за сродну руку
 Урвалио е' небу у облаке!
 Јошъ и шара, а за бистро око,
 Да е пламѣнь ко ватрена муна!
 Пробудіо е' Краљвицу Марко
 Изъ иртвица одъ четири вѣка! —
 Ни Марко остаіо ниѣну,
 Већ онъ хити заранити майку. —
 Ни Марко брата остаіи,
 Хити иѣга одбранити својска!
 Неда Марко сею заробити,
 Заробити — до капи живота,
 Подъ срамоту душаванну кљету. —
 Люби Марко чедо у пољци,
 Неда иѣга подъ маѣ таранину,
 Брани иѣга до живота свога,
 Непытаюћ' цара ни кесара,
 Ђ л' слободно за свога узрети!! —

Хай! витези србски соколови!
 К' бойномъ пољу войводице србске

Што сѣдите безъ 'капке нагонѣ
 Одбранити свога роѣмога,
 Милу сею, милу брата свога,
 Сѣмъ, вѣру, цркву христјанску,
 Да неѣде у руку душмана, —
 Она иѣма текъ наске се тѣте
 И нами е она најѣвни! —
 Да. — Ни Србини — што му душманѣ прети —
 Текъ зароче њ' худо сироче,
 Да га нема погоди одбранити,
 Закљонити одъ аждаа адске. —
 Иѣа Србини преко кривы гора,
 Преко Саве и преко Дунаја,
 Дужъ и преко паловите Драве,
 Преко мора и црѣ а и бѣла,
 Своа брѣѣ, што за иѣга маре! —

Срећни были србски соколови!
 Што марете спуда за свога!
 Срећни были врага побѣдили,
 Срба брата славно одбранили! —
 Васъ ће чунаг' светий Димитріа,
 И поборникъ светий Георгіа,
 А на вода светитель Никола.
 Брѣ браните што ѣ и Богу драго. —
 Срећни были, здраво се вратили
 Своио дому, своіой вѣрвой любви,
 Своио чеду, своіой милой сеи,
 Сестромъ баби и старица майки!
 Сестре ће васъ дочекати лѣно,
 Даривати ѣрьѣли конуломъ,
 И пезевыи са златомъ яглузомъ,
 Што сте Србѣу сачували робства! —
 Браѣа ће васъ дочекати лѣно
 Са полюбѣмъ у лице юначко,
 Што за брата ѡмъ марите србска,
 Недасте му гинућ' безъ помоћи. —
 Баба ће васъ дочекати лѣно
 Са невеномъ кѣтомъ одъ шившора,
 Кимъ юзѣци теѣе свои красе,
 Што сте баби обраѣ осѣѣлаѣи,
 Показали е' свѣци одъ юнака! —
 Мужѣа чедѣ нудкати ће дѣда,
 Да ѣѣ уѣа гуслаѣ ѡворовымъ,
 Да пѣваю многог' свог' баѣѣке,
 Сродна естрица и Срба му брата
 Одрману побѣду надъ врагомъ,
 Мрскимъ врагомъ, двичнымъ Меѣаромъ,
 Што по нема вѣре ѡ закона!

У Шабцу.

Д. Маринковић.

МАЛО ЗНАЛО СЛАВЯНСТВА.

(Продуженіє.)

Кои быше славянске крѣпости дружбене?

Брита за старце, боленшьяне и саромахе была е прва дружбасть и обшита крѣпость Славяна, зато се у нѣовой земли нѣ видало ни просѣна ни скиталица.

Како су Славяни пазили иностранце?

Необычну любезность за путнике и госте, изъ прирођене народу славянскомъ добротворности и племениности срца принаходебу, и сами нѣови непавидници найвише хвале, говорени, да су марливо за нѣовъ дочеть старали се и нѣи одъ мѣста до мѣста, о своемъ послу идуће, пратили.

Какова вѣроизакона были су стари Славяни?

Стари Славяни были су закона идолопоклонничкогъ, ал' опеть су штовали единаго найвышега бога створителя земли и небеса; поредъ нѣга и другимъ мањимъ богонима, као посредницама межу нѣима и онымъ найвышимъ, принашани су жертве, састојеће у благу, овцама, другој забради и плоду земаљскомъ. Они су вѣровали на живиотъ душе после смрти и на предстојећу награду за добра и зла дѣла.

Кои су были нѣови найпоглавитѣ богови?

Они одъ прилике Перунъ или Перомъ, господовао е надъ громомъ и муњомъ; Сватовитъ или Святиовитъ, богъ свѣтила и сунца; Прове или Проно, богъ права и праведности; Радегастъ или Радгостъ, богъ рата и гости прѣмства; Вѣлбогъ и Чернобогъ или бѣлый и чрныи богъ, оваи быше почитанъ свѣда добра а овѣи свѣта зла.

Кои су быше нѣови нипоглавитѣ богови?

Оне сѣдѣше: Жива, богиня живота, башти и земаљскогъ плода; Лада, богиня любви и брака; Морена, богиня смрти; Слава, богиня патре, блеска и славе, одъ кое име Слава или Славяни долази.

Да ли су стари Славяни имали какво писмо?

Ако су и имали свое властито писмо Славяни одъ старине, употребљавали су га, како и Нѣмци, веома редко. Духовници и мудраци нѣни главный задржай народны права на древнѣ дас-

ке записивали су, помоћу властитого рускогъ писма проричали и гонетали, а избрани люди у разнимъ наукама, као у вѣроизакону, љкарѣн, пѣсништву, лѣтобровно, обучавали су народъ.

Преко свега чимъ су се одликовали Славяни?

У народномъ пѣсништву и пѣсаню, у музика и играню претекли су Славяни све друге народѣ европске.

Одъ какве важности были су Славяни кодъ туђи народа?

У туђимъ именито скандинавскимъ, до настъ дошавшимъ вѣстима обично прѣдлажу се за просѣћене люди. У нѣлове землѣ слази су Нормани свое богате и славне мужеве, да науче мудрость; одъ нѣи су узели нѣи божества, обреде и едаке изразе, распрострабу се на предметѣ изобразжености, имено: тргъ, паугъ, тесба и т. д.

Ко е у Славяни обште ствари расправљао?

Расправа обшита стварѣи налазаше се у рукама самогъ народа, господери владали су неограничено свое родбине, избрани и одрађени одъ нѣи на народнимъ саборима и свѣштинама старостѣ, войводе, духовници, после различанъ другимъ именима, као дехи, пани, владике, жуваны, бояри, кнезови одликовани, расправљали су ствари домаће и обште, вѣрозаконъ, редъ, право, судове, трговачко обштенѣ, ратованѣ и умирениѣ съ туђинцима.

У каквомъ отношењу живили су межу собою?

Сви су Славяни у прво доба, што се тиче слободе и права, еданъ другомъ равни были, робство и невольничтво сасвимъ у нѣи мѣста неимаваше. Ита више сви су, одъ найвышега земаљскогъ достоиника па до найпростѣга селяка единако, у својой домовини уживали слободу и право.

У каквомъ отношењу было е кодъ Славяни женскій полъ?

Многоженство (полигаміа), као обштіи обичай тадашнѣга нѣка, нѣе кодъ Славяна башъ забранѣно было, али люди су се сачетавали само са едномъ женомъ, а већѣи брой само владарима и господице дозвољавано. Нѣлове жене нису были ни подъ стражомъ ни подъ затворомъ, као у Истоцана, па дозвољѣно имъ е было по поляхъ ступи-

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 42.

Београдъ 15. Октября.

1874.

ЗАНЕШЕННЫМЪ ШВАБОВИМА У ФРАНКФУРТУ.

Шта обете одъ насъ вы
Немачкари изъ Франкфурта тога,
Ког' штутете выше него Бога
Што на крсту грозно разпять бы?
Куда тако вы наглете бѣсно,
Носитости гди в наше край;
Туфниъ добромъ еда ли в честію
Величати славе свои сѣй?
Шта обете одъ сужнаго роба,
Кой вѣшт' нона до мрачнаго гроба,
Ког' му наше грѣшныя руки
Некопаше, за столѣтныя нукы?
Ах! заръ дотле доспѣше намъ злосты:
Да и жртво потресаете кости! —
Гдѣ су толѣ земли и градови,
Гдѣ су они сныя соколони,
Грубѣяство што сатари наше;
Миліонма камо браће наше?
Вы дупави, Славовждери бѣдни!
Правда Бога никога не мѣине,
Желаете ли да вам' среѣа сѣйше:
Любѣ ближнѣхъ, кога нѣсте вредни. —

І. Иліѣвъ.

С л о в о,

говорено 21. Августа 1874., кадъ се у Петриѣхъ др-
жао парастосъ за душу оны лица, коя су за народ-
ность ербску погинула 1. Май т. г. у Карловци,
одъ Николае Беговиѣхъ, свештеника пра-
вославно-восточне цркве у Петриѣхъ.

„Народъ безъ народности есть тѣло безъ
кости.“ Ово е л. с. л. наша пословица, коя се,
кадъ разсмотрѣно наше доданашиѣ станѣ народ-

но, жалостно и на насъ односи. Мы у томъ,
што се народности тѣче, до данасъ бѣсмо по-
добни тѣлу безъ кости, птици безъ крила, или
лаѣи безъ кормила; ерѣ како годѣ тѣло безъ ко-
сти управѣ стоати, птица безъ крила летѣти и
лаѣа безъ кормила спасоносно пловати не може:
тако исто и еданъ народъ безъ свое народно-
сти, языка, вѣре, заичая, самостоятельности и сло-
боде постоати нѣтъ народомъ звати се може. А
мы управѣ бѣсмо до данасъ тай плачевный на-
родъ, ерѣ се лишавасмо наше народности, тогъ
найнѣебѣтѣ блага человеческого, тогъ богоданогъ
дара, кои заедно и у еданъ часть са човекомъ у
овай свѣтъ долази, и нѣга онде характеризира
или народно печатствуе.

Данашиѣ покрети, кои одъ истока до за-
пада, одъ тога до сѣвера буде народе изъ дубо-
кога сна и таме, да устану, виде и познаду, да
е Богъ човека здравымъ разумомъ и слободнымъ
вольномъ обдаріо, као слободанъ створитель вѣ-
му слободно станѣ и животъ на земљи даровао;
ти исти покрети или препороѣвающа преврати
продраи су сретно и у нашу милу, Богомъ чу-
вану отачину. Нашъ милый, вѣрный и юначкій
народъ ербскій, кои е на свѣту вѣру Христову и
слободу свою, не само ради данашиѣ доминиѣ
свое, но ради цѣле Европе юначке кости свое
одъ Париза до Балкана, одъ ядранскогъ мора до
студене Русіе просичао, и многу бѣду и незомо
претрпѣо, подигао се е данасъ, да на темело све-
те слободѣ, единности и братинства, кое е нашъ
пресвѣтлый царокраль у своіой Богомъ благо-
словеной држави за сѣе народе свето изрекао,
свой языкъ, свою вѣру и права, коя су у течѣю
времена нестретно замрѣвала, подигне и у жи-
вотъ приведе. Я негребатъ напомянати нама,
л. с. л., да се е овай ерѣтный порѣкъ наше браће

родъ свой, и браненіа постадоше жертва общеславяне свободе. Нѣвова не света имена и дѣла остати вѣчно написана у благодарномъ сердцу свакогъ славяногъ сына; нѣвова сироте постадоше сироте цѣлого рода и народа славяногъ; а благо тому, кога народъ милуе, ерь и свето писмо каже: „Гласъ народа гласъ сына божія.“

Они предъ престоломъ Христа Бога моле за насъ срепу и напреданъ, божій благословъ о нѣхъ нашої праведной ствари на небу возноси, и мы нѣмо нѣвонымъ заступаніемъ противникъ наше праведіе и богоугодіе ствари порази, народъ свободанъ, народъ славянъ, Бога божій съ и братолюбивъ на вѣки остати.

Христе Спасителю, царе неба и земль, ты едванъ, кон свѣдѣшь и видишь, чуюшь и испитуешь! прими усрдну молитву одъ мене твогъ недостойногъ слуге, и укрѣпи срца и помышленія наша данашъ, надъ насъ толпѣа искушаванія обуздаю, дай намъ силе твоє, да съ тобою заодно рѣши можемо о нашихъ душманину: „Отче небесный! прости нѣнна ты, ерь незнаду што чини;“ а нама пошлѣа твою милость, олако, као што мы у тебе вѣруемо и на тебе се надамо. Аминъ.

МАЛО ЗРЦАЛО СЛАВЯНСТВА.

(Продуженіе.)

Да ли су Славяни кон туђе народе себи покорили?

Славяне окромъ свое земль нису подармывали себи никавогъ туђегъ народа; повсанъ нѣвова са сусѣдима найвине бывше повсанъ одпора или одлате; у нѣхъ повсанъ нѣ было занатомъ слагданіемъ животи као у Сармата, Гота и иныхъ: они су носили оружъ за обрану, никакано пакъ за насилно настанъ.

Да ли су умѣли огледати се на мейдану?

Кодъ све свое наклоности къ мирномъ животу и тихимъ забавама Славяни се навикоме послове свакогъ предузећа уважавати, а у колѣно къ насилномъ настану небыше наклони и напасни, толѣко у обранѣ свое домовине, у бранѣнъ свое свободе обичаю друге надвисли су, и одавывали се у повсану не само непреможенъ силомъ него такоферъ и здравымъ разбо-

ромъ, окретнымъ вѣжбаніемъ и вѣжкомъ окретности, чему е поглавитый доказъ и често одвоженъ Славяни у войску царѣна византиски.

Кон Славяни и конъ времена у волчкѣи вѣштину се тако показаше?

Та храбрость, вѣштину и сталность у оружию была е увѣкъ и стара крѣпость цѣлого, силвога, непокареного поколѣня, одъ праотца синовима у наслѣдіе остављѣна, а дугимъ течаніемъ времена у многостручнимъ распрама съ иноплеменицима накушена и потврѣна.

Да ли неималоше Славяни никавогъ мана на себи?

По правичи приписую имъ се дѣлъ главне мане у нравственной честности нѣвоной, кое су одъ стары времена оказали краснѣи вѣщацъ народны нѣвоны крѣпостій и по коима се догоди, да су лако, ма конъ добро сдруженомъ, ако и манѣи народу, као Целтима, Скитима, Сарматима, Готима, Аварима, Тевтонима и другимъ у поданости и службѣности пали.

Кон су были те мана?

Ти мана прва е, што су Славяни, бывши на небросне мале общине раскомадани и раздвоени а межу собомъ ненавидѣни се, у непрестаной узалманой неслости жилили и никакъ се нису могли узнети къ сасѣдинѣи свои бѣдѣи съ удешеніемъ особыи страстей и ненависти, за домаће благо и противъ туђе преузостиности.

Кон были друга?

Друга, иманоуа за изворъ луду лгму у наслѣдованю туђинства, къ томе е увѣкъ накланѣла срца славянска тако, да имъ е све инострано было поволеніе него ли свое домаће; туђій езикъ и важнѣи живильна увѣкъ имъ се виѣшаше угоднѣи него нѣвоны собственный и матерный.

При свету томе, какогъ заслуге за насъ, своихъ потомке, имало нами предци?

Ако Славяни, живѣи безъ брѣге и старана за звано славу и свои потомка срепу, више пута на цѣла поколѣнья тежке бѣде, даѣне и неуклонному пропастъ и наметнуше; ништа манѣи любѣи свою отачину, полѣодѣство, господарство, занате и трѣловачко общеніе, проводѣи увѣкъ радѣе живѣи законлѣителный, неголи насилный и покораванѣи, а не триѣи кодъ куће, никакѣи глѣчени туђинска, самували су тѣмъ на-

ко себе, тако и лапа, своимъ потомцима, красну, нѣюнимъ руками у плодоносу банту преобразовану домовину свою, а крозь насъ човѣчанству, ербо иначе безъ сумнѣ ни одѣ нѣи, капо и одѣ Скята, Сармата, Гота, Вандала, Хуна, Авара и нѣи веѣи ништа више не было, осимъ гологъ имена и нецасельне пуставѣ.

(Край слѣдую.)

РУСИНИ И ПОЛЯНИ У ГАЛИЦИИ.

Кралѣвство Галиція, у садашнѣмъ простору своемъ, одѣ Кракова до края границе Буковинске, по обителѣмъ мѣишю Европе сматрано е до сада као земля Польска. Државници а и литератори, у свакомъ случаю, навикали су сматрати и називати Галицію Польскомъ землемъ. Бывшѣи Галиціе подѣ нѣи е языкъ Польскій, оцѣншѣи жителство зову Польскимъ, шта више и на самомъ сабору Бечкомъ називаю Галичке посланике Польскими. То е наименованѣ до правности неправо, и мы, Русини, сами бы себе политички убали, кадѣ не бы подигли гласа за опроверженѣ тогъ, свуда разпространѣногъ мѣиша.

Ни у каквой земљи неима тако различны жители, као у Галиции: Русини, Поляци (Мааури), Влахи, Нѣици, Брменн, Чивути и Каранти живе заедно у той прекрасной земљи, саставляюни населбину одѣ петъ миліона душа. Главнѣи пакъ народѣ есу Русини, стануюни одѣ найстарѣи времена у дванаестъ источни окружѣи нераздѣлно, тесно сдружени у гонимѣ, нештутимъ, кадѣ доцѣиш дошлаци живе расцѣпи по цѣлој Галиции. Принадежебѣи, као и Поляци, великомъ Славенскомъ племену, Русини одлику се одѣ нѣи языкомъ, писменима, парави, обичаима и вѣроисповѣданѣмъ; они населяюи едну одѣ наиплоднѣи полоса Европе, живебѣи у полудневной Русіи, у югоисточной Польской, у Галиции и у сѣверной Угарской, числѣни петнаестъ миліона душа.

Народнѣи животѣ Русина юишѣ у та времена, кадѣ у Европи ни гласа не было о советвеной земљи Аха (Поляна), бмо е врло могућ-

ственѣ, и у IX. вѣку држава Русина независима и самостална была е у политичномъ и привенномъ сношеню и у обширной трговачкой снѣзи са царевиномъ Грчкомъ.*)

Мы, Русини Галиции, саставлямо часть тогъ огромногъ Русинскогъ народа, и има насъ данасъ на брою два и полъ миліона душа. Некадѣ смо и мы были народѣ самосталнѣи и силнѣи, имали смо свои собственѣе господаре одѣ племена Владимира Великогъ. Предѣлѣи нѣежевинѣ, на кое е, по садашнѣмъ обичаю, раздѣлана была тадашняя Галиція, у послѣдствіи сдружилѣ еу се, и саставилѣ кралѣвство Галицію.

Истина, да е отечество наше у XIII. вѣку пало подѣ ижезѣ Монгола, но сачувало е сполннѣишѣи видѣ независимости: задржавши свои преѣишѣи князевѣ. Мештутѣи Русини никада нису се преправали у Монголе; напротивѣ, задобыли еу уваженѣ свои завоевателя. Исто тѣишѣи начиномъ у доцѣише време, кадѣ е отечество наше подчинѣно было круни кралѣва Польски,**) они нису постали Поляци. Земля ова изгубила е свое политичко независимѣ быѣе, но станюишѣи нѣици остали еу вѣрни народности своей.

(Далѣ слѣдую.)

*) Исторія польскогъ народа одѣ Адама Нарушевска, томъ I. гл. I. Варшава, 1823. Стр. 193: „O Rusia.“

**) О томѣ Другошъ (кн. 9) овако пише: „Локъ (Ленберъ), задржавши неко време обсаду Казимира кралѣ Польскогъ, и на послѣдку у купакѣи притѣснѣи и гладѣи, по сугласію съ Русинскимъ боярами (proceres), кои еу обитавали у горѣишѣи и долишѣи догору и у граду, послала су кралѣи преговорнике (парламентѣе), предлагати му покорности, ако се само обѣише кралѣ не дарати и не живѣишѣи обрѣде нѣише вѣре. Добывши на то сугласіе, жители отворили су врата, пригласили кралѣ съ войскои у градѣи, и предавши му оба догора задржали су му покорности и законую послушности. Кралѣ, завазевши догоришѣи, нашо е у нѣиши велика сокровишѣи злата, сребра и драгогъ каменѣи, у числу когъ была су два велика крѣта, съ частіцѣи часногъ дрѣва господѣи, две круне съ тежѣишѣи бриллианти и драгѣишѣи каменѣи, порѣира и обасутѣи бриллианти златѣишѣи прѣтѣи; сва ова богатства, принадлежавши дрѣвишѣи Русинскимъ господаряма, одѣише е кралѣ у свою благащину.“

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 43.

Београдъ 22. Октября.

1848.

НАПОМЕНА ЮГОСЛАВЕНСКОЙ БРАТН.

Юг-Славени, браћо мила!
Садъ на ноге, кличе вила,
На обрану рода свогъ!
На оружъ сави устан'те,
Света права ваша брат'го,
Заповѣда съ неба Богъ!

Обезбѣдитъ нашему роду
Сладкй языкъ и слободу,
Нека вамъ е обштыи жаръ!
Честъ народна то захѣва,
А майка вамъ Слава пѣва:
„Хран'те синци рода жаръ!!“

Не гледайте на злобравъ,
Што на свога брата мрзе,
Вежъ подиж'те слоге храмъ!
Кон на то пристат' неће,
Противникъ е обште среће,
Вѣчанъ нѣму быће срамъ!!

Вѣра, законъ еда л' може
Сметатъ браћу да се сложе,
Кадъ е слога вишнйи даръ?
Може л' нама символъ светый
Наметати раздоръ клетый,
Кой наноси роду вяръ?

Свакй ову мрзость рини,
Кою Грци и Латини
Посѣяше на вашъ станъ;
Ах' желите да вамъ гране
Жарко сунце, и да сваже
И вамъ единомъ ясанъ данъ!

Цѣо свѣтъ на васъ гледа,
Велек' шта Юг-Славенихъ вреди —
Ево ће се видѣт' садъ.
И то напредъ нека знате:
Да васъ срамно врази силате —
Свакй туђинъ бмо б' радъ. —

Особито Нѣмацъ пали,
Кадъ ће чути да васъ агази
Вашъ противникъ Мафаръ плетъ,
Брѣ га прдо тишти чизма,
Да у ято навславизма (?)
Васъ н'уесе хитаръ летъ.

Ах' узцѣта нећ' вам' слога,
Неће Нѣмци видѣт' тога
Докъ годъ трае овај свѣтъ:
Вежъ прот' врага неброыми
Юг-Славени сѣдиняи
Побѣдну не нѣсу цѣт'!!

У Галацу.

Бданъ Бокототорацъ.

МАЛО ЗРЦАЛО СЛАВЯНСТВА.

(Конацъ.)

Како се дѣле Славяни?

Славяни, удо великого пасма плѣмена индо-европскога, дѣле се на кољѣно славянско и литванско, као двѣ гране единого стабла. Литваии, къ коима особито стародавни Пруси припадаю, некада на брою обилии и разширеніи, обитавано садъ у Руской и Пруской држави, а има и до два милиона душа.

Како се діли кољно Славянско?

Велико, многобройно и розширено кољно Славянско, кое у стародавности само единымъ языкомъ говорили, діли се по нарѣчіямъ, колъ временомъ подѣлише се на кољно югоисточно и кољно западно.

Кое землі заузима кољно югоисточно?

Кољно се то простире по землямъ одъ народа Рускога, Бугарскога, Србскога и Хрватскога заузетимъ и на три европске државе, т. е. Руску, Аустријанску и Турску раздѣльнимъ. Овамо се бровъ Руса 52,000,000, Бугара 3,600,000, а Срба са Хрватима 7,246,000; одъ ти у држави Руской 48,500,000, у Аустријанской 7,327,000, а у Турской 6,100,000.

По коимъ землямъ простире се кољно западно?

Кољно то сѣди у землямъ одъ Поляка, Чеха, Моравана, Словака и Лужицана обитаваемъ и на четири државе, Аустријанску, Руску, Пруску и Саксонску, раздѣльнимъ. Има ихъ Поляка 9,365,000; Чеха, Моравана и Словака 7,167,000; Лужицки Срба 142,000; а у Аустријанской држави 9,694,000, у Руси 1,912,000, у Пруской 2,108,000, у Саксонской 60,000.

Колико има скупа Славяна у Аустријанской држави?

Царь Аустријанскій є владѣоць петоро Славянскіхъ краљѣвства; сѣмъ пакъ Славяна у землѣ државѣ Аустријанскѣ има до 20,000,000, што више одъ половинѣ жителства тѣ државѣ сачинава, маи иѣзина половина састои одъ Нѣмца, Маѣара, Талияна и инѣ народа.

Колико има пакъ у Угарской Славяна?

У Угарской има 7 милиона Славяна, међу тима около 3 милиона Словака, особито подъ татранскимъ горама, у долинама прѣ свѣта около Вага, Граа и Нѣнтре сѣдеши.

Кое су најблѣвѣіе рѣке, при коима Славяни станују?

Бсу у Руской землѣ: Волга, Донъ, Дѣньпаръ, Нѣва; у Польской: Висла; у Чешкой: Лаба и Молдава; у Моравской: Мора и Хѣна; у Угарской: Дунавъ, Тиса, Вагъ и Гранъ; у Славоніи: Сава и Драва.

Главна пакъ брда и горе Славянскѣ коѣ су?

Бсу Ураль међу Азіомъ и Европомъ; Татре на границѣ Угарской и Польской; Крконоше, Бѣсниди, Балканъ, и други.

Каѣ су Славяни приими Христіанскій вѣроуконъ?

Славяни приими Христіанскій вѣроуконъ у деветомъ столѣћу, навластито около годѣне 862. Ти пакъ мужевѣ, кои нѣмъ крстише, утише и свѣто писмо на славянскій языкъ преведоше, были су: Кирилъ и Методіе, два брата Грѣ изъ мѣста Тесалоника, дошавши у Мораву и Павоу нѣмъ на захтѣванъ князова славянскіхъ Свѣтоплука и Растислава.

Како говори писателъ одаѣ ти времена о томъ успомѣне ередномъ догађаѣ?

Радостно и високо поиграше, каке стародавни славянскій писателъ Несторъ, високо плесали и радовали су се Славяни, слушаюћи велика чудеса божія у языку своѣмъ природномъ.

А ко е потомъ приио одъ Славяна Христіанскій вѣроуконъ?

Ини сусѣдни народи и. пр. Маѣари, кои краля св. Стефана крстио е и на вѣру Христіанску преобратио С. Войтѣхъ, владѣица пражскій и рођенъ Славянинъ.

Да ли сви Славяни принадлеже одной Христіанской цркви?

Не принадлеже; нѣкои су православни, други католици, трећи Евангелици, а нѣкои се држе и мухамеданскогъ вѣроукона, и. пр. у Босни и у Бугарской.

Кое су главна мѣста Славянскѣа?

У Руси: Петроградъ и Москва; у Польской: Варшава и Краковъ; у Чешкой: Златный Прагъ; у Моравской: Брно и Оломуць; у Слезіи: Бреслава; у Хрватской: Загребъ; у Срби: Београдъ; у Краинской: Любляна; у Корунской: Цѣловаць; у Лужици: Будишинъ и Жѣсава; у Босни: Бања-лука и. т. д.

Кое су најпаменитіи мужевѣ изишли изъ Славянскогъ народа?

1. Войици: Лауритасъ (Вавринѣцъ), Само, Свѣтоплукъ, Жижка, Игоръ, Ярославъ, Зринскій, Бѣлѣсаръ, Обилиѣ, Караѣорђе, Марко, Суваровъ, Собѣнскій, Кошутинко и т. д.

2. Учени мужеві: Управда, цесарь римскій (Юстиніанъ) правоузнавъ и умѣтливъ, Коперникъ, Несторъ, Хвезъ, Велеславинъ, Коменскій, Ломоносовъ, Карамзинъ, Красницкій, Добровскій, Лиде Бернолатъ (Сарбїевскій, Янушъ Панионусъ, Мато Беаъ), и многи други.

3. Цривени мужеві: Иванъ IV*, папа римскій, Славянинъ изъ Далмаціе године 639, Ницеастъ патриархъ казнградскій, Иванъ Хусъ, Бронимъ Пражскій, Иванъ Непомукъ, Войтъкъ (Адалбертусъ), Труберъ и т. д.

Кол су лиця женскога пола знатна у историю Славянскога народа?

1. Либуша, княгиня и госпожа, мудра и славна у Чешкой земљи.

2. Власта, или Властислава, подила в седамъ година рать противъ мужева на Дьяну.

3. Вишна, краљица Поморана.

4. Драгомира и Лудмила, она неспрїятельница, она прїятельница Христїана.

5. Божена, сеосна дѣвојка, потомъ княгиня.

6. Гуга и Буга сестре, кое прве дохоше са своіомъ браћомъ у Хрватску.

7. Ванда, или Кракова и Брониславе у Польской.

8. Катарина одъ Бора, Лужичанка, Аутерова супруга.

9. Катарина II, славна Руска царица.

Кнезови и најславниѣ обителіи Славянскога народа сада живеуће?

1. У Мекленбургу: Велика войводе Ђорђе и Мирославъ Франьо, потомци Прибислава.

2. У Чешкой: Коломратъ-Краковскій, Любковичъ и Туль.

3. У Морави: Дитрихъ-Тенскій, потоманъ Сватопуковъ.

4. У Србїи: Александеръ Карађорђевићъ.

5. У Польской: Чарторьскій, Яблановскій, Лубомирскій, Радзивилъ, Сулковскій.

6. У Руси: Никола царъ Русскій и нѣговъ братъ Михаилъ, затимъ кнезови: Голицинъ, Ла-

пухвинъ, Лабановъ-Ротовскій, Долгоруки, Кутузовъ, Тюрчаковъ, Шихматовъ, Шаликовъ, Шаховской, Воронцовъ, и многи други.

РУСИНИ И ПОЛЯНИ У ГАЛИЦІИ.

(Продуженіе.)

Према у саѣдству политички и вѣроисповѣдни гонѣнія, а потоми збогъ езуитски спетака, некадъ силно и славно благородство Русинско промѣнило в прадѣско Грчко вѣроисповѣданіе свое са Латинскимъ, и примало обичае и языкъ Польскій и тымъ изневѣрило народность свою: опетъ никаква лукавста нису могла произвисти измѣну народности у срцу народа, у собственомъ народу Русинскомъ. Онъ вѣрно и свето чува до данашнѣхъ дана свой языкъ, свое крави и обичае. Никаква злоба, никакви гонѣнїа, никакви попиженїа нїе му могли одтргнути то благо.

Бављивъшъ нашимъ, у течаю четири вѣка, подъ правителствомъ Польскимъ, нисмо изгубили свою народность, ерѣ на права народна нема застарѣлости. Грци назовивши се више столѣтїа подъ владомъ Турана, нису престали бити Грцима, и нису постали Турци. Тако исто Курландези и Лифландези, становивши источне Пруске, па и сами Литвани нису се пополячили, према су были подъ владомъ Польске.

А зашто бы мы Русини осуђени были на губитакъ наше народности, вальда зато, што в немилу судьбу за неколико столѣтїа подчинила земљу нашу владѣ Польской? Одъ 1772. годмы се налазили подъ владомъ Аустрейскомъ, пакъ се нисмо поимчили, већъ смо остали Русини. Одъ Нѣмца неима опасности за нашу народность. За то намъ еместае Чешка, колъ стоїи у најблишій связи са Нѣмцима, силно чува свою Славянску народность.

Поляни никако не сачивавио у источной Галицїи то, што се може звати націомъ: они су или потомци фамилиа, дошавши тамо у време Польске владе, кое су, као што е изъ историје*) познато, доселили се у ову прекрасну, плодотворну земљу и у Русинске градове, или произи-

*) Нарушевскій, томъ IV, стр. 385, томъ VI, стр. 106, 114, томъ VII, стр. 58.

лазе одъ оны фамилія, коима е Польска круна даровала, у виду старательства, освоєне спаяу-не *) некада силни боляра Русинска, кои су до-чине постоили, по већој части, собственымъ има-нїемъ ти фамилія. Тимъ потомцима Польски дошлица придружени су, у течаю времена, лако-мыслени Русини, кои одъ части избѣгаванои презираѣи и увреду за свои проихођеи, одъ части жељеи добыти пристува къ Польскомъ двору, дозвољени за упривљиваѣи трговине и за-наса, или ради узвишеи на достојанства, коя су заузимали сами Поляци, одрекли су се свога про-ихођеи и народности. Овакви невѣрници, да бы задобыли повѣренїя Поляка, помагали су ѣмъ у политичкомъ преобраћаню свои земља, и бы-ли су већи Поляци, него што су сами рођени Поляци. Овакви изрода, на жалостъ, виђаю се и данасъ: они имаю обща свойства свој изда-ица. Но невѣрство њино неможе наудити Ру-синскомъ народу, као што и одступништво неки Христїана, кои су се одрекли свое вѣре и пре-шли у Турску, нїе шкодило вѣри Христїанској. Такове невѣре осудио е гласъ народа, житосав-ни ѣи названїемъ издаица. Кады Русинска на-родност нїе пропала у време прелазка свега Ру-синскогъ благодарства Латинској приви и при-своєиъ обычая Польски, то не заоста маиъ по-страдаи сада збогъ издайства неки лакомысле-ны людїи. Нећемо доказивати, како е грѣшно изневѣрити народъ свой, само ћемо то приимѣ-ти, да су ти люди већ доста казнѣли своємъ собственомъ правницомъ: не хотеи у средини свогъ народа бити приима, они су коды Поляка добыли послѣдїя мѣста, и морю у свакомъ слу-чаю, докле се не изглади памтеи невѣрства њиногъ, слушати презрительно Польско названї: Русинишко!

Поляци, како дошлица, тако и одпадици Русина, притеснивши Русинско благородство, за-узеи су његово аманѣ, прогласили су себе го-сподарима земљ, и данасъ се величаю назива-

нїемъ Польске народности у источној Галици. Међутимъ у Галици сва су села Русинска, а само вароши Польске, одакле се види, да Поля-ци немаю овдѣ главногъ суштественогъ састава нациѣ т. е. народа. Галициѣ, и подъ Польскомъ владомъ до XVII. вѣка, чувала е свой собствен-иъ языкъ Русинскїй у законодавству, управ-и-телству и судопроизводству, равно као и ста-ринско названї свое; ерѣ до самогъ раздѣљѣи Польске називала е се: „Червеною Русью, по-водствомъ Русскимъ, Земльомъ Галицкомъ, Зем-льомъ Премысла“, но никада нїе се звала Поль-скомъ, и сами Польски краљѣи у титулама сво-иимъ имали су титулу краля Руского.

Ко е само имао прилику на самомъ мѣсту изближи погнати одношеиаша, тай е савршено увѣрио се, како се далеко одли-кую Поляци одъ Русина у називаню своимъ, у языкъ и у свимъ остављимъ знацима народ-ности.

Поляци, још одъ оногъ времена, кадъ е Галициѣ дошла подъ владу њиню, употребљива-ли су сву бриту пополичити Русине, и за ланше достижеи њимѣре свое, правила су разлику међу Поляка и Русина, ерѣ само тимъ начиномъ давали су Русинима осећати свое робство и По-ляка господарство. Онда нису говорили: „По-ляци и Русини едно су исто; Поляци и Русини страсти су у едно тѣло“, онда нису слазили чакъ до Явѣта, као што садъ чине, да бы само увѣрили Русине, да су и они Поляци.

То старанї: пополичити Русине, достигло е у течаю времена највећїи степенъ, и было е причиною падѣиъ Польскогъ господарства. Знѣзда Польскогъ величїа почела се помрачи-вати, и гоиѣи политичко и вѣроисповѣдно дало е поводъ раздѣљѣиу Польске.

Такимъ начиномъ мы смо Галичани подпали подъ скиптаръ Аустриѣ. Многа обстоятелства у материјалномъ одношеиу преицила су се на бољ и Русинскїй народъ обезанъ е, за многе благодѣтелне законе, Аустријскомъ правителству искреномъ благодарношћу.

(Продужаће се.)

*) Другоушъ, стр. 783. „Ово зао уважало е се збогъ ѣлстолюбїа Польски великаша, кои, добивши на даръ одъ краля градоѣ и села у Русинскимъ земљина и у Подолїи, гнали су одтуда праве господаре.“ Вѣл-скїй стр. 371.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Печатаю Правителственој Книгопечатици у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 44.

Београдъ 29. Октобра.

1848.

М О Л Б А.

Подунавко, кила посестрико,
Прими мене ты у коло твоє:
Да у друштву скупа походио,
Цѣло Србство, дично племе наше!

ОПОМЕНА СРБСКОМЕ НАРОДУ.

Май мѣсеца прмий данакъ,
Србско-народный састанакъ.
1848.

Задовольства, среће, здравља,
И блаженства свакогъ Май;
Сво створенѣ да намъ живи,
Да намъ земља буде рай!! —

Пуче пушка у Паризу граду,
Заори се чакъ у Бечу граду.
Пуче пушка — ал' нѣ на празно,
Све народе пробуди напрасно.
Юшъ гласъ пушке нѣ се претаю,
Гласъ народа веѣ се уздигаю.
Прошао е седмѣра небеса,
По Европи почини чудеса.
Дуй Филипе са престола паде,
Метерниху алу рану заде.
Време сада сѣ старо обара,
У народма ново нешто ствара.
Ново ствара, очи свмък отвара,
По желма три намъ берке раѣа:
Прну берку предвину слободу,
Веѣхъ разлане связокъ народу;
Другу берку предрагу народъ поестъ,
Свмъкъ народъма несказану радостъ;

Трећу берку пресладку едикностъ,
Сви народи добиваю владостъ. —
Теѣхъ одъ сада да почну живити,
Бданѣ другогъ братомъ називати.
До сада смо се текъ само тмизали,
Бданѣ другогъ ниско познавали.
Полатица лица Метерниха
Свакогъ беше испунила страха.
Све народе подъ Аустрийскимъ скипетромъ
Бданимъ и убила оковомъ.
Ужове иѣмъ метъо у женгеле,
А духове у свое попове.
Истокъ, заваѣ иѣму се кланію,
И сѣверу на путу стало.
А югъ беше отровомъ успаю,
Па о себи нишъ нѣ ви сан'ю.
Ал' е време иче одъ свакогъ,
Па падалада веѣ и Метерниха,
И раскиде све оне окове,
Съ конѣмъ тирани окола народе,
Метерниха, грозно чудовиште,
Баѣи време у морско вретниште:
Да се кавъ за беззаконіи,
Небровна свос безчиніи.
Девеѣ стотини и више година,
У таваница да лежи людина:
Не бы моѣо душу очистити,
Ни грѣхова с' свос опростити.
Шта е зала сеѣту починю,
Шта л' невинимъ у гробъ опрению! —
Една пѣста грозногъ Метерниха,
И ѣквоногъ кужногъ терроризма:
Полян се Азиатскій тигаръ,
Подъ именомъ „братъ Србинста“ Маѣаръ.
Братила се гора, вода съ ѣмие,
И на ѣѣхъ затрао ну с' сѣме!
Што годъ Мѣаръ ѣмъ Србљима жели,
И ѣквоногъ иѣ с' сѣме жели.

Метернихъ я научиномъ везо,

Па та неда еда раскиде се;

Маѣръ ради ланца да насъ стегне,

Да се духъ нашъ никудъ не понае.

Гвоздеиъ вранъ онъ за Срблъ куе,

Да насъ вѣтъкъ у нѣга окуе.

Пожаму ииъ Срблѣ Маѣроши,

Браку Срблъ у вранъ да спрате.

Они су памъ гори еда Маѣра,

Чуваймо се оми потричара.

Зато, Срблѣ, браво моя драга,

Само сложио противъ свога врага.

Пропаганду Маѣарску терайте

Извѣ' себе као разбойника.

Брате Србе, и оне по ишци;

Пропаганда кон су на рѣци.

Маѣаронъ е пропаганскій птакъ,

Судъ му хреба данасъ прло вратакъ.

Маѣаронъ е отровна овца,

Отровъ носи око нашегъ лонца;

Чепъ, вреба, да у лонца олюе,

Да сво Србство отровомъ отруе.

Маѣаронъ е она грозна куга,

Коя труе свакогъ свога друга.

Маѣарона лако е познати,

Погледай га съ кимъ се само брати.

Маѣаронъ се съ поштенемъ не вѣща,

Вѣкъ злокопце око себе куша! —

Срболоубъ Правотникъ.

БЕЛИЗАРІЕ ОКЛЕВЕТАНО СВОМЕ.

У Риму XIV. вѣк. Авг. 590. л.

ДРУЖЕ!

Высоке налоге благои владатели нашегъ, цара Юстиніана, исполняемъ я тимъ ревностіе и вѣрне, што они излазе изъ прсію, кое за срећу народа нашегъ душю. Юстиніанъ мене за то отечески любѣ. Неда правый владатель, да вѣрность и послушность поданика нѣговы надвисе нѣгову милостю, и нѣгову любавъ. — Кажи ми садъ друже! е ли кон одъ насъ двоице (я ли, или Юстиніанъ) тебе, или родъ нашъ, или отечество наше, овыиъ поступкомъ увердо? — А кадъ то нѣа: зашто хулишь ты Юстиніана у присяству моему? — Зашто ли свѣтуешь ты нѣму, по непознатомъ му глаголющи, да онъ милости свое царске мене лиши? — Овай твой поступакъ тежко ѣе другій каналь основъ изати, него злобу, какву другу намѣру, него мое падѣние.

О друже! та исполни се, може быти, убиточна твоа желъ; ты бѣшь окалати мене кодь цара мога, али занста окалѣишь тимъ и себе кодь цара сию парева, пакъ и кодь себе самогъ. Ты бѣшь мене красна цару и народу момъ учинити; али цара и народъ мой мени огадити нѣбѣшь мои нязадъ, ерь су то мени обожаеме светинѣ. До-ѣи ѣе, може быти, време, кадъ бѣшь ты мене съ путама у тиници гледати; али буди увѣренъ, да ѣе оно магноиѣи мени слаѣе быти, него тебѣ. Та свѣтъя е тиница оклеветаномъ узнику, него платный престолъ оклеветателю; ерь е ономѣ чиста и свѣтла самѣсть, а овомѣ е окалина и мрачна нѣгова внутреность. Тако оклеветатель е управо несречанъ, а оклеветанный е сречанъ. — Немой даице, друже! безъ неволѣ несретнымъ себе чинити.

Друже, ты познаишь мене добро, и знаишь, да я никадъ за собственомъ славомъ не гражмиъ. Слава и среѣа народа и отечества нашегъ трпѣте мени свагда предъ очима, и за ове самъ я сто пута смрти дотицаю се. Та нисамъ ли я неколико побѣда на користъ отечества нашегъ добио, пакъ кажи ми, молимъ те, кадъ самъ се я съ тобомъ или съ кимъ другимъ о коіой годъ побѣди моіой, хвалѣи себе, разговароо само? — А ты садъ раднишь, да све заслуге мое за народъ и отечество, кое знаиъ да су яро малене, да видикъ избуѣа, а твоѣ да се затраио. Бръ вѣруй ми, да е страданъ невинномъ човѣку лѣствица къ славы, а яма е гробъ ономъ, кои е другомъ кова. — Нависоле ты мыслишь, може быти, да тайно и майсторски израѣуешь наклепо то дѣло твоѣ. Али знаиъ, да како годъ што мрчина не остав на дуу, но иекаче на поврхность воде, макаръ ова како дубока была: тако и свѣико беззаконіе излази кадъ тадъ на видикъ, макаръ да е у каквой тайности учинѣо. Кію е вѣшта испытательница човѣчин дѣла, пакъ и неумытный нѣговъ судѣа.

Зато престани, друже! запияти ми трчаю-ѣемъ по славу народиу лунаве твоѣ замке! престани натежати изъ потае и бачати лоте твоѣ стрѣле на мене джигуѣгъ срећу отечества нашегъ! Но дай руку, пакъ дай и мреже и стрѣле твоѣ, да побѣдио крине неирѣитель нашъ: Вандале, Хуве и іонъ путаюѣе Сараѣене, како бы у стаиъ постављѣи быти могли, да Теодосіеиъ разстанѣиъ славный нашъ народъ седиини-мо, и общиу оснуемо срећу. Здравствуй!

Белизаріе.

РУСИНИ І ПОЛЯЦИ У ГАЛИЦІЇ.

(Продуженіє.)

Но о узвищеніи Русинскє народности нїе се мыслило, і старанїя Поляки о губитку наше народности нїе се прекратило і подь владомь Аустрійскомь. Они су старали се наивадити губитакъ политичне самостоятельности разпространїемъ народности своеї на итету Русина. Више него икада старали су се прогласити языкъ Русинскій языкомъ пучинимъ; а языкъ Польскій языкомъ изображенеїмъ. Те Русине, кои су желали остати вѣрни своіой народности, називали су не изображенїма, і ко е хтѣо имати найманъ право на изображенїе, думанїе є бую доиї подь ваставу Польску; у противномъ случаю називали су га незналицомъ, неотесанымъ геякомъ. Премда є Аустрійскоє правительство при заузетїи Галицїи обещало чувати народность Русина, опетъ нїе вводило Русинскій языкъ і слова, коя се оидѣ употребляю, у брой предмета, предавани у школахъ. Као да є і оно само старало се о сличію дїи народности Галицїи, єрь премда су Русини давали му свагда асиа доказаательства найвѣрїе преданости, оно є у свакомъ случаю, особито у последїи време, давало преимуштво Поляцима, Польскомъ языку, Латинскомъ вѣроисповѣданю, — може бити изъ тогъ узроча: што Русини нису имали благородства, нису имали заступника, нису се утискивали напредъ, или по томє, што су подозрѣвали на нїя збогъ наклонности према Русїи. У давє опасности Аустрія є умела одликовати насъ Русине одъ Поляка; по темъ што є опасностъ прошла, нїе хтѣла у нама видити оддѣльного народа.

У найновїи времена, кадъ су Поляци почели мыслити о установлѣнїи прѣдѣлихъ своего господарства, савршено промѣнили су свою политику у отношенїи према нама, Русинима. Они су хтѣли употребити насъ за подчинїе пильного узвищеня. Ради побуженя сачуствия народа Европскїи, они се нису стыдили училища политичко убийство надъ народомъ нїма подчинїимъ і поредъ тога єь нїма еднороднымъ, опровергаючи исторійско бытїе нїгово?). Они су наумили представити себе предъ очима Европе народомъ великимъ, састосїимъ одъ 22 милїона. Єь томъ цѣли називаю они све негда оскоєне

области иманїемъ своимъ іошъ одъ времена Адамова, і именуя предъ цѣлымъ свѣтомъ становинике оны областей Поляцима; і кадъ бы они ма нада владели Татарскомъ, занїста не бы се стыдили причислати і Татаро Польскомъ племєну.

Они су хтѣли увѣрити цѣо свѣтъ, да те провинцїи єь несприятїимъ очекую часть вѣспросїи Польске і свогъ єь нїомъ свединїи, не помисливши на то, да мы, Русини, као найближїи нїмїа сусѣди страшино се одъ повраћенїи владє Польске, као одъ найвѣше неспреїе цѣаогъ народа нашегъ. Нїмїа политички буржїани, нїмїа дописатели, коє они по скупе новце на свїмъ странамъ издржаваю, вѣща часть эмигранта, радїли су сви у єдномъ духу. И такимъ начиномъ представляли су насъ предъ очима Европе правимъ Поляцима; землю нашу називали Польскимъ, народъ нашъ Польскимъ; шта више долазили су і до тога, да увѣре свѣтъ, као да се мы старамо о установлѣнїи бывшегъ крѣаїства Польскогъ. Мы Русини нїсемо имали силє противити се тїмъ неправдамъ. Насъ су сматрали за найвѣше простакє уображавачїи, да бемо мы сами тєсати каменї за сажраїенїя нама самимъ тїмїи. Прешло є то време, кадъ су народи на нїици предавани были као марва. Поляци, у томъ случаю, као і свагда, преварили су се у рачуну. Мы нѣсемо говорити за сїє области, новъ су невадъ были подъ Польскомъ владомъ, немошмо утерфавати, да сви 15. милїона Русина не жєде своего попратка подъ владу Польску, по томє, што су нїмъ непознате мысли браїє наше, принадлежїєе данасъ Рускомє царствїу. Казаїемо само узгредъ, да су Поляци исто тїмїмъ начиномъ поступили са свїма Русинскимъ областима, і свуда произвели та їста одношїия. Моїе бити, і тамо, као кодъ насъ, граїани, са свїмъ своимъ изродомъ, мысле о ерїтомъ, премєну своего бывшегъ величїа, но мы Русини Галичинїа бїмъ иї како нѣсемо да на ново подпадаемо подъ владу Польску.

(Продужїє се.)

О ПОСТАНКУ РУДОКОПНЬ У КУЧАНИНІИ.

(Народноє прїачїє.)

Ранїта дѣвоїла чумала є овде негда по пазинїи Кучанскїой — на приливнѣ истомъ наїє наїє на єдну леску, око коє серебро увїєно наїє.

*) В. Газет. Народ. бр. 2, одъ т. г.

Бр. 45.

Београдъ 5. Новембра.

1343.

БОЙНА ПЪСМА.

Зора плави, зора пиче :
Срби устајте ;
Протегите храбре мишице
Кошк седијте.

Равно полѣ ея' закрывъ,
Врага сильнѣ брой: —
Чуй Србине, тай науми
Сатрт' езыкъ твой.

Ой юнаци Границари
Сложно скоч'те ны,
Огънь живый пунци дайте
Съ б-йня топови.

Нек' оеѣти пдыа вѣра,
Што « Сербскій бой; —
Нека познааако Сербинъ
Браниа зыкъ свой. —

Юнакъ, юнакъ до юнака,
Ура! напредъ садъ! —
У окову стенитъ Сербинъ
Ваше нѣ радъ! —

Сложно браво, ей' одсудный
Век' и куцо часъ;
Нак' побѣда! — на' све земли
Нек' покрѣ насъ.

За креть, языкъ и слободу,
Србъ ће умрети, —
Ил' Маџара душманина
Свога сатрети. —

Наврѣдъ Срби! показимо
Мы Европѣ своей: —
Да сѣо народъ, и да значо
Съ врагомъ бити бой!!!

M. G.

РУСИНИ И ПОЛЯЦИ У ГАЛИЦИИ

(Продуженіє.)

По ближньому розсмотренню, ово старая Полька, изложініемъ миліона бывшия князи подалика побудити саучастіи Европе, перъ не послужитъ за одрагити предъ нѣмъ укрущеніиъ ставля овогъ негда сильнѣе господарства, а причину нѣгоного паденія, еръ нано а мѣгубе помислитися, да народъ, кои, по собственному нѣгоному казваню, 22 миліона бровъ, изключитъ буде изъ списка господарства безъ вьвропродитія, само единымъ перемъ!

Не само беззастіжність Польське озакидало в су-
сідствам євби присадижити пограбовані області
північ; другі, дубльі причини помагали су тому,
да в се то пердз велико господарство распало
само собомъ, а те причини, по нашомъ мнѣнію,
заключують се у протиположеності народности
Польської и Русинської племена, и у горепоме-
нутомъ притеснію овогъ послѣднѣхъ. Вѣхъ део
они 22. миліона, Русини, разилкуючи се одъ По-
ляна възлукот, писменніма, наравя, обичайма и
вѣроисповіданіямъ, не могу забравити прежанію
свою политичку самостальності и могутвю.
Русини немогут забравити, да су они, именю они,
своими грудми у теченію вѣкова зауставляли и на-
пастраня Татаря. Мы смо были подъ поврови-
тельствомъ Польське, а те дивляче чете вукле

су у робство хляде, стотине хляда наши зем-
ляки; мы смо руменили свои поля соб-
ственною своею крадою, и такимъ начи-
номъ осуществили наменованъ отече-
ства нашего «Русюмъ крешеномъ»
(Русюмъ крешеномъ). И кады су мачени
невѣрники изтудили се на нашемъ теменю,
кады су неувѣрники уморили се убиваньемъ,
одинуки у робство множество народа и оди-
тели неброино благо, тады су текъ охра-
брили се наши покровители, при-
добыли вѣшь добычу побѣду, и раз-
трубили свои подвиги. Мы Русини были
смотру на действителна прегрѣда Евро-
пе противъ вѣрски Азіатца. Све су то
забыли господа Поляци. Зашто се они
не хляде походомъ своимъ противъ
великого краля Шведского (Карла XII)?
Безъ ли они разбили яду овогъ за-
коватала на полама Полтавскимъ? Мы
имѣли нехотѣмо напомяти того, не-
хотѣмо одрицати имѣли храбрости, но
неможемо се уздржати, да не при-
мѣтимо, да су сви воени подвизы, ко-
е Поляци приписую себи, совершени
Русинима самимъ, или при нивной по-
мощи *).

Нама, Русинима, кои смо имали не-
спрећу живити чатава столѣтія подъ
Польскимъ безплатѣмъ, досада е се
нынѣ впереди. Мы се не охотѣмо
ниномъ хвалѣномъ господарству, као
народъ Израильскій маснымъ котловима
Египетскимъ; наши народъ баша са
своимъ не жели вратити се подъ
патріархалу владу преѣшанья
своихъ господаря, и нема воли на
ново покушати злату Польску
свободу. Прѣ не се онѣ одна-
жити на све крайности, него на
ново мстнути врати подъ
вѣрмъ власти оны господаря.

Не мотрећи на увѣреня многобройне
гомиле бурганца **) демократичне
партае, не мотрећи на хляду
косякавъ кинѣжика и саставана,
одъ части ажно написана, не
вѣруемо мы, да ће Польско
дворянство промѣнати начинъ
своимъ. Даванники Поляци
ни за дачину не раздикую
се одъ своихъ предковъ, и
кады бы видили у рукахъ
власть, то и сада подарли бы
насъ у преѣшанъ наше
стенѣ.

У течяю дуголетне Польске
влады, Русини, гиѣчески
жестокомъ игомъ у полонизмъ
робству,

никако ниго могли узвѣстити
гласа, и дати свѣту
званѣ о своемъ существованю.
Поляци су брѣз-
ливо мотрили, да се не
бы узвѣсно кон годъ
Русинъ, на подобю Мойсею
у Египту, заузео се за
угиѣтень народъ. Збогъ
того задржывали су
Русине одъ идени у
ніколе и одъ лаузеѣ
неѣи дражнимъ званѣмъ.
Гласъ притѣсненого
народа и угиѣтене
народности, измираюћи
у удалѣнимъ селачкомъ
куханѣ, не доставляю
до слуха Европски
народа. Поляци у
высокомѣрїю своимъ
заушвили су у
самомъ зачеѣномъ
своимъ движенію
униженого живота,
снаний и дѣланий
народнѣи Русинского
чувства. То губитель-
но гонѣнѣ дошло е
до того, да су Чинутима
давали подъ за-
купъ христіанске
цркви источного
вѣрноповѣданя. И
кады е народъ
Русинскій, допеленый
до крайности
политичнымъ гонѣніемъ,
притѣсненѣмъ
праотеческе вѣре
и народности, устаю
съ оружіемъ у
руцѣ на борьбу
за погаженя
права народности
и човѣчества.
Поляци су
предъ лицемъ
свѣта называли
тай покрѣтъ
народнѣи
чувства Русинского
народа
айдучкимъ бунтомъ
и дивнымъ
разбойничкимъ
четамъ *). И
право е
было на
никой
странѣ
по томе,
што су
они
были
личѣ. Тако е
ошесливляю
гласъ
угиѣтеного
народа,
и
колико е
ниже
онѣ
падоу,
толико
су
выше
Поляци
стояли
му
на
вратѣ.

Такимъ
начиномъ
чинило е
се, да
су
Поляци
успѣли
изгладити
изъ
очю
Европе
и
изъ
исторіи
существованѣ
Русина
и
нишу
бывшу
не-
зависимостѣ.

(Заклучаѣ се.)

СРЕБРНЫЙ ЦАРЬ.

(Народѣо причѣмъ.)

Дамилъ Хутманъ **) са
своимъ
окиарима
кады е
руде
кадію,
наише
едаредѣ
на
сребриногъ

*) Тако е
называнъ
быо
покрѣтъ
Козака
подъ
Богданомъ
Хмельницкимъ
у 1648
годъ,
потомъ
остановъ
Русинского
народа
подъ
предводительствомъ
Харка,
Желѣзняка
и
Голты
у 1776
Сѣ.
Турковскогъ
Войны
домована
съ
Козакима
и
Татарима
Галицкими
1681.,
и
поиску
ту
исторіи
Н.
Мариновича.

**) Ово
ниже
хутманъ
имѣю
и
дашнѣишій
дѣлъ
рудоконача,
и
ошеслюу
прѣмо
лицѣ
аресты
окиара.
Такую
рѣчь
хутманъ
ниже
нужно
быти
ковать,
арѣ
е
народъ
имѣ.

*) У
воисца,
коимъ
е
Польскій
король
Юванъ
Собескій
1683
годъ,
после
Вѣну
у
пониѣ,
находѣ
е
се
корпусъ
Козака,
одъ
13.700
людей,
подъ
началствомъ
хутмана
прѣмѣ
Евстагія
Гоголя.
(Ист.
Младороссіи
Н.
Мариновича.
М. 1872
годъ,
книга
II.,
стрѣна
885.)

**) Manifest Wisniowskiego. L'ov, dňa 20. Maja 1848.

цара *). гди осталямы своимъ окларина запонѣ-
ди, да та на полъ извуку, желеши истоги виѣти;
из то му одна одговори стонѣий сребрныи
царь, да се нѣга м-не, и нека вади остатъ сре-
бруу руду око нѣга, кое доста имъ. Но нехоте-
ли Даминъ Хутманъ саслушати рѣчи сребриногъ
цара, одговори му, да се онъ нѣга никако ману-
ти неможе. Видѣли царъ да се Хутманъ не ша-
ли, више: Мануль **) дай воду по имени Пекъ;
одговори Мануль: нема жинцу; — дай Мулану —
опеть нема жинцу; дай Мораву Мануль, и ту му
даде одговоръ, да жинце нема. Дай Дагудине! ***)
Дагудинъ удари и подани Даминъ Хутманъ са нѣ-
говымъ окларина. И тако одъ тогъ времена пре-
стане рудити рудокопши у Кучанинъ.

(Ранца Милорадовъ, стараць око 70 годи-
на, приповѣдао еднемо правъ рудару.)

И Ц Е Н Т Р

на гробъ

своимъ любезномъ другу,
дичномъ и ревностномъ Србину,

И О В Е Т А Н Н И Ц У В О Ш Ъ У,

Пре жившемъ 14-гъ Сентября 1848. у Оскъу,

посадо

АЛЕКСАНДЕРЪ СЕДЛАРЕВИЧЪ,
Парохъ Теньскій

Свою награду всаки добродѣтельный,
бже смѣ живъ, обонполь жинте
найти — — —

— — — Дара ни Муъ нелишь
Царя по полъ, Ты, я награду,
Изъ снѣжъ благородныхъ, и славныхъ вилде!

Мущацай.

Тихо ютро обан-ла

Магала густа и облакъ,

Любоко зоре лице скрала

Раного сунца приный зракъ;

Нитъ мадина росна крила

Нѣжно цѣбѣ зарѣвниа:

Оно тужно влопуло!

Нити асиръ лажъ блажи

Кодъ Оскѣа простраиъ кругъ;

Нити сазуиъ нѣсномъ дражи

Любохладный зеленъ дугъ;

Быстрый изворъ не жубори,

Да забаву срцу твори:

Све жалостный дае видъ!

Што нѣсеца тужно плави

На западу блѣдый аникъ;

Што ни чувства сва готови

Уздасно дати екъ;

Што ни зноиа тужно зноие

Те ли очн сузе роне?

Урокъ томе мора быт!

Где садъ! тайне ове ницу

Прежалостный яли гласъ,

Да любимо чедо ницу

Съ овогъ звѣта овай часть! —

Константинъ, умный крине,

И ревностный Србскій сыне!

Заръ Ты аично начеау?

Ахъ немала судбо свѣта!

Заштъ живота килый давъ;

И младости цѣтна аѣта,

Вѣчно воиъ покри сани;

И гробница она пушта

Вѣрногъ друга, сладка уста

И умилный оза взоръ?

Оскъа, Загребъ и Карловце

Плѣнина му умный даръ;

Родъ му позна добро срце

И у нѣму отнѣиъ жаръ!

Мртво сада, ладно тѣло,

Зове тужно на ошѣло;

Брѣ с' на дальный спрема путь.

Србско ово сузе рони,

Да т' ублажи студень гробъ;

Добродѣтель твои гони

Аму жалость, тугу, скорбь:

Нонлачно живи, вѣся,

Своемъ душа само жели —

Да оиъ роду вѣраиъ б м!

* Окиа сребриногъ цара постовъ све адичаю, у кое снѣ
самъ собоиъ сдѣлаю и новъ рударска прижичиъ аравѣ.

** Мануль, чини ки се да е у оно време кодъ нашегъ
народа означаво Бога чужаиъ богатства рударскогъ?

*** ? —

Пока даке тајнось кріа
 Црие земль густый шракъ,
 Нек' се надъ нѣмъ тужо віа
 Народносьти миле алакъ,
 Константина мило ние
 Славиѣ се навикъ съ нѣмъ —
 Тако Србѣна цѣнитъ зна!

А ты поѣи у блаженства
 Мила душо выспрени рай;
 Цѣль е вѣшегъ савршенства:
 У тай мирный присѣйтъ край;
 Там' сасбода влада права,
 Там' се вѣчна спрема слава,
 Да т' достойный пода даръ!

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Художество има као и жито свое плодие и неплодие године. Као што жито и сунце плодове земль ствара и загушава, тако исто помажу и разтерују га плодови небесне вѣри, новацъ и добротность. Сунце за художество есть: принаваніе, ободреніе; палейи мразъ: равнодушность и сурово чувство у массы единого народа.

Полза живота не лежи у нѣговоу дужини, него у нѣговоу употребленію. Гдѣкой брой много година, на ометъ е само за *кратко* живію.

Градѣте людѣа куѣе; подайте їмъ новаца у изобилію, подайте їмъ наймудріе законе — у зданіама не само полакѣ укрѣбена створени обывати — богатства не оми за рану свои порока употребити — закони быѣе празне рѣчи, и пониженіа до злоупотребленіа — ако небудете училишта градили, и *вѣжеству* приближишта отворили.

Круна художества има, као што никакѣа друга, свое триѣ, али дражестъ, као и свака друга, да нѣмъ притѣжательно умерети неда; сладко е и после смрти іошъ на земльи живити!

Ако е еданъ одъ великаша и моѣны дѣйствовао за вѣжество и художество са благодарнымъ и ватренымъ чувствомъ, то нек' носе

пѣсничкова рѣчи и менштра божественоегъ художества на лакимъ крилима нѣговоу име горе до вѣѣда!

Свакій мудрацъ, кои свое добре савѣе кому одрче, свакій отѣмный высокій, кои художества и таланте неободрава и непокривительстае, свакій богатырь, кои нѣ великодушанъ и дарежливъ, свакій сиромашанъ, кои одъ радѣи бѣжи: — сви ти есу бесполезни чланови човеческогогъ друштва.

Стихотворство, као способность красно измыслити; и то видимо и чувено представить, есть даръ неба — илаоръ, кои изъ божествене природе човѣка набіа. Може се истина съ образама и твореніама зачасъ осуетити, али што недоѣе изъ шутрености, него е само присѣфено и позаѣмлено, неможе да живи у впечатлѣнію на друге, но мора у найкраѣнемъ року престати или умерети.

Правый талантъ ублажуе се свуда, у пуниѣмъ и одъ людства таласѣнимъ се варошима и у оставленей пустыни и самоѣи. Узни човѣку одъ духа посредственну славе — прилику, поелѣтити га са сиромашаномъ; онуѣ га у лацѣ, ако хоѣнѣтъ варварска судьба! онъ излази изъ рулѣ направо, и свѣтлѣ се изъ пустыни на полѣ, ербо Богъ, кои у нѣму живи, веѣій е одъ злата, кои му нехѣдоше дати, имуѣни одъ подмытлѣние среѣе, коя злочестоме и низкомѣ тако често своею наклоность дарина.

Ако си што и погрѣшио у животу али художеству — великій прашта, кадѣ бладноу признанъ, едно пакъ неопрости малѣнь никадѣ, ма было чистіа одъ сунца самогъ — што си се усудіо у животу или художеству, у полю или водѣ куѣе, благороднѣмъ и великѣ быти.

ПРОРОШТВО.

Некій пророкъ одавно е рекао: „Године 1846. и бы желю да самъ чокотъ, године 1847. дрво одъ абуке, године 1848. владатель, а године 1849. гробаръ. Одъ године 1850. започѣе златно време.“ Другій е опетъ прорицао: „Ко године 1847. не умре одъ глади, 1848. одъ колере, 1849. не погине у рату: тай не године 1850. добро живити.“

Учредивши Милошъ Поповиѣ.

Печатано Правительственной Книгопечатни у Београду.

АЙДМО СЛОЖНО НА МАЦАРА!

(Пѣвано у почетну народнога покрета у Срему.)

Чаъ нећ куц! сви на ноге,
Сложно браћо динимо се,
Друге наше брате много
Нека бури и вѣтри носе;
Оштре маче, пушке шаре
Подижимо на Мацаре.

Та животи е безъ слободе
Идно браћо! текъ иртано,
Зато сложно на бой реде!
Некој чамитъ тако гњиво;
Оштре маче, пушке шаре
Подижимо на Мацаре.

Славъ е створенъ, да пледуе
Пространоме ономъ свѣту,
А не подлогъ да онъ иштуе
Душизанна злобу клету;
Зато маче, пушке шаре
Подижимо на Мацаре.

Одъ сѣвера па до юга
Свудъ се славски гласи оре:
Па заръ не, браћо, руга,
Да насъ дома тућинъ поре?
Оштре маче, пушке шаре
Подижимо на Мацаре.

Храбры дѣда сауна крва
Задоби намъ мѣста ова;

Па садъ Мацаръ дивля срца
Да насъ гњити опетъ еъ нова?
Оштре маче, пушке шаре
Подижимо на Мацаре.

Неће, неће бити тако,
Господаритъ неће слуга;
Овдѣ с' шири — знаде свако —
Премо неба славска дуга:
Оштре маче, пушке шаре
Подижимо на Мацаре.

Бодро срце, добра воля
На боршште нећ насъ прати,
Намъ ће свиутъ срећа боля,
А вуљъ гладниѣ мора пасти:
Оштре маче, пушке шаре
Подижимо на Мацаре.

Гадна скота сатртъ вали,
Кадъ е на насъ сѣмло пош'о,
На уиѣста прогнатъ даля,
Одъ луда е амо дош'о;
Зато маче, пушке шаре
Подижимо на Мацаре.

Айдмо, айдмо браћо сложно
За доѣ, не, свизъ жылий;
Братскоѣмъ слогиѣмъ све е можно,
Край ће бити свакоѣ снл;
Сложно маче, пушке шаре
Подижимо на Мацаре.

мале, ирассе (Maßen), шнерелетъ (Schlaraf) и т. д. Оне се сада текъ рѣдко гдѣ, и текъ понайвише спорадички появлюю.

(Заключеніи слѣдую.)

РУСИНИ И ПОЛЯЦИ У ГАЛИЦИИ.

(Заключеніи.)

Сады кады смо мы, пробудивши се изъ сто-годишнѣмъ сна, намѣрили на ново ступити у велику фамилию народа европска, Польска партая назива ту жею преступлѣнѣмъ, *) и окривлюе насъ, доказываюу, да имамо намѣру подпалити раздоръ межу два едноплемена народа; саму вѣрность и приверженость нашу къ Аустрійскому пратителству кала презрительнымъ именомъ издайщика Польске народности, као да смо мы дужина борити се за народность наша са свѣмъ ту-бу, а заборавил, да су Поляци сами у првомъ пункту адресе, подиешене престолу, молили за сохранѣнѣ само нѣне собствене народности, и о умалѣню свою препона, коима може стеснѣна быти Польска народность. **).

И тако, оно исто чувство, кое Поляци коды себе називаю найвеомъ добродѣтели грабѣнскомъ, они коды Русина називаю преступлѣнѣмъ. У безсилномъ бѣснѣлу своемъ називаю насъ враговима просвѣщеня, реакціонерима, осипаю насъ свина ругателнимъ именима. Не бы паметно было одъ Русина, да йѣмъ платѣ тѣмъ истымъ начиномъ, ерѣ е срамота на безсилну злобу и найманѣмъ обрабати вниманіе. Мы брагимо праведну стварь, не боимо се истине и неустрашимо появлюемо се предъ лицемъ свѣта. Нека Богъ и добри люди суде наша дѣла, нека насъ окриве за исканѣ поврабѣна наши народны права. Потомство бы насъ проклянуло и заоста грѣхъ бы былъ гутати далѣ, и по томе мы ^{свѣ}завышумо гласъ, и протестирамо торжественно предъ цѣломъ Европомъ противъ свакогъ покореня любезногъ нашегъ отечества Польскомъ взмзку и

Польскомъ имену, объявлююу, да мы нѣти смо кады Поляци были, нѣти садъ а и свакады желимо се Поляцима звати.

Бывши у сусѣдству и у теченію четирѣнѣка поданицѣма Поляка, мы смо имали доста случаета видити изъ близа грѣшна дѣйства нѣвна и савршено увѣреніи смо, како Поляци разуму свободу. Они хоѣе да буду свободни, но исключително сами они, како бы такымъ начиномъ свободно угнѣтавали не само свакий подчинѣный но и свой собственыи народъ, и подъ безсилнымъ правителствомъ, неограничено владали свакий у сплхилуиномъ. Мы, Русини, напротивъ того, народъ мирный, неалобный, аземѣдѣскій, живимо одъ рада руку свои, и личамо сасвѣмъ друго понятіе о благоравумной свободѣ.

Одъ другога робства мы нѣсмо юнѣ дозрѣли за устаню (?) правлѣнѣ, па и неѣмо зато да сазрѣмо, да не бы облюбали хвалѣну волюность Польску. И мы любимо свободу, но быѣмо задовольны, кады подъ твердымъ законнымъ правлѣнѣмъ успѣмо развити свою народность и наслабѣнати се свѣтлымъ дарима Божинѣмъ.

Никаква велика уступалии, никаква ласна-телна обѣяна неѣме насъ довести у заблудѣнѣ: свакий поглядъ на прошле и садашнѣ опыте представлѣ намъ вѣрно изображенѣ преѣшанѣ и да-нашнѣ нашѣ судьби. Мы се одрѣчено свакогъ политичногъ судгласія съ нашимъ сусѣдима, кои су насъ далекю предухитрили у мыслима ослабити. Достигнувши савршено пунолѣтство, благодаримо Поляцима за нѣлно себично о нама старательство, задржываю свое собственое иѣме, и хоѣмо, съ помоу Бога, вратити му употреблѣнѣ.

Призываю Бога за свидѣтеля, да искрено любимо свое отечество, и любѣна га искрено, не желимо видити повратанѣ нѣговъ подъ безвластіе Польско.

Поляци дали су доста свѣдочанства, да се могу борятѣ храбро и юначия постунати са своимъ неспрѣтѣльнѣма, но юнѣ нѣсмо доказали, да умеду владати сами собою, развѣити и уреѣивати внутреня дѣла мирно и благоравумно.

По томе мы, Русини, хоѣмо држати се Аустріе, надаюу се поуздано, да ѣмо у томъ саюзу ваби то благостанѣ, кое може даровати правителство, основано на законима.

Изъ Свѣерне Пчеле пренео

Іованъ Н. Бѣтѣмѣнѣнѣ.

Учредилъ Милошъ Поповиѣ.

Печатано Правителственной Книгопечатнѣ у Београду.

*) Брошюра: Wzwanie do wyborów i posłów.

**) Адреса Поляка Н. В. цару Аустрійскому 18. Марта и 6. Априла 1848. год.

*) У главной скупщины Львовской, 31. Юліа 1848. год. Архивной, было в 34. посланина одъ свою у Галиціи ижеши Русина. Зато дѣла оне скупщине сугратѣи послено као праву жею народа Русинского. А нарочито оно израженѣ скупщине асть истинный и праведный гласъ свою Русина.

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 47.

Београдъ 19. Новембра.

1848.

УСКЛИКЪ МАЙКЕ СЛАВЕ КЪ СВОИМЪ

СЫНОВИМА ЮГОСЛАВЕНИМА,

приликомъ пророčenja Европе.

Славе смне, не оклепај даљ!
 Прими науку, кой ти майка шаљ:
 Разведри се изъ дубока санка,
 Отвор' очи, ево т' бѣла данка! —
 Садъ е време, наста красна згода,
 Да се и ти сѣтнѣи свога рода!
 Обазри се, погле' на све стране,
 Какъ туђини своя права бране:
 Скълимъ Французъ збаца свога краља,
 Кой владати нешће како вала,
 Већ гледаше да подарији люде,
 Своисвољимъ владаръ да ѿмъ буде;
 Тимъ поводомъ и други народи,
 Бринући се о слаској слободи,
 За родъ раде и днєви и ноћи,
 Санъ ти, сынок, оста у тавноћи!
 Ђе су својства? Ђе су они дари?
 Съ к'ма твои дачише се стари:
 Страхъ и трепетъ свѣту задаше,
 „Славе сынци“ зато се назваше!
 Душманина задаваху муке;
 А теб' врази окриваю руке!
 Заръ си мърва, да те шыакомъ боду?
 А не човекъ рођенъ за слободу?
 Освѣсти се, не приличи скоту,
 Стрес' са себе такову срамоту?
 Те светлиѣ брани народности,
 Да предцима не срамотишъ кости;
 Цар-Душану, Марку Краљвићу,
 Зринковићу, Милош-Обилићу,

И осталимъ, што допаше мука,
 Збогъ издав проклєтога Вука!
 Оружј се прогъ рода душману,
 Мачемъ, пушкомъ задан му рану!
 Ост'о, пао, не брѣни се за се,
 Само неч' се доновина спасе!
 Знај, ко за родъ својомъ главоиъ плати,
 Милымъ споменъ нѣга вѣчно прати;
 А ко за родъ неће крвѣ да лие,
 Вреданъ нѣ да га сунце грѣи!
 Зато дигни народно заставу,
 Пређи Дунавъ а пређи и Драву.
 То изгледа нилопојка вѣла,
 Па у лака да е' удари крила,
 Да полети и свѣту лѣи,
 Да се и ты на боиште стави:
 Браниг' нѣс, езикъ, домонину,
 Честъ народно и свою старину; —
 И да снакѣи, кои твое врати,
 Кривецъ ти е, главоиъ хо да плати!

У Галацу.

Бданъ Бокототорацъ.

О ОВОГОДИШНЬОЙ КОЛЕРИ, НВ- НОМЪ ВЕШТЕСТВУ И ЛЪЧЕНЮ? ОКРУЖНО ПОЖАРЕВАЧКОМЪ.

(Закљученичъ.)

Како годъ све оне садъ именоване епиде-
 мичке болести, онако исто страховито опредѣ-
 лѣнъ свое имала е одире и азиатска колера, а на
 онай истый начинъ, као и све остале епидемич-
 ке болести, примила е и азиатска колера блажи
 видъ свога появљѣя, кои не сѣдствено све ви-
 ше и више блажи бѣдати.

По овомъ не треба нише да сумнамо, ни да се боимо, да ће колера, било кодъ насъ, било у онихъ предѣлахъ, гдѣ е она одъ свогъ постака на досадъ появлялася се, кадгодъ съ ономъ опасносћу юшъ свирѣстивати, као што е свирѣстоваала пре 30 и 17 година. Само онда, ако природа основима свога обичногъ, себи опредѣљногъ, досаднагъ течая вѣрна остаа небы, могла бы колера съ онымъ страховитимъ свирѣствомъ показати се, као што е у прво и друго време свогъ поява свирѣстоваала. Но то быти не може. Природа свогъ течая основе неизмѣнива! — И тимъ желимъ утѣшити и ослободити свакога одъ страха, или двоумля, кое бы га у напредакъ збогъ колере узнемиравало. —

Emetica употребио самъ у два случая съ добримъ но не савршенимъ успѣхомъ. По среѣни успѣшно е све довршила одъ природа.

Aromaticas су ми немоа мало помагала. Могуће е, да она у случајевима, гдѣ се поранѣ помоћ узражуе, предупредително, а по тому и спасително дѣйству; но у случајевима савршене развѣне болести и одъ њи помоћи видѣо нисамъ, помоћи: кои се ондѣ съ мѣста и тако нагло изчекую.

Opium, у форми Tincturae thebaicae употребио самъ само еданшутъ, кодъ овакогъ болестника, кои е блуванѣмъ, проливомъ и грчевима надладалъ већ близу конца быо — но безъ доброгъ успѣха. Овај е болестникъ умро у Вел. Градишту.

Малъ не сасвимъ безуспѣшно употребљавати преднаведена средства, морао самъ сада најпре на то мислити, како бы приимъ путемъ нагло навальваюћу неволю што пре предусро. Чинило ми се, да су вѣтрови најглавниѣ появляиѣ, па кадъ бы се они уловили, слѣдствомъ кои се и мука и болъ изподъ грудѣи, блуванѣ и проливанѣ яснити даю, све бы се уловило. По край тога бою самъ се, не ли изгледъ изнурѣнѣ и цѣла остаа немоћ слѣдство усисанѣ изъ трбуха вѣтрово, кои се обично изъ најнечистиѣ годовѣа састое и кои су усисани, отрованѣмъ крви, проваданѣ тѣлесны сила и обште ослабљѣиѣ и изнурѣиѣ произвести и приускорити могли.

Но при свему томе све ми се вѣло по памети, да гореложени узрори, сами по себи, нису никоа у стано были, непосредствено вѣ-

трове у срцу произвести. Зато самъ такове и сматрао за слѣдство претечногъ разстроѣнѣа сугласѣа устройнѣа живаца (syst. nerv. org.), нарочито у слету целѣанномъ и хипогастричномъ, и ономъ разстроѣнѣу, као извору, приписивао самъ сва у рѣчи стоѣће болести примѣтнаѣа появляѣиѣ.

По свему томе дакле приуѣиѣиѣ самъ, овогодишню умекшану колеру, микроколеру, за болѣсть сматрати, кои се, као што е за такову и сматрамъ, у разстройности редостава устройны живаца састои, у слѣдству кое се вѣтрови, у слѣдству ови изъ болъ изподъ грудѣи, подпанианѣ и т. д., грчеви руку и ногу, обште ослабљѣиѣ и т. д., као што е горѣописано, природно появити могу, а по момъ миѣнию и появляю.

Лѣченѣ. Будући су ми emetica несавршено, aromaticas пакъ немоа слабо и сасвимъ спорѣа помагала, а опиумъ неповољно дѣйствовао; То самъ се рѣшио, туђа миѣниѣа оставляюћи, докучити, хоће ли преднаведено миѣниѣ и прантика потврдити ми. На основу тога миѣниѣа требало е избрати онако средство, кое бы нагло вѣтрове уништила а у исто време онако хитро и све животне силе укрѣпити кадро было.

Као таково чинила ми се е наисходниѣ Amon. риг. liquid., кои, као што е познато, исто онако хитро вѣтрове утаманюе, као што силно и нагло све у цѣлой снази покретне силе подиже, премда е ово последѣиѣ изъ дѣйство текъ кратко траюће, летеће (flüchtig). Међутимъ, више пута и у краткомъ разстоянѣу времена повторено, оно и у томе снагу свою подпунѣо обистинява. У исто време прѣхѣуе већ обично и сама природѣ сила.

Каковъ успѣиѣ амон. риг. liquid. на редостаѣиѣ органичѣа живаца има, юшъ ми е и данѣсъ тайна. Но предпрѣиѣиѣ мое увѣчиваѣо е найповољниѣ успѣхъ. Готовѣ волѣеиѣиѣа силѣиѣ утаманѣне видѣо самъ вѣтрове, съ овима изчезавѣо е болъ изподъ грудѣи, мука, подпанианѣ, подригиванѣ, блуванѣ, грчеви и ладиѣа руку и ногу и т. д. Сва е снага очевидно ново оживљѣиѣа добывала!

И самъ ово горѣречено средство у 9 случаевѣа са савршено добримъ успѣхомъ употребио. Миѣниѣа е, по употребљѣиѣу средства тогъ, изъ устѣиѣ нагло въ животу повраћанѣиѣ се болѣстѣ.

ника слухати, како они из утрљива најпре желудца благодатну топлоту нагло и пожелано у сву снагу прелазити, и страха и плашљивости у еданпут ослобођени се осећаю. Тимь умалива се нагло бољ трбуха, поданијанѣ, грчеви руку и т. д.

Могуће е, да е у некимь случајевима, нарочито у случајевима, гдѣ бы съ мѣста и у магнонено почетка болести познани били, одь потребе, крвь пустити, поредь блюваня блюванѣ, поредь проливаня проливанѣ и т. д. производити. Но я исамь тако срећанъ быо, да се кодь оваковы болестника позовемь. Болестници, кодь кои самь я звать бываю, представали су оно стаиѣ, као што е многу гореописано, малъ не на самомь врху личине. И у овомь стаиу употребљавао самь Amon. pur. liquid. съ онымь повольнымь успѣхомъ, као што самь га горе споменуо.

Датке умѣравао самь по околностима слабости и чувствителности предмете сваге одь 5 до 10, 15 и 20 капи на 5—10 и 15 минута, у едой польци, или подь иже винске чаше поде. Кои е лѣнъ радо имао, безь разлике стаиѣ, узимао е чешће, другѣ ређе, неки драговољно, неки пакъ насилно и противь вољѣ. Но ови последњи бывали су понайвише онаи, којима су бабе разнимь предразсудѣнама главу напуњале.

Одъ бѣлогъ балсама (Liquor. anod. Noſm) исамь у овој болести никаква добра успѣха видѣо. Слачичици (sinarisimī) дѣйствиу одирателно, брзо и полезно. Теови дѣйствиу веома и веома лагано, по тому несходно, а по-край свега нерадо се пию. Трлѣнѣ, привлачеи крвь къ трлѣнимь частима, имаю неко, по кадишто и прилично участіе у добромь успѣху. Не маиѣ е полезно присаобитаванѣ топлоте посредствомь утрљива цигали, или врукомь водомъ напуњны стакала, край цѣлога тѣла наређени. Но пиенѣ бѣлога луна са сирѣтомъ, не само што нѣ никакo полезно, но јошъ поредь тога обтерећави и желудецъ, причинява подригиванѣ, блюванѣ, по кадишто умножава и проливанѣ, тимь причинава већѣ страхъ и погоршава цѣло стаиѣ. Amon. после забелудученогъ сирѣта употребљива, проузрокую съ мѣста блюванѣ, кое е доиста по кадишъ и полезно, но даљшу употребљиву лѣка прешаствѣя положе.

Кои хоће Amon. да употребљива, треба да болесника о вкусу и вкомь мирису претечнио

извѣсти, еръ се многи изь тогъ узрока лѣнъ таѣ примати не само сумнио, већъ и устречаваю. —

Толико о колери у повѣреномъ ми фикикату. —

Я доиста незнамъ, у чему е съ саставо о-бразца оны болестѣи, кое е народъ по Неготину, Београду, Заечару, Лесконцу и Нишу, Гроцки и Смедереву за колеру изьякао. Но ако е гдѣ-годъ у овиѣхъ мѣстима овагодишња за колеру проглашена болестъ подь овымь овдѣ описанымъ образцемъ явила се, или ако бы се јошъ подь таковымъ появила, као што ми то поднебно положенѣ, просторно разстовиѣ и т. д. за-ключавати пуно право даю; то я одь стране мое свакогъ почитаемоу содрути умољавамъ, да бы изволио овдѣ назначено средство, подь онымъ овдѣ обстоителствима и на овдѣ опредѣлѣный начинъ, употребити, а како о качеству болести, тако и о успѣху употребљеногъ средства, было то приватно, илъ было јавно, посредствомъ новина, извѣстити ме.

У Пожаревацѣ 2. Нов. 1848.

Ан. Медовићъ,

Дрѣ Медицине и породилске науке,
Физикусъ Окружѣя Пожаревацкогъ,
дружтва ербске словесности членъ
кореспондентный.

СТЕФАНЪ ШУПЛЯКАЦ - ВИТЕЗЪ.

Новый войвода ербскѣи Стефанъ Шуплякац - Витезъ, родио се у Петринѣи у бавовачкој краини (бр. II.) г. 1789. одь православны родители. Пошто е у кући својој добро воспитанъ быо, учио се у ербскѣи гимназиѣ у Карловци и свршио е заштитъ философѣиске науке у Шопронѣ съ наибольшимъ успѣхомъ. Год. 1805. ступи као кадетъ у другу бавовачку регименту, воевао е исте године у Итали и одма е постао заставникомъ. Год. 1809. постао е подпоручникомъ, 1810. поручникомъ. Одъ г. 1810—1814. борѣо се Шуплякацъ подь французскомъ заставомъ; граничарека регимента, подь којомъ е онъ стало, была е међу онима, кое су, по неперобитачномъ за Аустрију миру, Французској подпаде. Я овдѣ се Шуплякацъ славно показао, онъ е былъ Мармонтонѣи ашутанѣи у почетку г. 1812. казнителъ.

У ономъ качеству участвовао я у ономъ несретномъ походу Наполеона у Руси. Како су се онда граничари — на жалость за користь туђега завоевателя борити се принуђени — показали, врло е добро познато. *Шупљикацъ* е био еднатъ одъ најчестити међу честитима, зато и праси одъ оно доба његове храбре груди каналъскій крстъ почестне легіе, коме е затимъ салѫовао и кр. саксонскій орденъ грађански заслуга. Год. 1814. пребе *Шупљикацъ* са граничарима, подъ његовомъ заповѣсти стоявшими, изъ магдебуршке посаде къ Аустри. Одна друге године буде као капетанъ премѣштенъ у ц. кр. банатску краину, и то у regimentу нѣмачко-банатску *) (бр. 12). Колико е онъ оадъ себи знао придобити приврженостъ, любавъ и почитанъ свои подчинѣни, то показуе оно одушевлѣнѣ, коимъ и данасъ јошъ у нѣмачко-банатској regimentи о *Шупљикацъ* говоришѣ слушамо и простане и чиновникъ. Г. 1831. измарширао е *Шупљикацъ* у Аустрию. Салѫубе године постао е мајоромъ. Г. 1837. провазведенъ буде за подполковника и у хрватску краину къ огулинској regimentи премѣштенъ, гдѣ е г. 1842. постао полковникомъ. Кадъ се подига италинска революція, похити *Шупљикацъ* са своимъ храбримъ огулинцима къ войсци маршала Радецкаго, да е стина, гдѣ се до у најновије време съ одликованѣмъ борю, и за генерал-мајора произведенъ быо.

Кадъ народи Аустрије, другога робства отресавши се, преиуше и свои праведне желѣ престолу добраго цара Фердинанда поднесоше, доведу у животъ и Срби свое несправедливъ начинъ тако дуго забавене оставине, а и пакъ одъ многи царева и краљѣва потврђене привилегіе. Она се спеше у Карловци и ослабљени се на свое добро право, изберу обителюлюбиваго митрополита Рачица за патриарха и *Шупљикацъ*, кои се онда јошъ за цѣлокупность Аустрије у Итали борю, за свога войводу. „Patriarchae et vojvodae libere eligendi potestatem“ наже се изрикомъ у привилегіи цара Леополда I. — *Шупљикацъ* е славнаго Борба Бранковича непосредственый наслѣдникъ у войводству. Одъ како е Бранковичъ несправедно затворенъ, одъ како е онъ невинно заточенъ лежао у Бгри у Чешкой, гдѣ е свой юначкій животъ окончао, не моглоше никада више Срби до войводе доћи, и избираше само подвойводе. (Комъ поимомъ Славенину нѣ познато име подвойводе *Monasterie*?)

*) Колико е ово нависоковѣ неправдо! — У дѣлој regimentи само е Франц-Фелдъ често иживио седа, у селѣна Ябуки и Глоговио иже Нѣмци са Србима в Рунушину изжити; у Удѣни су Рунуш, у Ковачици и Лудвигсдорѣ Словаци; а у Дебелаци обитываю Маѫари; сва остала села у regimentи есу чиста ербска, па зато опетъ зове се „нѣмачко-банатска regiment!“

Да бы Богъ дао, да *Шупљикацъ* на врху юначкогъ народа ербскогъ исто онако велика дѣла почина, као и Бранковичъ, овай прославльнѣй нововодацъ!

(Иъ Загр. нѣм. нов.)

ЗАВѢСТИ.

Ой, у пако чудовиште

Иди са бѣлого свѣта,

Тамъ е твое — тамъ скровиште,

Тамъ одази ти пролета; —

Тамъ е твое црно чедо, —

Тамъ се вѣйши пагратъ бѣдо.

Заръ ты мыслишь да-й онако

Ко у некое — глупо доба;

Гди свая мысли савалоко,

Гди се шири завѣсти злоба;

Гди'но правда — слога страда,

Гди'но людство в родъ пада?!

Ты страшило людского века,

Ты раздора црна вѣрста;

Иди къ паку, тамъ те чепе —

Тамъ ти е' измѣта оно цѣра,

Тамъ непера — тамо лежи,

Овде вера къ болѣмъ тежа! —

Замашъ пружашъ каине зала,

У озбиальность оу власту;

Залау' хучишь, каино ла, —

Залау' ты на слогу красну; —

Залауду ты, знай, отрови;

Залауд претинишъ са окови.

Залаудъ снѣкешъ гуіо люта

По мѣлани майски лѣси;

Кадъ снѣпера оно крута, —

С' нѣмъ не тебе стегнутъ бѣси; —

Ту іемъ кушатъ труда плоде,

Да, лукавий ты изроде! —

Нису ово нѣки часи,

Кадъ потнуло сове бруе;

Већъ е зѣра, — сада гласи

Славуенъ мило азе;

И већъ майско свѣже време,

Кадъ просвете каіа семе.

Иди подло чудовиште,

Немашъ овде нигди станица;

Овде с' вера, слога нише,

Овде твоя е животъ сламка; —

Бръ гди любавъ, слога влада,

Ту е теби треста дѣла! —

М. Бѣдишировиѣ.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Печатано Правительственной Книгопечатни у Београду.

Бр. 48.

Београдъ 26. Новембра.

1848.

ПРАЗНИКЪ СВ. КИРЯКА У НЕГОТИНУ
ТЕК. ГОДИНЕ. *)

Ей радости! — спой Србін благо!
Правдо вѣчна, и мораде быти,
Да се видишъ у подпунѣ сини; —
Некадъ было: имъ смо тавнозали,
Провадѣла нелики и мали;
Кружили насъ легиѣни яда,
Не бы нама за спасенѣ града;
Погибасмо у валини туге,
Душиманъ злошћу валинѣ о насъ руге;
Газила насъ нога млого бѣса,
Лутинусмо чуло с' до небеса —
Дошло време, Богъ е добаръ бмо:
Караѣорђе Србе слободио!...

Доситіе, Бугар-Славенине,
Србска дико а владико светий!
Што л' е дана у години дугој,
Сими' данина, о преосвѣтени,
Круну данасъ мето с' не помрачу!

Данъ освану — шта ће намъ донети
Септемвриа двадесѣти и деветий? —
Еа' одесуда слухъ заглуша туна
Силна рика србскихъ плотуна:
„Симъ е Ђорѣа праву лучу свѣта
На данашниѣй данавъ угледао,
И симъ Ђорѣа Србадиомъ влада
По закону како иште правда! —
Урра Князу Караѣорђевићу!“ —

Обити тако вастргъ и веселъ.
А то шта ће хвалитъ Доситіе
Одъ Тимѣа волики владика

У бѣлу граду Неготину?
Пошто очо Божю службу служат'
И „придите“ одпоно главомъ
И Божю службу савриѣю,
Са „словомъ“ е дивно савриѣю,
И господа изъ цркви нашла: —
Аа' и точно заказанъ владика
Къ нѣм' на ручакъ до у конакъ вѣговъ,
Петий сазатъ да сие тако нађе.
Ой ты коло вазда мени нило,
Мило си ми и премило было!
Кадъ и мени у твојој дружини
Гостолубно мѣсто се начини,
Те л' нѣ честите прилике,
Одъ прѣлости образе толике,
Башъ е нема далеко у свѣту!
Еи' шта, брате, радимъ Неготинци:
Донесоме изъ одаа друге
Портре едно Княза Александра,
Турине га нег' и парочито
Према себи горе у прочелъ,
Онъ да иѣиъ е предъ очима свуде,
Да га глѣаю, да га с' наслѣаю.
Рѣчь мудра гостбу зачинала.
Съ мора рибѣ было изобила,
Те кадъ за тинъ наздравит' се стаао,
Владика е чашу попримію,
Уа'о чашу у десницу руку.
Наздравіо честитоме Князу,
И ономе Петру знамениту
Правителству штованоме цѣлу.
Другомъ светий чашу попримію
(Милый Боже да чудне драготе!)
И јошъ едну наздравіо едру:
„Ни у здравіа цара ни ѣсара,
Већъ у здравіа Јосифъ патрираръ,
И сокола Блачинѣа-бана,

*) Случайно до сада задржано.

Срб-Войводе Шупаљкац-Витеза —
Урра Срби! Урра Остријавци!! —
Гости чули — сви су поумнели,
Да кром' едниогу сунца преснога
И још' едно виде на небеси . . .
Правги се устоетруче еци . . .
У својх гробу Велько е' промешкољи.
(Шта а' би гувио да е' устат' мого, —
Срб-Войвода у земљи острійској!) —

Ой! кадъ се срећа одъ несреће дѣла,
Назъ небыѣа узлѣзе е' у быѣе,
Човѣкъ е' роди — ништ' до едно писмо,
При повитку прижа печатъ — ине —
И путе проза животи овде
Докъ и печатъ веѣ не пукне нетый.
Ох! не створиш' добра нѣколко
Башъ и народъ пре зачат' нари,
Не зна како — еле издурао
Онъ нестане, загрѣл га пробасть, —
А Србъ данасъ родио се. Ине
У Остриј ютросъ прославио,
Потерао грозна Маѣарину,
Родъ арпадскій, народъ азѣтскій. —

Бѣла вила градо ми промукла,
Кудъ ни веѣ упанят' се више,
Шантау а' се пелит' на петага?!
Нек' су живе све Брањиско главе,
Што светкую „бразниѣкъ“ у Крањини!!!

У Неготину 1848.

Ђорђе Райковичъ.

СРБСКА НАРОДНА ПРИПОВѢДКА.

У едниогу отца кодъ три сына десно
око смѣе се, а лѣво плаче, сузи.

Быо еданъ човѣкъ, па е имао три сына,
два паметна, а трећегъ сулуда. У тогъ човека
десно се око увѣкъ смѣло, а лѣво е плакало,
сузило. Договоре се синови тогъ човека, да
иду къ њему еданъ по еданъ, да га питаю, за-
што његово десно око смѣе се, а лѣво сузи.

Отиде дакле најстариј у собу къ отцу и
запыта га: „Отацъ! прано ми кажи, што ћу
да те питањм; зашто се твое десно око увѣкъ
смѣе, а лѣво плаче?“ Отацъ на то ништ' му
не одговори, нег' плане, спонадне ножъ па за

нѣмъ, а овај бѣм' на подѣ, и забодѣ се ножъ
у врата. Она двојица на полю едѣа чекаю бра-
та, да изиђе, да чују, шта му е реко отацъ.
Кадъ овај изиђе, браћа га упытаю: „Казуй
брате тако ти среће и здравѣ, шта ти е реко
отацъ.“ А онъ њмъ одговори: „Нисте вы му-
дри одъ другогъ, идите, па ћете чути.“

Отиде дакле другій средній братъ къ от-
цу у собу и запыта га: „Отацъ! прано ми ре-
ци што ћу да те питањм. Зашто се твое десно
око увѣкъ смѣе, а лѣво плаче?“ Отацъ ни
о-вѣме ништа не одговори, нег' плане, спонадне
ножъ па за нѣмъ, а овај бѣм' наподѣ, и за-
бодѣ се ножъ у врата. Кадъ изиђе къ браћи,
упытаю га браћа: „Казуй брате тако ти среће
и здравѣ, шта ти е отацъ казао.“ А онъ њмъ
одговори: „Нисте вы мудри одъ другогъ, иди-
те, па ћете чути.“ А то е реко најстаријемъ
брату збогъ сулудогъ, да и онъ оде къ отцу,
да чуе и види.

Отиде дакле и сулудый у собу къ отцу и за-
пыта га: „Отацъ, ова мол два брата неће да
ми кажу шта си њмъ реко, реѣи ти мѣна за-
што се твое десно око увѣкъ смѣе, а лѣво плаче.“
Отацъ на махъ плане, спонадне ножъ, и баѣи се
пожмѣ да га прободѣ, а овај како е стао, тако
е и ост' на својмъ мѣсту ништ' се поклашѣо нѣ.
Кадъ ово види отацъ, приѣе къ њму, и рече
му: „Но ти си мой правый синъ, теби ћу ка-
зати, а оно су планѣльници. Што се мое десно
око смѣе, то се и радуемъ и веселимъ съ тога,
што ме вы, дѣцо, добро слушате, и назите. А
што ми лѣво око плаче, плаче съ тога; я самъ
имао у банѣи еданъ чокотъ, кон ми е свакогъ
сата по еданъ аковъ вина лио. Дакле за данъ и
ноћъ 24 экова вина ми налѣ, па ми е опай чо-
котъ украдеиъ, и нисамъ га мого наћи, нѣти
знамъ ко е украо, ни да е. Те съ тогъ ми лѣво
око плаче, и плакаѣе ми докъ не умремъ, ако га
не наѣмъ.“ Кадъ изиђе на подѣ и овај сулу-
дый, питаю га браћа, шта е реко отацъ, и онъ
ѡмъ све по реду каже. Саѣдъ они спреме ѡѣне
отцу и донаѣима, па се на путъ крену. Кадъ у
пугу доѣу на едно раскриѣе, и предъ њима три
пута. Договоре се два старија, и речу сулу-
домъ најмлађемъ брату своѣмъ: „Ајде брате да
изберемо сѣби сваѣи по еданъ путъ, па сваѣи
за се нек' иде, и нек' срећу свою потражи.“
„Оху браћо!“ одговори сулудый. „Вы избѣрите се-
би сваѣи по еданъ путъ, а я ћу узети себи о-
най, кон ми остане.“ Узму ова два старија два

пути еданы до другога на се крену, и по томъ се састану, на еданы изиђу, говорећи: „Богу вада, те се оне луде опростице.“ Сѣдну да-кае да ручаю. Текъ што су они сѣли ести, алъ ето ти иде една шантава лисица на три ноге, почне се къ нимъ приближавати умилваючи се, да бы а и она шта ести добила. А они, кадъ виде лисицу: „Ево лисице“, повичу, „айдъ да е убиемо“, на батину у няке те за шомъ, а лисица бѣла: онако шантава, и едну утече одъ ны — мѣхутиъ наиђу наши чобанске къ торби нѣовой, и поеду све, што су имали. Кадъ се они врате къ торби, имадоше шта и видети.

Овай судудый узне, трећий цути предъ-се, па е нишо докъ не огладио. На онда сѣдне на траву подъ крушку, извади лѣбацъ и сланину изъ торбе да еде. Текъ што е овай сѣо ести, алъ ето ти шантаве лисице она исте, кою су му браћа нѣла, почне се къ овоемъ приближавати, и умилвати егуцаючи на три ноге. Овоме се разжали, како она шантуца, па рече: „Оди лисице! знамъ да си гладна, и да ти е тешко, што и четирте ноге немашь.“ Даде јой ести, лѣба и сланине себи залогай а лисица залогай, кадъ се тако мало опораве, запыта нѣга лисица: „А да брате право реци, куда ти идишь.“ А онъ каже: „Тако и тако, имамъ отца и несть три брата, па у отца ми се едво око узвѣк смѣе, што га мы добро слушамо, а друго му око плаче, што су му украли еданы нѣговъ чокоть, кои е свакогъ сата по едавъ ановъ вина нѣо. па садъ идемъ да пытамъ люде по свѣту, небы ли ми ко знао казати за тай чокоть, да га отцу добавимъ, да му око даѣ не сузи.“

Лисица вели: „Е, па я знамъ дя е тай чокоть, негъ айдъ а мношь.“ Пође онъ за лисицомъ, и дођу до едне велике башти. Садъ лисица рече: „Овде е тай чокоть, когъ ти тражишь.“ Али е мучно до нѣга дођи. Ты садъ добро пази што ѣу ти рећи: у той башти докъ се до чокота дође, мора се проби покрай дванаестъ стража, и на свакой стражи по 12 чува-ра. Ако ова чувари узгледе, онда можешъ संबодно проби покрай ны, тако они гледаючи спа-ваю. Ако ли узмуре не иди, тако они шумре блю, не спаваю. Кадъ уеъшъ у башту, тамо подъ чокота стое два ашова, еданы дрвень, а другій гвоздеый. Алъ ти немой узети гвоздеый ашовъ да ископашъ чокоть, ерь не ашовъ зазвонити, стражу пробудити, и стража ѣте у-

ватити, те можешъ рѣвно проби. Него узми дрвень ашовъ, на тымъ ископай чокоть, те лагано, кадъ стража гледи, изиђи на полъ къ мени; па си добио чокоть.

Айдъ овай у башту, дође до прве страже, чувари избежали очу на нѣга, рекао бы свега не га сможити. Но овай прође мимо ны, као мимо какавогъ камня, дође до друге, треће, и све редомъ страже прође, уђе у башту къ самому чокоту, чокоть лѣвино свакогъ сата по еданы ановъ. Овоме лѣвно буде копати дрвеньимъ ашовомъ, негъ спонадне гвоздеый, и текъ што удари у землю ныме, ашовъ зазвонити, пробуди стражу, стража се стече, увате га и дредаду свое го-сподару.

Господаръ упыта овогъ сулудогъ: „Како си ты смео крозь толику стражу проби и дођи у башту, да мой чокоть однесешь?“ Сулудый рече: „То нѣ твой негъ могъ отца чокоть, па могъ отца лѣво око сузи, и сузиѣе докъ му годъ я чокоть не добавимъ, па я морамъ то чинити, и ако ми не дашь могъ отца чокоть, я ѣу дођи опеть и по другій цути да га узмемъ.“ Господаръ вели: „И теби овай чокоть немогу дати. Али ако ми добавишь златну абуку, коя свака 24 сата прецвѣта, узриѣ, и златанъ плодъ донесе; я ѣу ти дати.“ Изиђе онъ на полъ къ лисици, и упыта га лисица: „По како е?“ Овай: „Нѣ никако! Ищъ стражу самъ прошѣо бью, и почнемъ дрвеньимъ ашовомъ чокоть од-копавати, а я ми се то дуго учини, и я узмемъ гвоздеый ашовъ, ашовъ зазвонити, стражу пробуди, стража ме увати и преда господару, и го-сподаръ ми обеща дати чокоть, ако му добавимъ златну абуку, коя за 24 сата прецвѣта, уз-вриѣ, и златанъ плодъ донесе.“ Лисица: „А зашто не ниси послушно? видишь, садъ бы лѣ-во могѣ съ чокотомъ отцу поћи.“ А онъ гла-вошь мане: „Видимъ, да самъ валѣо, али ви-ше небу.“

Лисица вели: „Айде да идемо дакле до златне буке.“ Доведъ га лисица до друге дале-ко лѣшне одъ прве баште, и каже му да не морати крозь онако исты 12 стража проби. „А кадъ будешъ вели, у башти ди е абука златна, тамо стое две мотке дугачке, една златна, а дру-га дрвена. Ты не узимай златну да силатишь едну златну абуку; ерь не златна грана засни-рати, па не пробудити стражу, те нешь зло про-би; негъ узми дрвену мотку, узмлати едну златну абуку, да гледай да изаѣнешъ одма къ мени. А

ко ли ме непослушаних, а ти више нећу бити у помоћи.“ Овай: „Оћу лисо, само да ми е златну лбуку добити, да искушим чокотъ, една чинамъ да отцу отидемъ.“ Оде оњ у башту, а лисица остане на пољу чекајућ. Прође 12 стражъ, као и кодь чокота. А кадъ е свазіо лбуку и на лбуци златне лбуке, а оњ одъ радости заборавіо се ди е; негъ узме брже болъ златну мотку да смати едну златну лбуку. Темъ што е додирнуо моткомъ златну грану, а златна грана заспира, стражу пробуди, стража дотрчи, увати га и преда га господару одъ златне лбуке.

Господаръ ушата сулудогъ: „Како си ты смео, и могъ кодь толике мое страже доћи у мою башту да млатишъ златне лбуке?“ Сулудый вели: „Тако и тако, могъ отца ліво око сузи, што му е чокотъ украденъ, кои е свакогъ сата діо по еднѣ аконѣ вина. Тай чокотъ чуна се у овој и овој башти, и господаръ баште и чокота казъо ми е: „Ако ми добавишъ златну лбуку, кои за 24 сата прециѣта, узріе, и алатанъ плодъ донесе, а љу ти дати чокотъ.“ На самъ зато дош'о, да узмлатимъ едну златну лбуку да дамъ лбуку за чокотъ, и да чокотъ отцу носимъ, да му ліво око не плаче. И ако ми недашъ златну лбуку садъ, а љу опетъ доћи да е уградемъ.“

Господаръ: „Е добро кадъ е тако. А ты иди, на ми добави златогъ коня, кои за 24 сата оде преко свѣта, на љу ти дати златну лбуку, лбуку подай за чокотъ, чокотъ носи отцу да не плаче више.“

Тако изиђе оњ напољ, и лисица дочена га: „Но шта е?“ Овай: „Ніе најболъ! Ліеце златне лбуке да се неможешъ нагледати одъ красоте, и се побунимъ, не тренимъ узети дрвену, н'о што си ми рекла, негъ узмемъ златну мотку, да узмлатимъ златну лбуку, грану заспира, стражу пробуди, стража ме увати, и преда господару, и господаръ ми рекне: ако му добавимъ златногъ коня, кои за 24 сата оде преко свѣта, да ће ми дати златну лбуку, да я лбуку за чокотъ дадемъ, да га отцу однесемъ да не плаче више.“

Опетъ га лисица стане посвати и порети: „Та зашто ме послуш'о ниси? видишъ, како бы

већъ садъ кодь отца быо. А тако киньанъ и себе и мене.“ Моли се оњ лисица: „Само ми лисо коня добави, на љу те увікъ одсадь слушати.“

Одведе га лисица у едну педикну грдлу шуму, и у шуми дворъ нађу. У томъ двору 12 стража, као и кодь чокота и кодь златне лбуке, чуваю коня златногъ. Лисица рекне: „Садъ нешъ ићи крозъ страже као и пређашнѣ, ако гледи иди, ако жмури не иди, кадъ доћешъ у шталу, тамо стои конъ златанъ златнимъ едецима пезанъ. Кодъ коня има една златна, и една одъ кучина оплетена узда. Ты немой нипошто узимати златну негъ ову одъ кучина узду; ако га зауздашъ златномъ уздомъ, конъ ће заржати, стражу пробудити, стража ће те уватити, на коме горе негъ теби, мени брѣзъ коня да ниси изишо на очи.“ Нећу лисо,“ рекне овай и оде. Прође све страже, и уђе у шталу кодь коня. Кадъ оњ тамо, ал' конъ златанъ златна крила, ліепъ Боже да га се неможешъ нагледати одъ ліпоте. Види оњ златну узду, ліена е и кићена. Види и ову одъ кучина, рутина, да неможе гора бити. Ту е дуго мислио, шта ће и како ће. На онда рекне: „Та немому одъ грдобе метнути овай гадь (узду одъ кучина) на ову красоту, волиемъ га и не имати, негъ така коня наружити.“ Узме златну узду, заузда златна коня и узмши га. А конъ зарже, пробуди стражу, стража га увати и преда господару. Садъ господаръ рекне: „Како си се ты усудио ући крозъ толике мое чуваре у мою шталу, да ми златна коня одведешъ.“ Сулудый: „Неволя ме гони, а имамъ кодь куће отца, на му ліво око непрестано плаче, и плакаће докъ му годъ не добавимъ чокотъ, кои е за данъ и ноћ 24 акона вина валіо, тай су му чокотъ украли, но я самъ га наш'о, и казано ми е да љу я тай чокотъ добити, ако господару чокота добавимъ златну лбуку. А господаръ златне лбуке вели, ако му добавимъ златногъ коня, да ће ми дати златну лбуку. На самъ съ тога дош'о да одведемъ златногъ коня, да я златногъ коня за златну лбуку, златну лбуку за чокотъ дадемъ, да га носимъ кући, и отцу га дамъ, да не плаче више.“

(Закљученіе слѣдуе.)

Учредивши Милошъ Поповићъ,

Печатаю Правительственной Книгопечатниъ у Београду.

Бр. 49.

Београдъ 3. Децембра.

1848.

П Л А Ч Ъ

надъ ПРАХОМЪ С. МИЛУТИНОВИЧА.

Овдѣ лежи, ахъ свемоћный Боже!
Надъ Омьриа ербскинь ербскій Омьриъ?
Деле, душо! ерь не стиг'o г' жива...?
Лушни, виле, свини о землю трупомъ!
Слунай перчинъ, а изгребн лице!
Охъ провишти, да с' и звѣзде стресну!..
Наплака се и вьспреный Нѣгошъ,
И тво слушну, гласъ му не угушну! —
Ал' исплакат' ни сва Славенщина,
Ни садъ, увѣкъ, Чубра, неће нигда. —

Дичанъ бы; и остаде вѣчно!
Дѣломъ, умомъ, србо-славскинь свойствомъ,
Зн'о си, Чубро, увѣчнѣа себе!
Но юшъ мало, да с' одржа снагомъ,
Много више угодіо б' Србству. —
Устай, па да видишъ днаву агоду,
Како сѣ тутнѣомъ тона прево зувъ,
Юшъ да знадешъ, сѣ оне стране, зашто —,
Садъ бы твоє ужглобіо кости,
Нит' бы счева обшгетъ суда данакъ! —

Ой, вѣкъ старый повлади се новимъ!
Судъь единакостъ, братство и слобода. —
Та ванъ само, да испѣванъ чуда,
Кавка спѣват' ниси с' скоро над'о —,
А ни вѣшто, к'о што садъ бы, нгда...!
Лица ниска, проста и висока,
Сѣлаю се и вѣштѣта твои,
Чакъ одъ Крайве, Ключа Срезскогъ
Гласъ ни нозгу самъ се с'обшти —,
Зашт' и данасъ не дожини роду...?

„Земля еси, у землю ѣшь поѣя,
А изъ землѣ, надъ мой гласъ затруби,
Предъ судиштемъ тадѣ извѣѣшь
коннѣ!“

„Бож'я рѣчь е, извѣнит' се негда —,
Постояна сѣту оста свагда —:
еръ што ѣ реко, нѣ поѣвъ пореко —,
Па и свакій извршит' в мора,
Нит' се врѣнут' преко оне када. —
Но знашъ што е, не стигло родъ горе,
Сложно сѣ мачекъ, нег' заради бола...“

Страшанъ одъзвѣ, ал' искусствомъ створенъ,
Нит' му Србство протинит' се може. —
Мы свагдашнѣомъ усрдности, виле,
Поклонімо се нѣму садъ и панѣкъ!
А поират' та ко ѣе роду нгда?
Вѣковима ниогинъ, или нигда! —
Па и сузу вали, топлау жертву,
Надъ олтаромъ посвѣщеногъ Музонъ,
У Срб'ники, неуирлогъ Чубра,
И надъ ербскинь Омьриа Омьриа!!!

Ѣ. Срдинъ.

СРБСКА НАРОДНА ПРИПОВѢДКА.

У едного отца кодъ три сына десн
окосміе се, а лѣво плаче, сузи.

(Конацъ.)

Господаръ рекне: „Добро, надъ е твое,
я бу ти дати златногъ могъ коня, зноми златну
дѣвојку у колѣвци добавинъ, коя юшъ ни су-
ца ни мѣсеца видѣла нѣ, да їой лице не потав-
ни.“ А овай сулудый рекне: „Я бу ти добави-
ти златну дѣвојку, алъ ты меня морашъ дати

златног коня твогъ, на комъ ъу я ту дѣвойку потражити, и теби е донети. А златна дѣвойка текъ на златномъ коноу доликуе.*

Господарь: „А чимъ ты стоишь добаръ, да ѣмъшъ ты опетъ къ мени доѣи.“

Сулудый: „Ево, я ти се видомъ очиниымъ заклинымъ, да ъу ти опетъ доѣи, на или коня довести, ако не наѣмъ дѣвойку, или дѣвойку, ако е наѣмъ, за коня дати.“

Пристане на то господарь, даде му коня златногъ, заузда га овай златномъ уздицомъ и онъ изиѣ на полѣ предъ лисицу. А лисица едва га чека да види шта е.

Лисица: „Но еси ли добио коня? Сулудый: „Бсамъ, ал' да му добавимъ златну дѣвойку у колиевци, коя юшъ ни сунца ни мѣсеца видила нѣ, да юй лице не потавни. Него ако знаишь што е неволя и добри прѣтели у свѣту, казуй има ли гдѣ и знаишь ли ты за тану дѣвойку?“ Лисица вели: „Знамъ я гдѣ е та дѣвойка, нег' айд' за мною.“ Айд' онъ за нѣмъ, доѣу до едне велике пештере. Садъ лисица рекне: „Онѣ е дѣвойка. Ты ѣмъшъ иди садъ у ову пештеру дубоко у землю. Пробѣишь 12 стража као и прѣбавишь. У послѣдней соби у златнои колиевци лежи златна дѣвойка. Кодъ дѣвойке стои едно велико страшило, коя виче: не! — не! — не! — Но ты се ништа небой, ово никакъ ништа учинити не може, само га е зламати поставила кодъ своє кѣри, да юй нишо приступити не бы смео, да в не одведе. И дѣвойка едва чека да се зла материногъ набави и ослободи. Кадъ поѣишь съ дѣвойкомъ у колиевци натрагъ, а ты свана врата за собомъ лупи да се затворе, да неможе стража изиѣи у потеру за тобомъ.“ Онъ тако и учини. Проѣе све страже, уѣе у собу послѣдню, и у соби дѣвойка се у златнои колиевци лежи, и до колиевки стои едно велико страшило, коя виче: не! — не! — не! — Ал' онъ то и не слуша. Уаме колиевку у руке, сѣдне съ колиевкомъ на коня, и поѣе на лупи съ врати, и врата се затворе, одъ први до послѣднихъ, и взыети съ дѣвойкомъ у колиевци предъ лисицу. Лисица га едва дочека.

Садъ му рекне лисица: „Б'а да ти е жао тако лѣну дѣвойку дати за тогъ златногъ коня? а другоглѣе неѣишь мойи коня добити, еръ си се заклео очиниымъ видомъ. Ал' айд' да я пробамъ бы'а я могла быти златна дѣвойка. Скожи тамо амо, и створи се у златну дѣвойку, све е

дѣвойчко у нѣ, само су юй очи налики на ли. сичѣе быле. Метне е онъ у златну колиевку. Ал' дѣвойку праву остави кодъ едного дрвета, да златногъ коня чува. Оде, однесе златну колиевку, и у колиевци лисицу дѣвойку. Преда е господару златногъ коня, и разрѣши заветну очини-гъ вида. И врати се къ коноу и дѣвойци. Садъ онай истый господарь златногъ коня пунъ, радости, што е добио златну дѣвойку, скупи сву свою господоу, направи часть велику да ий части, и покаже иѣмъ, шта е онъ добио за златногъ коня свога. Гости прегледаюи дѣвойку, еданъ се загледа, и рекне: „Све е дѣвойчко, и врао е лѣно, али су юй очи налики на лисици.“ Чимъ овай то зарече, а лисица скожи, па биѣмъ. Господарь и гости расрде се, што е онай рево очини лисици, и погубе га.

Лисица дотрѣи къ сулудомъ па айд' далъ, да даду коня златногъ за златну лѣбуку. Доѣу до мѣста. Ту опетъ лисица рекне: „Е видишь, садъ си задобіо златну дѣвойку. Ал' уръ златну дѣвойку и конь златанъ доликуе. Б'а да ти е жао дати златна коня?“

Сулудый: „Бѣтъ лисо! те како ми е жао, ал' опетъ волимъ да ми отацъ не влече.“ Лисица: „А дед' да я пробамъ, бы'а я могла быти златанъ конь.“ Скожи тамо амо, и створи се у златногъ коня, само юй е репъ лисичий. Па рекне: „Садъ води ме нек' ти даду златну лѣбуку, а я знамъ кадъ ъу ти доѣи.“

Одведе овай коня лисицу, преда га господару златне лѣбуке, и добио златну лѣбуку. Садъ се господарь златне лѣбуке обрадуе, што е тако лѣна коня добио, сазове сву свою господоу на часть, да иѣмъ се похвали каквогъ е коня добио. Стану гости коня прегледати и мудити се како е лѣпъ, уударедъ еданъ загледа се у репъ, и рекне: „Све е лѣно, и све ми се допада, само бы рек'о да е репъ лисичий.“ Чимъ овай то рече, а лисица скожи, па биѣмъ. А гости ѣице на онога, што е рек'о репъ лисичий, па га погубе. Лисица доѣе къ сулудомъ и поѣе са златномъ дѣвойкомъ и конѣмъ и златномъ лѣбукомъ къ чоноту.

Садъ опетъ рекне лисица: „Е видишь, садъ си задобіо и златну лѣбуку. Ал' златна дѣвойка безъ златногъ коня, а конь златанъ безъ златне лѣбуке не доликуе. Б'а да ти е жао дати златну лѣбуку.“

Сулудый: „Бѣтъ лисо. Ал' морамъ, да добѣмъ чокоть, да ми отаць не плаче, и волишь да ми отаць не плаче нег' све што имадемъ.“

Лисица рече: „А дедъ да я пробамъ, бы ли я могла быти златна лбука.“ Спочи тамо амо и створи се у златну лбуку, из речке да е однесе и да е даде за чокоть. Однесе онъ златну лисицу-лбуку, и даде е господару чокота, и добѣ чокоть и оде.

Господарь одъ радости скупи сву свою господу, направи велику часть, па не да се похваля какву е златну лбуку добѣо. Скупе се гости, почну прегледати лбуку. А еданъ се загаде яко у ню на рече: „Све е лисица и немож' быти дѣше, само е плодъ на форму лисичиѣ глава, а не као друге лбуке?“ Чимъ оваѣ то рече, а лисица спочи, па оде. А ови се скелѣтаю те га убию, што е реко лисичиѣ глава.

Растане се онъ садъ съ лисицомъ и поѣ кући, собомъ златну дѣвоицу, златногъ коня, златну лбуку и чокоть имажући. Кадъ онъ стигне на оно распрѣше, на конѣ се съ браћомъ растаю было, кадъ е одъ куће по чокоть пошаю, ал' онъ спазя много людѣй скупилыи, поѣе и онъ тамо, да види шта е. Кадъ онъ тамо, ал' нѣгова два брата стое осуѣна и хоће иѣ люди да вѣшаю. Коже онъ дѣвоици, да су то нѣгова браћа, и да бы иѣ радъ было искупити. Дѣвоица изпади изъ нѣдара силно баго, и онъ браћу злочинецѣ, кои су мыслили люде убѣиоути, палећи и зраући добити чокоть, искупя. Ови су му завидили были, али не маю кудъ камо. Добу кући. Сулудый наѣхѣти чокоть у башти, гдѣ е и было, чокоть стаю вино лити, и очено лѣво око престане плакати, и почне се смѣяти. Лбука стане цвѣтати, конь златанъ взати, дѣвоица пѣвати, милина и красота у двору. Све е весело, све се радуе, и напредуе.

Бдаредъ пошлѣ отаць сынове, да му донесу съ нѣмае три класа житѣ, да види, каква не быти година. Кадъ ови у полю добу до единого бунара, реку сулудомъ брату, да иѣмъ воде занити да се напѣю. Оваѣ сатне се надъ бунаръ, да иѣмъ воде занити, а они га туре у воду, и онъ се удави. Ода престане чокоть лити вино, око очино стане сузити, лбука клоне, конь престане взати, дѣвоица почне плакати, и све се сие несесѣ. У томъ она иста шантава лисица доѣе, спусти се у бунаръ, и пошло побратима спога

науче, изпри изъ нѣмъ воду, и метне га на живу траву и онъ оживи. Чимъ онъ оживи, а лисица се створи у едну враю лѣпу дѣвоицу. Па онда му приповѣди, како е е мати, за то, што е найвеѣгъ нѣвогъ душманина одъ смрти избавила была, проклела: „Проклѣта была, и у лунаву лисицу се створила, те егудала на три ноге, дотѣе, докле годъ своего добротвора одъ смрти водене не избавила.“ Па ево самъ те побратиме избавила. Садъ съ Богомъ.“ Она оде на свою страну. А оваѣ сулудый на свою, изъ отцу своемъ, и чимъ онъ у авлію доѣе, опетъ чокоть почне вино лити, очино око смѣяти се, конь златанъ взати, а дѣвоица златна пѣвати. Какъ онъ отцу шта су му браћа у путу учинила, и како га е една дѣвоица у клетви избавила и себе клетве опростила. Кадъ ово отаць чуе, а онъ ова два злочинецѣ отера одъ себе у сѣтъ. А овогъ вѣсна са златномъ дѣвоицомъ, съ којомъ е дуго у весело и задовољствіу поживію.

И ВЕЛИКІЙ И МАЛЫЙ ПОЛЗУЕ ОТЕЧЕСТВУ.

Неиште се превысокій разумъ, нати се траже инакче вредности, да заслужио кодъ отечества и власти почтаѣти и оданіе. Найсейнии умѣштва, и найбистрини умовѣ нису свагда бывали отечеству найполезниѣ. Колико служи у државѣ старѣшина своимъ великимъ умомъ, толико іой исто помаже и занатлія своимъ послованіемъ: у нѣой е добросаслужна едина и бритка сабал и трудолюбивый плугъ. Незнаѣство е само, кое е постанило разлику у началу помагана у друштвѣ. Безпослелый домашній презире трудолюбивогъ землѣдѣла; а беспослелый богатѣиш не дриги полезногъ занатлію ни за што друго, но само за орудіе своего самовољства, и расписуштва. Ал' отечество, сабирати све користи одъ своіо свои сынове, не находи разлике ни у чему другомъ, него само у заслуги и у помаганію своего напредка. Доѣ ли до потребе, а ты оинѣ истимъ рукама, ноима настоиши да обогатиши отечество, морашъ спонасти и мачъ, да га браниши. Непріятельѣ твоя отечества есу твои собствени. Ты си му самому твоіомъ криво задуженъ; ерѣ ниси роѣенъ само за себе. Живнотъ нашъ престане имати свою цѣну одна, како му почне бывати бесполезанъ.

Владиміръ Васиѣ.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Мали недостатци провирую крозь издрпане халыне сиромашина; подь самуromъ и свиленимъ халынема гнѣзде се и сакриваю се црни и грдни пороци.

Чувайте се лажливого побожногъ човека; побожность нѣгова е покривачъ, коимъ онъ покрива свое пороне; то е шарена артія, коюмъ залѣплюю пукотине одъ адаиѣ.

Болъ е явно тужити се на обиду, него да е притворно забравлямо, и да изъ подмунка тражино освету.

Врло е срећно рођенъ онай, кои уме и може сасдинявати умъ съ разсудкомъ, любезность съ добротомъ, стрѣниѣ съ храбрости.

Све дужности човека заключаваю се у ова два правила: предай се воля Божію, и чини добро ближнѣму.

Збогъ редности и скуности злата, люди су позлату измислили; тако и у моралномъ одношеню люди доброту замѣною учтивости, коя на ню налицъ; добродѣтель замѣною части, коя на ню мариши.

Наука безъ добродѣтели ослаблява човека, у мѣсто да га просвѣти.

В. В.

НОВА БАНАТСКО-ГРАНИЧАРСКА ПЪСМА. *)

Ой Бога вамъ врштени Маџари:
Кралѣвине славенско бойтари **)
Што слушате вы ребелниѣ?
Што слушате, у шта се уздате?
Не слушайте вы наше спаѣ,
Кралѣвине наше пуштаѣ.
Васъ параду, да васъ параду,
Насъ вараду, да насъ овлададу.
Цару прете, да му се освету,
Кралѣвину, нѣму да освету.
Юшъ и мислѣ границу да япаре,
Граничаре спо да помаџаре.
Маџаръ было пуно село гара,
Неће быти Србинъ подъ Маџара.
Некъ се фали, нека село пали,
Србинъ за то ништа и не мари;
Већъ се трудн и одируъ груди,
Да му србскій башъ повода суди.

*) Спѣвана одъ простого адного граничара.

**) Тако се возу по Маџарској, кои се кодъ чобана най-
му, те ѣмъ покажу стогу чувати.

Вано нѣ, съ Маџаромъ се бѣе,
Ни брига му за неолою нѣе.
Юшъ да знаде Маџарина црна,
Што му прети Хрватина грдна.
Скожили се Србѣи и Хрвати
Те Маџари мораю страдати.
Само чекай, докле Бѣчь уиру,
Пукъ' те теби ружа на шешуру. *)
Власть е дошла одъ царского двора,
Да Маџаре терамъ преко мора.
Свакъ неѣ гинѣ и крацу пролива,
Войводуи ербеку да оснива.

ПОЗИВЪ

На пренумерацию Србско-Далматинскогъ Магази-
на, XIII. година, кои у себи сажри:

I. Описаніе Окружїи Дубровачкогъ (Опи-
саніе Далмациѣ).

II. Описаніе Країне Босанске.

III. О проповѣданю

1. Важность и потреба, да Свештени-
ци народу проповѣдаю.

2. Начинъ проповѣданя.

IV. Обичаи: О уговору сватбе у Расну.

V. Морално и забавно:

1. Народне пратке приповѣдѣ.

2. Народне пословице.

3. Народне заговоретке.

4. Одговоретке.

5. Нѣмодико примѣчанія за народъ.

6. Мудра изреченія.

7. Смѣшныѣ досетливости.

VI. Рецензія найновиѣ кнѣга: као: Гласни-
ка — Наше време — Исторія восточно-Славен-
скогъ богослуженія — Славянка — Ратъ за Ср-
пини языкъ — Приповѣдѣ и Зимзелень Андри-
ѣа — Лазарица.

VII. Стихотворенія: 1. Народности Србској.
2. Животъ на ономъ свѣту. 3. Виле у коду.
4. Владики Црногорскогъ. 5. Фердинанду I.

VIII. Лѣтописъ Православне цркви Херце-
говачке и Далматинске:

1. Почетакъ долазка Грчки владика у
Херцеговину.

2. Старинска писма.

3. Промѣне.

Кнѣга не изнѣта преко 12. штампанимъ та-
бака и кошта 30 кр. ср.

Молимы, да се г. г. пренумеранти запишу
за три годинѣ. У Дубровнику.

Георгиѣ Николаевичъ,
Протопрезвитерь.

*) Конарда.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

БОЙ МАПАРА СА СРБИЈА

на Томашевцу

23-га Ноембра 1848.

Текъ даница помогла лица,
И засја на истоку својемъ,
Кликну ала са Вршачко куле,
Изъ гласица млађаного свога.
Полико е уздикинула гласомъ,
Савъ е Банатъ пробудила равниъ:
„Ой Бога ти побратимо Стево,
Врств главо а изъ Кнића дична!
Да ли спавашъ, да л' нехашъ за се,
Нл' си боланъ посве оглуноу,
Кадъ не чуешъ тутанъ са свм страна
Одъ юнака и поманимъ коња,
Одъ топова и войнички кола.
Дня' се, побро, на ноге иначе,
И полане пугало потегни:
Ево теби по жельи жейдана,
Ето на те поносно Манапа
Одъ Вршачкогъ шанца мацарекогъ,
Одъ Вечеръ и одъ Сегодина,
И одъ главна Вечеречка стана;
Сина сила подигла се на те
Одъ двадесетъ хиљада Манапа,
Па повукла топове огроне
Преко двнастъ има баръ четири,
Хоће на те данасъ ударити,
Са свию те страна обволити,
Спу ти войску огнѣмъ поналити,
Ял' изећи, ял' заробити.
Предъ њоме а Феттеръ ђенерале,
Кишъ и Аппелъ и Јошъ многи други.

Јошъ се хвали Кишъ племе банатско,
Да ће тебе ухватити жива,
Са живого кожу одерати,
Одерати па е попунити
У Србию тако оправити,
Да се прича мацарско јунаштво.“
Ал' бесѣди Кишъ Јанину Стево:
„Алѣ! унуки поестрица вило,
Кадъ си данасъ тако заблудила;
Писамъ дош'о изъ Србиѣ дично.
По Банату да поети одмараѣ,
Нит' самъ дош'о браћи у походе,
Да се руина понапиѣмъ аниа,
Већъ самъ дош'о, моя поестрица,
Да я браћи будемъ у невољи,
Те да бранишъ Србство одъ душмана.
Ако самъ се данасъ укутао,
Я се писамъ, сејо, одгазо,
Веће стојати, на исидаѣ изгледаѣ,
Готовъ снагда на бой са Мацаромъ.
Докъ е мени ном соколова,
Изъ Србиѣ до хиљаду друга,
И хиљада браће граничара:
Я с' не плашиѣмъ ти Мацара клеты.
Бога би дао, да ударе само.
Хоћемо се, сејо, огледати.
У неп' нема толико топова,
Колико е у Мацара бѣсны.
Мадо ни е на броју топова;
Косакљави еднѣиѣстъ инадеѣмъ.
Али инавъ добри соколѣна,
Са шишаномъ што гаѣѣти инаду.“

Истовъ ово Кишъ Јанинъ изъустѣ,
Алѣ душе припуцаѣте силѣ
Съ десне стране Томашевца дична,
У Ботошу селу граничарскомъ,
Ње удари Мацарина клета

Те циюину по земљи повали,
А остатак оди у беганѣ.

Виђе Мацаръ своју муку приу,
Па се опет одъ шаница удаи,
И на шаницъ топове окрену,
Бје пластникъ изъ топова грым,
Сина бувадъ и кужбаре сине,
Башъ засути асфъ олове шѣаше;
Али Србо одпоръ давъ сидаимъ,
И не гледа на ту силу грымъ,
Силу силу душизаниа свога, —
Налоти се Мацарина пушта,
И третиъ путь на юришъ потеже,
Да б' изторъ изъ окопа Србе;
Но му и ту лоша среѣа бине,
Одбише га, разбише му перѣ,
Па га онда пѣрише бѣсно
По равнини поля широкѣа.
На Тамнишъ га мэхомъ патераше,
Бдва наѣ куприу провлету,
Нешто паѣ, нешто и не наѣ,
Нешто преѣ, нешто се подаи;
А што преѣ безобирце оде,
Оста Србо Бога пѣваюѣ.

Ту е пало Србски соколова
Свега мртимъ петнаестъ другоа,
А равниъ шесетъ и четири;
Алъ Мацаръ на шестъ стотана,
Што е пало и познало Србе. —

Кликни вилъ изъ грѣца бѣла:
Подай Боже Србадиъ тужной
Мало снаге, мало среѣе красне,
Да у слави узбѣ Мацаре,
И слободу да оснуе свою.
И подржи Книѣзаниа Стеву,
Са нѣгови храбри работорци,
На обрану равниѣа Баната.

А. П.

ВОЛЯ НАРОДА.

Десно и лѣво чуе се гласъ, да се у оно
невѣѣство доба слобода славенски народа у
опасности налази. Тако е! наша слобода естъ у
опасности, ако ио самъ народъ изда; но напро-
тивъ слобода наша стои твердо, само ако на-
родъ хоѣе! Воля неине народа ко се мо-
же противити? Али мора народъ бити савѣ-

нѣвъ, сложанъ и укрѣплѣнъ, мора свакиъ поеди-
ный припознавати себе за члана велике цѣло-
сти, за дѣо, кои никакѣ изостаѣти несме, кадъ се
цѣло позыва на дѣла. Смишно е то, боати се
назидованиа ондѣ, гдѣ народъ хоѣе напреданъ,
гдѣ онъ хоѣе побольшаниа, гдѣ народъ
хѣе быти демократичногѣа начела да у дѣйстви-
приведе. Но народъ мора то самъ хотѣти и
ово свое хотѣнѣ мора дѣломъ посвѣдочити.
Кадъ народъ хоѣе, мора гледати, да употре-
би сва средства, кои въ цѣла воде, и кои ра-
зумъ и праведность за добра припознаю. Онда
неѣе народъ бити лѣнта у руцѣа злочесты са-
вѣтника, нѣти невольный слуга кратковидны го-
сподичѣа. Онъ неѣе, а приморати и натера-
ти се неда.

Войнички баионета онъ се небѣи и предъ-
няма бѣжати немора; ерѣ пушке и баионети на-
рода могу и имаю бити исто тако добри, као и
войничѣа. Войничѣа деспотизмъ владати не-
може, кадъ то народъ, вооружанъ и на-
родъ, неѣе, а натерати се неда. — Шта
може намарила? шта аристократѣа убоише? шта
ли чиновничѣство и званичѣици учинити противъ
воли сложнѣи и савѣднѣиго народа? Неправ-
даѣе у канцеларѣама изгнѣти, премѣиѣ чинов-
ника бюрократичѣи не быти уништено, ако нѣа
народъ неѣе, а приморати се неда.

Воля народа е света! То до овога време-
на нису нѣбровали званичѣици и господари —
садъ веѣи и чинѣио да вѣрую, шта више веѣи
се садъ боѣ те воли народне, но шта помаже
противъ нѣ се подизати — или противити їѣ
се? Кадъ народъ хоѣе да удѣйствие свою
волю, то ѣе онъ не изврѣнѣти упрѣкъ свакоме
одпору!

Воля народа е у политичѣкомъ смотре-
ниѣеเสมอгуѣа. Само на то треба свагда гледа-
ти, да буде воля народа праведна и да она въ
добромѣ воде. Воля народа не слѣдство нѣго-
ве раздраженности, него нѣговогѣа размышляниа.
Нѣму е слободно саслушати савѣтѣиѣе, когѣодъ
онъ хоѣе и кое за добре дѣла, као што му е и
слободно, послушати и слѣдовати нѣѣѣе савѣ-
те или не.

Зато мора народъ просвѣтлѣвати свой умъ
и умножавати свое знанѣ, ерѣ колѣе нѣи позна-
вани. После неправѣи и погрѣшнѣиго познава-
ниа слѣдуе неправѣа и не добра воля, а то е ѣа

велику штету народа, кадъ онѣ хоће нешто, што нѣ право и нѣ добро. Воля народа често е подчинѣна предрасудамъ; а тешко е поправити то, што е већу у своимъ послѣдницама штету причинило. Но воля народа надкадъ и страстима подлежи, и ту е онда опасност велика за све!

Али велико е зло и то, кадъ народъ нема свое собствено вољѣ, него се даде као средство и орудје одъ други и поедини употребити. — У таквомъ случаю његови обманители употребљиваю сва средства, да бы волю народа себи подчинили, да бы своя намѣрена свеобщима учинили и да бы народъ наговорили, да то онѣ самѣ хоће и намѣрава.

Тако су мађари и франкфуртци терроризирали Бечѣ. Кошутъ и његови привреници наметнули су народу мађарскомъ свое намѣре, и буна бечка и ратъ мађарскій нису се родили изъ слободне вољѣ народа, него изъ превара заведена вољѣ заслѣпљивогъ тамошњегъ житељства.

Зато борба Славена нѣ борба противъ Нѣмца, нити борба противъ народа мађарскогъ, него борба противъ едне стране, или парти, која на насъ мрзи и гони насъ у својој заслѣпљивости и занешености, зато, што се одъ њѣ заставити, терроризирати и угибавати недамо.

Бой нашъ е бой за слободу славенскогъ народа, а Нѣмци и Мађари погрѣшно и криво о нама мисле и суде, да мы идемо противъ слободи! Но то е истина, да народъ нашъ веће се покорити парти занешеной Нѣмца и охолы Мађара, нити ће продати слободу и слободу волю свою за мађарштину или за франкфуртску нѣмчарию.

(Изъ пражкогъ вечерњегъ листа.)

СПОМЕНИЦИ ИЗЪ ИСТОРИЈЕ СРБСКЕ.

Высокопреподобному Господину оцу Архимандриту аки Арсенію и прочимъ священникомъ, такођеръ Воеводамъ, Кнезозвомъ, Барликарѣмъ

и свимъ вообще у Дробняке и у Пиву живущимъ християномъ, о Господѣ здравствовать и радовати се.

Видѣши да е вріеме за наше избавленіе дошло, то шлемъ њѣколико Црногорацахъ у горню Морачу, и межу њима смывца моего Станка, коема самъ наредіо, да се съ вама састану, и за обще народно добро разговоρεύ, и да на та станакъ буде Г. Архимандритъ Авсентіе, и главаря отъ Ровацахъ и обіе Мораче, и ако ви хоћете начинъ учинити, и за свою срећу и слободу согласно изъ свега сердца пригласити, ево за васъ и срећа и слобода, и ево и съ Црногорцима готовъ, да ви войске пошлемъ, а ето наша любезнѣйша браћа Сербски витезови у едно съ русіянскомъ войскомъ близу ваше границе: садъ дакленъ то стои, у едно ваше савласіе, кое ано утвердите, и на ову свидѣшную згоду поглядате — оно ће васъ поизачитъ да сваки страхъ и трепетъ како и браћа ваша Сербли заборавите, и да юначко оружје у деснице ваше скоро и весело приватите, за избавити себе и свое послѣдке отъ тешкаго яра и невољѣ, у кое сте по изданъ проклетаго Вука Бранковича четири стотине и двадесетъ годичагы сваке муке подносили, и ви ћете на та начинъ не само избављени быти, него и сувише, свое отечество и славу добити, што ви отъ свега сердца желимъ и при томъ Богу васъ препоручујући остаемъ,

Цетинъ Июніа 5-га 1809.

Вашъ доброжелатель
Владика Петръ с. р.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

* Човечин е животъ као една ињига; младость е предговоръ, кадъ е овај добро написанъ, то стои да се добаръ писатель очекуе.

* Права е срећа само — бити поштенъ човечинъ.

* Отацъ и мати су те любили — награди њ, сыне и кћери, круномъ честности.

* Богатомъ не достаетъ често задовољство, а шта е безъ њга човечинъ величанственность.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А .

Бр. 31.

Београдъ 17. Децембра.

1848

Д А В О Р І Я .

Надъ нама се барикъ піе,
У бой сложио налѣ поилъ,
Србу жельомъ крица пріе,
За свогъ цара бит' се коилъ.
Кудъ юначко зоне дѣло,
Србъ не радо и несело.

Ой Мацари кузавице!
Среда ћемо и одстрага
Побити васъ немилнице,
Опренит' васъ до сто врага.
Иштетисте съ луде бруке —
Паз'те главе и науке!

Топузину сподби тинку,
Не заборав' Србе саблю,
О рамену танку брешку —
Тан' Мацара задно наплю
Лій! неч' псеће крилѣ ние,
Неч' е приа земля піе.

Мы бранимо нашегъ цара —
Да а' светлѣ штогодъ ниа? —
За свогъ землѣ господара
Воеват' е народина!
Удри Србе Мацарию,
Удри, удри нехѣрию!

Иа' ко юначъ пушкомъ грукатъ,
Потражити бойно полѣ,
Или женскѣ пѣрку чуватъ —
Браћо мила, шта е бола? —

Охъ! та зна се, рекло е' давно:
Да е бола умрет' славно.

Не страши се Србъ упрети,
Никадъ страшаннѣ было ние,
Корачиоу' славной метѣ
Радо свою крѣ проліе.
Та ютростъ му пушка шара
Васкрела е патрирѣ!

И войводу васкрела е!!
Пожня ий съ банокъ Боже,
Па неч', ко не, злобно лае, лудо,
Додіятъ намъ ништ' не може;
Они тебѣ лѣ зларадице,
Зна вамъ храбростъ и вишнице.

Ой на нозе, у бой светый,
Да царство одбранимо!
Србинъ ко е, неч' полети,
Да Мацаре покосино.
У бой роде, у бой раіо!
Не плач' за нам' сестро... маіо!

Драге наше!... Съ Богомъ свима,
Бубавъ зоне, валл поилъ!
Свршинъ посла съ душканина,
Дражи ћемо нама доилъ.
Съ Богомъ, съ Богомъ, не плачите!
Вѣрне нама останите! —

У араку се барљак нје,
У бой за свој царо-краљ
Оде Србин прв да ње,
То е славно, тако ваљ!
Кадъ юначко зове дѣло,
Србинъ иде превесело.

ђ. Р.

ПРИМѢРНА ЛЮБАВЪ СУПРУТЕ.

(Истинитый догађај изъ садашнѣга србскога рата.)

Придишмо Томашевачке битне одъ 23-гъ Нов. о. г. ухватѣ Маћара некогъ Косту Букова-
лу изъ Ботоша, кој е у својој кући био, па
га вежу и на кола натоваре; супруга истога
Буковале, именомъ Соса, рођена Стойковићева
изъ Бечкереча, нехѣде мужа сама — да га од-
несу — допустити, негъ скочи и она на кола и
тако и по с мужемъ заедно повесу. Кадъ на
путу, како су поредъ силне непрителске вой-
ске, кој е ретерирали, пролазили, ушута е еданъ
хусарскій капетанъ: „ко е оно заробио?“ — а о-
на му плачући одговори: „да оно нико нје заро-
био, него она заробилаго мужа свога самогъ
непусти, пакъ иде с њиме, ако њга нестане,
я њ више на свѣту да нема.“ — Затѣмъ скочи
сѣ кола, кој су на зовициѣ капетана стала
была, обухвати ногу капетанову и ставега еца-
јући молити, да њој мужа одпусти, па му међу-
тѣмъ неколико дуката, кој е у њдри имала, у
руку тисне, и обега му, да ње — ако њој мужа
набави — све новце, што кодъ куће има, поку-
пити, и њму, кадъ прилике внала буде, посла-
ти. Капетанъ тронуть оваковомъ вѣрности и
любави супруге, одпусти њој мужа — па њ
заедно подъ стражомъ до близу Ботоша даде про-
пратити. Истѣй супругъ и супруга дохоше по-
сле тога у Панчево.

Ово е заиста примѣранъ характеръ супру-
ге, нечувеный образацъ свѣжъ Србинама. —
Живила! —

ђ. С.

СПОМЕНИЦИ ИЗЪ ИСТОРИЈЕ СРБСКЕ.

(Писмо Генералу Мармону.)

Милостивый Господине!

Почитаемо Ваше писмо, милостивый Гос-
подине, преко навлaститѣ посланого Вашего о-
фицера Павла Томина, на французскомъ языку

писано и на славенски преведено, имао самъ
честь текућега мѣсеца 20-га числа примити, у
коему объявляете, што њѣгово Величество Вашѣ
Господарѣ Императорѣ французскій, и Краль И-
таліе, намѣрива джати консула у Црногори,
ради болѣга и дѣшшега сѣ джизавомъ њѣговомъ
сусѣднога живљѣна, и као да по разлогу моего
сѣ Генераломъ Лористонимъ у Приморію у на-
мѣстѣ подъ Ластвомъ прошле године Октом-
бра 14. числа бывшему састанку цените; коли-
ко да е было мое согласіе нато, да консула бу-
де у Црногори постављѣти, и по томе Вы, ми-
лостивый Господине, реченого офицера не при
Црногори, него у Црногори, и на Цетинѣ
постояно одирали, да сѣое пребыванѣ ина,
подъ именомъ консула, и проче. Яймаѣ честь,
милостивый Господине, Вама объявити, да у вѣ-
реме моего састанка сѣ Генераломъ Лористонимъ
ради Консула французского, да живи у Црног-
ори, никаквога договора нје было, само што е
Генералъ Лористонъ мени объяви, да њѣговъ Гос-
подарѣ Императорѣ жели поставити у Которѣ,
за сачувати сусѣдну мирнобу и тѣшину међу о-
на два народа, и то ради трговине и свакогъ
догађаја, кој бы се могао међу трговцима дого-
дити. Я самъ ово объявленіе Генерала Лористо-
на одобри, и народу, кој е подъ моимъ пѣпѣ-
ствомъ находи, объяви, коє му ово нје было су-
противно; но за у внутрѣности Црнегоре по-
ставити консула: о томе Господинѣ Генералъ
Лористонъ ни ріечи споменуо нје. Могу Васѣ,
милостивый Господине, извѣстити, да я безъ
общтега народнѣга скупа, коє садѣ по зимно-
ме времену приє Мал мѣсеца бити не може,
такофѣрѣ и безъ вољѣ Высоко-славного нашегъ
Покровителя Александра, великого Импера-
тора и самоджизца всероссийского, Консула, ни
никого другога на подѣ кои начинѣ имати немо-
гу, того ради Вы мене милостивый Господине
великодушнѣо извините. Сѣ истиннымъ почитані-
емъ честь имѣти быти.

На Станѣвице 21. Февраля 1808.

Матрополитъ Цяногорскій, Свєдѣрїеїскій и
Приморскій в Россїекаго Императоревогъ
ордена св. и великого Кнѣзѣ Александра
Неевсего Кавалѣрѣ.

Петарѣ Петровићѣ

— — — — —
— — — — —
— — — — —

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Каждъ уставишь и спавати лежешь, помысли благоговѣнно на Бога. У нѣга е сво твою благодать, твой животъ и твою смерть.

Немой остати при твоѣй собственной воли, арь ништа друго него негода ће те сваћи. Но опетъ твою душность испуни, потому ни у каковъ прилици неопустай.

Христіански говорити, мыслити и дѣлати, то е христіанна дужность! Одвоишь ли ты знашь одъ дѣла, то се немой ни христіанствомъ називати. Христіаннѣ быти бождъ е, него као христіаннѣ показивати се.

Тайна е твой заточеникъ, дожде докле е не объявишь: объявишь ли е еданпутъ, то си ты явишь заточеникъ.

Первый коракъ въ пороку е последний на путу добродѣтели и правото благополучія.

Найвѣщій юнакъ е и найчовѣчій.

Човекъ само одну младость има; ову задоволено и памятно уживати, добыть е за читавый животъ.

Човекъ хоће свою способность да майстораше, а незна часть употребити. У вѣговимъ рунама стои срећа, но буделасто не учи е ни-кадъ притлаживати.

Богъ, кон животноу рани, веће люде одбацити; кон е великій у маломъ, быће већий у већемъ.

СМЪШНИЦЕ.

* Нева удовица, кон е рада младомъ се направити, буде у едномъ другитву замытана, колико има година. — „28“ одговори. Ту быльше и нѣтъ сынъ, кон на то прослони: — „Дакле самъ три године млађий одъ мое майке.“

* Некомъ господину слуга два дана нѣ нући долазю. Требій данъ дође му жена и на пытанъ: „Гдѣ е остао Юванъ?“ одговори: „Давъ Вамъ понизно полюбити руку и даял, да е умро.“

ПОЗЫБЪ

на предплату дѣла подъ насловомъ:

Черте
изъ исторіе

Деспота и Войвода Србски

у угарскимъ областима,

или

Браткій прегледъ исторіе угарски
Србаи, съ особитиыъ призраженъ
на исторію Деспота и Войвода
Србски у оностраннъ
областина.

Списано

Александръ Стоячковиъ.

Дѣлце ово раздѣляе е на VI. оддѣльнѣя. Прво оддѣльнѣ дѣйствуе о животу србскимъ у Угарской, одъ долазка Маѣара у ову, па до времена, кадъ е самъ деспотскій пренешень у угарске области (одъ године 895 — 1460). Друго оддѣльнѣе садрижава повѣсть деспота србска у угарскимъ областима по реду, како е кон владао (одъ године 1450 — 1527). У трећемъ оддѣльнѣю излаже се у кратко часть времена исторіе србске безъ войвода (одъ год 1527 — 1688). Четврто оддѣльнѣе представал Войводо-до-вид у Србску на пенелу старе деспотовине одъ царева аустрійски за неко време по андимонъ подигнуту (одъ год. 1688 — 1711). У петомъ оддѣльнѣю свобиштава се часть времена исторіе србске безъ войвода, или ставъ Србаи угарски подъ бездушнымъ титорствомъ Нѣмаца и Маѣара (одъ год. 1711 — 1-ногъ Маи 1848). Шесто оддѣльнѣе започина се са воскресеніемъ Войводо-до-виде Србске.

Ово ће дѣлце само тако у печатноу доћи, ако толико предплатника на нѣга буде было, колико е нуждно, да се оно безъ штеће списательве печатати може. Цѣна е кнѣжице 12. кр. ср, само да се више межу народомъ распространи. Рокъ пренумерацие трае до 30. Децембра по-нашемъ т. г. Имена гг. предплатни-

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 52.

Београдъ 24. Декабря.

1843.

К Л И К Ъ

на бой одлазебегъ угарскогъ Србина
противъ злобны Кошутоваца.

Майке виште, сятна дѣца врште!
Другъ нѣ: идежъ на боиште! —
Дунавъ плаче, млого цвѣли Сава,
Бръ су моя погажена права! —
Жертвенца, Богу послабени,
Оскриѣни и обезчещени,
Захѣху да више не дремажъ,
Вежъ протъ врага да се на бой спремажъ! —
Доковина и народность драга,
Подармаѣна одъ проклетогъ врага,
Вачу, да в стаѣь моя бѣана:
Сирѣ на живость, да набережъ едно! — — —

Млого путъ самъ у дара просѣо,
Топляѣи сузми нозе му росѣо,
Да ми дружи спасенѣи руку,
Ни са срца джне тежну музу:
Аюте аде, што ми Маѣуръ даде!!

У цара в срце милостиво,
И познаю! да е мени криво,
Погого бы жъ, а! му нешто сѣна —
Божи се вѣрѣ Кошута вѣта? —
Рѣча и маже, поможъ ми одлаже? — *)

Празна рѣчь несмыслена тиши,
А памѣтанъ зло одвратѣи сѣши:
Ни в идежъ доковину сласти,
Бръ с' находи на ушѣу пропасти?

А грѣхъ нѣ прѣдъ Богомъ и люда,
Што е свое законѣни-грудъ! — — —

Остан' съ Богомъ моя найко стара!
Утѣши се, Б-гъ е о мени стара!
Златиора ху надидадати вѣта,
Бръ пралаца поможъ ле ми света;
А и браѣа моя, да се назамъ,
Неже мене пустижъ да вострадажъ,
Браѣа моя съ ове стране Сава,
Съ ове стране Дуна и Драва,
Сав ле, майко, нежъ млого проѣи,
Споже брату у чинѣи доѣи! —
А мiamo и дажъ сиолаи,
Наше браѣо, хрѣбѣи юнаѣи,
На нашъ вѣражъ сваѣи ле да вѣба,
И доѣ ближе, ако буде треба! —
Мирна даже съ моя стране буди,
Я самъ чужъ одъ старѣи аодѣи,
Да в рѣчь одъ нѣле лѣтине:
„Правъ вострада, али не погине!“

Къ мени яло, посестриво вѣда!
Стеже време да разириѣи вѣла!
Слабодѣи си, абаѣи рибѣи лѣце,
Я познаѣи, задуѣиатъ лѣце,
А ты дѣица, доѣиатъ Слаѣене;
Старо, мѣдо, аде, на бой се крѣи!
Трѣлѣтъ лѣце, аде иѣи изрикомъ,
Не слаже се съ деветнайстѣи въкомъ;
Вежъ юначѣи, поножъ в дѣиѣи,
Бранижъ свое до кѣи живѣи! —
Ко ямаѣи и одъ бол е дѣиѣи,
Тай е вѣроѣи, а Слаѣениѣи нѣи!

О Кошуту вѣстѣи Славоѣуръ!
Кѣи за Бога не знаѣи, ми за вѣру!

*) Ово е пѣсню пре него в живѣи найновѣи живнѣи;
родолюбивѣи поѣжъ нашъ сада бы живѣи дружеи удо-
сто гласа своѣи.

Я се крећем, да се из теби свратамъ.
 Да ти жао за срамоту вратиш!
 Божа казанъ сво те већ стигне:
 Славско племе на тебе се диже,
 Које давно живомъ жељомъ дише:
 Да те прие съ земногъ лица обрине!
 Ты ћешъ пропасть, и сви, што те славе,
 Занешене изгубиће главе:
 За злочинства тако кама и треба,
 Богъ то хоће и прапца съ неба —
 Одъ зла рода да нис породе!
 И одъ врага да нестане трага!!! —

У Газацу.

Бданъ Бокопоторацъ.

СПОМЕНИЦИ ИЗЪ ИСТОРИЈЕ СРБСКЕ.

Назначеніе Села подъ команду войводе Стояна
 Цветановића Алексиначкогъ. —

1. Алексинци	8. Варошъ	15. Рутонци
2. Лиовица	9. Болванъ	16. Бобанище,
3. Добровацъ	10. Мазгово.	17. Вуимиръ
4. Станци	11. Брздарци	18. Катунъ
5. Пруговацъ	12. Дреновацъ	19. Липовацъ.
6. Краљво	13. Ябуковацъ	
7. Суботница	14. Вукашинови.	

С' тимеѣмъ Селима командиратъ њ рачунае одъ сваца давати, и у договору са осталимъ Господама и кнезопима одъ Нахис у согласію бити, свакадъ ње вамъ едне заповѣсти долазити, а понаособъ како за воину тако и за проче. — Ви войвода да уредите у свакому Селу кнеза Сеоскогъ, кои ње са Селомъ оградити кошени, и амбаре, за десетке, а вами рачунае давати, њ да га не мешате у Свнценически чинъ, коимъ нма Митрополитъ да суди, њй пакъ гдѣ е кой на Судъ позовете, да одма онде отидете, а за млађе що кои гдѣ учини зло, поара њѡ што буде, да га имате сваки предати Суду у Магистратъ, коему Магистратъ пресудити неможе, онѡе о-накове слати у Совѣтъ, а особито за свацѡ да лвалте, како менѡ тако и Совѣту, како за добро тако и за зло. —

Завистъ ѡ противностъ међу ѡимъ да небу-дете, ако би се еданъ другому противио, да ње

морати на отиѣтъ дођи; за свацѡ одъ Совѣта Наставленіе да ищете ѡ да познаете да е онѡ веровна пласть, зашлетве онѡ у Собору које су биле кой преступи, онѡе быти лишени Старѡшинства, а што се коимъ опредѣѡи, да са онимъ буде задовољати, у овомѡе пункту вама описуемъ потребниа ствари, и наставленіа одъ кой ѡете ѡца тражити, то естъ одъ Совѣта, кои су сада членови раздѣлѡи по особѡ у дѣлѡи. —

1-во Г. Младенъ Милопановићъ, Попечителъ военнихъ дѣла цѡ за войску потребуе, чеба-не, олова, барута, пулета, вишенка, топова, и проче воене муниције, одъ овога да тражите. —

2-го Г. Мило Радновићъ Попечителъ Ино-станихъ дѣлъ, то естъ ако би какавъ човекъ изъ друге землѡе ирешао к' вама цѡ тражити, тѡѡа да такога човека пошлѡте к' ѡму. —

3-ће Г. Яковъ Ненадовићъ Попечителъ внутреннихъ дѣла одъ ѡѡга ѡете просити внутрен-ная дѣла, онѡе вами наставленіа давати. —

4-то Г. Лиѡ Марковићъ онѡ естѡ велики Судѡи вилаетски, које ѡете за такоу одъ ѡѡга Наставленіе плати, кой е криѡ како ѡега ка-щѡговати. —

5-то Г. Кнезъ Симѡ Марковићъ Попечи-телъ кѡсе народнѡе, које наставленіе одъ ѡѡга тражите, будући да ѡе се они приходи оберну-ти у касу народнѡу, и одавде ѡете искати по-требнаа, за топчѡе плату и прочаа за содер-жаніе. —

Оѡи пре именованѡи 5. Членѡ Совѣта, би-ѡе свѡи у едномъ согласію; —

Сваки одъ своѡе Кнезѡине Главѡе да припи-шете право, и како припишете, такѡи вама ѡа званѡи дате. —

Одъ Муницѡе свака 3. месеца рачуѡѡ у Со-вѣтъ шлѡте, колико сте приѡидѡ, поарчимѡи, и шта јѡшѡе имате. —

У Правителствуѡуѡемъ Совѣту Србскомъ
 У Београду 1. Маѡа 1811.

Верховни Воѡдѡ Србскѡи

(М. П.) Георѡе Петровићъ с. р.

Попечителъ Военнѡе Дѣла

(М. П.) Младенъ Милопановићъ с. р.

Земля в зѣзда подобна другимъ путую-
щимъ зѣздамъ — само одна жала точна спро-
бу други небесны тѣла. Небо какъ показу

Мудро, скромно срце, то нека буде твоја драгоценост на земљи, све друго, само не о во, може ти се одузети.

У дадиће моје истина пријатељ развонти,
но право пријатељство нераздвaja нja ишади.
Благородна дjла уподобљанао се зори, чија злат-
на кола пред сунцем претрчавао. Тако не-
то долазе благородна дjла пред безсмртнeм. —

Ма гдj было, одважност и мати споко-
јства.

Земља си, земљо идеш, земља нештj бити.
Погледи подигни кj небу и тежи кj небесној
животи.

Познај са одважности све мудре законе
природе, и само пошлj, божествену мислj од-
крива ти твоје опредeљeњe, исто разуми с
мудростj, и истомj поправати се добродe-
тель.

Испитай, шта ти бити можеш и тражи
ее да будеш.

Радује се, кои родитељ има, кои су га бри-
гомj воспитавали, искуствомj, казни и савe-
томj трудил се поправити га. Већ неки се
оцацj покало, што се казнити плашио.

Ние добро надj многимj страстима госпо-
даромj бити! Ние све морали би победити;
една едина, која застане, окали душу мудраца,
као што едина едина напла крви пуну чашу во-
де бистре узмути.

Ал. Николаић.

П Ћ С М А

самовољница из Србије, спремајући се на бой
против Магара.

Шта е радостj отцу старомj,
Своје сину бити правомj;
Шта лj нећети законj светогj
У вjрности испунити.

Шта ли вjољан дичањj падеж;
То е моје срцу роду.

За узвратj рода мога,
Видети га спасепога;
Виду заны одбранити;
Законj светогj схранити.

Вити рода вjрний правцj;
И жертву сeбе сави.

Кой нерадо знао хоће,
Тай у кругу својемj што је;
Кой е недржи свога рода,
Тогj нећj носити путна вода.

Ние Србинj, нит јунакj
Већ сj рода свога врагj.

Моје браћо! шака мала,
Коя незна шта е шала,
Пр-увије проху злодове
И кадарске сав полове.

Па узвратj робству стай,
И бисину влани мj прај.

И. Миланковић.

НАД ПИСИ.

Животj и смртj.

Животj кj смртj свбни, изо кj мору рјка,
Ствар е сладе животj, а укретj горка.

Смртj, а вjољан ствј,
Животj вjољан ствј,
Разбойникj отево, врагj врадацj, врак,
Алj што смртj однесе, нападj нап е, невраћ.

Добро дjло, неоправдано,
С е поштити, добро алj остае дjло;
Оп безмртj и сакрај одjло.

Сутра, једнj вjољан ствј,
Сутра величj чачу; тако пролази час,
Чини давањj! Чини тогj дан невраћа се ствј.

Ариетадj Николаић.